

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 57 · 9. mars
Sesjonen 2020–2021

Møte tirsdag den 9. mars 2021 kl. 10

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 57):

1. Stortingets vedtak til lov om endringer i motorferdelloven (båter med elmotor på små vann mv.) (Lovvedtak 73 (2020–2021), jf. Innst. 220 L (2020–2021) og Prop. 20 L (2020–2021))
2. Stortingets vedtak til lov om endringer i statsborgerloven (tap av statsborgerskap av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser) (Lovvedtak 74 (2020–2021), jf. Innst. 245 L (2020–2021) og Prop. 134 L (2019–2020))
3. Stortingets vedtak til lov om endringer i midlertidig lov om tilpasninger i introduksjonsloven for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19 (integreringspakke II) (Lovvedtak 75 (2020–2021), jf. Innst. 249 L (2020–2021) og Prop. 78 L (2020–2021))
4. Redegjørelse av statsministeren om koronapandemien (Det vil bli foreslått debatt umiddelbart etter redegjørelsen)
5. Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen og Siv Jensen om strengere straffer for angrep og skadeverk mot politiet (Innst. 268 L (2020–2021), jf. Dokument 8:1 L (2020–2021))
6. Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Solfrid Lerbrekk, Nicholas Wilkinson, Lars Haltbrekken, Mona Fagerås, Kari Elisabeth Kaski og Freddy André Øvstegård om å inkorporere FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsett funksjonsevne (CRPD) i menneskerettsloven (Innst. 267 S (2020–2021), jf. Dokument 8:3 S (2020–2021))
7. Innstilling fra justiskomiteen om Samfunnssikkerhet i en usikker verden (Innst. 275 S (2020–2021), jf. Meld. St. 5 (2020–2021))
8. Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arild Grande, Rigmor Aasrud, Lise Christoffersen og Elise Bjørnebekk-Waagen om å innlemme ILOs kjernekonvensjoner i menneskerettsloven (Innst. 265 S (2020–2021), jf. Dokument 8:33 S (2020–2021))
9. Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i våpenlova (oppbevaring av skytevåpen mv.) (Innst. 276 L (2020–2021), jf. Prop. 19 L (2020–2021))
10. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om ekstra bostøtteutbetaling på grunn av høye strømpriser (Innst. 273 S (2020–2021), jf. Dokument 8:91 S (2020–2021))
11. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arne Nævra, Torgeir Knag Fylkesnes og Karin Andersen om opprettelse av et ekspertutvalg som skal utrede mulige varige konsekvenser for reisevaner og trafikkprognoser innen samferdselssektoren av pandemien (Innst. 277 S (2020–2021), jf. Dokument 8:97 S (2020–2021))
12. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ole André Myhrvold, Sandra Borch, Bengt Fasteraune, Heidi Greni, Emilie Enger Mehl og Nils T. Bjørke om mer effektiv skadefelling av store rovdyr (Innst. 255 S (2020–2021), jf. Dokument 8:86 S (2020–2021))
13. Interpellasjon fra representanten Arne Nævra til klima- og miljøministeren:
«Alle må innse at olje- og gassnæringen vil ta slutt. Da er det behov for å styrke konkurransekraften i andre sektorer, og den må være grønn for å være i tråd med Parisavtalen. I 2017 mottok statsministeren rapporten fra ekspertutvalget for grønn konkurransekraft, og den resulterte i en egen strategi. Som innspill til regjeringens arbeid med grønn konkurransekraft har næringslivet utarbeidet 17 veikart for å sette fart i det grønne skiftet. I 2019 arrangerte Klima- og miljødepartementet Næringslivets klimakonferanse, der veikartene sto sentralt. Statsministeren erkjente da at tempoet i det grønne skiftet var for lavt. Men konferansen ble ikke en start på oppfølging av næringslivets veikart, men et punktum. Næringslivet selv har generert «Prosess-21» og en viss oppfølging i finansnæringen. Men hva har regjeringen gjort, ut over å legge noe til rette for grønn skipsfart, og hvor ble det av grønn konkurransekraft?»
14. Interpellasjon fra representanten Christian Tybring-Gjedde til helse- og omsorgsministeren:
«De nye sykehusplanene i Oslo er omstridte i fagmiljøene, blant Oslo-innbyggere og blant politiske partier både på Stortinget og i Oslo bystyre. I statsbudsjettet for 2020 ble det bevilget 30 mrd. kroner i lånegaranti til Helse Sør-Øst for utbyggingsplanene på Gaustad og Aker. De nye sykehusbyggene vil utgjøre Norges største landbaserte byggeprosjekt. Som hovedregel er den øvre høyhusgrensen i Oslo 42 meter, mens Oslo universitetssykehus nå planlegger et 76 meter høyt sykehustårn i tilknytning til

Rikshospitalet på Gaustad. Helse Sør-Østs forslag til reguleringsplan ble i fjor trukket, da dialog med Oslo kommune ikke førte frem. Oslos lokalpolitikere har tydelig markert sin motstand mot sykehusplanene på Gaustad.

Oppfatter statsråden det som et paradoks at de som representerer Oslos borgere samlet, ikke ønsker regjeringens planlagte sykehusprosjekt velkommen, og vil regjeringen eventuelt gå enda en runde i saken?»

15. Interpellasjon fra representanten Nicholas Wilkin-son til helse- og omsorgsministeren:

«Antibiotikaresistens kalles helsesektorens klimakrise. Hvert år dør 750 000 personer som følge av antibiotikaresistens. Fremskrivninger viser at på verdensbasis vil 10 millioner mennesker årlig dø av antibiotikaresistente bakterier fra 2050. Uten antibiotika som virker, vil mye av helsesektoren forsvinne. Antibiotikaresistens er et globalt problem, og Norge må ta sin del av ansvaret. Vi må fortsette å holde antibiotikaresistensen lav i Norge av hensyn til global utvikling og egen befolkning, jobbe for nye antibiotika og forskning om bakteriofager, og arbeide for mindre import av antibiotikaresistens. Vil regjeringen lage finansieringsmodeller og styringssystemer som stimulerer til økt forskning på og utvikling av nye antibiotika og bakteriofager samt diagnosesystemer, og hvilke planer har regjeringen for å redusere import av antibiotikaresistens og bruken av antibiotika på sykehus, i primærhelsetjenesten og i landbruket?»

16. Referat

Presidenten: Presidenten vil av smittevern hensyn foreslå at publikumsgalleriet holdes stengt også under dagens møte. – Det anses vedtatt.

Fra representanten Une *Bastholm* foreligger søknad om sykepermisjon fra og med 9. mars og inntil videre.

Denne søknad foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Fra første vararepresentant for Oslo, Per Espen *Stoknes*, foreligger søknad om fritak fra å møte i Stortinget tirsdag 9. mars under representanten Une *Bastholms* permisjon, av velferdsgrunner.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Følgende varerepresentanter for Oslo innkalles for å møte i permisjonstiden:
Kristoffer Robin *Haug* 9. mars
Per Espen *Stoknes* 10. mars og inntil videre

Presidenten: Representanten Lars Haltbrekken vil fremsette et representantforslag.

Lars Haltbrekken (SV) [10:01:16]: På vegne av stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Karin Andersen, Arne Nævra, Freddy André Øvstegård og meg selv vil jeg framsette et forslag om å innføre forbud mot gummigranulat.

Presidenten: Representanten Arne Nævra vil fremsette et representantforslag.

Arne Nævra (SV) [10:01:48]: På vegne av representantene Eirik Faret Sakariassen, Geir Pollestad, Siv Mossleth og meg sjøl vil jeg legge fram et forslag om å stanse planer om flytting av kontrollsentralen på Sola.

Presidenten: Representanten Morten Stordalen vil fremsette et representantforslag.

Morten Stordalen (FrP) [10:02:27]: På vegne av representantene Sylvi Listhaug, Kari Kjønaas Kjos og meg selv har jeg gleden av å framsette et representantforslag om å sikre at Luxturna blir gjort tilgjengelig for norske pasienter som kvalifiserer til en slik behandling.

Presidenten: Representanten Kari Elisabeth Kaski vil fremsette et representantforslag.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [10:03:00]: På vegne av folka på Veitvet, Kalbakken og Rødtvet i Groruddalen og representanten Petter Eide og meg selv vil jeg framsette et representantforslag om å stoppe nedbyggingen av grøntområdene på Bredtvet i Groruddalen.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag fortsetter utover kl. 16.

Sakene nr. 1–3 vil bli behandlet under ett. Sakene nr. 1–3 er andre gangs behandling av lovsaker og gjelder lovvedtakene 73–75.

Sak nr. 1 [10:03:40]

Stortingets vedtak til lov om endringer i motorferdelloven (båter med elmotor på små vann mv. (Lovvedtak 73) (2020–2021), jf. Innst. 220 L (2020–2021) og Prop. 20 L (2020–2021))

Sak nr. 2 [10:03:40]

Stortingets vedtak til lov om endringer i statsborgerloven (tap av statsborgerskap av hensyn til grunnleg-

gende nasjonale interesser) (Lovvedtak 74 (2020–2021), jf. Innst. 245 L (2020–2021) og Prop. 134 L (2019–2020))

Sak nr. 3 [10:03:40]

Stortingets vedtak til lov om endringer i midlertidig lov om tilpasninger i introduksjonsloven for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19 (integreringspakke II) (Lovvedtak 75 (2020–2021), jf. Innst. 249 L (2020–2021) og Prop. 78 L (2020–2021))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 4 [10:03:47]

Redegjørelse av statsministeren om koronapandemien (Det vil bli foreslått debatt umiddelbart etter redegjørelsen)

Statsminister Erna Solberg [10:04:14]: Jeg vil takke for anledningen til å redegjøre for status og håndtering av utbruddet av koronaviruset.

Det har nå gått nesten ett år siden vi innførte de mest inngripende tiltakene i fredstid. Gjennom dette året er det blitt utført over 4 millioner tester, over 75 000 har fått påvist viruset, 3 400 har vært innlagt på sykehus, og 632 dødsfall er meldt. Mange er rammet av viruset, og enda flere er rammet av kampen mot smitten. Men sammenliknet med de fleste andre land har vi til nå kommet bedre ut.

Etter at vi fikk kontroll på smitten på sen vinteren i fjor, har vi klart å beholde kontrollen, selv om smitten har gått i bølger. Men epidemien er ustabil. Tidlig i januar strammet vi til, både på grensen og ved innenlandske tiltak. Det ga resultater, og smitten falt gjennom januar. Det har trolig også bidratt til å forsinke de mer smittsomme virusvariantenes spredning i Norge, sammenliknet med andre land.

De siste ukene har tallene igjen pekt oppover, og de mer smittsomme variantene er i ferd med å overta som den dominerende virusvarianten. R-tallet er nå anslått til 1,3. Det er altså for høyt. Det har vært en rekke utbrudd rundt i landet. Vi har sett utbrudd i bl.a. Ulvik, Bodø, Harstad, Kristiansand og Oslo. Vi har sett utbrudd bl.a. på sykehus, i idretten, på arbeidsplasser, i skoler og barnehager. Den siste tiden har de fleste utbruddene vært forårsaket av den mer smittsomme virusvarianten.

Selv om smitten har økt i åtte av ti fylker, er det noen fylker som dominerer. De siste ukene har rundt 70 pst. av tilfellene vært registrert i Oslo og Viken. Den muterte virusvarianten anslås å utgjøre rundt 70 pst. av smitten i disse områdene. Den har større spredningsevne og gir sannsynligvis større risiko for alvorlig forløp

og dermed flere sykehusinnleggelser. Samtidig vet vi at vi har vaksiner som beskytter også mot den, og vi vet at det er mulig å slå også den ned med kjente tiltak.

Smitten har økt i alle aldersgrupper. Men det er de yngre aldersgruppene som dominerer. Økningen er høyest i aldersgruppen 13–19 år. Deretter følger gruppen 20–39 år. Det at smitten øker i de yngre aldersgruppene, er ikke unaturlig. Det er for disse gruppene vi har åpnet mest opp.

Et annet tall som heldigvis øker, er antallet personer som er vaksinert. Det er nå satt over 600 000 vaksinedoser. Selv om det er betryggende å vite at de aller eldste får god beskyttelse ved å bli vaksinert, er det fortsatt for mange som kan bli alvorlig syke av koronaviruset hvis smitten får spre seg ukontrollert.

Også personer i de yngre aldersgruppene kan bli alvorlig syke. Hvem av oss som har en underliggende sykdom, er ikke alltid like lett å vite. Vi ser derfor at smitteøkningen fører til innleggelser i sykehusene. Antallet innlagte i sykehusene er tilbake på de nivåene vi så i januar. Særlig sykehusene i og rundt Oslo har opplevd vekst.

Det at smitten øker, ser vi også i mange andre land. Flere land innfører nå kraftige tiltak for å unngå en kraftig tredje bølge. De nye virusvariantene er i ferd med å bli dominerende, og det gjør det mer krevende å holde smitten under kontroll. Det har derfor vært nødvendig å innføre mer inngripende tiltak i mange kommuner. Vi har sett at mange kommuner har klart å slå ned utbruddene med muterte virus, men situasjonen er skjør.

Det er avgjørende at vi klarer å holde kontrollen. Hvis vi lykkes med å holde smitten lav også i mars og april, kan vi begynne å åpne opp i mai. Vi må klare også denne motbakken.

Det er en arbeidsdeling mellom staten og kommunene i smittehåndteringen. Smittevernloven gir både kommunene og regjeringen myndighet til å vedta smitteverntiltak som er nødvendige og forholdsmessige for å håndtere pandemien.

Gjennom hele pandemien har vi hatt nasjonale tiltak, bl.a. gjennom krav til virksomheter og begrensninger i hvor mange som kan samles. De nasjonale tiltakene har hele tiden dannet et gulv. Ingen kommuner kan ha et lavere nivå. I møtet med de mer smittsomme virusvariantene er det viktig at alle kommuner støtter opp om og sikrer god etterlevelse av de nasjonale tiltakene. Men de kan ha et høyere nivå. Ved lokale smitteutbrudd er det ofte behov for mer inngripende lokale tiltak. Utgangspunktet har vært at kommunene skal vedta strengere tiltak selv. Regjeringen kan også vedta tiltak som gjelder i deler av landet, men det er hvis det er nødvendig for å håndtere situasjonen. Det

kan være aktuelt i en uoversiktlig situasjon med et større utbrudd når det er behov for rask koordinering mellom flere kommuner.

Ved utbrudd samarbeider statsforvalterne, de berørte kommunene, Folkehelseinstituttet og Helsedirektoratet om å vurdere behovet for tiltak. De vurderer også hvem som bør beslutte de lokale tiltakene: enten de enkelte kommunene selv eller regjeringen.

Regjeringen vedtok første gang forsterkede lokale, regionale tiltak i forbindelse med utbruddet i Nordre Follo i januar. Senere har regjeringen også vedtatt tiltak for kommuner bl.a. på Vestlandet og i Vestfold og Telemark. De nasjonale tiltakene har blitt avløst av kommunal regulering når smittesituasjonen er mer avklart. Hittil har alle kommunene vært enig i, eller selv ønsket, at regjeringen skulle vedta tiltakene og foreta justeringer i disse i de situasjonene denne ordningen er blitt brukt.

Regjeringen har forberedt tre forskriftsfestede tiltaksnivåer som kan innføres svært raskt når behovet oppstår: tiltaksnivå A, tiltaksnivå B og tiltaksnivå C. Tiltaksnivå A har de strengeste tiltakene, mens tiltaksnivå C har de minst strenge tiltakene. Vi lyttet til kritikken om at den første versjonen av systemet var for komplisert, og vi har forenklet og forbedret ordningen.

Vi har gode erfaringer med de regionale tiltakene. Det har vært et godt samarbeid med de berørte kommunene, Folkehelseinstituttet, Helsedirektoratet og statsforvalterne. I tråd med råd fra Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet ønsker regjeringen å la de lokalt vedtatte tiltakene virke noen dager til før vi trekker den endelige konklusjonen på om de er tilstrekkelige til å bringe smitten nedover.

Lokale tiltak er godt målrettet og har høy legitimitet. Men det er helt avgjørende at de er sterke nok, er godt koordinerte, og at de kommer raskt nok til å slå ned utbruddene. Regjeringen vil derfor forsterke den lokale håndteringen på to punkter. Det finnes noen eksempler på at det tar litt for lang tid for kommunene å iverksette tilstrekkelige tiltak og å koordinere seg. Folkehelseinstituttet har derfor tydeliggjort sin veiledning til kommunene om hvordan de bør gå frem for å iverksette tiltak raskt, koordinert og med tilstrekkelig tiltaksnivå. Kommunelegens hastekompetanse til å iverksette nødvendige tiltak er av stor betydning i slike situasjoner. Da kan nødvendige tiltak iverksettes raskt av kommunelegen, gjerne koordinert med kollegaer i nabokommunene. Samtidig får de folkevalgte i kommunene tid til å behandle hva som skal være det mer varige tiltaksnivået. På den måten unngår man å tape tid.

Testing og kartlegging av smitteveier kan skje før smitten rekker å spre seg videre. På den måten kan viru-

set slås effektivt ned uten langvarige, inngripende tiltak. Det må fremover også være hovedmodellen for lokal håndtering.

Det andre regjeringen vil gjøre, er å senke terskelen for når det vil være aktuelt at regjeringen fatter beslutning om tiltaksnivå på vegne av kommunene. Det vil gjelde

1. når hastegraden gjør det nødvendig med rask og koordinert regulering, eller hvis vedtaksprosessene i kommunene tar for lang tid
2. når kommuner med nokså like behov i samme region ønsker ulike tiltak
3. når det er tvil om hvorvidt tiltaksnivået i et område er tilstrekkelig til å slå ned smitten
4. eller dersom andre nasjonale hensyn tilsier det, f.eks. kapasiteten i spesialisthelsetjenesten

Regionale tiltak vedtatt av regjeringen kan altså bli aktuelt å innføre dersom smitten fortsetter å øke i de delene av landet hvor man allerede har høy smitte.

Kommunene vil alltid ha muligheten til å fatte vedtak først. Det er også det regjeringen ønsker. Hvis det blir aktuelt å gripe inn, vil det være i dialog med kommunen, og målet vil alltid være at kommunen selv skal få tilbake styringen så snart det er forsvarlig. Vi varsler likevel dette nå, fordi vi er helt avhengig av at de lokale tiltakene er effektive hvis vi skal unngå nye og strenge nasjonale tiltak.

Regjeringens langsiktige strategi redegjør for valg av mål og tiltak for regjeringens håndtering av covid-19-pandemien i Norge. Videre har vi beredskapsplanen som gir en overordnet veiledning for vurderinger og beslutninger av tiltak på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå. Vi tar utgangspunkt i disse når vi vurderer tiltak, og dette bidrar til en viss grad av forutsigbarhet, selv i situasjoner med mer uforutsigbar smitteutvikling.

Vi er nå avhengige av å få smittespredningen ned. Et R-tall på 1,3 over tid vil raskt føre til at vi mister kontrollen. Beregninger fra Helsedirektoratet viser at dersom smittespredningen fortsetter på dette nivået, vil vi om 75 dager, i slutten av mai, kunne ha 50 ganger flere daglige smittetilfeller enn vi har i dag. Lenge før vi kommer dit, vil kommunenes smittesporingssystem bryte sammen, og sykehusene vil få store problemer med å yte helsetjenester til dem som trenger det.

Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet råder oss til å følge situasjonen fra dag til dag nå i uke 10 og 11, for å se om de relativt strenge tiltakene vi har beholdt nasjonalt siden januar, i kombinasjon med forsterkede tiltak lokalt der det er økt smitte, er tilstrekkelig for å slå smitten ned igjen. Hvis det ikke skjer, er regjeringen beredt til på kort varsel å forsterke de nasjonale tiltakene. For at samfunnet skal være forberedt på dette, har

vi bedt Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet foreslå hvilke forsterkede tiltak som da bør innføres.

- Det anbefales at en bør holde 2 meters avstand til andre, og ikke 1 meter som i dag.
- Det anbefales maksimalt ti private kontakter per uke.
- For arrangementer vil antallsbegrensningene endres til 20 personer innendørs med faste, tilviste sitteplasser, for begravelser vil grensen være 50. Det samme vil den være for arrangementer for dem under 20 år, der kun personer fra samme kommune samles. For utendørsarrangementer blir grensen 50 personer.
- Det vil bli innført forbud mot innendørs, organiserte idretts- og fritidsaktiviteter for voksne, men ikke for profesjonelle toppidrettsutøvere.
- Treningssentre og svømmehaller vil bli stengt, med unntak for bl.a. det som trengs for svømmetrening og rehabilitering. Fornøylesparker og bingohaller stenges også.
- Det vil bli innført skjenkestopp over hele landet.
- Det vil også forskriftsfestes at arbeidsgiver skal sørge for at ansatte jobber hjemmefra så langt det er praktisk mulig.

Dersom dette heller ikke er tilstrekkelig til å slå ned spredningen av den nye virusvarianten, vil regjeringen vurdere å gjeninnføre anbefalingene fra januar, herunder anbefalingen om ikke å ha besøk hjemme for en periode på to uker, utsette alt av arrangementer, rødt nivå på ungdomsskole og videregående skole og digital undervisning i universiteter, høyskoler og fagskoler.

Selv om vi ikke innfører nye nasjonale tiltak i dag, vil jeg minne om de anbefalingene som gjelder. Alle, i hele landet, må begrense sosial kontakt. Skal en møte noen utenfor husstanden, gjør det helst utendørs. Ikke reis til utlandet. Innenlands bør unødvendige reiser unngås. Alle som har mulighet, bør ha hjemmekontor. Arrangementer som samler folk fra flere kommuner, bør avlyses eller utsettes.

Dersom alle følger disse anbefalingene, bør det være nok til at smitten holdes nede. Vi vil også anbefale at de som er smittet og ikke har et hensiktsmessig sted å isolere seg, tar kontakt med kommunen – og de kan plasseres på hotell.

Når det gjelder tiltak i påsken, kommer regjeringen tilbake med konkrete anbefalinger. Hvor strenge de blir, vil avhenge av smitteutviklingen den nærmeste tiden. Men vi vil allerede nå oppfordre nordmenn bosatt i utlandet om ikke å komme hjem i påsken denne gang. Det gjelder også for studenter. Vi oppfordrer også nordmenn og personer bosatt i Norge om ikke å reise ut av landet i påsken. Dersom noen likevel velger å reise ut, må de være forberedt på at regjeringen nå vurderer å utvide karantenehotellordningen til nye

grupper. Det betyr at hvis man reiser på fritidsreise til utlandet nå, må man sannsynligvis ta innreisekarantenen på hotell når man kommer hjem igjen. Regjeringens råd om å unngå alle reiser til utlandet som ikke er strengt nødvendige, gjelder altså fortsatt og gjelder foreløpig frem til 15. april.

Vi vil også vurdere å forskriftsfeste kravet om adskilte soverom og eget bad og i tillegg at man må kunne holde minst to meters avstand til øvrige husstandsmedlemmer. Det betyr at en kan risikere bot om de fysiske forholdene ikke legger til rette for god karantenegjennomføring i eget hjem.

Vi anbefaler også at det planlegges for digital undervisning i universiteter og høyskoler den første uken etter påske.

Regjeringen prioriterer barn og unge. Det innebærer at barn og unge skal ha så lav tiltaksbyrde som mulig. Vi ønsker derfor at barnehage- og skolehverdagen skal være så normal som mulig. Samtidig må vi sikre et godt smittevern tilpasset de nye virusvariantene. Det er en krevende oppgave, men det er helt nødvendig.

Det å skjerme barn og unge fra inngripende smitteverntiltak har også en negativ konsekvens. Vi har sett en økning i smitten blant barn og unge den siste tiden og mange utbrudd i skoler og barnehager. Det er bekymringsfullt. Økt smitte blant barn og unge gjør det nødvendig med strengere tiltak som rammer andre. Men regjeringen mener det er riktig å skjerme barn og unge så langt det er mulig.

I Norge har vi i stor grad klart å holde skoler og barnehager åpne siden våren i fjor, til forskjell fra mange andre land. Dette har vi klart bl.a. fordi vi har laget ulike tiltaksnivåer for skoler og barnehager.

Vi har fått mange innspill fra barnehagene og skolene om at de ønsker seg en oppdatering av veilederne etter at de nye virusvariantene har kommet. Vi har også fått signaler om at det varierer hvordan dagens tiltak etterleves, og at det er praktiske utfordringer med dagens tiltak. Noen områder har opplevd å raskt måtte gå tilbake til rødt nivå – som f.eks. i Oslo. Det er derfor grunn til å se på om tiltaksnivåene er godt nok tilpasset et mer smittsomt virus og de faktiske forholdene i barnehage og skole.

Nå tar vi nye grep for å sikre en best mulig kombinasjon av smittevern og tilstedeværelse. Vi er avhengig av å spille på lag med lokale myndigheter. Vi må derfor involvere kommunesektoren i det vi gjør.

For det første har vi gitt Helsedirektoratet, Folkehelseinstituttet og Utdanningsdirektoratet i oppdrag å gjennomgå smittevernveilederne. Etatene er i gang med dette i dialog med kommuner og partene i sektoren.

For det andre vil vi denne uken sende brev til kommuner, fylkeskommuner og andre barnehage- og skoleiere om tiltak for å sikre at barn og unge kan være mer på skolen.

For det tredje gjentar vi forsikringen om at kommunene vil få kompensert for merutgifter til smittevern og til tiltak de iverksetter for å sikre at smittevernet ivaretas, og for at så mange som mulig kan delta i den fysiske undervisningen.

Vi understreker også at det er kommunenes ansvar at pengene kommer helt ut til den enkelte barnehage og skole og dermed trygger situasjonen for elever og ansatte i skolen.

Med god veiledning og god innretning på tiltaksnivåene kan vi bedre ivareta smittevernet samtidig som vi legger til rette for mest mulig tilstedeværelse i barnehage og skole og dermed holder tiltaksbyrden lav for barn og unge.

Innreiserestriksjoner har vært en viktig del av regjeringens håndtering av pandemien siden i mars 2020. Norge er ett av de landene i Europa som gjennom hele pandemien har hatt blant de strengeste innreisereguleringene og karantenereglene.

Da Storbritannia varslet om den muterte virusvarianten, etablerte regjeringen raskt særskilte regler for innreise og testing for reisende derfra. I tillegg strammet regjeringen i slutten av januar ytterligere kraftig inn på utlendingers adgang til innreise til Norge. I utgangspunktet får nå kun utlendinger som er bosatt i Norge, anledning til å reise inn. Det gjøres fremdeles unntak for grupper som anses å ha en særlig tilknytning til Norge eller et viktig formål med sitt besøk, herunder nære familiemedlemmer, utlendinger i kritiske samfunnsfunksjoner, utlendinger innen transportsektoren og helsepersonell fra Sverige og Finland.

Varigheten og den nærmere innretningen av innreiserestriksjonene vurderes fortløpende både i tråd med smitteutviklingen og opp mot alternative og mindre inngripende tiltak. Det er viktig at disse restriksjonene ikke gjelder lenger enn hva som er nødvendig.

De strenge innreiserestriksjonene som ble innført fra 29. januar, var nødvendige for å begrense risikoen for importsmitte til Norge. For å begrense importsmitten har tiltaket virket. Tall for importsmitte er nå lave, selv om smitten i Norge er økende.

Restriksjonene har samtidig medført en svært vanskelig situasjon for en del arbeidstakere som jobber i Norge og bor i andre land. De har ikke kommet seg på jobb, og de har mistet sin inntekt.

Fra midnatt mandag 1. mars lettet vi noe på restriksjonene ved å åpne for at dagpendlere fra Sverige og Finland igjen kan komme på jobb i Norge under et strengt test- og kontrollregime. Samtidig er det fortsatt

mange som berøres av forbudet, og ikke minst nå som innreiserestriksjonene ser ut til å kunne vedvare en stund. Mange av disse har opptjent rettigheter i folketrygden. I lys av dette mener regjeringen det er nødvendig å få på plass en alternativ inntektssikring til dem som er berørt.

Regjeringen foreslår en ny kompensasjonsordning basert på sykelønnsordningen. Det gjør det mulig å få på plass en ordning forholdsvis raskt. Ytelsen skal dekke 70 pst. av sykepengegrunnlaget, som er om lag samme kompensasjonsgrad arbeidstakerne ville fått dersom de var omfattet av de midlertidige permitteringsreglene. Regjeringen foreslår at arbeidsgiverne får ansvar for å forskuttere ytelsen og deretter få refusjon fra trygden av hele beløpet. Ordningen gjøres gjeldende fra 29. januar, da innreiseforbudet ble innført, og gis varighet så lenge forbudet for arbeidstakere består. Regjeringen vil raskt komme tilbake til Stortinget med forslag til lov hjemmel og en nærmere beskrivelse av ordningen.

Innreiserestriksjonene har også store konsekvenser for norske virksomheter som er avhengige av utenlandsk arbeidskraft, og innreiserestriksjonene kan få betydning for utviklingen av norsk økonomi. Disse konsekvensene blir trolig større dersom innreiserestriksjonene varer over tid.

Regjeringen lanserte 20. februar derfor en søknadsbasert ordning for unntak fra innreiserestriksjonene for arbeidsreisende som ikke allerede er omfattet av eksisterende unntak. Ordningen vil ikke løse næringslivets behov for folk til vanlige arbeidsoppgaver. Risikoen ved å åpne for så mange er for stor. Ordningen gjelder i første omgang en begrenset gruppe arbeidstakere som vurderes som strengt nødvendige for å unngå stans i virksomhet. Dette er personer med teknisk kompetanse som utfører arbeid knyttet til maskiner og teknisk utstyr, og som har et arbeids- eller oppdragsforhold med foretaket som søker. Ordningen forvaltes av Sjøfartsdirektoratet. De fortjener en stor takk for raskt å påta seg en helt ny oppgave.

Per 5. mars var det gjort i overkant av 1 000 vedtak i ordningen, herunder om lag 500 vedtak om innvilget innreise. Regjeringen vurderer nå noen utvidelser av ordningen til også å omfatte andre grupper arbeidstakere etter en helhetlig vurdering av smittesituasjonen og næringslivets behov.

Regjeringens hovedprioritet i vaksinearbeidet er tidlig vaksinerings av hele befolkningen. På grunn av begrenset tilgang innledningsvis har vi prioritert sykehjemsbeboere og de aller eldste med størst risiko for å dø av covid-19. Det er feil når det fremstilles som om Norge ligger etter andre europeiske land når det gjelder vaksinasjon. Som kjent er vi omfattet av EUs vaksine-

strategi, og vi får tildelt doser etter samme nøkkel som de andre landene.

Akkurat nå viser statistikken at Norge er blant de fremste landene i Europa på å vaksinere etter antallet tildelte doser. Nå vaksineres det i gruppene 75–84 år og helsepersonell. Vi har satt over 600 000 doser.

Folkehelseinstituttet har anbefalt en beskjeden geografisk omfordeling av vaksiner til Oslo, Fredrikstad, Sarpsborg, Moss og Lørenskog. Det er lagt til grunn at Oslo prioriterer bydelene Stovner, Alna, Grorud, Bjerke, Søndre Nordstrand og Gamle Oslo, som har hatt høyest smittepress over tid.

Samtidig gjøres det nå en rekke andre endringer som vil ha mye større betydning for fordelingen og vaksinasjonstempoet i kommunene.

For det første går Folkehelseinstituttet over fra å fordele vaksinene etter hvor mange innbyggere kommunene har over 65 år, til en fordeling etter hvor mange innbyggere de har over 18 år. Dette innebærer at kommuner med en yngre befolkning vil få et større antall doser.

For det andre blir AstraZeneca-vaksinen nå også anbefalt for personer over 65 år. Det bygger på ny kunnskap om vaksinens virkning. Det betyr at mange i de øverste prioriteringsgruppene kan bli vaksinert to til fem uker tidligere enn ventet.

Regjeringen har etter faglig innspill fra Folkehelseinstituttet vedtatt at intervallet mellom dose én og to fra Pfizer-BioNTech-vaksinen kan forlenges fra tre til seks uker. Folkehelseinstituttet vil om kort tid komme til en endelig faglig konklusjon. Folkehelseinstituttet vil også vurdere om intervallet skal forlenges utover seks uker. Med lengre vaksineintervall kan flere få den første dosen tidligere. Folkehelseinstituttet ser også på om intervallet kan forlenges ytterligere.

Det viktigste er uansett at vaksinetilgangen øker. Nå mottar vi omtrent 100 000 vaksinedoser i uken. I slutten av mars forventer vi omtrent det dobbelte. I april, mai og juni øker størrelsen på leveransene enda mer. Vi forventer derfor en betydelig økning i antallet vaksinedoser de neste månedene. Det gir håp. Trolig kommer det også nye vaksiner.

Legemiddelmyndighetene startet godkjenningsprosessen for CureVac og Novavax i februar. 11. mars kan Janssen-vaksinen bli godkjent. Dette er en én-dose-vaksine som vil bidra til ytterligere økning i vaksinasjonstempoet utover våren. Vi venter nå at alle voksne skal ha fått tilbud om vaksine innen eller i løpet av sommeren.

Noen få europeiske land er utålmodige og vil gå egne veier for å få flere vaksiner nå og fremover som kan beskytte mot nye virusvarianter. Alle godkjente vaksiner som er tilgjengelige, benyttes i dag, og det er

derfor ikke mulig å anskaffe flere doser på kort sikt av denne typen vaksiner.

Norge bygger sammen med andre land også en beredskap mot at eksisterende vaksiner skal miste sin kraft mot de nye muterte virusene. Derfor inngår vi gjennom EU-samarbeidet nå avtaler om fremtidige vaksineleveranser for vaksiner som kan justeres til å bekjempe nye mutasjoner. Vi har også investert 200 mill. kr i vaksinesamarbeidet CEPI for at de skal intensivere arbeidet med utvikling av vaksiner mot fremtidige mutasjoner av viruset.

Helt siden mars i fjor har vi sagt at vi skal ha økonomiske tiltak så lenge vi har smitteverntiltak, og at disse vil bli tilpasset smittesituasjonen og graden av smitteverntiltak. Så sent som for to uker siden behandlet Stortinget forslag fra regjeringen om forlengelse og justering av en rekke støtteordninger i møte med pandemien. Bakgrunnen for forslagene var bl.a. utviklingen i smittesituasjonen og usikkerheten om det videre forløpet.

Bedriftene våre kan være trygge på at vi, så lenge vi direkte eller indirekte har pålagt bedrifter å stenge ned aktivitet, vil ha ordninger som kompenser bedriftene og bidrar til å hindre unødvendige konkurser.

Det er kommet på plass omfattende økonomiske tiltak for næringslivet. Den brede kompensasjonsordningen for næringslivet er forlenget ut juni. Til nå er det blitt utbetalt nesten 9 mrd. kr gjennom ordningen til om lag 34 000 bedrifter. Gjennom lånegarantiordningen er det blitt utbetalt 11 mrd. kr, i hovedsak til små og mellomstore bedrifter. Det er også på plass en ordning der kommunene kan utbetale støtte tilpasset lokale forhold, f.eks. til hardt rammede reiselivsbedrifter eller restauranter. Det er nå satt av 1,8 mrd. kr til denne ordningen.

Flere av de økonomiske tiltakene er utformet slik at omfanget av støtte automatisk øker når aktiviteten i økonomien avtar. Om situasjonen skulle forverres i ukene og månedene vi nå går inn i, vil støtten til de berørte derfor bli større.

På fredag la vi frem forslag til en ny lønnsstøtteordning, som er en oppfølging av et anmodningsvedtak fra Stortinget. Ordningen er utviklet i samarbeid med partene i arbeidslivet. Den er også i tråd med regjeringens strategi for Norges vei ut av krisen – skape mer, inkludere flere.

Ordningen skal være til hjelp for dem som har vært hardt rammet lenge og har måttet permittere sine ansatte, de som har stort omsetningsfall og vil trenge tid på å få opp aktiviteten.

Med denne ordningen kan bedriftene ta tilbake permitterte som kan forberede gjenåpning av virksomheten, selv om inntektene ikke er der ennå. På den

måten vil de raskere kunne stå klare til å levere sine varer og tjenester den dagen kundene er tilbake. I andre virksomheter kan det være en god mulighet til å ta tilbake permitterte for opplæring og utvikling i bedriften i påvente av at aktiviteten skal ta seg opp.

Samlet sett er omfanget av økonomiske tiltak omfattende og favner bredt. Regjeringen vil gjøre det som trengs for at vi skal komme best mulig ut av denne krisen. På vei ut av pandemien må innsatsen vris i retning av økt aktivitet og omstilling. Da vil det viktigste bidraget vi kan gi til vekst i privat sektor, være at vi slår ned smitten og kan gjenåpne samfunnet og avvikle de offentlige støtteordningene.

Regjeringen vil i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2021 legge frem for Stortinget en ny vurdering av innretningen av de økonomiske tiltakene.

Vi må altså i tiden fremover være forberedt på både gode og dårlige nyheter som følge av usikkerhet om vaksineleveranser og smittespredning av det muterte viruset. Den samlede responsen og sammensetningen av tiltak lokalt, regionalt og nasjonalt må justeres løpende etter pandemiens utvikling i Norge.

I dette arbeidet vil prioriteringen til regjeringen være barn og unge først, så arbeidsplasser. Klarer vi å holde R-tallet under 1 gjennom mars og april, vil vi i mai kunne ta de første stegene mot en mer normal hverdag.

Grunnleggende tiltak som å holde hendene rene, holde seg hjemme ved sykdom, holde avstand, smittekarantene og isolering bør sannsynligvis opprettholdes lenge. Alle tiltak må tilpasses og vurderes ut fra en helhetsvurdering av tiltakenes både positive og negative effekter. Smitteverntiltakene skal være balanserte og tilstrekkelige for å gi nødvendig smitteverneffekt, men ikke mer begrensende overfor befolkningen og virksomhetene eller mer langvarige enn det som er nødvendig. Dette blir enda viktigere når pandemien etter hvert går mot slutten.

Tiltakene bør være lokale fremfor nasjonale hvis mulig, og tiltakene bør ha lavest mulig tiltaksbyrde. Samtidig må det overordnede være at pandemien i Norge holdes under kontroll.

Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet arbeider nå for å se på hvordan en gradvis nedtrapping kan skje. Dette vil regjeringen komme tilbake til i siste halvdel av mars.

Jeg ba om å få holde denne redegjørelsen for å kunne gi Stortinget en oppdatering om hvor vi nå står. Situasjonen er i dag altså uavklart. De siste ukene har vi sett kraftig spredning av den muterte virusvarianten og økende innleggelser på sykehus. Det er alvorlig. Vi har enda en bratt bakke foran oss. Men klarer vi også den, er målet om en mer normal hverdag innen rekkevidde.

Klarer vi å holde kontroll på smitten i mars og april, kan vi begynne å åpne opp i mai.

Mange kommuner har de siste ukene innført strenge lokale tiltak. Vi vet ennå ikke helt effekten av disse. Derfor er det nå for tidlig å ty til strengere nasjonale tiltak. I stedet forsterker vi ytterligere modellen med lokale tiltak. Vi skal enda raskere, enda mer bestemt slå ned utbrudd lokalt. Hvis vi lykkes, vil det ikke være behov for nye nasjonale tiltak. Hvis vi ikke lykkes, må vi raskt stramme inn. Jeg har varslet hvilke tiltak som da vil komme, og ber alle om å forberede seg.

Enten det blir lokale eller nasjonale tiltak, ber jeg i dag om en siste kraftanstrengelse – at vi sammen går opp også denne bakketoppen, i håp om at det er den aller siste, og at vi denne gangen endelig når toppen og kan åpne samfunnet mer i mai.

Presidenten: Den innkalte vararepresentanten for Oslo, Kristoffer Robin Haug, har tatt sete.

Presidenten vil nå, i henhold til Stortingets forretningsorden § 45, åpne for en kort kommentarrunde begrenset til ett innlegg på inntil 5 minutter fra hver partigruppe og avsluttende innlegg fra statsministeren.

Jonas Gahr Støre (A) [10:41:45]: Takk til statsministeren, som kommer til Stortinget og redegjør. Det mener jeg er en klok sak.

Det er blitt brukt bilder på hvilken situasjon vi er i, og statsministeren dvelte ved det på slutten. Helseministeren sa i fjor sommer at vi nå var på toppen av fjellet og skulle ned, og at det å gå ned var like tungt som å gå opp. Det var ett bilde. Nå er det nye topper vi skal opp på – vi er vel mer i et norsk fjellandskap hvor vi går opp og ned. Jeg vil være varsom med å si at vi bare har én topp igjen når vi har dette muterte viruset.

Jeg syns det var en uavklart redegjørelse statsministeren ga, for det hun egentlig sier, er at situasjonen er svært alvorlig – R-tall på 1,3, vi kan få 50-gangen i tilfeller framover – men hun vil avvente enda et par uker for å se om det er nødvendig med nye tiltak. Det legges et veldig stort ansvar på kommunene med denne linjen som nå legges opp. Kommunene er den framskutte posen i forsvaret mot pandemien. Jeg syns det fortsatt er uavklart hvordan statsministeren vil vurdere om en uke eller to om vi er på rett vei. Det forutsetter at vi også har nær kontakt om det, fordi det da er snakk om svært inngripende tiltak som kommer på den andre siden.

Det bildet vi kan se for oss, er at vi har to veldig krevende måneder foran oss, kanskje de vanskeligste månedene til nå, hvor smittetallene kan – med statsministerens ord – komme ut av kontroll. Jeg mener vi skal fokusere mer på det enn å tenke at vi i mai egentlig er igjennom, for da er det nok vaksiner. Dette viruset har vært uforutsigbart og kan være det fortsatt. Derfor er

det grunn til å ha stor oppmerksomhet om dem som nå blir rammet av denne krisen, om sårbarheten i samfunnet. Koronaen har vist seg å være et forstørrelsesglass på sårbarhet i vårt samfunn som var der før koronaen – de som mister arbeid, de som ser livsverk gå i grus, og alle de som også sliter med psykiske sider av å være hjemme og ikke komme ut i sosiale fellesskap.

På søndag oppfattet jeg at det viktigste budskapet til statsministeren var å si at hun var stolt av folk. Jeg er enig i det. Hver og en som har møtt denne krisen, har levert på den, men også summen av folk. Det vi har sett, er hva det norske fellesskapet har levert i forsvaret mot denne pandemien. Vi har sterke sykehus, vi har en sterk og kompetent eldreomsorg, vi har kommuner som kan ta ansvar, og vi har også et storting som kan komme med beslutninger som trengs.

Nå skal det komme en kommisjon som skal gi oss en vurdering, og i dag diskuterer vi samfunnssikkerhet her i Stortinget. Jeg vil bare legge til at en lærdom for framtidig beredskap er at vi må investere i å ruste opp dette fellesskapet, ikke privatisere og stykke det opp, ikke skape huller i eldreomsorgen som gjør at vi kan få smitte inn der fordi vi har for dårlig dekning, satse på et seriøst arbeidsliv og ikke minst satse på partene i arbeidslivet – en del av det fellesskapet vi har grunn til å være stolte av.

Vi kan være stolte av folk, spørsmålet er om vi i oppsummeringen kan være stolte av politikken. Jeg mener fortsatt at en av grunnene til at vi har fått disse muterte variantene, er at vi ikke har hatt kontroll med importsmitten. For lenge var det for dårlig kontroll, slik at det til slutt måtte et drastisk tiltak til: stengte grenser.

Så er det spørsmålet om vaksiner. Der vil jeg si at vi fra Arbeiderpartiet støtter at vi er en del av et europeisk samarbeid. Jeg oppfordrer helseministeren til å være helt åpen om de avtalene, slik at folk kjenner begrunnelsen for at vi har valgt som vi har gjort, og at de også kan legge til grunn at regjeringen vil gjøre alt den kan innenfor de avtalene for å sikre Norge nok vaksiner raskt nok til å vinne dette kappløpet mot pandemien.

I en situasjon hvor vi altså kan vente oss, og statsministeren sier det kan bli, flere titalls ganger opp i antall smittede, er det et forhold som uroer meg, og det er intensivkapasiteten. Det var et kritisk punkt da pandemien kom. Et år etter får vi høre at et av våre flotteste akuttsykehus, Ahus, er sprengt på intensivkapasitet, og det er før disse tallene stiger. Hvorfor har det ikke skjedd mer på et år med det? Hvis det er situasjonen på Ahus, nært veldig belastede bydeler i Oslo, kan det også være sånn på andre sykehus.

Mange er utålmodige – de som venter på vaksine, de som venter og forventer at det er intensivkapasitet, og alle som trenger hjelp. Mitt siste punkt er å si at

denne pandemien ikke er over når den siste vaksinen er satt. Vi forventer vaksiner, men det er en sårbarhet der ute som noen da jeg besøkte bydel Stovner forleden dag, oppsummerte som pandemien etter pandemien, nemlig psykisk helse og uro folk har knyttet til det. Der må vi ruste opp kapasiteten. Jeg forutsetter at framtidige krisepakker for en rettferdig krisepolitikk også legger stor vekt på å sette kommunene i stand til å yte den hjelpen, for den kommer til å trengs.

Trond Helleland (H) [10:47:09]: Jeg har lyst til å takke statsministeren for en god og tydelig redegjørelse. Det er ett år siden pandemien kom til Norge. Det norske folk har håndtert pandemien godt, bedre enn de aller, aller fleste land. Da vi stengte ned for ett år siden, visste vi lite om virkningene og hvilke tiltak som var effektive. Det gjorde at det ble en brå og massiv nedstengning av samfunnet. Nå vet vi mer, og tiltakene er mer målrettede. Jeg opplever at regjeringen nå kommer med en advarsel og samtidig en gulrot. Klarer vi å få kontroll på lokale smitteutbrudd, trenger vi ikke å stenge ned hele samfunnet. Klarer vi det ikke, blir det kommunisert tydelig hvilke nasjonale tiltak som kan bli nødvendig. Jeg synes det var veldig klargjørende. Her får en et varsel om hva som kan skje dersom en nå ikke får smittetallet ned.

Samtidig har kommunene vist at de kan håndtere lokale utbrudd. Ta vår felles representant Terje Breivik, som sitter i salen, fra Ulvik, der de fikk en voldsom smitteutvikling. Der fikk de kontroll. Det kostet dyrt, men de fikk kontroll. Det viser at kommunene er voksne og gode til å håndtere denne utfordringen. Så jeg støtter strategien som gir kommunene ansvaret for å ta tak i egen kommune, samtidig som regjeringen signaliserer vilje til å iverksette strengere tiltak om dette ikke skulle virke.

Men vi har alle et ansvar, hver og en av oss, for å hindre at situasjonen kommer ut av kontroll. Med et Rtall på 1,3 vil vi, hvis vi ikke får kontroll, i slutten av mai ha opp mot 40 000 smittetilfeller hver dag, og det er jo så alvorlig at vi alle må ta det ansvaret nå for å slå smitten tilbake.

De økonomiske tiltakene har Stortinget drøftet mange ganger, og det meste er nå på plass. Det varsles et par nye tiltak her som er bra når det gjelder dem som pendler til jobb i Norge. Det er bra.

Så varsles det også at vaksinestrategien endres noe, og at flere vil få første vaksinedose ved at en forlenger intervallet mellom første og andre dose. Samtidig er det jo usikkerhet om hvor mange vaksinedoser Norge vil få tilført, men vi vet jo at det blir godkjent nye vaksiner. Janssen/Johnson & Johnson har blitt godkjent i USA og skal godkjennes i Europa, og jeg har sett tall som viser at

Norge vil få tilgang på flere millioner doser derfra. Det er en engangsvaksine. Så det er lys i tunnelen.

Det er samtidig en klar og tydelig redegjørelse som sier fra om hva stoda er nå, som sier veldig tydelig at en har tillit til kommunene, til det lokale selvstyret, om at de skal kunne slå tilbake når smitten kommer ut av kontroll, eller sørge for at den ikke kommer ut av kontroll.

Så jeg er veldig fornøyd med denne redegjørelsen. Jeg mener at den gir oss alle sammen noe å jobbe mot, nemlig å hindre nye nasjonale tiltak, sørge for at vi kan gå sommeren lysere i møte, at vi kan håpe på en mer normal sommer – selvsagt med forholdsregler, og selvsagt med å ta vare på dem som sliter i pandemien, også etter at pandemien er over. Alt i alt er dette en god redegjørelse fordi den bærer tydelig bud om, noe Stortinget før har etterlyst, hva som er strategien dersom vi ikke får kontroll, og den er jo veldig klar: Det blir nasjonale tiltak dersom en ikke får smittetallet ned. Men kommunene har nå en kjempejobb, og jeg stoler på norske kommuner.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:51:32]: Jeg vil starte med å takke statsministeren for redegjørelsen. Det er ingen tvil om at folk er slitne og lei av hjemmekontor, at man savner familie og venner, at ensomheten blant eldre er stor, at mange nå har sittet isolert i snart et år, og at barn og unge sliter med psykisk helse. Det er også alarmerende varsler som kommer fra fagfolk innenfor det feltet. Derfor synes jeg det er bra at regjeringen signaliserer at man vil legge til rette for at barn og unge skal være mer til stede på skolen og i barnehager, det er nødvendig.

Denne pandemien har hatt store konsekvenser for mange. Mange mister jobben, mange er permittert, noen bransjer er knallhardt rammet, enten det er reiselivsbransjen, flybransjen, restauranter, puber, utesteder, maritim næring, butikker – for å nevne noen.

Statsministeren sier at man kan stole på å få hjelp dersom det blir stengt ned. Så har vel erfaringen for en del bransjer vært at det er svært lite å hente fra de kompensasjonsordningene som er vedtatt. Ett eksempel på det er de som eier i stedet for å leie og lease, de kommer veldig dårlig ut av kompensasjonsordningen. Fremskrittspartiet er skuffet over at Arbeiderpartiet og regjeringspartiene ikke støtter våre forslag om å likestille det. Vi forventer at dersom det kommer nye nasjonale tiltak, nye innstramminger, følges de raskt opp – samtidig med økonomisk kompenserende tiltak.

Folk er utålmodige og oppgitt over at vaksineringen går sent. Vi har registrert at regjeringen har satset alle kort på EU, og at land som har gjort avtaler alene med legemiddelselskap, som Storbritannia, USA og

Israel, ligger langt foran EU-landene og Norge. Folk spør seg: Hvorfor gjorde ikke Norge som dem? Hvorfor er ikke Norge med på samarbeidet som vi nå ser kommer mellom Israel, Østerrike og vår nabo Danmark? Hvordan planlegger regjeringen nå for framtiden?

Det er vedtatt i Stortinget at vi skal legge til rette for beredskap og produksjon av legemidler i Norge, fordi vi allerede før denne pandemien hadde en situasjon der vi var sårbare når det gjaldt en del viktige og livsviktige medisiner. Man spør seg hva regjeringen venter på. Curida i Hedmark har lenge sagt at de står klar til å ta en jobb. I går så vi også i nyhetene at man står klar i Sandefjord med et stort lokale der man ønsker å gå i gang med vaccine- og medisinproduksjon.

Vi merker oss at regjeringen tar vaksinedoser fra distriktskommuner for å gi til Oslo og noen omkringliggende kommuner. Vi skjønner selvfølgelig at mange reagerer på det, at man da må vente lenger i andre kommuner, og at utsatte grupper er bekymret for det. Vi registrerer også at en av Israels covid-19-sjefer er klar på hva Norge bør gjøre, de ligger langt foran i løypa: Man bør vaksinere de eldre først, så de sårbare yngre, og etter det vurderer man å gi vaksiner til byer med høyt smittetrykk.

Jeg vil gjerne spørre statsministeren: Hva innebærer det at man legger til grunn vaccine til kommunene med utgangspunkt i folketall og antall personer over 18 år? Hvilke konsekvenser vil det ha for fordelingen av vaccine i Norge framover?

Pandemien har vist at Norge har et integreringsproblem, spesielt har dette vært tydelig i Oslo øst. Vi bruker millioner på info på ulike språk, vi registrerer at personer nekter å teste seg, og vi skjønner at mange ikke innser alvoret – eller så bryr de seg ikke. Det siste fikk vi dokumentert bl.a. på Dagsrevyen. Dette går ut over oss alle. Nå er vi alle sammen slitne og lei, derfor er det nå viktig at alle innbyggere i Norge må bidra til at vi greier å få åpnet samfunnet igjen. Vi synes det er bra at man holder dette på et lokalt nivå, at lokale myndigheter kan tilpasse tiltakene etter det som er behovet, og at man ikke skal rette alt inn etter hva som er situasjonen i Oslo og andre kommuner der det er mye smitte. Og vi tar til etterretning at regjeringen ønsker en lavere terskel for å gripe inn overfor kommuner hvis det er behov for det.

Marit Arnstad (Sp) [10:56:49]: Jeg må medgi at jeg ble litt overrasket over denne redegjørelsen. Jeg må jo takke for den, selvsagt, men jeg ble litt overrasket, for her er det jo veldig lite nytt. Dette er en redegjørelse om ting som vi alle har visst over lang tid, og statsministerens viktigste konklusjoner er at situasjonen er uavklart. Ja, det vet vi. At den også kan bli mer alvorlig,

det vet vi. Og så er konklusjonen at vi må avvente. Så jeg ble litt overrasket over det bråe behovet for å orientere Stortinget.

Men jeg er enig med statsministeren i at vi må stole på kommunene. Det er jo noe denne pandemien virkelig har vist: hvor sterkt og godt lokaldemokrati vi har, og hvor gode kommuneleger vi har. Og det statsministeren sier, er at nå får de enda større ansvar framover. Da er det viktig at de også får den støtten de trenger. Senterpartiet er ikke uenig i at vi må forsterke de lokale tiltakene og øke muligheten for tiltak regionalt.

Regjeringen har valgt å øke vaksineringsen i Oslo ved at resten av landet avgir vaksiner. Det er en strategi som Senterpartiet tar til etterretning. Men da må man også endre strategien for selve vaksineringsen ved å øke intervallet mellom første og andre vaksinedose. Det har Senterpartiet etterspurt lenge, og vi mener at det er viktig å få gjort, og det er viktig at det gjøres raskt, fordi det er det eneste som kan gi fart i vaksineringsen i den kritiske perioden nå i mars og april.

Samarbeidet med EU har bidratt til at vaksineringsen i Norge går seint, og regjeringen har avvist alle forsøkt på åpenhet om norsk vaksinestrategi. Det går ikke. Det er sjølsagt lov å ha ulike meninger om vaksinestrategien, men det må være full åpenhet og ærlighet om de valgene som ble tatt. Derfor spør Senterpartiet: Hvilke vaksineselskaper snakket regjeringen med før de gikk i samarbeid med EU? Hvor hardt prøvde regjeringen å få en egen avtale? Ga Norge vaksineselskapene noe attraktivt tilbud, eller ga de seg før de kom så langt? Hvis det var samtaler med legemiddelselskap, hvem avsluttet disse samtalene – var det Norge, eller var det selskapene? Og har Norge i det hele tatt vært aktive for å påvirke EU til å inngå kjøpsavtaler raskere og å være mer framoverlent enn det EU viste seg i stand til å være? Vi trenger rett og slett åpenhet om hvordan regjeringen gikk fram, hva de valgte vekk, og hvor aktive de var. Vi kan ikke leve med noe redigert åpenhet omkring vaksinestrategien. I en tid da regjeringen nærmest har informasjonsmonopol, må det være full åpenhet og full ærlighet om dette.

Nå er som sagt vaksinestrategien differensiert, og Senterpartiet mener at den videre strategien om tiltak bør ta hensyn til at Norge er ulikt – vi bor og lever ulikt. Det må vi nå ta hensyn til. Det er altså 227 kommuner i Norge som gjennom hele det siste året ikke har hatt mer enn 50 smittede totalt. For dem er situasjonen en ganske annen enn i Oslo og mange av de største byene rundt omkring i landet. Det er mulig at det er det som også gjør at regjeringen nå vil avvente nasjonale tiltak. Det tror jeg i så fall er en klok strategi, for jeg mener at man er nødt til å vurdere tiltaksnivået ulikt i de ulike

delene av landet. Paradoksalt nok har enkelte deler av den nasjonale strategien så langt ført til strengere forhold for f.eks. barn og unge i distriktskommuner med lite smitte enn i Oslo med mye smitte. Årsaken til det er at man har tillatt f.eks. kamper og spill i barne- og ungdomsidretten, men man har satt en grense innenfor kommunen. Og i mange av de kommunene jeg kjenner fra mitt eget fylke, finnes det bare ett idrettslag. Og når du har ett idrettslag, får du ikke spilt noen kamper, fordi du ikke får lov til å gå over kommunegrensen. Det er et eksempel på at man må ta hensyn til lokale behov og lokale tiltak.

Så har jeg også lyst til å nevne en ting som ikke blir nevnt, og det overrasker meg at statsministeren ikke nevner det, og det er intensivkapasiteten. Det har vært et gjentakende spørsmål fra Stortingets side hele det siste året. Senterpartiet og flere av opposisjonspartiene har stadig tatt opp behovet for å øke intensivkapasiteten i Norge, og hvor på felgen vi var i fjor vår, og hvor stort behov det har vært for å gjøre noe med det. Og når man nå er så opptatt av både hva kommuner skal gjøre, og hva hver av oss må gjøre, så må også regjeringen etter hvert kommentere hva de har tenkt å gjøre når det gjelder intensivkapasiteten på de største norske sykehusene.

Audun Lysbakken (SV) [11:02:06]: På søndag holdt statsministeren en tale til nasjonen for å varsle at tiltakene kom tirsdag. På tirsdag holder statsministeren en redegjørelse for Stortinget for å varsle at tiltakene kan komme senere. Jeg tror jeg vil driste meg til å gi et lite råd til regjeringens informasjonsstrategi, og det er å holde ordmengden nede. Det kan hende det kan bli for mange taler og redegjørelser. Ordmengden bør kanskje reduseres noe for å sørge for at de viktigste ordene nå når fram.

Denne redegjørelsen, som jeg selvfølgelig i likhet med de andre partiene skal takke for, er jo en del av det litt underlige på/av-forholdet statsministeren har hatt til Stortinget gjennom hele denne krisen, der hun noen ganger kommer hit for å redegjøre og inviterer til diskusjon, og andre ganger kan annonsere ganske drastiske tiltak bare i møte med pressen. Det står i kontrast – dette har vi påpekt mange ganger før, men jeg vil påpeke det igjen – til hvordan mange andre land gjør det, f.eks. i Danmark, der det er forhandlinger og debatt om både stenging og åpning av samfunnet. Jeg tror det gir en sunn åpenhet og meningsbrytning som vi også kunne trengt. I Norge har regjeringen valgt å bestemme alene når det gjelder smittevern. Det betyr også at regjeringen må ta ansvaret alene, og at det er begrenset i hvilken grad Stortinget skal gå inn i de vurderingene som nå gjøres rundt de konkrete smitteverntiltakene.

Når det er sagt, er vi i en situasjon der befolkningen er sliten. Hvis det er mulig, som statsministeren sier, å vente med nasjonale tiltak, er det klokt å gjøre det. Det er bra – og et hovedmål mener vi det må være for en eventuell ny bølge – at vi klarer å gjøre alt vi kan for å skjerme barn og unge, holde skoler og barnehager åpne, skjerme barns fritidsaktiviteter.

Så er det noen ting det er nødvendig at regjeringen svarer for, og jeg vil også ta opp spørsmålet om intensivkapasiteten. Vi har sett meldingene fra Ahus om sprengt kapasitet. Det er ikke en ny diskusjon, for diskusjonen om kapasiteten på Ahus har vært der, ikke bare gjennom pandemien, men i flere år. Opposisjonspartiene og SV har også gjennom det siste året ved flere anledninger lagt fram forslag om hva som burde gjøres for å ruste sykehusene våre og forbedre intensivkapasiteten. Det må være lov – og jeg tenker det er naturlig at statsministeren kommer tilbake igjen til det i sin avsluttende kommentar – å spørre hvorfor regjeringen ikke har gjort mer for å sikre at intensivkapasiteten ved inngangen til en eventuell ny bølge er vesentlig sterkere enn den har vært tidligere i pandemien.

Dette burde vært en anledning til også å ta tydelig opp den sosiale krisen som mange står i. Det er nødvendig å se smitteverntiltakene og tiltakene for at vi skal føre en rettferdig krisepolitikk, sammen, fordi de henger sammen. Hver gang en må gå til nye nedstenginger, har det konsekvenser – konsekvenser i form av permittering og arbeidsløshet, konsekvenser i form av isolasjon og ensomhet. Derfor er det på sin plass også i dag å påpeke at regjeringen har vært, igjen og igjen, altfor lite handlekraftig i sitt møte med den sosiale og økonomiske nedturen i forbindelse med pandemien. Det er behov for – jeg vil appellere til regjeringen om det – å gjøre levekårene for dem som nå har vært permittert og arbeidsløse svært lenge, bedre. En konkret måte vi kan gjøre det på, er å øke dagpengene noe, sånn at de som nå har vært permittert – over 20 000 helt siden mars i fjor – kan få litt mer å leve av.

På samme måte trenger vi nå en forsterket krisepakke til psykisk helse, sånn at vi kan rekke ut en hånd til de mange, barn og unge, som står i helsekø, sånn at vi kan ruste det psykiske helsevernet i en situasjon som vi vet krever så mye av så mange, ikke minst våre ungdommer som står i en tøff situasjon.

Jeg vil utfordre statsministeren på dette og på intensivkapasiteten, ved siden av selvfølgelig å oppfordre til at vi alle følger de råd som nå gjelder, så vi kan komme gjennom dette sammen.

Terje Breivik (V) [11:07:32]: Takk til statsministeren for ei grundig orientering.

Det er liten tvil om at Noreg som nasjon og fellesskap så langt har handtert koronakrisa godt, helsemessig, som er det viktigaste, som eit av dei landa som har færrest smitta, og med eit helsevesen som har hatt kapasitet til å ta imot dei som har vore alvorleg sjuke. Økonomisk har det gått betre enn frykta for samfunnet og næringslivet samla sett. I stort er det all grunn til å rosa statsministeren og regjeringa for måten dei og dei fremste fagetatane dei har til rådvelde, Folkehelseinstituttet og Helsedirektoratet, har brukt fullmaktene Stortinget har gjeve dei gjennom folkehelselova, på. Me veit at dei òg opplever balansegangen mellom restriksjonar og folks behov for arbeid, skule, aktivitetar, sosial kontakt og fridom i kvardagen på den eine sida og helseomsyn og smittespreiing på den andre, som både krevjande og vanskeleg. Me veit òg at dei og dei tilsette i statsinstitusjonane jobbar meir eller mindre døgnkontinuerleg for heile tida å prøva å vera i forkant av smitteutviklinga.

Som samfunn kan me òg vera takksame for at me har eit svært så oppegåande parlament, som både evnar å spela på lag med regjeringa når det er nødvendig, og er konstruktivt kritiske når Stortinget finn det nødvendig. Når statsministeren no ber om ein siste kraftprøve, at me saman går opp denne bakken i håp om at det er den aller siste, og at me denne gongen endeleg når toppen, kviler det eit tungt ansvar òg på Stortinget – at me òg understrekar den alvorlege smittesituasjonen, som dessverre enno ikkje er under kontroll, men òg håpet, som etter alle solemerke er rett rundt hjørnet, kanskje alt i mai.

Opposisjonspartia kan med rette hevda at det er lett for ein parlamentarisk leiar i eit regjeringsparti å gjera Stortinget og opposisjonen medansvarlege for at me som samfunn kjem igjennom kraftprøven trass i at me har delegert vide fullmakter til regjeringa. Ja, eg og Venstre har sjølvsagt ein større lojalitet til ulike tiltak regjeringa set i verk, enn opposisjonspartia. Eg vil likevel minna om kva eg sa for berre seks veker sidan, sist statsministeren orienterte Stortinget om pandemien:

«Sjølv ser eg med stor glede at barnebarna heime i Ulvik lever tilnærma normale, ubekymra og frie liv, sjølv om me står midt i ein pandemi.»

Underforstått: Heime i fredfulle Ulvik merkar me knapt nok at det er noka koronakrise der ute i verda. Og om eg skal vera så pass indiskret, var eg på regjeringslunsjen den same veka ganske kritisk til, for ikkje å seia «dead against», dei nye tiltaka regjeringa innførte den gongen, som gjorde at det t.d. vart uråd å arrangera utandørs skikonkurransar, tiltak som der og då framstod som vanskelege å forstå og forklara utetter.

I ettertid har eg til fulle fått føla på kroppen kor lite føreseieleg covid-19-viruset er, og at det kan vera klokt

å ha ei audmjuk tilnærming til ulike tiltak òg for ein stortingsrepresentant. Eg vart sjølv éin av 500 heime i Ulvik som hamna i 14 dagars karantene på grunn av smitte i nær familie. Eg fekk òg sjølv innsyn i kor ulikt smitten råka, då nokon knapt nok merka at dei hadde korona, medan andre, ganske unge, vart så sjuke at dei måtte på sjukehus. Som kjent var det den britiske varianten som dominerte i Ulvik.

På den positive sida hadde eg orkesterplass til kor imponerende ein liten kommune, i tett samspel med nasjonale helsestyresmakter og gode nabokommunar, inkludert storebror Bergen, takla ein slik dramatisk situasjon med 134 smitta av 1 060 og halve befolkninga i karantene meir eller mindre over natta.

Sjølv om Ulvik og dei som jobbar i kommunehelsetenesta der, er heilt spesielle for meg, er eg overtydd om at alle andre kommunar hadde gjort, og gjer, det same om nødvendig. Så når denne pandemien er over, er det liten tvil om at kommunane òg kan fortæna ein stor takk. Dei viser seg tilliten og ansvaret verdig så til dei grader og er ein garanti for at me saman kjem oss opp denne – vonleg – siste, bratte bakken.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [11:12:40]: Jeg vil starte med å takke statsministeren for redegjørelsen. Det er en bakketopp vi skal over, og vi forstår alle at den kan bli bratt, men det er dessverre nødvendig å holde ut litt til. Vi er mange som er slitne og leie av konsekvensene som pandemien skaper, det er helt sant, men statsministeren setter også de riktige ordene på hva mange føler akkurat nå.

De menneskelige sidene ved pandemien er åpenbare og synlige. Det er mange som må bære en stor kostnad. Jeg tenker på alle som står i fare for å miste jobben og inntektsgrunnlaget sitt, og jeg tenker ikke minst på alle som opplever ensomhet og ulike former for psykiske belastninger som følge av alle restriksjonene. Det er en høy kostnad, men vi må gjøre det som er nødvendig nå. Vi må ta enda et tak, dessverre.

Vurdering av tiltaksnivå, hva som gir best effekt, og hvilke virkemidler som er riktige å bruke når, er selvsagt krevende vurderinger. Norge har så langt håndtert denne pandemien bedre enn de fleste land. Det kan vi først og fremst takke det norske folk for. Det er også tydelig for alle at regjeringen aktivt vurderer og justerer tiltak underveis, etter hva som er nødvendig, og – ikke minst – denne åpenheten fra regjeringen kan mange andre land misunne oss.

De politiske vurderingene bygger på faglige råd og anbefalinger, på nasjonale og regionale statusvurderinger. I dag har jeg lyst til å gi honnør til alle som jobber i Folkehelseinstituttet og i Helsedirektoratet, og alle som bidrar i arbeidet med å legge et faglig grunnlag for vik-

tige beslutninger. Jeg tror ikke det er noen som tar lett på dette, tvert om. Ting skjer raskt, og strenge og inngripende tiltak foreslår man ikke med lett hjerte.

I tillitssamfunnet Norge er det viktig at forbud og påbud ikke er den eneste løsningen. Myndighetene skal samtidig gi råd og veilede og appellere til det personlige ansvaret. Her er våre helsemyndigheter forbilledlige. Det er et stort ansvar å forvalte en sånn tillit, enten en er regjeringsmedlem, stortingsrepresentant eller fagbyråkrat, som jobber dag og natt for å hjelpe det norske folk ut av pandemien.

Jeg tror ettertiden vil vise at det er gjort mye riktig gjennom denne krisen. Ja, det er opp og ned med tiltak, ringsystemer, fargekoder og det hele. Noe kunne sikkert vært gjort annerledes; det skal vi tidsnok diskutere. Regjeringen var allerede ved starten av pandemien åpne på at man kom til å gjøre feil, men i all hovedsak, og takket være innsatsviljen til det norske folk, håndterer vi denne pandemien godt sammenlignet med mange andre land.

Vi har på toppen av det hele en sterk økonomi som gjør det mulig å iverksette målrettede tiltak, ikke minst for å sikre inntektene til folk som blir permittert eller mister jobben, eller til bedriftseiere som sliter i disse pandemitider. Men det koster, og da tenker jeg ikke bare på pengene, men på de menneskelige sidene: ensomhet, frustrasjon, tap og savn.

Det er en seig prosess, dette, det er ingen tvil om det, men vi må ta nok et skippertak. Vaksinene kommer, og flere nye vaksiner godkjennes og kan tas i bruk. Det blir bedre, det blir lysere tider, men mer enn noen gang må vi ta vare på hverandre, vise litt ekstra tålmodighet, støtte dem som sliter med ensomhet og motløshet, og ikke minst vise litt ekstra omsorg for alle våre barn og unge. Vi setter liv og helse først, og det er vi stolte av. Da må vi ta kampen slik vi nå gjør, også opp den siste bakketoppen – sammen.

Kristoffer Robin Haug (MDG) [11:17:10]: Vi i Miljøpartiet De Grønne takker statsministeren for redegjørelsen og er glade for at regjeringen i dag varsler at man ønsker å holde tiltaksbyrden for barn og unge lav. For barn og unge er blant dem som har blitt rammet hardest av koronapandemien. Det har kommet flere urovekkende meldinger om unges psykiske helse den siste tiden. Ifølge en undersøkelse fra Røde Kors føler hele 55 pst. av de mellom 16 og 24 år seg ensomme, sett opp mot resten av befolkningen, hvor det gjelder en av tre. Tall fra Folkehelseinstituttet bekrefter funnene. Andelen som føler seg ensom, er høyest blant dem mellom 18 og 24 år, spesielt på steder som Oslo og Bergen, der koronatiltakene har vært strengest. Nesten dobbelt så mange unge som eldre over 75 år føler seg ensomme nå, og det er alvorlig.

For et par uker siden rykket 245 psykologer ut og advarte om en kraftig økning i alvorlige, omfattende og livstruende psykiske helseplager etter koronapandemien, som spiseforstyrrelser, psykoser, selvmordsproblematikk og økt skolefravær.

Regjeringens mål i koronastrategien er at barn og unge skal ha så lav tiltaksbyrde som mulig, men vi i De Grønne mener likevel at barn og unge er i ferd med å bli de største taperne i denne pandemien, og vi er alvorlig bekymret over at regjeringen ikke synes i tilstrekkelig grad å ta inn over seg den store psykiske belastningen som barn og unge nå står overfor. Sårbarhet under korona kan ikke kun handle om hvor lett en blir koronasyk. Det må også handle om hvor utsatt en er for psykiske lidelser som i verste fall kan følge en gjennom et helt liv, og som forsterkes med isolasjon og vanskelige forhold hjemme.

Når regjeringen slår fast at barn og unge skal prioriteres, må det derfor også gjenspeiles i vaksinestrategien. Derfor mener Miljøpartiet De Grønne at så snart de aller mest koronautsatte gruppene er vaksinert, bør regjeringen vurdere å prioritere ungdommer og unge voksne foran dem av oss som er friske voksne i 30-, 40- og 50-årene. Også fra et rent smittefaglig perspektiv gir dette mening. Unge og ungdommer er en gruppe vi vet har ekstra stort behov for kontakt med jevnaldrende. De møter derfor også mange. I uke 8 meldte Folkehelseinstituttet om at det høyeste antallet smittetilfeller i forhold til befolkningstallet var i aldersgruppene 13–19 år og 20–39 år. Også for lærere og andre ansatte på studiesteder og i den videregående skolen er dette et viktig tiltak. De har tross alt som jobb å være i kontakt med denne gruppen. I dag melder NRK om at unge blir alvorlig syke i Bodø, som akkurat nå er rammet av den sørafrikanske virusmutasjonen. Når regjeringen skal prioritere vaksiner framover, håper jeg derfor at det ikke bare er geografi, men også helsetilstanden i ulike deler av befolkningen som blir tatt hensyn til.

Vi står i denne pandemien sammen. Vi i De Grønne støtter derfor regjeringen i at Norge ikke skal snike i køen ved å kapre vaksiner som ellers ville gått til mer utsatte områder. Vi må ikke tro at Norge beskyttes bedre dersom vi lar virus rase i utsatte land og produsere nye mutasjoner, som igjen kommer til oss. Internasjonal solidaritet er vår beste beskyttelse.

Også nasjonalt er vi avhengig av dugnadsånd. Da kan vi ikke mistenkeliggjøre eller angripe andre grupper eller andre deler av landet. Vi i de politiske partiene har et særlig ansvar her, og jeg håper vi alle tar inn over oss dette i tiden som kommer.

Seher Aydar (R) [11:21:13]: Mange er nå på bristepunktet. For at vi skal komme oss gjennom dette, må

fellesskapet stille opp. Det vi ikke trenger, er flere metaforunge motivasjonsforedrag som valgkampsframstøt fra Høyre. Det vi trenger, er krisehåndtering og tiltak mot at krisen forsterker forskjellene.

I statsministerens nyttårstale takket Erna Solberg EØS-avtalen for tilgang til vaksiner. Som VG skriver i dag, ligger land med egne avtaler nå langt foran i vaksineringen. Ser statsministeren at Norge ikke har godt av naiv tro på at såkalt frihandel løser alt, og at krisen viser økt behov for selvberging?

Velferdsstaten er vårt viktigste beredskapssenter. Regjeringen har gjort høvelkutt i velferden. Det har vært for få sengeplasser i helsevesenet, og på et år med pandemi har regjeringen sørget for nøyaktig null nye intensivplasser. Tillitsvalgte på Ahus, som har en sprenget intensivkapasitet, kaller det en kronisk krise, varslet i mange år. Samtidig som 200 000 er arbeidsledige, har mange fått økt arbeidsbelastning. Regjeringens politikk og pandemien tærer på en bemanning som var for svak i utgangspunktet – i helsevesenet, i barnehagene og på skolene. Smitteverntiltak for å gi et trygt velferdstilbud gir også ekstra press. Folk får beskjed om å holde seg hjemme – flere med psykiske plager eller vold i hjemmet. I møtet med andre i utdannings- og helsevesenet kan dette oppdages, og hjelpen kan komme. Da trenger de ansatte i velferden tid og overskudd. Rødt har konkret foreslått en ekstra krise-milliard for å øke bemanningen og styrke velferden.

Koronakrisen har vist oss at ordningene for arbeidsledige var for dårlige. Rødt vil styrke vårt felles sikkerhetsnett. Når ytelsene må styrkes når ledigheten øker, var de for svake i utgangspunktet. Det økte dagpengenivået må bli varig. Djevat Hisenai i Fellesforbundet på Vestlandet sa det tydelig:

«Ansatte i hotell og restaurant er fullstendig avhengig av dagens koronaordning for dagpenger. Nå slipper de å leve under fattigdomsgrensa.»

Det reduserte kravet til inntekt for å få dagpenger må beholdes, også for dem i små stillingsbrøker og med løsere tilknytning til arbeidslivet, og ingen burde miste dagpenger eller arbeidsavklaringspenger uten tilbud om jobb, utdanning eller anstendig inntekt. Grensen for hvor mye man kan jobbe uten å miste dagpenger, er økt midlertidig til 60 pst. Grensen må opp til 80 pst., slik at permitterte ikke takker nei til vakter i frykt for å miste dagpenger. Vi må hindre at arbeidsgivere erstatter fast ansatte med midlertidige.

Vi har alle sett hvordan høyrepolitikere har prøvd å gjøre pandemibatten til en anti-Oslo-sak. Oslo-folk er rammet hardt av det som mange andre her i landet er rammet av det siste året – nedstenging og arbeidsledighet. Mange bor trangt. Mens regjeringen åpnet for importsmitte, kjørte taxisjåførene i byen vår den ene

turen de kunne få. Mens regjeringen gir eiendomsbaroner mer for mindre, jobber ansatte i velferden hardere uten å få noe mer enn applaus. Regjeringen har et stort ansvar. Hvis statsministeren holder seg med en politisk ledelse som prioriterer sirkus i media framfor å håndtere krisen vi står oppe i, er det regjeringens problem. Men det er landets problem hvis regjeringen i praksis motarbeider håndteringen av pandemien. Stortinget må få tydelige svar på hvordan regjeringen vil løse problemene for folk i Oslo som er hardt rammet av krisen, for arbeidsledige i kulturen og i serveringsbransjen og for andre som er rammet. Regjeringen har vært bakpå i hver eneste sving og har hatt for svake tiltak når de først kommer. Nå er det på tide at regjeringen faktisk gjør noe for dem som har dårligst råd i landet vårt.

Statsminister Erna Solberg [11:25:40]: Det kan kanskje være grunnlag for å nyansere det siste innlegget litt: Ut fra statistikken er Norge altså et av de landene som har kommet absolutt best ut. I fjor hadde vi underdødelighet, som det eneste landet i Europa, så vi kan verken ha vært bakpå hele tiden, eller hele tiden ha sørget for at det er dårlig.

La meg svare på det første spørsmålet: Hvorfor holde denne redegjørelsen nå? Jeg har lyst til å minne Stortinget om at jeg har skrevet brev til Stortingets presidentskap om spørsmålet om hvordan man etter at man nedla koronautvalget, skulle orientere Stortinget, for jeg opplevde at det er et stort ønske om det. Da fikk jeg til svar at jeg skulle be om redegjørelser når vi mente at vi hadde noe å meddele, og vi har ment at vi har noe å meddele i dag. Vi har ment at vi har noe å meddele fordi situasjonen er at vi har de høyeste smittetallene vi har hatt siden begynnelsen av januar. Vi har en ujevn smittefordeling i landet, noe som gjør at vi ikke velger å lage store nasjonale tiltak nå med en gang, men vi har varslet hvilke nasjonale tiltak som kommer, som altså er strategien hvis det ikke skjer en lokal oppfølging. Det mener jeg er relativt viktig at Stortinget er klar over, at det er på den måten vi tenker.

Det er ikke slik som representanten Gahr Støre sa, at dette skal vi se an om en uke eller to. Det jeg sa, var at dette kan skje. Vi følger dag for dag hvordan utviklingen er, om kommunene klarer å følge opp med sterke nok tiltak, men selvfølgelig også om det brer seg mer, slik at det blir flere steder. Det er ca. 50 kommuner som har en stigende smittetendens nå. Blir det tallet større, er det også grunnlag for mer nasjonale tiltak. Men vi får altså ikke ned smitten ved å øke tiltak der hvor det ikke er smitte. Vi får ned smitten ved å sørge for gode og fungerende tiltak der det er smitte, og det er det som er grunnlaget for strategien. Men det er altså ikke slik at vi venter en uke eller to. Det kan skje raskere.

Så var det spørsmålet knyttet til fordeling av vaksiner, det at vi endrer aldersgruppe nå når de eldste eldre er vaksinert. Når vi nå holder på med gruppen mellom 75 og 84 år, så vil det være naturlig å gå over til en fordeling hvor vi følger alderssammensetningen totalt, ikke bare antallet eldre over 65 år, i den fordelingen. Det er en større omfordeling til steder med ung befolkning enn det den lille skjevdelingen vi har gjort overfor Oslo og andre østlandskommuner, vil ha. Det vil ha en større betydning rett og slett fordi mange steder har mer og yngre befolkning, men det er naturlig etter hvert som vi har kommet lenger i en strategi. Og det at en har underliggende sykdommer, kan altså gjelde for både unge og eldre i denne sammenhengen, så det er et naturlig løp, men det betyr en større omfordeling.

Så til spørsmålet knyttet til vaksineinnkjøp. Det høres ut på enkelte i Stortinget som om vi driver mye hemmelighetskremmeri, men det er altså ikke slik. Den danske kommisjonen sa jo i rapporten som de har lagt frem, at vi var mye mer åpne om alle beslutningene, om alt beslutningsgrunnlaget vi har, enn det Danmark har vært rundt alle disse tingene. Det er altså slik at vi er helt åpne om avtalene, og vi har vært helt åpne om de vurderingene vi har gjort knyttet til dette. Vi har altså valgt en strategi hvor vi samarbeider med EU, fordi det var det som ga oss best garanti for at vi kunne ha avtale med mange selskaper, for å være sikre på at vi fikk vaksiner når de var ferdige. Ingen av oss visste på det tidspunktet da vi måtte inngå disse avtalene, hvilken vaksine som ville komme først, og hvem som ville ha store utfordringer med produksjonen. Et av de selskapene som var tidlig ute med å signalisere store volum, har jo ikke klart å levere de volumene, nemlig AstraZeneca, og det er i hovedsak det som gjør at vi nå ligger lenger bak i begynnelsen av vaksineringen enn det vi opprinnelig hadde håpet at vi skulle være. Samtidig har jeg lyst til å understreke at regjeringen hele tiden har tatt disse forbeholdene, at det forutsetter at vi ikke får utfordringer med dette.

Så til spørsmålet om intensivplasser: Det bildet som gis av at det ikke er gjort noe, er grunnleggende – grunnleggende – feil. Vi hadde 289 intensivplasser i fjor da vi startet på denne pandemien. Vi har nå en kapasitet som kan løfte intensivplassene til 1 200. Det er ikke fullgode intensivplasser, for det er ikke mulig å gjøre på så kort tid, men det er 3 000 personell som er opplært til å kunne hjelpe til på intensivavdeling under veiledning av kyndig medisinsk personell. Det betyr at vi har gjort et krafttak i helseforetakene, men når de iverksetter den opptrappingen, det er et faglig spørsmål. Og det at Ahus innenfor regionen Stor-Oslo har en kapasitetsutfordring, betyr at de andre sykehusene må trå til med sin kapasitet.

Ingjerd Schou hadde her overtatt president-plassen.

Presidenten: Debatten om redegjørelsen er dermed avsluttet.

Presidenten vil foreslå at statsministerens redegjørelse om koronapandemien vedlegges protokollen. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 5 [11:31:00]

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen og Siv Jensen om strengere straffer for angrep og skadeverk mot politiet (Innst. 268 L (2020–2021), jf. Dokument 8:1 L (2020–2021))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver parti-gruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Jan Böhler (Sp) [11:32:01] (ordfører for saken): Det er et alvorlig spørsmål, et viktig spørsmål, som tas opp i representantforslaget. Det kommer også til uttrykk i komiteens innstilling, hvor det er bred enighet om at politiet – som skal utføre dette samfunnsoppdraget, som skal være de som har autoritet til å håndheve de lover og regler vi vedtar her på Stortinget, som vi vedtar i demokratiet vårt – må ha trygghet i jobben sin. De må ha et lovverk, ha rammer rundt arbeidet sitt som gjør at de kan gjennomføre det uten urimelig risiko og uten hendelser som setter både dem selv og familien deres i fare. Så det er svært alvorlig, og det er viktig at vi greier å jobbe med dette på Stortinget på en måte som gjør at vi kan støtte opp og bidra til trygghet for dem som gjør jobben på vegne av oss, og også til at denne jobben kan gjøres på en måte som ikke skaper unødvendige problemer og konflikter, som ingen er tjent med.

Flertallet i justiskomiteen går inn for at dette forslaget ikke skal vedtas, og jeg vil nå gå over til å si noe om hva vi som har alternative forslag, går inn for.

Dette handler om mye mer enn de SIAN-demonstrasjonene som først og fremst omtales i forslaget. Etter vår mening handler det om hele det bildet som tegnes av at antallet trusler, forulempinger, hindringer, voldstilfeller, steinkastinger osv. mot politiet dessverre har økt mye de senere årene. I Oslo var det 1 171 tilfeller av det i 2019, og også utviklingen i 2020 fram mot tredje kvartal pekte i negativ retning.

De som står oppe i dette, de som representerer politifolkene, uttrykker bekymring for sikkerheten sin. Lederen i Politiets Fellesforbund sier til Avis Oslo, som har skrevet mye om dette, at han kjenner til at kollegaer har byttet arbeidsfelt, har ønsket å trekke seg ut av den typen jobber hvor man særlig møter disse utfordringene.

Sånn skal det ikke være, og vi er nødt til å gjøre det vi kan i Stortinget for å vise at vi forstår, vise at vi vil se hva mer vi kan bidra med. Samtidig er det viktig å være klar over at det vi står overfor, er veldig mye forskjellig. Det er alt fra barn og unge som havner i uheldige situasjoner, som i høyeste grad kan forebygges gjennom god kontakt med politiet, gjennom at man går fram på riktige måter og er til stede i disse nærmiljøene, ikke bare når det skjer ting, men er til stede kontinuerlig, til alle tider og bygger opp god kontakt, bygger opp kjennskap til de miljøene det handler om, og vet hvordan man skal forebygge slike situasjoner. Veldig mye kan løses på den måten.

Så er det samtidig også noen som opererer som er mer bevisste kriminelle, som ønsker å sette seg opp mot politiet, ønsker å få med seg ungdommer og andre på å sette seg opp mot politiet og skape konfrontasjoner, og som ser seg tjent med det. Vi har dessverre hatt altfor mange tilfeller av dette. Politiet har beskrevet, både i Avis Oslo og i andre sammenhenger, når vi har vært på besøk osv., tilfeller av steinkasting, spyting, at man stiller seg opp i veien for politiet, at man raskt mobiliserer mange, sender ut meldinger slik at det kommer mange når man skal vise at man ikke flytter seg for politiet.

Så jeg hadde håpet at flere av partiene i Stortinget kunne vært med på det som er Senterpartiets forslag her, nemlig at vi vil at regjeringen skal komme tilbake med en nærmere vurdering av dette, komme tilbake med en vurdering av tiltak som kan gjøre at politiet får best mulig arbeidsbetingelser i disse situasjonene, hvor vurdering av straffene, men også av andre ting, som angår forebygging, og som angår mye av det jeg snakket om, blir tatt med. Jeg hadde håpet at Stortinget kunne gått inn for å arbeide videre med denne problemstillingen.

Jeg tar med det opp Senterpartiets forslag, som Fremskrittspartiet står sammen med oss om.

Presidenten: Da har representanten Jan Böhler tatt opp det forslaget han refererte til.

Ingunn Foss (H) [11:37:38]: Høyre er helt enig med forslagsstillerne i at politiet må sikres et sterkt vern for å kunne utøve sitt samfunnsoppdrag. Å angripe eller å skade offentlig tjenesteperson er i dag særlig vernet i straffeloven gjennom egne straffebestemmelser. I

dagens lovgivning er terskelen lav for hvilke typer handlinger som kan straffes. Videre reageres det i dag strengt ved vold mot politiet. Utgangspunktet etter gjeldende rett er at all vold mot politiet møtes med ubetinget fengselsstraff. Det mener vi er helt riktig.

Jeg vil gjerne vise til at Stortinget i fjor enstemmig vedtok nye regler for vold og skyting mot politiet. Strafferammen for grove overtredelser ble økt fra tre til seks års fengsel, og strafferammen for skyting mot politiet ble hevet til ti års fengsel, med en minstestraft på ett år. Det ble også tilføyd en bestemmelse om skyting, grov vold og skadeverk mot politiet.

Siden det er blitt gjort endringer så sent som i fjor, mener vi at det er klokt å se dette litt an og la lovendringene få virke, før vi gjør nye endringer. Det er jo sånn at skal man øke straffene mye på kort tid på ett område, blir det en dårlig balanse i forhold til straffenivået for lignende kriminelle handlinger. Derfor må i så fall flere bestemmelser ses nærmere på.

Regjeringen jobber kontinuerlig med å vurdere om straffenivået til enhver tid reflekterer alvorlighetsgraden i denne typen handlinger. I denne omgangen mener vi at endringene fra i fjor må få sin virkning før vi vurderer nye.

Per-Willy Amundsen (FrP) [11:39:43]: På sensommeren i fjor kunne man være vitne til det som var ganske dramatiske demonstrasjoner både i Oslo og i Bergen. Blant annet måtte 29 personer pågripes under og etter demonstrasjonen mot Stopp islamiseringen av Norge, SIAN, utenfor Stortinget 29. august, hvorav flere av dem faktisk var mindreårige. Tre av politiets biler ble angrepet av folkemengden, folk hamret på rutene, kastet steiner, flasker, jernstenger, blikkbokser, egg og kastet stein på bilene. Folk klatret opp på taket på disse politibilene. Etter hvert ble det så mye kasting med stein og jernstenger mot politiet at de av hensyn til tredjepersoner måtte avbryte demonstrasjonen. Politiets innsatsleder kunne fortelle om en ganske dramatisk situasjon og at folk også etter demonstrasjonen fortsatte å bedrive skadeverk og stanse trafikken. I tillegg ble en person angrepet.

Også i Bergen ble demonstrasjonene dramatiske. I alt 15 personer ble pågrepet etter SIAN-demonstrasjonen den 22. august, og flere titalls unge mennesker samlet seg utenfor politihuset, der politiets mannskap faktisk måtte ta oppstilling med skjold.

Hendelsene under demonstrasjonene både i Oslo og i Bergen vitner om en oppførsel og vold mot politiet som er totalt uakseptabel. Det kan ikke under noen omstendigheter tolereres angrep mot politiet, ei heller handlinger som hindrer dem i å utføre sitt samfunnsoppdrag. I dette tilfellet handlet det om å sikre den

grunnleggende menneskerettigheten og den grunnleggende friheten som ytringsfriheten er.

Dette er en utvikling vi har sett over tid. Vi ser det i flere sammenhenger, vi ser det i hovedstaden: manglende respekt for politiet og en utglidning i så måte. Og som saksordføreren, representanten Bøhler, helt riktig påpeker, dette handler ikke om SIAN. Man kan mene hva man vil om SIAN, og det gjør man gjerne. Men de har rett til å ytre seg i det frie rom. Det har denne salen gitt dem. Det følger av Grunnloven. Deres rettigheter, ytringsfriheten, skal ivaretas, som alle andres, men når da politiet utfører det oppdraget på vegne av samfunnet, opplever de altså angrep og manglende respekt og en opptreden som er totalt uakseptabel. Som jeg var inne på, vi ser det i flere andre sammenhenger også. Derfor er det viktig at Stortinget sender et klart signal, bruker straff, for klart å demonstrere at vi aksepterer faktisk ikke at ordensmakten blir utsatt for angrep. Vi aksepterer ikke at politikvinner og politimenn der ute skal være utrygge i sin jobb bare fordi de gjør sitt oppdrag på vegne av samfunnet.

Og så er det noe med den generelle respekten for politiet som handler om noe utover dette også, for det handler om at man gjerne opptrer respektløst overfor politiet. Jeg bruker å si at det kan hende at politiet er blitt litt for snille, litt for slappe i klypa, fordi man forsøker å forstå, forsøker å være imøtekomende. Men det er en hårfin balanse. Når man opplever den typen demonstrasjoner som vi så i fjor sommer, når man opplever at ungdommer ikke har respekt for politiet – ja, da er det lov å reagere. Da er det lov å bruke straff, og det er lov å sende et tydelig signal, at dette er på ingen måte holdbart, dette er på ingen måte akseptabelt.

Det er derfor Fremskrittspartiet har fremmet det forslaget som ligger til behandling i dag. Vi støtter også det forslaget som er litt mer moderat, fra Senterpartiet, som handler om å utrede det. Men det er i hvert fall veldig viktig, selv om ikke vi får vedtatt våre konkrete forslag i dag, at disse problemstillingene blir sett nærmere på, og at vi finner gode løsninger som sikrer politiet trygge arbeidsrammer. Med det vil jeg gjerne ta opp vårt forslag.

Presidenten: Da har representanten Per-Willy Amundsen tatt opp det forslaget han refererte til.

Petter Eide (SV) [11:45:01]: Jeg har vært litt usikker på om jeg skulle ta ordet i denne saken, for egentlig handler dette forslaget om at Fremskrittspartiet nok en gang ønsker å tegne et bilde av en farlig by, av rampete ungdommer som er ustyrlige, og en type økende kriminalitet som må bekjempes med strengere straffer. Når Fremskrittspartiet nå legger fram denne saken, et år etter at Stortinget faktisk har behandlet langt på vei mye

av det samme, som representanten Ingunn Foss helt riktig påpekte, handler ikke dette så veldig mye om selve saken og innholdet i den, men det handler om at Fremskrittspartiet ønsker å tegne dette bildet. Da må vi spørre oss om dette er et korrekt bilde, eller om det kun er et ønske fra Fremskrittspartiet om å tegne et politisk narrativ. Det er det siste jeg mener at de gjør.

Jeg mener at det er to grunnleggende utfordringer ved dette forslaget som Stortinget er nødt til å reflektere ordentlig over. Hvis vi skal gjøre endringer i strafferammen, må vi ha god dokumentasjon på om denne kriminaliteten faktisk er økende, et stort problem, eller ikke, og det må være laget en prosess som viser at de tiltakene faktisk vil virke. Forslagsstillerne kan ikke redegjøre for om dette er et stort problem. Det er bare vilkårlige fortellinger herfra og derfra, men de kan ikke redegjøre for om dette er et stort problem som vi er nødt til å bruke Stortingets lovgivende myndighet til å rette opp i. Det henvises til tall fra Avisa Oslo, men det er ikke nødvendigvis en tilstrekkelig god nok kilde.

Forslagsstillerne kan heller ikke redegjøre for om det de påstår er den økende volden, faktisk skyldes for lave straffer. For det må jo være refleksjonen her: Er det slik at den økende volden som både Bøhler og Amundsen påpeker, skyldes at det i dag er for lave straffer for den typen vold? Det kan de ikke redegjøre for, og dermed faller forslaget litt på steingrunn, for vi vet faktisk ikke om den typen forslag vil virke.

Det mer grunnleggende og overordnede her som Fremskrittspartiet og også Senterpartiet er opptatt av, er en slags idé om at strengere straffer vil bidra til å begrense kriminalitet. Vi hadde en behandling av dette i fjor, men det var basert på en ganske god utredning. Her legges det fram et forslag basert på en forestilling om at strengere straffer vil bekjempe denne typen kriminalitet, uten noen type utredning av hvordan det faktisk vil være. Det er faktisk sånn at Norge er et land med lite kriminalitet, svært lite kriminalitet, hvis vi sammenligner med de fleste land rundt oss. Samtidig er vi et land med lave straffer. Det er jo helt pussig og ganske motsatt av det Fremskrittspartiet prøver å påstå. Kanskje det er sånn at nettopp fordi vi har lave straffer og bruker ressurser på forebygging, greier vi også å rehabilitere og unngå en del av de utfordringene som påpekes.

Vi må stille krav om når vi skal behandle denne typen saker, at det er god dokumentasjon på om dette faktisk er et problem som vi må bekjempe. Vi må også ha ganske god dokumentasjon på om tiltakene med økende straffer vil virke for å forhindre det problemet. Ingenting av det legges fram i dette forslaget. Derfor er det helt åpenbart at vi er nødt til å si nei til det.

Når det gjelder SIAN-demonstrasjonene som representanten Amundsen påpekte, er det riktig at det var

mange ungdommer der som var veldig, veldig emosjonelle, sterke og aggressive. Det er helt riktig. Det ble skapt en sterk emosjonell reaksjon der fordi de oppfattet at politiet beskyttet det man kan kalle hatefulle ytringer. Jeg er uenig i det og mener at politiet i de sammenhengene opptrådte helt korrekt, men emosjonene eskalerte. Er det noen som helst forestilling om at de ungdommene som var så opprørt da, ville stoppet sin aggresjon mot politiet hvis de hadde visst at strafferammen var strengere? Overhodet ikke – det finnes ingen slik sammenheng. Da tror jeg det er litt viktig at Stortinget sier nei til å gå med på den typen forslag fra Fremskrittspartiet, når de ikke ordentlig kan dokumentere effekten og heller ikke bakgrunnen for sine egne forslag.

Helt til slutt: Jeg synes det er en uting at Stortinget skal behandle lovforslag, direkte lovforslag, i stortingsalen som resultat av Dokument 8-forslag uten at det er blitt behandlet eller utredet på en grundig måte. Det er rett og slett en altfor lettvtint behandling av lovforslag, som det framheves her, og vi er nødt til, når vi skal gå til sånne dramatiske skritt, å ha grundig utredning av konsekvensene av hva det vil bety.

Martin Henriksen (A) [11:50:22]: Vold mot politiet er uakseptabelt, og det må det slås hardt ned på. Politiet er en av de viktigste samfunnsinstitusjonene vi har. Politiet skal beskytte borgerne og verne om all lovlig virksomhet i Norge. Hvis politiet utsettes for vold eller skadeverk, kan vi ikke akseptere det. Derfor er vi glad for det som også justisministeren påpeker i sitt svarbrev til Stortinget, at det allerede reageres strengt ved vold mot politiet. Terskelen for hvilke handlinger som kan straffes, er lav, og utgangspunktet er at all vold mot politiet møtes med ubetinget fengselsstraff.

I fjor skjerpet Stortinget vernet av politi og offentlige tjenestepersoner da vi behandlet endringer i straffeloven. Det mener Arbeiderpartiet var – og er – positivt, men vi er enig med justisministeren i at en ytterligere heving av strafferammen ikke vil være et egnet virkemiddel for å forebygge og hindre vold og trusler mot politiet. Vold mot politiet er uakseptabelt.

Til slutt: Arbeiderpartiet vil stemme for forslaget fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet om å be om en vurdering av politiets arbeidsbetingelser overfor ungdomsmiljø og gjengkriminelle.

Statsråd Monica Mæland [11:52:10]: Jeg er enig med forlagsstillerne i at politiet må sikres et sterkt vern mot voldelige handlinger rettet mot politiet, som vi f.eks. så under SIANs markeringer i Oslo og Bergen i fjor. At politiet har et godt vern, er helt nødvendig for at de skal kunne ivareta sitt samfunnsoppdrag.

Straffeloven gir allerede et sterkt vern. For det første er terskelen satt lavt for hvilke handlinger som kan

straffes. For det andre reageres det allerede strengt ved vold mot politiet. Den klare hovedregelen er at all vold mot politiet skal møtes med ubetinget fengselsstraff.

Jeg vil også trekke fram at det strafferettslige vernet av politi og offentlige tjenstepersoner nylig ble styrket gjennom endringer i straffeloven, som Stortinget vedtok i juni 2020. Blant annet ble det føyd til en bestemmelse om skyting, grov vold og skadeverk mot politiet. Strafferammen for grove overtredelser ble dermed hevet fra tre til seks års fengsel. I tillegg ble strafferammen for skyting mot politiet hevet til ti års fengsel med en minstepenning på ett år.

Jeg ser derfor ikke nå behov for ytterligere heving av strafferammene som et egnet virkemiddel for å forebygge og hindre vold og trusler mot politiet. Politiet jobber systematisk med å forebygge denne type handlinger og har også særskilt fokus på forebygging i forkant av demonstrasjoner. Det inkluderer samarbeid og dialog med både demonstranter og potensielle motdemonstranter, som representanten fra SV har trukket fram viktigheten av i innstillingen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [11:54:01]

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Solfrid Lerbrekk, Nicholas Wilkinson, Lars Haltbrekken, Mona Fagerås, Kari Elisabeth Kaski og Freddy André Øvstegård om å inkorporere FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i menneskerettsloven (Innst. 267 S (2020–2021), jf. Dokument 8:3 S (2020–2021))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver parti-gruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Lene Vågslid (A) [11:55:16] (leiar i komiteen): Då kjem eg til å gå rett på hovudinnlegget mitt sidan saksordføraren dessverre ikkje kan delta i debatten fordi han er sjuk.

Dette er ein debatt som veldig mange fylgjer med på i dag. Engasjementet knytt til CRPD, det å få inkorporert denne konvensjonen i norsk lov, kjenner alle partia veldig godt til.

Arbeidarpartiet vil styrkje likestillinga for funksjonshemma i samfunnet, og engasjementet for dette i Arbeidarpartiet er stort. Me har fått mange e-postar og mange telefonar, og me har sett ned ei eiga ressursgruppe som arbeider særskilt med spørsmål knytte til utfordringar personar med nedsett funksjonsevne opplever. Difor er det veldig gledeleg at me i dag kjem til å stemme for forslaget til SV.

Arbeidarpartiet har kjempa mange saker i Stortinget når det gjeld å styrkje rettane til personar med nedsett funksjonsevne. Me gjekk i bresjen for antidiskrimineringsloven og for ein forpliktande handlingsplan for eit universelt utforma Noreg innan 2015 sist me sat i regjering. Dagens høgeregjering har fjerna forpliktingane på tid. Me har òg fremja ei rekkje forslag i Stortinget i dei åra me no har vore i opposisjon, men har møtt veldig mykje motstand. Me har m.a. blitt stemde ned i forslag om konkrete tiltak for arbeid og hjelpemiddel.

Når me snakkar både med dei som utgjør ressursgruppa til Arbeidarpartiet, med personar med nedsett funksjonsevne og engasjerte medlemmer, og med alle dei dette gjeld, peikar alle på at personar med nedsett funksjonsevne framleis blir diskriminerte i Noreg. Likestillings- og diskrimineringsombudet får flest klager frå menneske med nedsett funksjonsevne. Det er altfor stor forskjell på kommunane ved tildeling av tenester. Personar utan samtykkekompetanse kan utsetjast for tvangssterilisering og abortinngrep. Diskrimineringsvernet er ikkje effektivt nok fordi moglegheitene til sanksjonering er mangelfulle. Sysselsetjing blant personar med nedsett funksjonsevne er lågare enn i resten av befolkninga. – Og lista er lengre.

Ei innlemming av FN-konvensjonen i norsk lov vil tydeleggjere at diskriminering og fordomar mot personar med nedsett funksjonsevne er eit sentralt samfunnsproblem. Det vil tydeleggjere rettane, men òg pliktene for det offentlege og likestillingsperspektivet. Ikkje minst viser dette for alvor kva me meiner når me seier at alle skal med i samfunnet.

For Arbeidarpartiet er kampen for likestilling, inkludering og eit meir rettferdig Noreg ei kjernesak. Difor er det synd at forslaget frå SV ikkje får fleirtal i Stortinget i dag. Me veit at det reelt sett er eit politisk fleirtal i stortingssalen, og me registrerer òg at det er fremja ei rekkje lause forslag som me skal kome tilbake til seinare i debatten. Men Arbeidarpartiet hadde håpa at dei partia som er einig i at ein skal inkorporere CRPD, hadde stemt for det når saka kjem til votering.

Eg tek med det opp forslaget frå Arbeidarpartiet og SV.

Presidenten: Da har representanten Lene Vågslid tatt opp det forslaget hun refererte til.

Ingunn Foss (H) [11:59:09]: Det er viktig at mennesker med nedsatt funksjonsevne får sine rettigheter ivaretatt på lik linje med alle andre. Det må være utgangspunktet og målsettingen med all lovgivning og alt arbeid på dette området.

I Norge har vi både lov om menneskerettigheter, lov om likestilling og forbud mot diskriminering, som bl.a. omfatter personer med nedsatt funksjonsevne. Likestillings- og diskrimineringslovens formål er å fremme likestilling, definert som likeverd, like muligheter og like rettigheter, og å hindre diskriminering. I tillegg har Norge forpliktet seg til å etterleve forpliktelsene i FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne. Likevel ser vi at mennesker med nedsatt funksjonsevne og deres organisasjoner melder om store utfordringer, og at lovene og konvensjonen ikke etterleves godt nok.

CRPD-konvensjonen er gjennomført i norsk rett med såkalt transformasjon, noe som betyr at de materielle bestemmelsene transformeres inn i den ordinære norske lovgivningen. I forbindelse med ratifikasjonen av traktaten i 2013 ble det foretatt endringer i vergemålsordningen og i annen lovgivning for å oppfylle konvensjonens krav. Så vi er som sagt forpliktet til å følge konvensjonen uavhengig av hvordan den er gjennomført i norsk rett. Den legges til grunn for hvordan vi vedtar lover og regler som angår mennesker med nedsatt funksjonsevne. Det vi er skeptisk til, er at vi innlemmer juss som er utformet på en annen måte enn det vi er vant til her i Norge.

Vi har fått en enighet mellom Kristelig Folkeparti, Venstre og Høyre, og jeg skal derfor legge fram et løst forslag i denne saken, som går ut på at vi vil be regjeringen legge fram en utredning om hva det vil bety å innlemme CRPD-konvensjonen i norsk lovgivning.

Beklager at jeg bare hadde én side av innlegget mitt.

Presidenten: Da har representanten Ingunn Foss tatt opp det forslaget hun refererte til, og representanten er velkommen til å komme tilbake med resten av innlegget.

Per-Willy Amundsen (FrP) [12:01:57]: Fremskrittspartiet er svært opptatt av å styrke funksjonshemmedes rettigheter. Vi ønsker å gjøre de lovendringene som er nødvendig for å implementere intensjonen og det som reelt sett ligger i FN-konvensjonen om rettigheter for mennesker med funksjonsnedsettelse, altså CRPD. Vi stemmer altså for å styrke funksjonshemmedes rettigheter, men vi stemmer ikke for å avgi suverenitet til FN. Vi er prinsipielle. Vi vil, på samme måte som en implementering i menneskerettsloven, heller bruke norsk lovgivning i dette storting til å gjennomføre de endringene som måtte være nødvendige. For dem som

er berørt, vil man oppnå nøyaktig det samme, men vi unngår å avgi suverenitet.

Derfor har Fremskrittspartiet – vi fremmet det allerede i forrige uke – sendt inn et løst forslag som ligger til behandling i dag, hvor vi ønsker å få en sak tilbake fra regjeringen for å kunne implementere det som måtte gjenstå i norsk lovgivning, vedtatt i Stortinget, for å kunne ivareta rettighetene til personer med funksjonsnedsettelse, i henhold til CRPD.

Jeg registrerer at etter at regjeringspartiene fikk med seg vårt løse forslag, har de klart å fremprodusere sitt eget løse forslag. Det er for så vidt interessant. De kunne ha sluttet seg til Fremskrittspartiets forslag, men vil sannsynligvis ikke det, fordi forslaget fra regjeringspartiene er mindre forpliktende. Det er også mer utredningsorientert.

Fremskrittspartiet kommer til å opprettholde, og fremmer i dag, det løse forslaget som opprinnelig lå inne til saken. Vi håper og tror at de andre opposisjonspartiene velger å støtte det forslaget sånn at det faktisk får flertall. Det å komme springende i siste time fordi man ser at man ikke nødvendigvis får det som man vil i Stortinget, og holde interne seminar mellom regjeringspartiene, synes jeg ikke er Stortingets anliggende.

Vi mener og står ved at vi vil ivareta rettighetene til personer med funksjonsnedsettelse etter intensjonen som følger av CRPD. Men det skal vi gjøre uten å sette internasjonale konvensjoner over norsk lov, uten å sette FN over norsk lov – men gjennom å vedta disse lovene her i Stortinget, i denne sal.

Derfor stiller jeg også litt spørsmål ved Senterpartiets rolle midt oppi det hele, et parti som jeg i mange tilfeller oppfatter å være en forsvarer av å ivareta norsk suverenitet. Det er en utglidning vi ser på veldig mange felt, at vi stadig vekk bidrar til å avgi makt, avgi suverenitet, fra denne sal. Det går på bekostning av det norske demokrati, det går på bekostning av vårt folkestyre. Det må også dette stortinget kunne klare å ta innover seg og forstå: at hver gang vi gjennomfører forpliktelser som setter menneskerettsloven over norsk lovgivning, bidrar man til å unndra Stortinget full behandling av sakene, og dermed også at demokratiet får virke.

Men det går altså an å gjøre dette på en helt annen måte enn å inkorporere CRPD i menneskerettsloven, og det gjør man med å vedta de konkrete lovendringene som må være på plass for å kunne ivareta nøyaktig de samme rettighetene. For dem dette angår, vil man oppnå nøyaktig det samme, man vil oppnå det like raskt, men vi klarer å opprettholde et prinsipp, nemlig at det er i denne sal vi styrer norsk lovgivning, det er i denne sal vi styrer dette landet.

Med det tar jeg opp vårt forslag og håper at det får flertall istedenfor regjeringens hasteforslag.

Presidenten: Representanten Per-Willy Amundsen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Jan Böhler (Sp) [12:07:01]: Det er mange mennesker i samfunnet som opp gjennom årene stadig har tatt opp med oss at de ikke opplever at de har de samme rettighetene som alle andre. Det dukker stadig opp saker der de føler at de blir forskjellsbehandlet, og ikke får innfridd sine rettigheter. Vi har gjennom mange år fått henvendelser både fra medlemmer i våre partier og fra Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon, FFO, og Norges Handikapforbund, som har stått på.

Vi er nødt til å ta på alvor at mennesker ikke føler seg likebehandlet. Selv om Norge er et av de landene i verden som er flinkest til å likebehandle mennesker og til å innfri rettigheter også for dem med funksjonsnedsettelse, dukker det opp stadig nye utfordringer. Det har betydning for den internasjonale situasjonen på dette feltet at et land som Norge, som ellers er et foregangsland, viser at vi både ratifiserer konvensjonen, som vi gjorde i 2013, og også inkorporerer den i menneskerettsloven. Det påvirker andre land, det påvirker situasjonen i verden, og det påvirker situasjonen i Norge og muligheten til å være i forkant i disse problemstillingene.

Det er riktig som representanten Per-Willy Amundsen var inne på, at Senterpartiet ikke automatisk vil tilslutte seg alle typer konvensjoner som kan gjøre at Norge ikke har suverenitet på alle områder, men det betyr ikke på noen måte at vi er imot alle typer konvensjoner. På et felt som dette, der det er viktig å trekke opp en kurs for Norge for framtiden og også ha en påvirkning på verden for øvrig, mener vi det er riktig å tilslutte oss å inkorporere CRPD i menneskerettsloven. Det dukker stadig opp nye problemstillinger som vi lettere vil kunne være i forkant av hvis vi inkorporerer denne konvensjonen på denne måten. Det gjelder ny teknologi, det gjelder nye medier, og det gjelder forskjellige lovarbeider i samfunnet, der vi da lettere kan ta opp hensynene til mennesker med funksjonsnedsettelse i forkant.

Jeg opplever at det er en bevegelse i Stortinget nå. Når regjeringspartiene fremmer et forslag om å utrede dette og Fremskrittspartiet kommer med sitt forslag om å konkretisere det i ulike deler av lovverket på en bedre måte, er det en positiv bevegelse i retning av det som vi mener er riktig.

Det vi fra Senterpartiets side foreslår, er et tillegg til det som er det opprinnelige representantforslaget, nemlig at det, samtidig som vi ber regjeringen inkorporere FN-konvensjonen om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne i menneskerettsloven, foretas en systematisk gjennomgang av norsk lovverk for å

identifisere hvor det eventuelt er behov for å gjøre endringer. Slik kan de to prosessene gå hånd i hånd, og vi får konkretisert arbeidet så snart som mulig.

Men vi vil selvsagt, om ikke vårt forslag blir vedtatt, stemme for forslaget som er fremmet av SV og Arbeiderpartiet om å inkorporere FN-konvensjonen, uten det tillegget.

Vi har fremmet et forslag til, som handler om tilleggsprotokollen til CRPD, altså denne konvensjonen, om individklageordninger, der vi ber om en vurdering av konsekvensene om Norge tilslutter seg den tilleggsprotokollen. Vi har sett innvendingene mot det og vil derfor ha en nærmere vurdering av det fra regjeringen før vi tar en avgjørelse om det spørsmålet.

Det er et viktig skritt som tas i dag når de tre rødgrønne partiene i justiskomiteen går inn for dette, og når det også tydelig er en bevegelse i de andre partiene på Stortinget. Det er et framskritt, og vi håper at det framskrittet tas fullt ut om ikke så lenge.

Jeg tar opp Senterpartiets forslag.

Presidenten: Representanten Jan Böhler har tatt opp de forslagene han refererte til.

Karin Andersen (SV) [12:12:04]: Denne saken handler om én ting: Skal menneskerettighetene til mennesker med funksjonsnedsettelse være likestilt med andres menneskerettigheter? Det er det vi tar et prinsipielt og verdimestet standpunkt til i dag. Menneskerettigheter er ikke noe som politikere eller myndigheter deler ut. Det er noe mennesker har, og som myndigheter og politikere kan krenke.

Norge har ratifisert konvensjonen, og det å legge denne inn i menneskerettsloven, slik som vi har foreslått, er ikke å svekke demokratiet, det er å styrke demokratiet. For når mennesker med funksjonsnedsettelse får sine menneskerettigheter ivaretatt på linje med andre, har de også muligheter til fullt ut å nytte sine politiske og sivile rettigheter i samfunnet. Det har de ikke hvis ikke det sosiale og økonomiske er ivaretatt.

De andre diskrimineringskonvensjonene er inntatt i norsk lov. Derfor er dette et sprik i forhold til kvinnekonvensjonen, barnekonvensjonen og konvensjonen mot rasisme, noe som kan tyde bare på én ting, nemlig at man ikke på samme måte ønsker å likestille mennesker med funksjonsnedsettelse med andre, og det er SV imot.

Vi mener også at dette vil bety forskjell i praksis. Nav-skandalen har for all verden vist at hvis ikke rettighetene står direkte skrevet inn i loven, blir folks rettigheter brutt, og for funksjonshemmede er det mer regelen enn unntaket.

Norges institusjon for menneskerettigheter og Likestillings- og diskrimineringsombudet har gitt tyde-

lig beskjed: Dette må bli en del av norsk rett. Allikevel sier Høyre, Venstre, Kristelig Folkeparti og støttepartiet Fremskrittspartiet at dette er lovteknisk problematisk. Det er det ikke. Denne saken handler ikke om å avgi suverenitet. Da har man jo totalt misforstått og feil-informerer massivt om hva dette vil bety. Det er fremdeles det norske storting som bestemmer hvordan menneskerettsloven skal se ut, hvordan diskrimineringslovverket skal se ut, hvordan de underliggende lovene skal se ut. Det vi kan gjøre nå, er å slå fast at vi er enige om prinsippet om likestilling, og at det skal inn i det samme lovverket.

Jeg ser at justisministeren rister på hodet, men jeg har altså fått et svar fra justisministeren i dag på noe jeg har spurt henne om, fordi regjeringen sjøl nettopp har sendt ut et forslag til lov om kommuners ansvar overfor vanskeligstilte på boligmarkedet, der det står på side 9: Konvensjonen, altså CRPD, er ikke inkorporert i norsk lovverk, og rettighetene kan derfor ikke håndheves i norske domstoler. – Det har jeg spurt statsråden om. Hun svarer ikke direkte på det spørsmålet jeg har stilt, men hun viser til at den ikke gjelder direkte i norsk lov – den er en sentral rettskilde, men domstolene skal så vidt mulig tolke slike regler slik at det ikke oppstår konflikt, svarer statsråden. Det betyr at når det er konflikt, sånn som det er nå, går norsk lov over.

Vi vet at det er mangler på den også – det er det flere som har sagt her. Ja, SV er ikke uenig i at det er mye av det norske lovverket som må strammes opp. Men prinsippet må slås fast, og disse rettighetene er likeverdige med andre.

Jeg må si jeg er litt sjokkert over det forslaget som regjeringspartiene har lagt fram her i dag. Det slår på en måte fast at man ikke har tatt stilling til det prinsippet – at man fremdeles skal utrede det, og at man synes at disse menneskerettighetene skal være inkorporert i det samme lovverket som de andre menneskerettighetene er.

Jeg har til og med vært i debatt med Høyre-representanter som mener at dette ikke er de virkelige menneskerettighetene. Men de politiske og sivile rettighetene er ikke gjennomførbare eller realiserbare verken for staten eller for den enkelte uten at de sosiale og økonomiske rettighetene er på plass, og at CRPD er inkorporert i norsk lov.

Det er svært viktig at dette blir gjort. Derfor tar jeg opp forslagene fra SV.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Solveig Schytz (V) [12:17:31]: Det borgerlige samarbeidet startet med å rettighetsfeste BPA, brukerstyrt personlig assistanse. Det ble vi enige om gjennom sam-

arbeidsavtalen i Nydalen i 2013, og rettighetsfestingen ble gjennomført i 2015. Å utrede inkorporering av CRPD i norsk lov er neste steg i byggverket som skal sikre rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne. Det handler om å ha frihet og like muligheter.

Et sosialliberalt samfunn har en sentral ledestjerne: like muligheter for alle. Dette idealet oppfyller ikke Norge i dag. Personer med nedsatt funksjonsevne møter både fordommer og stengte dører der andre møter muligheter. Jeg vil gjerne gi noen eksempler.

Et godt synlig eksempel er hvordan fordommene formelig veltet ut i kommentarfeltene da Birgit Skarstein deltok med rullestol i «Skal vi danse». Det er et uttrykk for fordommer når en masterstudent i rullestol blir snakket til med babystemme av veilederen sin. At mennesker med nedsatt funksjonsevne blir snakket til med babystemme, er dessverre vanligere enn vi tror.

Åtte av ti nærskoler for barn er ikke tilrettelagt for personer med nedsatt funksjonsevne. Det betyr at flere barn må flytte utenfor kommunen sin og fylket sitt for å gå på skole. Mennesker med nedsatt funksjonsevne blir også glemt, f.eks. studenter som ikke får den tilretteleggingen som de trenger, eller nå sist da Olympiatoppen ikke ga noe av de ekstra OL-midlene til parautøvere.

I dag skal Stortinget behandle forslag om at konvensjonen for personer med nedsatt funksjonsevne skal regnes som menneskerettigheter etter norsk lov. Inntil nylig har SV og Venstre stått alene om å kjempe for dette, mens resten av partiene på Stortinget har vært imot. Nå har situasjonen endret seg. Flere partier har endret standpunkt. Dette er svært gledelig, for det viser at vi snart kan være i mål med å anerkjenne rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne som menneskerettigheter.

Venstre er glad for at regjeringspartiene er enige om å starte arbeidet med å utrede konsekvensene av en inkorporering av CRPD i norsk lovgivning. Jeg håper at dette forslaget vil få flertall på Stortinget i dag. La det ikke være tvil om at Venstre er utålmodig i dette arbeidet, og vi ønsker at inkorporering kan skje så snart som mulig. Samtidig anerkjenner vi at en grundig utredning og lovarbeid er viktig og nødvendig for å sikre at hensikten oppnås, og at vi ikke får utilsiktede konsekvenser.

Jeg vil gjerne takke alle enkeltpersoner og organisasjoner som har jobbet for dette, og takk til alle politiske partier som nå bidrar til at vi starter dette arbeidet. Jeg vil særlig takke Kristelig Folkeparti og Høyre.

Mens alle andre FN-konvensjoner om diskriminering er tatt inn i norsk lovverk, er dette ikke tilfellet med CRPD-konvensjonen. Det kan gi et inntrykk av at konvensjonens rettigheter ikke er så viktige, men de er viktige. Det handler om menneskerettigheter.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [12:20:48]: Det har kommet forslag om at FN-konvensjonen CRPD skal inkorporeres. Konvensjonens mål er å motvirke diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne, og dette er derfor en svært viktig konvensjon for Kristelig Folkeparti. Norge ratifiserte denne i 2013, og det var den rød-grønne regjeringen som la føringene for hvordan den skulle gjennomføres i norsk rett, nemlig ved transformasjon. Kulturdepartementet ble ansvarlig kontaktpunkt for konvensjonen, og gjennomføringen blir kontinuerlig overvåket av CRPD-komiteen. Og Norge rapporterer jevnlig til komiteen.

Jeg forutsetter at den rød-grønne regjeringen hadde sin begrunnelse da de la føringene for ratifisering av konvensjonen, men ikke inkorporering. Det ble også foretatt endringer i vergemålslovgivningen og annet lovverk. Hvorfor grep ikke de rød-grønne sjansen til å inkorporasjon ved stortingsbehandlingen i 2013, men kommer nå, i opposisjon, med et Dokument 8-forslag? Hvorfor uttrykte SV gratulerer med dagen i sine innlegg i 2013 og syntes det var helt fantastisk at regjeringen la den fram slik de gjorde?

Kristelig Folkeparti har menneskeverd som en av sine viktigste bærebjelker. Kristelig Folkeparti lover at vi aldri gir oss i kampen for mennesker med nedsatt funksjonsevne, vi holder fast på troen på at mennesker helt uavhengig av egenskaper har en ukrenkelig verdi. Derfor er FN-konvensjonen viktig. På sentrum-høyresiden er det vi som har gått i bresjen for en likeverdsreform, en reform som skal være for familier og barn som har behov for sammensatte tjenester. Før vi gikk inn i regjering, var det svært viktig for Kristelig Folkeparti å flytte midler på statsbudsjettet, slik at økte midler skulle gå til mennesker med nedsatt funksjonsevne – ut fra Granavolden-plattformens visjon for regjeringen: et samfunn der alle kan delta, slik at ingen skal kjenne seg tilsidesatt og passivisert.

Likevel ser vi at det kan være et stykke fra intensjoner og budsjettposter til den enkeltes opplevelser av de tjenester som gis. I dette spennet er Kristelig Folkeparti alltid på vakt. Det gjelder å forbedre og sikre rettigheter for alle grupper i velferdssamfunnet, uansett funksjonsnivå. Vi er derfor takknemlige for alle som har minnet oss på dette i denne saken: enkeltpersoner, organisasjoner og ombud.

I tillegg til menneskeverdet er forvalterskap en viktig bærebjelke hos Kristelig Folkeparti. Det er viktig å se konsekvensene av det vi vedtar, særlig i lovsaker i en justiskomite. Vi fremmer derfor i dag et forslag som har inkorporasjon som siktemål, bygd på kunnskap om konsekvenser. Det har jeg nemlig ikke sett kvalitets-sikret i opposisjonens forslag. Vi må vite hvilke konsekvenser inkorporasjon vil få.

Hva har endret seg for SV, Arbeiderpartiet og Senterpartiet de siste årene? Det sier de ikke. Hvorfor uttrykte SV et til lykke med dagen i sine innlegg i 2013, og syntes det var fantastisk at regjeringen la det fram slik de gjorde? Nå mener de at Arbeiderpartiet og Senterpartiet velger feil framgangsmåte. Hvorfor mente departementet at inkorporasjon ikke var rett? Og så snakker representanten fra Senterpartiet om at det har vært bevegelse i salen. Ja, jeg ser hvor bevegelsen har vært.

Derfor er dette spørsmål som er viktig å ta på alvor. Det ligger bekymring for at Norge kan bli tvunget av en FN-komite til å fjerne muligheten til å oppnevne verge. Det kan være svært alvorlig for dem som står i fare for å skade seg selv. Vi kan risikere å stå uten mulighet til å gripe inn overfor mennesker som virkelig trenger at storsamfunnet stiller opp.

Kristelig Folkeparti omtaler CRPD i inneværende partiprogram, og det kommer sannsynligvis til å bli styrket i det neste. Vi godtar ikke diskriminering. Derfor fremmer vi i dag dette forslaget:

«Stortinget ber regjeringen utrede konsekvensene av inkorporasjon av CRPD i norsk lovgivning, inkludert konsekvensene det vil ha for fremtidig lovutvikling, og ber regjeringen på egnet måte komme tilbake til Stortinget med en sak.»

Det mener vi er en ansvarlig politikk.

Det er viktig for Kristelig Folkeparti å understreke følgende likevel: Debatten om inkorporering av CRPD er ikke ferdig, forslaget i dag er et avgjørende steg i rett retning, det er Kristelig Folkepartis mål. Kristelig Folkeparti går inn for en inkorporering, og vi håper det kan skje så snart regjeringen kommer tilbake med de spørsmålene som har vært diskutert i dag. Vi vil også takke for samarbeidet med Venstre og Høyre, for at vi har greid å få til et forslag som vil tjene saken optimalt.

Kristoffer Robin Haug (MDG) [12:25:49]: Nå har vi sjansen til ikke bare å utrede, men faktisk å inkorporere FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne i menneskerettsloven. Konsekvensen av å gjøre det vil være at Norge følger menneskeretten. Konsekvensen av ikke å gjøre det vil være at Norge føyer seg inn i rekken av land som ikke følger menneskerettene i praksis for én spesiell gruppe. Det vil være konsekvensen.

Hvorfor er vi så opptatt av først å utrede hva konsekvensene vil være av å følge menneskerettighetene? Betyr det at vi vurderer å ikke gi en gruppe mennesker i Norge menneskerettigheter fullt ut hvis konsekvensene er brysomme for storsamfunnet? Jeg tror ikke det er motivasjonen. Jeg tror motivasjonen bak å utrede er god, men jeg tror rett og slett logikken ikke er på plass.

Konsekvensen av å inkorporere disse menneskerettighetene i menneskerettsloven vil være å opprettholde menneskeretten for alle innbyggere i Norge, og det ønsker vi i Miljøpartiet De Grønne å støtte.

Seher Aydar (R) [12:27:27]: Dette handler om at mennesker med nedsatt funksjonsevne skal være likestilt i loven med alle andre, og ha en beskyttelse i loven mot diskriminering. Det er egentlig ikke så mye vanskeligere enn det.

Det sjokkerer sikkert ganske mange i samfunnet vårt å få vite at det faktisk ikke er sånn at mennesker med nedsatt funksjonsevnes menneskerettigheter er de samme som alle andres menneskerettigheter. Og det er hva dette forslaget handler om. For det er ikke noen tvil: Hver dag, hele året, brytes menneskerettighetene til barn med nedsatt funksjonsevne fordi de ikke står sterkt i norsk lov.

For noen dager siden fikk alle vi på Stortinget et brev fra en mor til en tungt autistisk gutt på 19 år med en lillebror på 17 år. Denne moren har kjempet i årevis for de grunnleggende rettighetene til sin eldste sønn, en kamp som har gjort at hun mistet jobben og fikk ødelagt helse. Hun fatter ikke hvorfor det skal være slik forskjellsbehandling.

Det er også vanskelig å forstå hvorfor ikke regjeringen har gjort mer for å sikre likestilling. I dag ser det kanskje ut til at vi får flertall for noen endringer, men CRPD skal være hovedkonvensjonen og grunnstammen i menneskerettighetslovgivningen. CRPD slår fast at mennesker med funksjonsnedsettelse har akkurat de samme menneskerettighetene som alle andre, og konvensjonen beskriver hva som må til for at dette skal skje i praksis.

Når vi i dag kommer et skritt nærmere å få CRPD inn i norsk lovgivning, skjer det ikke fordi regjeringen har gjort jobben sin, men fordi det folkelige presset for denne saken nå vinner fram og tvinger selv regjeringspartiene til å fremme løse forslag i salen i dag – men løse forslag som ikke løser problemene, for de løse forslagene tar ikke den prinsipielle stillingen som trengs, så det blir ikke stående igjen. Men dette gjør de fordi regjeringen vet at de ikke kan bli stående igjen som motstandere av det som burde være en selvfølge. Selv om vi registrerer at de er såpass i utakt med sunn fornuft og grunnleggende prinsipper om at mennesker er mennesker, uansett om de har nedsatt funksjonsevne eller ikke, har ikke regjeringen funnet det for godt å følge opp dette før i salen i dag. Men regjeringen er nødt til å ta stilling.

I dag kommer Rødt til å stemme med SV for å innlemme CRPD i norsk lovgivning. Det ville ikke vært et minutt for tidlig.

Statsråd Monica Mæland [12:30:26]: Norge ratifiserte FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne, CRPD, i 2013. Norge er forpliktet til å etterleve denne konvensjonen, uavhengig av hvordan den er gjennomført i norsk rett.

Konvensjonen er gjennomført i norsk rett ved såkalt transformasjon. Det ble foretatt endringer i vergemålslovgivningen og annen lovgivning for å oppfylle konvensjonens krav. Regjeringen jobber kontinuerlig for å sikre etterlevelsen av CRPD.

Presumsjonsprinsippet bidrar til å sikre at norsk rett tolkes og anvendes i tråd med Norges folkerettslige forpliktelser, altså CRPD.

Komiteen som overvåker gjennomføringen av konvensjonen, tolker enkelte av konvensjonsforpliktelsene vidt. Dette kan bidra til å skape usikkerhet om konvensjonens innhold og gjør den mindre egnet for inkorporasjon i menneskerettsloven.

Blant annet mener CRPD-komiteen at nedsatt funksjonsevne aldri kan gi grunnlag for å ta fra noen deres rettslige handleevne eller for tvungen helsehjelp. I Norge og mange andre land er dette tillatt når det er nødvendig som siste utvei og det foreligger kontrollmekanismer. Legges komiteens forståelse til grunn, vil sentrale bestemmelser i norsk lovgivning være i strid med konvensjonen. Så sent som 30. april 2020 avviste Stortinget med stort flertall et forslag om å inkorporere CRPD i menneskerettsloven. De samme hensynene som talte mot inkorporasjon av CRPD for et år siden, gjør seg etter mitt syn også gjeldende i dag.

Spørsmålet om Norges tilslutning til CRPDs individklageordning har vært grundig behandlet også tidligere. Ved behandlingen av stortingsmeldingen om dette spørsmålet i 2017 fant Stortingets klare flertall, i likhet med regjeringen, at Norge ikke skulle slutte seg til individklageordningen til CRPD. Begrunnelsen knyttet seg til CRPD-komiteens vidtgående tolkning, som også gjør seg gjeldende for spørsmålet om tilslutning til individklageordningen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Lise Christoffersen (A) [12:32:54]: Jeg synes det var interessant å høre på statsrådens innlegg. Nå foreligger det jo et fellesforslag fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti i Stortinget som er litt annerledes enn innholdet i det brevet som statsråden sendte komiteen. Jeg har lyst til å spørre statsråden: Hva betyr det flertallsforslaget som foreligger i dag? Jeg regner med at det er avklart med regjeringen før det blir framsatt. Er det en forpliktelse i den andre enden av det forslaget om inkorporering, eller er det helt åpent hva konklusjonen kommer til å bli?

Statsråd Monica Mæland [12:33:32]: Bestillingen her er å fremme en sak for Stortinget hvor man redegjør for konsekvensene av en inkorporering, og de konsekvensene kan på noen områder være ganske store. Det er også et av grunnlagene for at regjeringen og jeg ikke har ønsket en inkorporering. Det handler bl.a. om helsehjelp, det handler om reglene knyttet til psykisk helsevern, og her kan man jo mene at dette skal overlates til en FN-oppnevnt komité å beslutte. Jeg mener beslutningen ligger her i Stortinget. Men det betyr at det vil bli fremmet en sak hvor konsekvensene av inkorporering blir redegjort for, og så blir det opp til Stortinget å beslutte hva man skal gjøre når man får denne saken.

Lise Christoffersen (A) [12:34:17]: Jeg takker for svaret. Det var oppklarende. Når representanten Geir Toskedal sier at dette er første steget på veien til en inkorporering, opplever jeg da at statsråden har en litt annen oppfatning av hva forslaget egentlig innebærer. Det er ikke noen forpliktelse til inkorporering i den andre enden. Men da lurer jeg på: Er det en forpliktelse på tid? Får vi det svaret før stortingsvalget?

Statsråd Monica Mæland [12:34:47]: Her tror jeg at jeg må være veldig tydelig: Regjeringen har hele tiden vært for presumsjonsprinsippet. Det har også et stort flertall i denne sal, også Arbeiderpartiet, helt fram til vi nå er i valgåret 2021. Da har man endret oppfatning. Det er en forpliktelse i å fremme en sak, og vi pleier ikke å bruke mer tid på saker enn vi må, men vi må bruke den tiden vi må. Så det vil bli fremmet en sak.

Så er det intern uenighet i ulike partier i regjeringen i dette spørsmålet. Det har vært tydelig hele veien. Det antar jeg også var situasjonen da vi ratifiserte konvensjonen i 2013, da det var en rød-grønn regjering som satt, hvor Arbeiderpartiet var i ledelse, men hvor SV den gangen var av et annet syn.

Lise Christoffersen (A) [12:35:31]: Takk igjen for svaret. Da skjønner jeg at det heller ikke ligger noen forpliktelse om at utredningen skal være ferdig, slik at vi vet det før stortingsvalget.

Men jeg har lyst til å vende tilbake til det statsråden var inne på, at her er en nødt til å vurdere før en konkluderer, fordi det kan ha så store konsekvenser å inkorporere konvensjonen i norsk lov. Jeg lurer på hvilke konsekvenser det er. Statsråden nevnte et par eksempler, men dette var vel vurderinger som ble gjort før vi faktisk ratifiserte konvensjonen, og statsråden har jo selv understreket at konvensjonen gjelder. Da lurer jeg på hvilke store konsekvenser som er uutredet, som fortsatt gjenstår å utrede.

Statsråd Monica Mæland [12:36:18]: Det gikk jeg egentlig ut fra at representanten visste, siden også Arbeiderpartiet har vært sterk tilhenger av presumsjonsprinsippet. Det handler om at vi er forpliktet til konvensjonen, det handler om at vi skal etterleve den, og det handler om at vi skal legge til grunn at norsk lov er i overensstemmelse. Men det handler også om at rettsutviklingen besluttes i denne sal, og ved fortolkningsuenighet, som jo foreligger i denne saken på flere områder, er det norsk lov og Stortingets vedtak som gjelder.

Jeg hørte en si at det ikke handlet om suverenitet, men det gjør det jo, selvsagt, i aller høyeste grad. Hvis man mener at norsk lov ikke er i overensstemmelse med fortolkningskomiteens beslutning og vil endre loven på den bakgrunn, har man jo overlatt rettsutviklingen til en FN-oppnevnt komité som ikke står på valg. Det er jeg uenig i.

Så foreligger det helt sikkert andre lovmessige konsekvenser, som vi selvsagt også vil se nærmere på hvis dette blir vedtaket.

Karin Andersen (SV) [12:37:34]: Det er mange menneskerettighetskonvensjoner som nå er inkorporert i norsk rett. Slik sett vil det jo ikke være noen forskjell på virkningene av inkorporering av CRPD sett i forhold til f.eks. FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter eller FNs kvinnediskrimineringskonvensjon. Det er derfor grunn til å spørre om denne skepsisen som handler om rettighetene til mennesker med funksjonsnedsettelse, og hva det er for noe i kjernen av den som regjeringen mener er prinsipielt vanskelig. Er det sånn at man mener at funksjonshemmede ikke skal ha de samme menneskerettighetene som andre? For man har jo dette systemet med de andre konvensjonene, der det også er rettsutvikling, og der det også er endringer i hvordan dette blir fortolket framover, på samme måte som det vil være med denne konvensjonen.

Statsråd Monica Mæland [12:38:35]: Det er jo slik at da menneskerettsloven ble vedtatt, var det slett ikke meningen å inkorporere alle konvensjonene. Det var slett ikke utgangspunktet. Det var ikke da et flertall som mente at det var god lovutvikling. Det mener jeg fortsatt ikke er situasjonen.

Så er det slik at det er en juridisk, men først og fremst en politisk uenighet her. Det handler ikke om å være for eller mot menneskerettigheter for enkelte grupper. Det handler om hvem som skal ha initiativretten til lovutvikling, hvem som skal fortolke lovene. Der hørte jeg representanten Andersen si på talerstolen at i Norge var en rekke lover i strid med konvensjonen, basert på fortolkning gjort av en FN-komité – stortings-

flertallet, det demokratisk valgte Stortinget, tar altså feil, FN-komiteen har rett. Jeg er dypt uenig i det. Jeg mener at initiativretten, fortolkningen, skal skje i norske domstoler, utviklingen skal skje i det norske storting. Det er en grunnleggende uenighet som gjør at når vi legger presumsjonsprinsippet til grunn, legger det grunnlaget for utviklingen av menneskerettighetene.

Karin Andersen (SV) [12:39:40]: Ja, men det statsråden sier nå, er feil. Om vi inkorporerer denne, er det jo ikke sånn at FN kan komme og bestemme at Norge skal endre norske lover. Sånn er det slett ikke. I FN-systemet er det i høyden et «shaming and blaming»-system. Vi har ett system med menneskerettigheter der det er en domstol som hører til, og det er Den europeiske menneskerettsdomstol. Sjøl der er det sånn at i saker der Norge er dømt, får ikke det nødvendigvis direkte rettsvirkning inn i Norge. Så vi vil fremdeles ha denne retten i det norske storting. Det sier også både Likestillings- og diskrimineringsombudet og Norges institusjon for menneskerettigheter – de sier helt tydelig i sitt svar til behandlingen av denne saken at ingen av disse tolkningsuttalelsene vil tvinge Norge til å endre eksakt lovverk.

Statsråd Monica Mæland [12:40:42]: Jeg har hørt denne argumentasjonen tidligere i dag, og det synes jeg er veldig sært. Hvis det ikke er slik at representanten og SV mener at vi skal følge FNs fortolkning, hvis det ikke er slik, hvorfor skal vi da inkorporere denne konvensjonen? Det må jo være for å legge til grunn FNs fortolkning av konvensjonen. Og det er der det er en uenighet. I denne saken er det en uenighet. Jeg er uenig knyttet til helsehjelp til veldig, veldig syke mennesker, f.eks., hvor Norge og andre stater har et annet syn – ikke et dårligere syn, men et annet syn. Da mener jeg at endringene, debatten, initiativet skal skje her i stortingssalen av mennesker som står på valg. Det er grunnleggende.

Men det representanten her sier, er at man skal inkorporere denne konvensjonen, og så skal man bare la være å følge fortolkningen – det kan man bare la være. Er det så enkelt? Det mener jeg er veldig rart, og i så fall mener jeg det er et lurert overfor den gruppen som ber om inkorporering. De gjør det jo nettopp for å tvinge på plass et lovverk bestemt av en komité i FN.

Presidenten: Replikskordskiftet er over.

De talerne som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Ingunn Foss (H) [12:42:02]: Som jeg sa i mitt første innlegg, er vi forpliktet til å følge konvensjonen uavhengig av hvordan den er gjennomført i norsk rett. Det legges til grunn for hvordan vi vedtar lover og regler for

mennesker med nedsatt funksjonsevne. De positive virkningene av FN-konvensjonen kan bare skje ved etterlevelse av konvensjonens innhold. Høyre vil jobbe for at norske lover er i overensstemmelse med konvensjonen, og at både denne og øvrige norske lover etterleveres.

Vi er bekymret for at tolkningen og videre utvikling av overordnet lov blir overlatt til en utenforstående instans uten norsk forankring. Ved å sette Stortinget i bakgrunnen ved utvikling av tilbud og rettigheter i eget land kan man svekke den demokratiske forankringen og få diktert løsninger vi selv ikke ville ha prioritert ut fra våre forhold. Det er også naturlig å minne om at den rød-grønne regjeringen argumenterte langs de samme linjene i 2013. Flere har vært inne på det.

Denne saken har forståelig nok vakt stor oppmerksomhet. Mange har engasjert seg, også i Høyre, hvor vi har et eget utvalg som heter HøyreFUNK, som jobber godt med disse spørsmålene. Dialogen med dette utvalget er viktig for partiet. Utfordringer for mennesker med nedsatt funksjonsevne må stå høyt på agendaen. De møter ofte utfordringer vi må gjøre alt vi kan for å løse.

Vi er opptatt av en faktabasert debatt om CRPD og hvilke konsekvenser en inkorporering i menneskerettighetsloven vil ha. Derfor har Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre blitt enige om å legge fram et løst forslag til innstillingen som lyder sånn:

«Stortinget ber regjeringen utrede konsekvensene av inkorporasjon av CRPD i norsk lovgivning, inkludert konsekvensene det vil ha for fremtidig lovutvikling, og ber regjeringen på egnet måte komme tilbake til Stortinget med en sak.»

Martin Henriksen (A) [12:44:02]: Først vil jeg takke for alt engasjementet som organisasjoner og enkeltpersoner har vist når de har fortalt oss hvordan deres hverdag er, og hvorfor det er viktig å sørge for at mennesker med funksjonsnedsettelse sikres den samme rettsbeskyttelsen som andre. Deres historier og engasjement er årsaken til at Arbeiderpartiet er overbevist om at det er riktig å inkorporere CRPD i norsk menneskerettighetslovgivning.

Det kommer i dag flere løse forslag i saken, fra regjeringspartiene og fra Fremskrittspartiet. Slik Arbeiderpartiet ser det, er det ingen av disse forslagene som vil sørge for å løse det som er utfordringen. Vi frykter at et forslag om enten å utrede eller å skulle stemme for Fremskrittspartiets forslag først og fremst vil bremse det som er et egentlig flertall i denne salen om å inkorporere CRPD i norsk lov.

At regjeringspartiene ikke har kommet til enighet og derfor foreslår å utrede videre, kan man kanskje ha forståelse for, men Arbeiderpartiet stiller spørsmål ved

hvorfor regjeringen ønsker å utrede dette videre. Vi har innlemmet andre konvensjoner i norsk lov, så Norge er godt kjent med hva det vil si.

Når det gjelder Fremskrittspartiets forslag, kan det virke sympatisk ved første øyekast når de sier at man skal endre norsk lov i tråd med FN-konvensjonen. Det er Norge egentlig forpliktet til allerede. Det viser jo også regjeringspartiene og Fremskrittspartiet til i sine merknader. Utfordringen er at det ikke skjer. Derfor er det viktig å sørge for inkorporering i loven.

Jeg hører også at Fremskrittspartiets representant argumenterer for at CRPD kan være en trussel mot norsk folkestyre. Det er vi for det første uenig i, men det viser også at Fremskrittspartiets forslag i dag først og fremst er et spill for galleriet for å dekke over at Fremskrittspartiet og regjeringspartiene stemmer imot å inkorporere denne FN-konvensjonen i norsk menneskerettslov.

Det er å omgå hele prinsippet om inkorporering å gjennomføre forslagene fra regjeringspartiene eller Fremskrittspartiet. Derfor vil vi oppfordre de partiene og de representantene som har sagt at de er for å inkorporere denne konvensjonen i norsk lov, om faktisk å gjøre det i dag. Hvis ikke må en ny regjering til høsten komme tilbake til saken.

Nicholas Wilkinson (SV) [12:47:04]: Vi må få konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne, CRPD, inn i norsk lov. Norge har skrevet under, men har valgt å ikke ta den inn i norsk lov. Norge skrev under på kvinnekonvensjonen og tok den inn i norsk lov. Norge skrev under på rasediskrimineringskonvensjonen og tok den inn i norsk lov.

Endelig må vi styrke rettighetene til denne gruppen. Vi har laget så mange hindringer for mange. Skoler og helsehus er ikke godt nok tilrettelagt. Det som har med språk og informasjon å gjøre, som er viktig for min gruppe, vi som har afasi, er ikke godt nok. Vi må ta dette inn i norsk lov for å styrke rettighetene for dem, oss, som har nedsatt funksjonsevne. Det vil endre landet vårt – til det bedre.

Jeg har lest Granavolden-erklæringen. Det sto ingenting om CRPD, og det sto ingenting om at partiene ikke kan stemme for å få CRPD inn i norsk lov. Vi kan få flertall. Hvis Kristelig Folkeparti og Venstre stemmer for forslaget, får alle de som har nedsatt funksjonsevne, som meg, styrkede rettigheter.

Kristelig Folkeparti prøvde å torpedere endringene i bioteknologiloven. Flere fra Høyre og Venstre stemte for endringene som Sosialistisk Venstreparti, Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet foreslo. Kristelig Folkeparti krevde full sal i forbindelse med bioteknologiloven for at kvinner ikke skulle få bedre rettigheter og mer informasjon, men jeg har ikke hørt om at de krever full sal om

bedre rettigheter for dem som har nedsatt funksjonsevne.

Kristelig Folkeparti og Venstre kan gi oss som har nedsatt funksjonsevne, bedre rettigheter. Det er disse partienes ansvar i dag.

Michael Tetzschner (H) [12:50:04]: Jeg lar meg inspirere av de to foregående taleres innlegg, altså representantene Henriksen og Wilkinson. De snakker om det saken slett ikke gjelder, nemlig respekten og anerkjennelsen av de viktige interessene som funksjonshemmedes hverdag tilsier at vi legger oss i selen for å gjøre bedre og lettere.

Superlativene om dette forslaget kunne de vel heller tatt frem den gangen Norge sluttet seg til konvensjonen, for det er den som gir innhold og inspirasjon også til nasjonal lovgivning, og som er tatt inn i norsk lovgivning. Det er en del av de førende retningslinjer for politikken i Norge. Det har man tatt inn via teknikken, transformasjon.

Så uttrykker representanten Henriksen forundring over at det nå ser ut til å være flertall – og det er nesten så man blir indignert, skjønner jeg – for at man skal utrede nærmere virkningene av et representantforslag, som med et slag altså skal velge en annen innførings-teknikk som har en rekke andre og utilsiktede negative virkninger utover det som gjelder interessekampen for de funksjonshemmede: Hvem er det som er ansvarlig for håndhevelsen primært? Hvem er det som er den viktigste politikktutvikler på området? Hvem er det som skal stille opp med pengene? – Det er jo Stortinget. Alle disse spørsmålene er det viktig at vi har hånd om, og det skjer bedre ved den innføringsteknikken som vi har ved transformasjon. Det har allerede vært i virksomhet og i prosess en god stund.

Så er det et skuebrød at dette virkelig utvider rettighetene for de funksjonshemmede – slett ikke! Det står som en hovedbegrunnelse i representantforslaget, i hvert fall som en særuttalelse fra de mer moderate delene av flertallet i komiteen, at man ønsker dette for å tydeliggjøre rettighetene. Det er altså en pedagogisk oppgave. Men samtidig ser det ut til at det er en sterk stemning blant de rød-grønne, i strid med deres tidligere politikk, hvor de tok avstand fra inkorporering, at de ønsker å bidra til en usikkerhet om rettigheter og rekkevidden av disse.

Jeg er glad for at man ikke vedtar representantforslaget i dag. Vi kan ikke ha en lovgivningsteknikk i Stortinget som er basert på uriktige fremstillinger av dagens rettstilstand, slik det er kommet frem i representantforslaget, og at dette kommer til en utredning, for da vil også besinnelsen inntreffe hos mange på rød-grønn side.

Karin Andersen (SV) [12:53:28]: Funksjonshemmedes interesse, sier representanten Tetzschner. Ja, funksjonshemmedes interesse er å få sine menneskerettigheter likestilt med andres. Vi har inkorporert andre menneskerettighetskonvensjoner i norsk lov, både i likestillings- og diskrimineringsloven og i menneskerettsloven. Så dette er ikke spesielt nytt. Men når alle funksjonshemmedes organisasjoner, Likestillings- og diskrimineringsombudet og Norges institusjon for menneskerettigheter, som er Stortingets rådgivende organ på menneskerettigheter, rår oss til å gjøre det SV har foreslått i dag, så sier flertallet nei. Det høres også ut som om man tror at funksjonshemmede ikke vet sitt eget beste.

Det er helt uriktig når statsråden sier at en inkorporering vil bety at det er en automatisk endring av norsk lov. SV vil gjerne forplikte seg på det, men det vil fremdeles være flertallet i denne salen som skal endre norsk lov og bestemme norsk lov. Det som har vært demonstrert i dag, er at flertallet ikke vil at funksjonshemmedes menneskerettigheter skal likestilles. For det er det dette handler om, og dit er vi ennå ikke kommet. Vi har ennå ikke klart å løfte dette ut av helse- og sosialpolitikken og se på at det er et ikke-diskriminerings- og likestillingspunkt.

Så til dagens lovverk, slik det er: Der må jeg igjen henvise til det svaret jeg har fått fra statsråden, der hun helt tydelig sier at er det motstrid mellom norsk lov og CRPD i dag, i dagens lov, vil ikke CRPD veie tyngst. Det må jo bety at det en uvilje mot faktisk å virkeliggjøre dette. Jeg vil gjenta det som også Norges institusjon for menneskerettigheter sier: Det er ingen automatikk, det finnes ingen overnasjonalitet eller noen annen suverenitet over norsk lov når det gjelder denne konvensjonen, enn når det gjelder noen av de andre konvensjonene som er inkorporert i norsk rett.

Jeg skjønner ikke hvorfor man ønsker å feilinformere på den måten, for å skape en slags forestilling om at dette nærmest vil bli et umulig, ustyrlig system. Det vil ikke bli det. Men på en del av de områdene der det i dag brukes for mye tvang, vil det kanskje presse seg fram ordninger som gjør at man er nødt til å ansette nok folk, slik at det ikke blir så mye utagering eller så mye skade for dem som er ansatt.

Gisle Meininger Saudland (FrP) [12:56:42]: Noe av det viktigste vi som samfunn kan gjøre, er å gi alle mennesker samme muligheter, rettigheter og vern, uavhengig av kjønn, seksuell orientering, religion, eller i dette tilfellet funksjonsnedsettelse – det kan være synshemming, bevegelseshemming eller andre funksjonsnedsettelser.

Fremskrittspartiet har alltid støttet universelle rettigheter og at man skal likebehandle og ikke diskrimi-

nere på bakgrunn av funksjon. Vi har etterlyst handlingsplan for universell utforming, og der forventer vi at regjeringen kommer med konkrete forslag.

Jeg vil berømme og rose de ildsjelene som har tatt kontakt for å gi sine innspill, bl.a. til Fremskrittspartiet, den siste tiden, og jeg vil spesielt trekke fram lokalpolitikeren Marit Londal i Kvinesdal for å ha kjempet denne saken og for å ha vært med å påvirke.

All makt i denne sal, sa Johan Sverdrup. Derfor mener Fremskrittspartiet at vi heller skal styrke norsk lovgivning på dette området. Vi vil bruke norsk lov og ikke et overnasjonalt organ, som ikke er folkevalgt, som skal trumfe norsk lov. Vi ønsker å stramme opp norsk lov betydelig. Fremskrittspartiet fremmer derfor et forslag som lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å fremme en sak med nødvendige lovendringer som gjør at norsk lovgivning blir i tråd med FN-konvensjonen om rettigheter for mennesker med funksjonsnedsettelser (CRPD).»

Men det som blir underlig, er at når Fremskrittspartiet fremmer dette forslaget, våkner regjeringspartiene Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Helt fram til i går kveld kl. 22.10 var Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre innstilt på å stemme ned alle forslag og ikke komme noen i møte på noe punkt. Ikke nok med at det var en flau canossagang, men man skryter etterpå til og med i media av at man vil gjøre endringer i noe man helt fram til for 14 timer siden var imot.

Jeg håper at Fremskrittspartiets forslag kan få flertall i denne sal i dag, og at det ikke bare er slik at vi skal utrede konsekvenser, men at vi sier vi skal gjøre de nødvendige lovendringene, slik at det blir i tråd med FN-konvensjonen – at det får flertall i Stortinget i dag.

Lise Christoffersen (A) [12:59:38]: Det er sagt mye, jeg skal prøve å ikke gjenta for mye av det som er sagt tidligere i debatten, men bare noen ord til Solveig Schytz, fra Venstre, som brukte mye tid på å beskrive situasjonen for personer med nedsatt funksjonsevne, med diskriminering på de fleste samfunnsområder. Det er vi jo alle enige om, men det er en god teknikk for å avlede oppmerksomheten og få den bort fra det saken i dag egentlig handler om: Skal vi inkorporere konvensjonen i menneskerettsloven eller ikke? Schytz sa videre at SV og Venstre har stått alene tidligere, og nå har andre partier skiftet standpunkt. Men det var jo bare halve historien. Den andre delen av historien er at Venstre, som representanten framhevet, nå også har snudd, men i negativ retning og gått motsatt vei.

Geir Toskedal fra Kristelig Folkeparti brukte mye av sitt innlegg til å fokusere på den rød-grønne regjeringa. Ja, jeg er stolt av at den rød-grønne regjeringa fikk

på plass den såkalte antidiskrimineringsloven i 2008 – jeg er kjempestolt av det. Jeg er også stolt av at vi bidro til at Norge faktisk ratifiserte konvensjonen i 2013. Men så er jeg ikke så veldig fornøyd med det som har skjedd etter at vi ratifiserte, for ting har ikke beveget seg i riktig retning. Og jeg synes egentlig litt synd på Venstre og Kristelig Folkeparti i dag, som strever og strever i debatten for å gi inntrykk av at forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre er et skritt i riktig retning. For statsråden torpederte jo den påstanden ganske ettertrykkelig i replikkvekslingen tidligere. Da sa statsråden at forslaget ikke er en forpliktelse til at inkorporering skal skje når utredningen er ferdig, det står åpent. Statsråden sa også at det ikke er en forpliktelse at vi får vite noe om hva konklusjonen blir før valget. Det betyr da at den eneste strake veien fram for organisasjonenes unisone krav om inkorporering av konvensjonen i menneskerettsloven er en ny, rød-grønn regjering etter valget, og da kan også Venstre og Kristelig Folkeparti få lov til å slippe fri og stemme for det de primært ønsker.

Så sa Michael Tetzschner i sitt innlegg at her er det jo Stortinget som må stille opp med pengene. Det var et interessant utsagn, for det var vel egentlig å si ganske rett ut at inkorporering i menneskerettsloven faktisk kommer til å virke. Men så sa han i samme åndedrag at en øker jo ikke rettighetene for funksjonshemmede, slett ikke, men i sak nr. 8, som vi kommer til seinere i dag, har vi jo et juridisk grunnlag som viser at inkorporering faktisk styrker den rettslige stillingen til konvensjoner i norsk lov.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Michael Tetzschner (H) [13:02:55]: Man må jo forundres over Arbeiderpartiet for tiden, som synes det er helt i orden å endre et premiss for tilslutning til konvensjonen i sin tid, et premiss de selv leverte til Stortinget, nemlig at man tok stilling til forholdet mellom inkorporering og vanlig transformasjon i norsk lov. Den daværende rød-grønne regjeringen – hvis noen husker at Stoltenberg ledet den, og så vidt jeg vet, var også SV ivrige deltagere der – mente, og det var forut for Stortingets ratifikasjon, at det beste var å innføre konvensjonens bestemmelser på vanlig måte i vanlig sektorlovgivning.

Men nå viser altså flertallet til at mangel på inkorporering av CRPD i menneskerettsloven er med på å gjøre likestillingskampen for mennesker med nedsatt funksjonsevne vanskeligere. Hvor har de det fra? Er det noe konkret forslag fra disse partiene som er blitt nedstemt av noen som da ikke ønsker å realisere disse rettighetene, eller ikke ønsker å bevilge penger? Og da kan jeg også svare til representanten Christoffersen at det

har også med penger å gjøre når man pålegger staten oppfylleelsesplikter. Det er der vi skjeller mellom grunnleggende menneskerettigheter, som er avholdelsesplikter – for det koster jo ikke statene, selv ikke de dårligste statene, å unnlate å torturere sine innbyggere, undertrykke politiske opposenter eller sette folk i fengsel – og andre menneskerettigheter. Men her er det også snakk om en ressurslovgivning, der det er viktig at nasjonal kunnskap, nasjonale prioriteringer slår igjennom. Derfor er det at vi, av samme grunner som Stoltenberg-regjeringen i sin tid argumenterte for, skal etterleve loven, det har vi forpliktet oss til gjennom traktatsretten, men det er vi som har hånd om den politiske utviklingen og utviklingen også på dette feltet, fordi det også kan være snakk om at loven, ved å ta den inn i sin fulle tekst, som en lov av høyere rang, også slår i stykker en del andre prinsipper og andre rettigheter.

La meg peke på en målkonflikt som har vært fremme, og det er at statspartene uttrykkelig har reservert seg mot forståelsen av at rettighetene til funksjonshemmede kan bli innskrenket hvis de ikke innser sitt eget beste, og dermed bruker et misforstått autonomibegrep, slik FN-komiteen ønsker, til å ikke ta imot helsehjelp, fordi vi vektlegger i nordisk rettstradisjon retten til helsehjelp over den personlige autonomi i en slik avveiningssituasjon. Og det at man ikke har sans for disse detaljene, gjør lovgivningen dårligere, og derfor er det utmerket at det ikke er kjøkkenforslag som legges til grunn for endringer i norsk konvensjonsrett, men at det utredes.

Solveig Schytz (V) [13:06:20]: Jeg registrerer at representanten Lise Christoffersen sier fra Stortingets talerstol at Venstre har snudd i denne saken. Det er selvfølgelig ikke riktig. Venstre har selvsagt ikke snudd. Venstre har jobbet for denne saken i mange år, og vi vil fortsette med det. Men dette er en type sak som selvsagt må gjennomføres i regjering. Det er i regjeringen en slik jobb må gjøres. Derfor er det et reelt stort skritt i riktig retning at regjeringspartiene er enige om å starte en utredning av inkorporering av CRPD. Derfor håper jeg at dette forslaget får flertall i Stortinget i dag, slik at vi kan komme videre.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Karin Andersen (SV) [13:07:11]: Det er slik at noens menneskerettigheter, frihet og sjølbestemmelse kommer til å kreve litt mer av oss, og at vi endrer samfunnet vårt. Det ønsker SV. Det ønsker tydeligvis ikke Høyre, fordi det kommer til å koste penger. Det handler om at man fremdeles tenker at man har lov til å be-

stemme over andre fordi de trenger litt hjelp av samfunnet, f.eks., eller at man ikke vil bruke penger på universell utforming, at man ikke vil tilrettelegge skolene, slik at alle elevene kan gå på hjemskolen sin. For dette skal forplikte oss. Det å gjøre dette på denne måten er ikke nytt. Det har vi gjort med andre menneskerettighetskonvensjoner, så det er ikke noe spesielt med denne teknikken. Og ja, SV mente dette da vi satt i regjering også. Nå har det snart gått åtte år, og det må da være på tide at verden går litt framover. Det gjør den altså ikke med denne regjeringen, som til og med i sin handlingsplan for universell utforming har fjernet fristene for når samfunnet skal være universelt utformet. Det sier sitt.

Per-Willy Amundsen (FrP) [13:08:31]: Det er litt underlig å lytte til debatten som foregår mellom regjeringspartiene og de rød-grønne. Det fremstår for meg som om man diskuterer i hvilken rekkefølge man skal utrede ting. Fremskrittspartiets anliggende er at det handler om at vi vil gjennomføre, og vi tar inn over oss at man ikke oppfatter at CRPD gjennom transformasjon har medført at man oppfyller sine plikter. Dersom det er tilfellet, er det jo ingenting som er mer naturlig enn at Stortinget får forelagt en sak fra regjeringen hvor vi kan ordne opp i det, hvor vi kan sørge for at norsk lovgivning gjennom vedtak i dette stortinget ivaretar nettopp personer med funksjonsnedsettelse. Det er hele intensjonen i Fremskrittspartiets forslag, og det er også den raskeste måten å ivareta rettighetene til denne gruppen på.

Jeg lytter med interesse på diskusjonen om rekkefølge og utredning. Fremskrittspartiet er opptatt av å ivareta folkestyret, vi er opptatt av å ivareta vår rett til å bestemme norsk lovgivning her i Stortinget, men vi er samtidig opptatt av å ivareta rettighetene til personer med funksjonsnedsettelser. Det oppnår man ved å vedta Fremskrittspartiets forslag her i dag. Dersom det er en avstand mellom CRPD og det som er gjeldende norsk lovgivning, kan vi utmerket godt rydde opp i det, og det gjør vi her.

Så registrerer jeg at man fra bl.a. Arbeiderpartiet uttrykker bekymring for at man ikke følger opp funksjonshemmedes rettigheter. Det kan jeg godt være enig i, men det er gjerne i Arbeiderparti-styrte kommuner vi ser at nettopp dette skjer. Jeg ser f.eks. min egen hjemkommune, Harstad, som er styrt av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, hvor man ikke klarer å gi BPA, brukerstyrt personlig assistanse, til de som har krav på det etter norsk lovgivning. Og hva nytter det da, når vi har rød-grønn-styrte kommuner der ute som ikke følger opp de lovmessige kravene som vi har vedtatt her? Man må gjerne skylde på penger, men dette er lovgivning som også kommunene må

rette seg etter. Så det er greit å skylde på alle andre. Jeg oppfordrer Arbeiderpartiet og den øvrige rød-grønne flokk til å ta ansvar for seg selv og for de kommunene de faktisk styrer.

Presidenten: Representanten Michael Tetzschner har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Michael Tetzschner (H) [13:11:43]: Jeg tror jeg vil nøye meg med å oppsummere debatten slik jeg har oppfattet den hittil, for det gjelder nemlig ikke et eneste konkret forslag om å gjøre det bedre for den gruppen man sier at man brenner sånn for. Hvis man ser på de forskjellige deltakernes faktiske forslag her i salen – som går ut på å realisere forslagene i konvensjonen, som jo er det viktige rettsgrunnlaget – vil man se at det er ved slike anledninger de store ord tas frem, mens forbedringene skjer gjennom ordinær lov, vanlige bevilgninger og innsatsen i kommunene.

Jeg tror vi også skal være klar over at vi ønsker å ha en nasjonal skjønnsmargin i denne sal. Den vil noen altså spille fra seg og overlate prioriteringene og politikkutviklingen til ikke valgte instanser utenfor landet som ikke har demokratisk legitimitet. Det bare noterer vi. Det standpunktet vi har i dag, hadde SV da de satt i regjering.

Statsråd Monica Mæland [13:13:06]: Jeg må få si at jeg reagerer veldig på innlegg – kanskje spesielt på representanten Andersens innlegg – her i salen som prøver å forenkle debatten til at det handler om pengene, og at høyresiden da ikke er for. Det må jeg bare ha meg sterkt frabedt. Vi er altså like grunnleggende opptatt av menneskerettigheter som alle andre. Men det er en tydelig politisk uenighet i hvem som skal fortolke norske lover, hvem som skal utvikle norske lover, og hvem som skal stå for den utviklingen. Det har jeg prøvd å redegjøre for. Det er sånn at i denne saken spesielt er det fortolkningsuenighet – ikke knyttet til penger, men til rettslig handleevne og til pleie og omsorg av mennesker i en fryktelig vanskelig situasjon, for å nevne to eksempler. Det er fryktelig komplisert, og da er det ingen ting i veien for at SV kan fremme forslag om lovendringer i denne salen og få norsk rett til å opptre i medhold av det en komité i FN har fortolket. Det har SV ikke gjort, så vidt jeg vet, i hvert fall har ikke SV fått flertall for det. Jeg er uenig i det. Jeg ønsker ikke å endre disse reglene, og jeg er uenig i fortolkningen som er gjort av en FN-oppnevnt komité som ikke står på valg. Dette er vanskelige spørsmål som jeg mener at vårt viktigste folkevalgte organ skal beslutte – både initiere og beslutte.

Så registrerer jeg at representantene Christoffersen og Henriksen er fryktelig opptatt av at det må komme

en sak før valget. Det skal vi selvsagt prøve å levere på, og det bekrefter i og for seg mistanken om at det eneste som har endret seg gjennom årene fra denne konvensjonen ble ratifisert, er at det er valg i år. Det regner jeg med at andre også merker seg.

Lise Christoffersen (A) [13:15:13]: Til statsråden: Ja, det er valg i år, men det er ikke det eneste som har endret seg. Det som også har endret seg, er det standpunktet Arbeiderpartiet har inntatt, og det har vi ikke lagt skjul på, det har vært en prosess fram dit, det har vært en gradvis utvikling, ikke minst påvirket av at vi har et eget såkalt funksionnettverk, som gir råd når partiet skal bestemme seg i viktige saker for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Det har ført til en endring.

Så var det til Michael Tetzschner: Her foreligger ikke et eneste konkret forslag om å gjøre det bedre for mennesker med nedsatt funksjonsevne. – Nei, det er ikke en sånn sak vi diskuterer i dag, men Tetzschner er hjertelig velkommen til alle sakene vi har i arbeids- og sosialkomiteen som handler om akkurat det, og hvor forslag etter forslag etter forslag er blitt nedstemt. Karin Andersen nevnte kanskje ett av de viktigste: tidsfrister for at Norge skal være universelt utformet på alle samfunnsområder, hvor menneskeskapte barrierer skal fjernes. Vi hadde en tidsfrist, og den ble fjernet av dagens regjering, og vi har blitt nedstemt på å innføre nye frister.

Jobbgaranti for ungdom med arbeidsevne ble vi nedstemt på, det er en av grunnene til at antallet og andelen unge uføre øker bekymringsfullt. Vi har ikke fått flertall for jobbgaranti for utviklingshemmede. Det er bare noen eksempler.

Så sier representanten Solveig Schytz at Venstre ikke har snudd, men at ting må gjennomføres i regjering. Nei, det kan også skje med ordre fra Stortinget, det er mange eksempler på det fra den senere tid.

Til Per-Willy Amundsen, om at Fremskrittspartiet gjennomfører: Ja, vel. Rød-grønne kommuner der ute som ikke gjennomfører, bør på en måte gå i seg selv, og så bør man på en måte feie for egen dør. Men hvordan står det til med universell utforming, nedbygging av barrierer og å fjerne diskriminering av personer med nedsatt funksjonsevne i de kommunene Fremskrittspartiet styrer eller inngår som en del av flertallet? Er det bare i de kommunene? Dette handler om kommuneøkonomi, som styres herfra, og som vi også har blitt nedstemt på å styrke.

Så spør både Tetzschner og Mæland om hvem som egentlig skal bestemme norske lover, og sier at det handler om å gi fra seg nasjonal skjønnsmargin. Jeg har aldri – tror jeg – hørt det argumentet brukt i forbindelse med f.eks. kvinnekonvensjonen eller barnekonvensjo-

nen, men akkurat når det gjelder personer med nedsatt funksjonsevne, er det et kjempeproblem – mye, mye større enn for andre grupper. Da har jeg helt til slutt bare lyst til å minne om at diskrimineringsombudet også appellerer til Stortinget i dag om å vedta forslaget om inkorporering.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [13:18:21]

Innstilling fra justiskomiteen om Samfunnssikkerhet i en usikker verden (Innst. 275 S (2020–2021), jf. Meld. St. 5 (2020–2021))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil den fordelte taletiden i debatten bli begrenset til 1 time og 40 minutter, og presidenten vil ordne debatten slik: Arbeiderpartiet og Høyre 25 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Senterpartiet 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Kristelig Folkeparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt 5 minutter.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Frida Melvær (H) [13:19:10] (ordfører for saka): Meld. St. 5 for 2020–2021, Samfunnstryggleik i ei usikker verd, gjer greie for regjeringas politikk innan samfunnstryggleik for dei fire komande åra og er den andre stortingsmeldinga innan samfunnstryggleik under Solberg-regjeringa. Førre melding, Meld. St. 10 for 2016–2017, Risiko i eit trygt samfunn, fokuserte på beredskap. I denne meldinga vert merksemda retta særleg mot førebygging.

Regjeringa har med utgangspunkt i utfordringsbildet særleg gjort greie for og fremja tiltak innan fylgjande sju tema: covid-19-pandemien, sivilt-militært samarbeid og totalforsvaret, førebyggjande nasjonal tryggleik, digital tryggleik, samansette truslar, førebygging og beredskap lokalt og regionalt og førebygging, beredskap og redningsteneste i dei nordlegaste havområda våre. I tillegg inneheld meldinga eigne kapittel om forskning og utvikling, om internasjonalt samarbeid og om pågåande og gjennomførte tiltak som regjeringa har sett i verk.

Eg vil takke komiteen for eit godt samarbeid i saka. Innstillinga er nesten like lang som meldinga, so det er ikkje tvil om at samfunnstryggleik engasjerer. Det er veldig bra. Det har òg vore eit godt engasjement frå

mange ulike høyringsinstansar som har gjeve verdifulle innspel og synspunkt til meldinga.

Å sørge for tryggleiken til innbyggjarane er ei av dei viktigaste oppgåvene til staten. I den siste innbyggjarundersøkinga til politiet går det fram at heile 94 pst. av oss opplever det trygt å bu og leve der vi er. Noreg er eit stabilt og demokratisk samfunn med lågt konflikt-nivå og med høg tillit mellom folk og mellom folk og styresmakter, noko som gjev eit svært godt utgangspunkt for arbeidet med samfunnstryggleiken.

Regjeringa har dei siste sju åra bidrege til eit kraftig løft på dette området. Alle anbefalingane til Gjörv-kommisjonen er no følgde opp. Det er gjort mykje for å beskytte landet og folk mot terror.

Politiet har fått eit enormt løft, både gjennom 3 600 nye politiårsverk og gjennom nytt og moderne utstyr og betre metodar. Det er utført fleire store og viktige investeringar, som nytt beredskapssenter, objektsikring og etablering av sikre datasenter i justissektoren. Politiet har fått nye og større helikopter med betre transportkapasitet. Det er inngått avtale om døgnkontinuerleg helikopterberedskap for politiet i Nord-Noreg. I tillegg har politiet inngått avtale både med los-helikoptera til Kystverket og med Luftambulansen om bruk av deira helikopterressursar ved behov. Redningstenesta vert styrkt med 16 nye og mindre vèravgengige redningshelikopter til erstatning for dagens Sea King-flåte – nokre er alt komne på plass. Det vil verte oppretta ein ny redningshelikopterbase i Tromsø for å styrkje beredskapen i Nord-Noreg.

I 2020 vart det oppretta HF-dekning i dei nordlegaste havområda, opp til Nordpolen, for å vareta ansvaret til Noreg for redningsberedskapen i eit svært krevjande område med aukande skipstrafikk. Naudnettet er bygd ut og teke i bruk i heile landet, noko som har betydd mykje for den lokale og regionale beredskapen. 1 000 organisasjonar og over 59 000 abonnentar frå ulike naud- og beredskapsetatar nyttar i dag dette viktige kommunikasjonsverktøyet.

Brannutdanninga vert styrkt gjennom etableringa av ein ny fagskule for brann- og redningspersonell ved Noregs brannskule i Tjeldsund, og Sivilforsvaret har vorte tilført auka midlar for øving, grunnkurs, personell, utstyr og vedlikehald.

Tiltaka i den nasjonale strategien for digital tryggleik utgjer 1,6 mrd. kr og inkluderer kompetansetiltak og ein ny nasjonal teknisk tryggleikspakke for å styrkje og vidareutvikle evna til å handtere alvorlege digitale angrep. Det er etablert eit nasjonalt cybertryggleikssenter i NSM, som eit knutepunkt for nasjonalt og internasjonalt samarbeid innan deteksjon, handtering, analyse og rådgjeving knytt til digitale angrep. Ved Kripos er det oppretta eit eige cyberkrim-

senter, ein spydspiss i politiet sitt førebyggjande arbeid mot og etterforsking av kriminalitet i det digitale rommet. Ny tryggingslov tilpassa dagens utfordringsbilde er òg komen på plass.

I meldinga gjev regjeringa eit godt bilde av dei trugslane, risikoane og sårbarheitene som kan og truleg òg vil treffe oss, og gjev samtidig greie for kva tiltak som skal setjast i verk dei komande åra for å møte desse. Dette vil skje gjennom både regelverksutvikling, sikringstiltak og å vidareutvikle kunnskap og kompetanse, der det førebyggjande perspektivet heile tida vil liggje til grunn, for å kunne styrkje evna vår til å beskytte verdiane våre og auke motstandsdyktigheita i samfunnet.

Dei siste åra har enkeltsamfunn og landet som heilskap vorte sett på store beredskapsmessige prøver. Sommaren 2018 kom med ein langvarig og omfattande tørke med påfølgjande skog- og terrengbrannar. Flau-mar og skred har råka fleire lokalsamfunn og teke med seg store verdier – og òg medført tap av liv. Dette skjedde i Jølster i 2019 og seinast i det forferdelege kvikkleireskredet i Gjerdrum no i romjula. Vi heldt alle pusten under motorhavariet til cruiseskipet Viking Sky på Hustadvika i 2019, då over 1 300 personar om bord var i livsfare.

Når hendingar oppstår, er det godt å registrere at beredskapsaktørane finn kvarandre og samhandlar godt. Dette er tilbakemeldingar som er komne fram etter evalueringar av ulike hendingar. Lokale, regionale og sentrale beredskapsaktørar framhevar dette som ei stor forbetring som er skjedd dei seinare åra, ikkje minst på grunn av fleire øvingar, naudnett og meir fokusering på verdien av samarbeid. Eg har ikkje minst merka meg at den frivillige innsatsen vert dratt fram som ein uvurderleg verdi når kriser inntreffer.

Vi står no i ein verdsomspennande pandemi, ein tilstand med konsekvensar som vi ikkje har sett side-stykkje til i moderne tid. Koronapandemien påverkar alle sider av samfunnet og måten vi omgår kvarandre og lever livet vårt på. Noreg har so langt kome bra ut av pandemien, både økonomisk og òg i talet på koronarelaterte dødsfall. For dei som har mista ein av sine kjære, som står utan jobb, er permitterte eller kjenner på langvarig einsemd, er dette sjølv sagt ei fattig trøyst, men vi står i det i lag, vi er langt på veg omfatta av dei same tiltaka, og vi har ein stat som har økonomiske musklar til å stille opp.

Koronapandemien har utvilsamt avdekt sårbarheiter i helseberedskapen. Dette vert det teke tak i, både oppbygginga av lager for smittevernustyr og ein del viktige medisinar og oppbygging av intensivkapasiteten går no føre seg i Helse- og omsorgsdepartementet.

Den lojaliteten og oppslutninga som folk i Noreg har vist i denne tida, er nesten unik i verdssamanheng.

Tillit òg under kriser er ein verdi som ikkje kan verdsetjast nok. Eg vil òg påstå at det internasjonale samarbeidet under pandemien langt på veg har bestått prøva. Vi har greidd å halde handelen oppe, vi har stått i lag om å skaffe fram smittevernustyr og anna naudsynt materiell, og vi har stått i lag om å utvikle vaksinar i rekordfart.

Meldinga gjev eit bilde av arbeidet med pandemi-handteringa, men inga evaluering. Det oppdraget har den uavhengige koronakommisjonen fått. Gjennomgangen og evalueringa frå kommisjonen vil utvilsamt bidra til læring og gje nyttig informasjon for å møte framtidige pandemiar på ein best mogleg måte.

Totalforsvarsprogrammet vart avslutta i 2020, men totalforsvaret vil vere eit viktig satsingsområde for regjeringa òg framover. Det sivil-militære samarbeidet er viktig for at dei samla ressursane til samfunnet vert nytta på best mogleg måte. Det er fleire område innan totalforsvaret som kan forbetrast og vidareutviklast framover. Meldinga tek tak i dette i tiltak som er føreslått.

Etterretningstenesta og tryggleikstenesta til politiet viser til eit trugselbilde i endring, og at den digitale risikoen aukar. Då vert det endå viktigare framover å prioritere arbeidet med digital tryggleik både hos styresmakter, i verksemdar og for enkeltindivid. Vi er glade for at regjeringa vil halde fram arbeidet med å styrkje den digitale tryggleiken nasjonalt og styrkje samarbeidet internasjonalt om desse utfordringane.

No ser eg at tida er i ferd med å renne ut. Eg vil avslutningsvis vise til dei mange forslaga som ligg føre til saka. Mange av forslaga får fleirtal i dag, men ikkje støtte av Høgre – ikkje fordi dei ikkje kan vere gode, men fordi mange av dei alt er under arbeid, høyrer heime i handsaminga av budsjettet eller ikkje bør verte vedtekne utan ei større fagleg utgreiing. Eg kjem tilbake til dei forslaga vi støttar.

Martin Henriksen (A) [13:29:34]: For å sikre folk trygghet er det avgjørende at vi har en ærlig debatt om beredskapen i Norge – om hva som fungerer, hva vi bør forbedre, og hvor de store manglene er.

Det har ikke manglet på sentrale planer og strategier for beredskap siden sårbarhetsutvalget i 2000 eller siden Gjörv-kommisjonen framla sin rapport i 2012. Da terroren traff Norge i 2011, var vi ikke først og fremst sårbare fordi det ikke forelå planer, men fordi evnen til å erkjenne risiko var for liten. Gjörv-kommisjonen pekte på flere forhold som måtte utbedres, bl.a. om de gode kreftene som ikke fant hverandre, og viktigheten av kultur, ledelse og samhandling.

Vi er i dag mer beredt på nasjonalt nivå til å møte kriser, særlig terror, men når Stortinget nå behandler samfunnssikkerhetsmeldinga, vil flertallet i Stortinget pålegge regjeringa å forsterke innsatsen på en rekke

områder. Det er vanskelig ikke å se det som en korreks til regjeringa for manglende vilje til å erkjenne svakheter som også finnes i beredskapen i dag.

Arbeiderpartiet mener beredskapen har mangler på viktige områder. For det første er det store mangler i den nære beredskapen, som er nærmest folk. For det andre er ikke samvirkeproblemene løst. For det tredje mener vi beredskapen svekkes av en inflasjon av mål og uklare prioriteringer sammen med privatisering og økt fragmentering. For det fjerde er det manglende handling for å forebygge og hindre konsekvenser av sårbarheten innenfor tema som helseberedskap, mattrygghet, digital sikkerhet og kommunikasjon – forhold som vi tar opp i innstillinga.

Arbeiderpartiet mener det er nødvendig med et taktskifte i satsingen på denne beredskapen. Den største og mest presserende endringen som må komme, er en styrking av den lokale beredskapen og de frivillige redningsorganisasjonene. Kravene til kommunene har økt, men ressursene og oppmerksomheten fra statlig nivå har ikke økt tilsvarende. Frivilligheten får stadig flere oppdrag, men festtalene om frivilligheten har ikke blitt fulgt opp med handling.

Vi er glade for at det i dag blir flertall for en rekke forslag som styrker de frivillige organisasjonene – de som stiller opp i ulike skred og kriser og er vår alles beredskap på påskefjellet eller på stranda om sommeren. Økt grunnstøtte, dekning av abonnementskostnader, støtte til utstyr og trening, flere øvelser og bedre samhandling med det offentlige vil gi de frivillige organisasjonene en bedre hverdag. Det tjener vi alle på.

Det er også på overtid å styrke den kommunale, nære beredskapen. Alle kriser skjer i en kommune. Det må planlegges. Det må øves nok og med alle relevante aktører. Her er ikke situasjonen tilfredsstillende i dag. Kommunene må få ressurser, og staten må stille opp med bl.a. regionale øvingssentre som gir samtrening og øker kompetansen. I dag gir Stortinget regjeringa beskjed om at de, mot regjeringspartienes stemmer, må starte arbeidet med å styrke den lokale og den frivillige beredskapen.

Gjörv-kommisjonen identifiserte grunnleggende problemer med samvirket i det norske beredskapssystemet som et av sine hovedfunn. Vi har fått et eget samvirkeprinsipp for beredskapen, men det er fremdeles utfordringer når det gjelder samvirke. Det store forskningsprosjektet Nexus ved NTNU og SINTEF påpekte bl.a. at de ikke finner noen tegn til at samordningsproblemet er løst. Det har skjedd mye godt arbeid på dette området, det er viktig å påpeke, men vi er bekymret for at det ikke ligger betydelige nye tiltak i samfunnssikkerhetsmeldinga for å bøte på utfordringen. Vi mener det trengs et løft for samvirkeøvelser, og

at ledere på alle nivå i forvaltningen må styrke sine egne og sine organisasjoners kultur og holdninger til samhandling, slik 22. juli-kommisjonen anbefalte.

I dag blir det et flertall, mot regjeringspartiernes stemmer, for forslagene om å innføre en langtidsplan for beredskap og samfunnssikkerhet og et flertall for et fast totalberedskapsutvalg som inkluderer både offentlige, private og frivillige aktører. Her vil jeg bare gjøre oppmerksom på at vi foreslår en endring i tilrådingens punkt 11, om totalberedskapsutvalg, som også er levert inn til sekretariatet. Endringen går ut på at et slikt utvalg skal rapportere til regjeringa, ikke til Stortinget. Det blir konstitusjonelt riktig, og jeg oppfatter det slik at de andre partiene som står bak tilrådingen, også slutter seg til denne endringen.

Samfunnssikkerhetsmeldinga dekker en rekke områder, og vi er glade for at regjeringa tar en rekke grep, men vi mener det mangler svar og tiltak på sentrale beredskapsutfordringer. Matsikkerhet nevnes knapt i meldinga. At noe så avgjørende som at folk får mat på bordet, nærmest ikke er nevnt i meldinga, er bekymringsverdig. Forsyningslinjene må sikres, matprodusenter må trygges mot risiko, og tiltak som sikrer strøm, helse og transport, må på plass.

Digital sikkerhet handler om at mobiler og pc-er, nettet, som i dag binder oss sammen i større og større grad, virker og beskyttes mot angrep. Her må sterkere tiltak til enn det regjeringa har foreslått. To tiltak som kan nevnes herfra blant de mange som vi i opposisjonen har fremmet, er for det første at det offentlige bør ha sin egen skyløsning og ikke være avhengig av utenlandske selskaper for lagring av sensitiv informasjon. Dessverre lar regjeringspartiene seg stemme ned av flertallet heller enn å bli med på et fornuftig forslag. For det andre: Vi må dekke den skrikende mangelen på IKT-personell i det offentlige og det private. Arbeiderpartiet har over mange år foreslått langt flere studieplasser for å øke kompetansen, men regjeringa har strittet imot.

Også helseberedskap har vært mye debattert det siste året, og med god grunn. At stortingsflertallet i dag går sammen, mot regjeringspartiernes stemmer, for å vedta at regjeringa må øke pandemiberedskapen, økt produksjonskapasitet og økt tilgang på smittevernuttstyr og beredskapslagring av essensielle legemidler, er viktig og viser at flertallet ikke er fornøyd med ivaretagelsen av helseberedskapen. Pandemi har vært omtalt i beredskapsrapportene fra bl.a. DSB som en av de mest sannsynlige beredskapshendelsene der det kan være potensielt store konsekvenser for liv og helse. Derfor er Stortingets grep nødvendig.

Beredskap handler ikke kun om politi, sykehus og penger bevilget til ulike formål. Vi trenger et totalforvar, men vi trenger også en bred beredskapstanke-

gang. Angrepet på Al-Noor-moskeen i 2019 var en fryktelig påminnelse om at vi i Norge ennå ikke har tatt et tilstrekkelig oppgjør med tankegodset og hatet som ligger bak både angrepet på Al-Noor-moskeen, 22. juli og andre hendelser.

Jeg er blant dem som mener at vi ikke har hatt en tilstrekkelig ærlig debatt om hvilket ansvar vi har for å stanse hatefulle ytringer, konspirasjonsteorier og ekstremistisk tankegods. Det er ikke et ansvar jeg legger på noen enkeltpartier eller enkeltpersoner, men jeg vil understreke at det er et ledelsesansvar i politikken, i politiet, i samfunnet å motvirke ekstremisme og hatefulle ytringer. Det er en del av den brede beredskapstankegangen.

Når Arbeiderpartiet sier at det trengs en ærlig debatt om beredskap, mener jeg personlig at det utsagnet også sier at debatten de siste årene ikke har vært tilstrekkelig ærlig. Man kan ikke komme unna lærdommen fra 22. juli i en diskusjon om beredskap, og 22. juli er et vanskelig tema fremdeles. Det kan nok ha ført til at mange har holdt igjen sine bekymringer. Debatten har heller ikke vært ærlig nok fra regjeringas side når det ofte har sett ut til å være vanskelig å erkjenne bekymringene som tidvis har blitt fremmet.

I mange debatter det siste halve året, inkludert i dag, har vi hørt representanter for regjeringspartiene si at samtlige anbefalinger fra Gjørsv-kommisjonen er fulgt opp eller fullført. Det stemmer jo ikke. Vi har fremdeles utfordringer når det gjelder beredskap i Norge, og skal man forbedre sikkerheten for folk i Norge, må den risikoen erkjennes.

Jeg fremmer med dette de forslagene Arbeiderpartiet er en del av.

Presidenten: Da har representanten Martin Henriksen tatt opp de forslagene han refererte til.

Per-Willy Amundsen (FrP) [13:39:02]: Trygghet for land og folk er ikke én av statens viktigste oppgaver, som jeg oppfattet ble sagt av en tidligere taler i dag. Det er statens aller viktigste oppgave å verne folk mot indre og ytre fiender. Det er helt fundamentalt, det handler om statens legitimitet, hele grunnlaget for statsdannelsen. Da må vi levere. Da må vi ha et forsvar og en forsvarevne som kan verne oss mot de ytre fiendene, og vi må ha politi og beredskap som kan ta vare på borgerne mot de indre fiendene. Det er etter Fremskrittspartiets definisjon vår aller, aller viktigste oppgave.

Så hvordan ser det ut da etter at Fremskrittspartiet har sittet seks år i regjering og hatt ansvar for særlig politi- og beredskapsfeltet? Hva kan man vise til fra situasjonen i 2013, da det ble et regjeringsskifte, og til Fremskrittspartiet gikk ut av regjering i januar 2020? Vel, på det som kanskje kan være en vårdag, første vår-

dag i hovedstaden, er det en veldig tydelig melding: Det er langt bedre, man har kommet videre. Vi har en bedre beredskap, vi har et bedre utbygd politi, vi er langt bedre i stand til å håndtere hendelser på en rekke ulike områder. Det er det ingen tvil om, og det oppfatter jeg heller ikke at den øvrige opposisjon er uenig med Fremskrittspartiet i.

Men det betyr ikke at vi skal si oss fornøyd, ferdig jobbet og gå hjem. Beredskapsarbeidet tar aldri slutt. Vi må fortsette å løfte det, vi må fortsette å jobbe med det, og vi må til stadighet minne oss på dette viktige arbeidet og jobbe videre.

Derfor er vi i den situasjonen at Fremskrittspartiet i dag, på tross av at vi mener at det er gjort en veldig god jobb med Fremskrittspartiet i regjering på dette feltet, kommer til å danne flertall for svært mange forslag sammen med de andre opposisjonspartiene. Det gjør Fremskrittspartiet fordi vi stemmer for det vi er for, og vi stemmer imot det vi er imot. Vi er ikke noe støtteparti for regjeringen, men vi står på det som er Fremskrittspartiets beredskapspolitikk.

Og vi fremmer masse ulike forslag som også er av ny karakter. For å ta noen eksempler: Vi foreslår å opprette et eget innenriksdepartement. Det må selvfølgelig være opp til regjeringen, men jeg vet at justisministeren sannsynligvis har hendene fulle med veldig mange oppgaver, og det kan være at det ville være fornuftig å dele opp dette departementet på justis og på innenriks.

Vi ønsker også å styrke krisestøtteenheten i Justisdepartementet. Vi vil ha informasjonskampanjer om beskyttelsestiltak for å sette befolkningen selv i stand til å vite bedre hvordan man skal håndtere kriser, sånn som vi har vært igjennom det siste året. Et eksempel også – for å tenke nytt: et felles telefonnummer for nødetatene, et slags norsk 911, om du vil.

Når det gjelder koronapandemien, skal jeg tillate meg å være litt spissformulert: Jeg skulle ønske at helseministeren hadde brukt like mye tid på å forberede Norge på en pandemi før mars 2020 som han har brukt tid på å holde pressekonferanser etter mars 2020. Det er rett og slett fordi det vi opplevde i fjor, og som fremdeles skyller inn over oss, var en veldig lenge varslet krise. Pandemi sto øverst på listen over hendelser som kunne ha stor betydning for samfunnet, og som vi måtte være forberedt på å håndtere.

Erfaringen så langt viser at vi ikke var tilstrekkelig i stand til å håndtere det. Det handler om vår evne til å fremskaffe medisiner, medisinsk utstyr, vår evne til å ha lager, vår evne til å sette i gang egenproduksjon. Det handler om å kunne ha et offentlig-privat samarbeid som vi kan dra nytte av. Alle disse tingene foreslår vi, som gjør at vi, når behovet er der, kan sette i gang nye produksjonslinjer.

Men det handler også om å gjøre noe for å forhindre vold og overgrep, som dessverre skjer i skyggen av pandemien. Der har vi også et flertallsvedtak som utfordrer regjeringen.

Når det gjelder særlig terrorsikring, har virkelig denne regjeringen levert gjennom Justisdepartementet. Det handler om en styrking av PST og en historisk styrking av politiet, det kommer man ikke utenom selv om man diskuterer politireformen opp og ned i mente i denne salen. Men vi foreslår også at vi må gå videre. Vi må ikke stoppe nå. Politiet må bygges videre, PST må styrkes mer, og vi må ha flere øvelser, vi må ha mer kurs, vi må ha mer opplæring ute i det sivile, som kan være mer forberedt på å håndtere kriser som kan komme.

En av de tingene – eller kanskje den tingen, den saken – som jeg er mest stolt av i Fremskrittspartiets periode i Justisdepartementet, er at vi klarte å etablere Politiets nasjonale beredskapssenter. Det er en unik ressurs, som setter oss i stand til å ha en rask reaksjon, sette inn beredskapstroppen, bombegruppen, krise- og gisselforhandlerne, bruke politiets helikoptertjeneste til raskt å agere på hendelser som måtte skje på norsk jord – evnen til å bekjempe terror på norsk jord. Men vi ser det også i andre situasjoner, sånn som i Gjerdrum. Der fikk vi virkelig demonstrert nytten av Politiets nasjonale beredskapssenter.

Det er derfor jeg synes det er litt greit å minne de rød-grønne, og kanskje også Venstre og Kristelig Folkeparti, om historikken bak Politiets nasjonale beredskapssenter. Det var opprinnelig Stoltenberg og hans regjering som ønsket å opprette et beredskapssenter på Alnabru. Det kjenner vi enden på: Det gikk ikke særlig bra, dårlig planlegging, ikke tilstrekkelig tilpasset de behovene som var til stede – det eksisterte ikke på Alnabru. Prosjektet måtte skrinlegges.

Regjeringen Fremskrittspartiet satt i, som jeg mener kanskje var en litt annen regjering, var i stand til å planlegge på rekordtid og sørge for at vi leverte på tid og under budsjett et fantastisk beredskapssenter som nå står på Taraldrud. Men det var altså ingen lett vei dit. Det var en vei som måtte kjempes mot de rød-grønne, som nå i dag synes det er flott og fint å skryte av Politiets nasjonale beredskapssenter. De gjorde hva de kunne for å stoppe det her i denne sal, og for så vidt også Venstre og Kristelig Folkeparti. Dagens kulturminister var vel blant dem som kjempet mest imot Politiets nasjonale beredskapssenter. Men vi sto løpet ut, vi sørget for å bruke de virkemidlene som var nødvendige. Vi måtte ekspropriere når grunneierne ønsket tigangen i godtgjørelse for sine tomter. Vi kjempet sammen og fikk på plass en regulering som gjorde at man klarte å gjennomføre prosjektet, og fikk endelig vedtak i Stortinget. Men det var ingen selvfølge. Det

tenker jeg at særlig de rød-grønne bør filosofere litt over. I dag er alle fornøyd. I dag skryter alle av det. Men veien dit var ikke lett.

Så registrerer jeg at flere snakker om de frivillige. Ja, det er viktig å ta vare på de frivillige ressursene. Det er noe av det aller mest grunnleggende vi har som gjør at vi kan bygge god norsk beredskap – alle de frivillige som stiller opp når uhell og hendelser er ute. De er helt uvurderlige. Da er det, synes jeg, svært sørgelig at vi fremdeles ikke har klart å sørge for at de som drar fra jobben, som velger å forlate jobben sin for å stille opp når det er ras eller en eller annen hendelse, ikke engang får kompensert sin tapte inntekt for å stille opp.

Fremskrittspartiet fremmer forslag om det i dag. Vi får ikke flertall. Senterpartiet og SV støtter vårt forslag om å kompensere tap i inntekt for de frivillige som stiller opp på vegne av samfunnet, men Arbeiderpartiet ønsker kun å utrede det. Dette kunne vi ha løst i dag. Jeg registrerer at det er mye festtaler om frivilligheten, men man stiller ikke opp når det virkelig gjelder.

Da vil jeg ta opp de forslagene vi er en del av.

Presidenten: Representanten Per-Willy Amundsen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Jenny Klinge (Sp) [13:49:28]: Samfunnssikkerheit er eit tema som femner om alt frå dei store strukturane i samfunnet – med kalde ord som etatar og direktorat – til det minste og mest sårbare individet. Det er jo sikkerheit for menneska og liva våre det handlar om. Det gjeld å sikre ei best mogleg framtid for oss som folk, trass i at vi veit at det kjem kriser og periodar med uro av ulik art.

Det er ein styrke at vi her til lands er einige om mykje, men det er likevel verdt å sjå på kva vi ikkje er einige om. Ulike politiske prioriteringar får sjølvstøtt konsekvensar for korleis samfunnet vårt kan klare å handtere ulike kriser framover.

For oss i Senterpartiet er det viktig å anerkjenne det behovet folk har for å vere trygge, både i by og bygd, og både i nord og sør. Vi ser at mykje er likt, men at behova for tiltak og satsingar òg kan vere ulike på forskjellige plassar. Vi meiner dessutan at det er viktigare å bruke pengar på faktiske tenester og tiltak enn for mykje på byråkrati. Under Solberg-regjeringa, som har hatt vekslende partikonstellasjonar, har partia Høgre, Framstegspartiet, Kristeleg Folkeparti og Venstre vore ansvarlege for at pengebruken til byråkrati og konsulenttenester har auka enormt innanfor etatar som er viktige for samfunnssikkerheita.

Vi i Senterpartiet har fått ris for at vi i vårt alternative statsbudsjett for i år har kutta vel 18 mill. kr i byråkrati ved Direktoratet for samfunnstryggleik og beredskap, DSB. Det kan høyrast drastisk ut, men det er

det ikkje. For samtidig føreslår vi å auke med over 55 mill. kr til Sivilforsvaret, Nødnett og frivillige organisasjonar, som ligg under det same direktoratet, DSB. Det blir ein nettoauke på over 37 mill. kr til samfunnssikkerheit og beredskap. Viss sjølve kuttforslaget vårt hadde fått fleirtal – det gjer det jo ikkje – ville DSB kunne tatt det inn att med t.d. å redusere utgiftene til konsulentar med mindre enn 10 pst.

Senterpartiet satsar i sitt alternative statsbudsjett meir på samfunnssikkerheit enn regjeringa, og vi vil målrette satsinga til Sivilforsvaret, til dei frivillige organisasjonane i rednings- og beredskapstenesta og til fleire naudnetterminalar i små kommunar og frivillige organisasjonar framfor byråkratar i direktorat og departement.

Vi er inne i ei krisetid på grunn av koronapandemien. Gjennom heile regjeringsperioden med statsrådar frå Framstegspartiet og Høgre har DSB vurdert pandemi som det mest realistiske krisescenariot. Likevel har det vorte utført panikkinnkjøp av smittevernuttstyr i 2020 til 3,2 mrd. kr, slik vi kunne lese i VG den 4. mars. Det er tydeleg at regjeringa ikkje har halde seg til dei faglege vurderingane som vart gjorde i m.a. DSB.

Regjeringa har heller ikkje vist stor evne til å ta inn over seg budskapet frå underliggjande etatar i justis-sektoren. PST har i sine opne trusselvurdingar dei siste tre åra eksplisitt åtvara mot oppkjøp av bedrifter og verksemdar frå statar vi ikkje har sikkerheitspolitisk samarbeid med. Likevel har regjeringa no i 2021 vist sviktande dømekraft i ei sak der eit norsk selskap som leverer teknologi til Forsvaret, blir selt til Russland. Slik kan russiske eigarar få ansvaret for vedlikehald av motorar til kystvaktskip og til E-tenesta sine skip, og også få tilgang til teknologi som russarane har interesse av. Senterpartiet meiner det er alvorleg at regjeringa ikkje har gripe inn i salet og brukt sikkerheitslova frå starten av.

Så over til utviklinga rundt om i landet vårt: Ein kan bli lurt til å tru at alt går framover berre avstandane blir større, når ein høyrer på regjeringa og Framstegspartiet. Den såkalla nærpolitireforma handla om massiv sentralisering og skulle gje meir politi på hjul og betre beredskap som stor gevinst. Det er ikkje mange vekene sidan det kom fram i ei kapasitetsundersøking for politiet, utarbeidd av Politidirektoratet, at gevinsten har vore på berre to årsverk meir til patruljeverksemd gjennom reformperioden.

To årsverk meir er det same som ein niandedels døgnbemanna patrulje. Altså har vi ikkje fått på plass ein einaste ekstra patrulje i heile dette langstrekke landet vårt. Over 120 lensmannskontor har vorte lagde ned for å oppnå eit resultat som ikkje har kome. Dette er pinleg dårleg når målet var betre samfunnssikker-

heit. Men innrømmer regjeringa og Framstegspartiet fadesen? Nei, sjølvvinnsikt må stadig vike for sjølvskryt.

Meir byråkrati er visst lettare å få på plass enn operative politifolk. Det har vorte 725 fleire byråkratar og administrativt tilsette i sentralt politibyråkrati under denne regjeringa. Statsråden oppgav i sitt svar på eit skriftleg spørsmål frå meg i november at veksten i talet på tilsette i Politidirektoratet, POD, under denne regjeringa har vore på over 60 pst. Til samanlikning har veksten i politidistrikta vore på 24 pst.

Det har altså vorte meir enn dobbelt så stor vekst i POD som i politidistrikta under justisministrane frå Framstegspartiet og Høgre. POD har ikkje noka operativ rolle under kriser utover å koordinere informasjon og eventuelt vurdere kva ressursar som skal prioriterast. Det er operasjonssentralane, politipatruljane og lokalt politi som saman med lokalt brannvesen, ambulanseteneste, frivillige og kommunane som gjer jobben ute i samfunnet, og det er der Senterpartiet vil bruke pengane.

Politidirektoratet er i dag omtrent tre gonger så stort som det som var intensjonen då direktoratet vart oppretta i 2001. Senterpartiet meiner dette er ei feil utvikling og dårleg bruk av samfunnets midlar, og vi går derfor inn for å leggje ned POD og tilbakeføre oppgåver og ansvar dels til Justisdepartementet og dels til politidistrikta. Det vil også kunne styrkje samfunnssikkerheita, for som nemnt i starten vil politiske prioriteringar påverke korleis samfunnet handterer kriser.

Dyktige naudetatatar som er raskt på plass når noko skjer, er sjølv sagt heilt avgjerande for samfunnssikkerheita vår. Dagens måte å måle responstid på gjer at oppdraga med lengst tidsbruk blir utelatne frå statistikken til både politiet og ambulansetenesta. Derfor framstår responstida som kunstig god i område som faktisk har dårleg responstid.

Vi i Senterpartiet meiner det må kome responstidskrav for naudetatane på kommunenivå for å få betre oversikt over kor raskt dei faktisk er på plass i heile landet. Når responstidskrava er på nasjonalt nivå, føretaksnivå eller distriktsnivå, vil etatane lettare kunne nå krava fordi ein viss prosent – 10 pst. for ambulanse og 20 pst. for politiet – ikkje blir teken med. Dette gjeld altså dei oppdraga som tek lengst tid, som blir utelatne frå statistikken. Men i sentrale strøk vil store mengder oppdrag som er raske å nå fram til, få statistikken til å sjå betre ut enn om krava vart sette på kommunenivå.

Når det gjeld ambulanse, er det verdt å merke seg at både Ambulanseforbundet i Delta og Fagforbundet nyleg tok til orde for at berekningsgrunnlaget for responstid i ambulansetenesta må baserast på alle faktiske oppdrag per kommune, ikkje eit gjennomsnitt av uttrykkingane.

Senterpartiet la både i 2017 og i 2020 fram forslag om å setje ned ein totalberedskapskommisjon. Vi er skuffa over at regjeringspartia og Framstegspartiet stemte ned framlegga, for er det noko vi treng, er det ei heilt anna og betre tilnærming til totalberedskapen i samfunnet.

Det er over 20 år sidan sist Noreg hadde ein grundig gjennomgang av alle delar av beredskapen vår. Sidan har mykje skjedd, både her til lands og i utlandet. Ny teknologi gjev nye moglegheiter, men medfører også nye truslar. Nye måtar å gjennomføre terror på gjev grunn til bekymring, og pandemien viser oss kor sårbar vi er dersom vi skulle få endå meir smittsame og/eller farlege sjukdommar i omløp.

Matberedskapen vår er under press fordi vi blir stadig fleire innbyggjarar, samtidig som landbruksareal veks att. Eg tykkjer det er både trist og skremmande å lese kva Høgre og Framstegspartiet skriv i merknadene sine til komitéinnstillinga i denne saka. Det verkar som om dei manglar bakkekontakt og trur at alt skal ordne seg berre fordi nordmenn kjem til å leggje om kostholdet sitt viss det trengst. Høgre og Framstegspartiet skriv dette i innstillinga:

«I en langvarig krisesituasjon med fullstendig isolasjon vil vi kunne legge om kostholdet vårt. Vi ville bl.a. spist mer norske poteter, grøt og flatbrød med mel som ikke kan brukes til vanlig baking. Da ville vi blitt mye mer selvforsynte.»

For det første krevst det ein tilstrekkeleg produksjon av proteinhaldig mat som kjøt, egg og mjølk for at vi skal kunne oppretthalde tilstrekkeleg sjølvforsyning, og då må vi ha nok opne gras- og beiteareal i dette landet. For det andre må vi ha nok bønder spreidde over heile landet for å bruke desse areala til å produsere mat.

Fisken kjem sjølv sagt i tillegg og er viktig viss importen stoppar opp, men vi kjem til å vere heilt avhengige av landbruket viss vi skal mette innbyggjarane. Og den poteten og det kornet som Høgre og Framstegspartiet vil vi skal ete i ein krisesituasjon, må jo også bli produsert på areal som ikkje først har grodd att. Dette burde dei to partia ha eit langt meir bevisst forhold til. Dei vil ikkje eingong støtte forslaget frå oss i Senterpartiet om lagring av førkorn og matkorn til minst seks månaders forbruk.

Beredskap handlar om å ha så mykje som mogleg klart før alvorlege situasjonar og kriser inntreffer, og om å sjå for seg både det tenkelege og det utenkelege. Vi ser at regjeringa ikkje eingong har klart å førebu seg på det som var tenkeleg, og varsla, slik som pandemien.

Senterpartiet meiner det er eit nasjonalt ansvar å verne om eiga befolkning, og med det meiner vi òg at det sjølv sagt må vere nasjonal produksjon av mat til reell sjølvforsyning, det må vere nasjonal produksjon

av smittevernutstyr og produksjon og beredskapslagring av livsnødvendige medisiner osv.

Til slutt tek eg opp Senterpartiets forslag i saka.

Presidenten: Da har representanten Jenny Klinge tatt opp det forslaget hun refererte til.

Petter Eide (SV) [13:59:28]: Vi behandler i dag en veldig stor og omfattende melding. Det er både en styrke og en svakhet. Styrken er selvfølgelig at regjeringen her gjør et forsøk på å legge fram en helhetlig plan for beredskaps- og sikkerhetsutfordringer i Norge. Svakheten er at vi ikke får gått i dybden på ting, og at debatten blir springende. Det får vi kanskje leve med.

Det er svært mange forslag som kommer opp i denne behandlingen, og opposisjonen har fått flertall for veldig mye, men på tross av det er det vanskelig å lese at det er noen veldig stor ideologisk uenighet mellom de ulike partiene her. Vi ser f.eks. at det er tverrpolitisk enighet om at det er offentlig sektor, altså staten, som skal bære ansvaret for beredskapstiltakene i Norge. Dette er ikke opplagt. Jeg har bodd i land med denne typen utfordringer som – med den samme typen beskrivelse av utfordringene – kanskje vil mene at de må løses utelukkende med private tiltak, altså ved tilsetting av vaktelskaper, mer bevæpning, en mur rundt huset, osv. I denne planen er det stort sett offentlig sektor som skal stå for det forebyggende arbeidet, og det er bra.

Så har jeg lyst til å påpeke at det er noen overordnede mangler ved denne meldingen som jeg innimellom har forsøkt å beskrive i våre merknader. Jeg oppfatter at meldingen bærer preg av at vi skal ha et stort sett nasjonalt fokus på tiltakene våre, mens truslene som beskrives, kommer utenfra. Enten det er pandemi, terror, krig eller naturkatastrofer, skal tiltakene stort sett settes inn lokalt eller nasjonalt, og det kan kanskje være en stor begrensning i måten vi håndterer dette på.

La oss ta pandemien, f.eks., som definitivt kommer utenfra. Vi mener fra mitt parti at det da ikke er tilstrekkelig at vi ser på beredskapstiltak utelukkende ut fra en nasjonal håndtering. Jeg tar opp her hvordan vi som et vesentlig tiltak på dette området må jobbe mer med å begrense pandemier internasjonalt, sikre global, rettferdig helsehjelp og styrke samarbeid og finansiering av internasjonalt vaksinesamarbeid. Vi har tatt opp det med patentrettigheter. Hvis vi kan gjøre noe med det, vil vi kanskje begrense legemiddelselskapenes monopol og få på plass en produksjon av vaksiner i hele verden eller i svært mange land. Meldingen legger altså opp til håndtering av pandemien stort sett ut fra et nasjonalt perspektiv.

Det samme gjelder migrasjon, som tas opp, der den har et nasjonalt perspektiv. Det beskrives hvordan migrasjon skaper beredskapsutfordringer. Mine kollegaer i Senterpartiet og Arbeiderpartiet beskriver dette som noe som må løses gjennom f.eks. sterkere grensekontroll, mens vi vil mene at det forebyggende arbeidet må knyttes mer opp mot et internasjonalt samarbeid og fokus på f.eks. europeisk samhandling og styrking av konvensjoner.

Vi kan også ta med dette med ras og skred og naturkatastrofer. Istedenfor kun å se på løsningen av disse ut fra et lokalt og nasjonalt perspektiv kunne meldingen faktisk også tatt opp i seg hvordan dette må løses gjennom et helt annet, internasjonalt perspektiv på å forebygge klimaendringer. Da kommer vi rett inn i den norske debatten om norsk oljeproduksjon, istedenfor utelukkende å se på den nasjonale og lokale håndteringen.

Jeg mener at denne meldingen bærer preg av en svakhet ved at man ser på truslene som noe som kommer utenfra, mens tiltakene kun skal løses nasjonalt eller lokalt, istedenfor at man går inn i et større, kanskje internasjonalt og globalt perspektiv.

Jeg skal bruke de siste sekundene på å ta opp en siste ting. Det er også en utfordring med selve beredskapsbegrepet som benyttes i denne meldingen. Beredskapsbegrepet knyttes utelukkende opp mot trusler som kommer utenfra, som jeg har beskrevet, men det er en mye større risiko for å bli utsatt f.eks. for vold i hjemmet eller voldtekt enn for å bli utsatt for en pandemi, en krig eller en terrorhendelse, men disse tingene, som faktisk utgjør en sannsynlig trussel mot enkeltindivider, er ikke med i denne meldingen som beredskapsutfordringer. Det oppfatter vi som en stor svakhet, for det fører også til at fokuset utelukkende blir på trusler utenfra – og det er de som får oppmerksomhet og budsjett – mens de mest alvorlige truslene for enkeltindivider faktisk kommer innenfra. Det er dessverre ikke med i meldingen, og det er en svakhet.

Solveig Schytz (V) [14:04:53]: Vi lever i usikre tider. Som det går fram av samfunnssikkerhetsmeldingen, bygger vår velstand i stor grad på internasjonal handel og investeringer over landegrensene. Vi er helt avhengige av at verdensmarkedet fungerer for viktige handelssystem. Vi er helt avhengige av at verdensmarkedet for viktige handelsvarer fungerer. Det er et gode, og det har bidratt til velstand og vekst i flere tiår, men det gjør oss også sårbare.

Mer enn noe har koronapandemien påminnet oss om hvordan globaliseringen raskt kan gi spredning av alvorlige smittsomme sykdommer og sette etablerte samfunnsstrukturer på spill. Pandemien har påvirket

enkeltindividers frihet og samfunnet som helhet over lang tid. Ironisk nok har koronakrisen vært preget av gjenoppblomstrende nasjonalisme. De landene som i flere tiår har høstet fruktene av internasjonalt samarbeid, har i det stille trukket seg vekk fra det. Men nettopp fordi pandemien er global, må løsningene også være det.

Også det globale perspektivet preger mange av utfordringene samfunnssikkerhetsmeldingen peker på. Det er uunnværlig. Klimaendringene er vår tids største utfordring, med konsekvenser både globalt og lokalt. Fordi klimagassutslipp ikke kjenner landegrenser, kan det heller ikke løses ved alenegang. Her i Norge vil klimaendringene bl.a. føre til økende temperaturer, mer nedbør og høyere havnivå. Det øker risikoen for naturkatastrofer. Et klimatilpasset samfunn er i stand til å begrense eller unngå skader som følge av klima. Derfor er klimatilpasning så viktig for samfunnssikkerheten, og framover må det spille en større rolle i beredskapsplanleggingen.

Forebygging blir det viktigste temaet for samfunnssikkerhet og beredskap framover. Jeg er glad for at regjeringen vil styrke det forebyggende arbeidet, bl.a. gjennom regelverksutvikling, iverksetting av sikrings tiltak og gjennom videreutvikling av kunnskap og kompetanse. Det er ikke alt vi kan forebygge, men sammen kan vi komme med de gode forslagene og finne de beste løsningene for å skape et tryggest mulig samfunn, et samfunn som bærer inn i framtiden.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [14:07:26]: Samfunnssikkerhetsmeldingen illustrerer at vi lever i en vesentlig mer usikker verden enn vi gjorde for noen få år siden. Det siste tiåret har Norge blitt rammet av ulike samfunnstrusler. Vi vil aldri glemme 22. juli eller angrepet på Al-Noor-moskeen og drapet på Johanne Ihle-Hansen.

Siden regjeringen Solberg tiltrådte, har satsingen på beredskap og trygghet vært helt essensiell i hvordan vi bygger landet videre.

Også andre trusler har vi merket det siste året. Vi har hatt store flomområder, ras, stormer, og sommeren 2018 var det tørke. I 2020 ble hele verden påvirket av en felles trussel, covid-19-pandemien, og deretter påfølgende diskusjon om legemidler, matvaresikkerhet og IKT-sikkerhet. Pandemien er den alvorligste krisen vi har opplevd siden annen verdenskrig. Rett før vi gikk inn i 2021, ble Gjerdrum rammet av et enormt kvikkleireskred. Mange mistet livet. Pårørende er i gang med sorgprosess og kommunen med reorganisering.

Samfunnssikkerhetsmeldingen reflekterer på en god måte hvilke trusler vårt lille land står overfor. Det er ikke mulig å skape et risikofritt samfunn, men vi kan likevel ta kontroll over det vi kan kontrollere. Derfor er

jeg glad meldingen i stor grad peker på forebyggingsarbeid og ansvarsprinsippet. Forebygging er dessuten økonomisk lønnsomt. Jeg vil også benytte anledningen til å takke de frivillige hjelpe- og redningstjenester som er med og sikrer befolkningen og Norge trygghet.

Men dette leder meg til noe vi aldri kan vedta, nemlig tilliten til hverandre. I Norge har vi en fri og uavhengig presse som skal formidle et bilde av verden slik den er. Vi vet at det imidlertid finnes mange aktører som ikke nødvendigvis vil oss vel, og som ser seg tjent med at tilliten mellom oss forvitrer, at desinformasjon florerer. Bare under pandemien har vi sett mange som har sett seg tjent med å spre feilinformasjon. Jeg er glad regjeringen tar problemet på alvor. Vi har en del mediepoltiske virkemidler, som ny medielov, medieansvarlov og medietilsyn. Dessuten arbeider Norge allerede i flere internasjonale fora om temaet.

Pandemien har også gitt grunnlag for debatter om verdien av internasjonalt samarbeid, der vi også har sett uheldige innslag. Mer enn noen gang ser vi hvilken tett sammenvevd verden vi lever i. Norge er helt avhengig av en internasjonal og regelstyrt orden. Det gjelder WHO, EØS, EFTA og en aktiv del av NATO.

Her hjemme videreutvikler vi totalforsvarsprogrammet. I kriser har vi en rekke aktører som hver dag forbereder seg på det verste, men håper på det beste. Etableringen av et totalforsvarsråd er en riktig manøver. På den måten kan alle de ulike aktørene bli koordinert av forsvarssjefen på en hensiktsmessig måte, slik at vi får en sømløs samhandling mellom sivilsamfunn og nasjonalt forsvar.

Det er ikke bare Forsvaret alene som skal sikre, og ikke bare gjennom budsjett, planer og strategier. Statsministeren har selv sagt at det som er mest verdt, mer enn oljefondet, er tilliten til hverandre.

For et par år siden hadde en ung gutt i Bergen bestilt flybillett for å bli medlem av en terrororganisasjon. Han fortalte utekontakten i Bergen at han ikke hadde noe å leve for. Etter hans syn kunne han like gjerne dø. Ikke dra, sa utekontakten, hva kan jeg gjøre? Han pekte på tre ting: fritidsaktivitet, en jobb og en plass å bo. Det er nøkkelen til å leve et godt liv i landet og ikke havne i utenforskap. Det viser følgende: Det er ikke så lang avstand mellom utenforskap og det å leve et godt liv. Mellom disse to ytterpunktene står, igjen, et sted å bo, en fritidsaktivitet og en jobb.

Jeg sier disse tingene fordi det er en ting vi aldri kan lovfeste eller skrive som tiltak i statlige eller kommunale planer, men som er helt essensielt for vår samfunnssikkerhet, nemlig inkludering og medmenneskelighet – omsorgen vi nordmenn har for hverandre, at helsestasjoner, barnehager, skoler, nabolag og kolleger fanger opp barn, ungdom og voksne som potensielt kan havne i

dypt utenforskap. Ansvar for å se hverandre og omtale hverandre er en plikt vi har som nordmenn, på en god måte. Det å ta kontroll over det vi kan kontrollere, lage risikoanalyser, trene på krisescenarier er et ansvar myndighetene har. Gråsoner skal vi politikere være aktive på banen for å fjerne. Derfor er samfunnssikkerhetsmeldingen en god retning for videre sikkerhetsarbeid, og det er Kristelig Folkeparti svært tilfreds med.

Statsråd Monica Mæland [14:12:43]: 2020 har med tydelighet vist hvor viktig arbeidet med samfunnssikkerhet er. Covid-19-pandemien, skredkatastrofen i Gjerdrum og digitale angrep mot bl.a. Hydro, statsforvaltere og Østre Toten kommune har satt beredskapen på prøve og illustrert bredden i utfordringsbildet.

Regjeringen arbeider målrettet og systematisk med å bedre samfunnssikkerhet og beredskap. Meldingen presenterer sentrale deler av regjeringens politikk i et fireårsperspektiv. Med utgangspunkt i utfordringsbildet fremmer regjeringen i sin andre stortingsmelding om samfunnssikkerhet tiltak innenfor syv områder: sivilt-militært samarbeid, nasjonal sikkerhet, sammensatte trusler, digital sikkerhet, forebygging på lokalt og regionalt nivå og redningsberedskap i nord. Meldingen gir også en beskrivelse av håndteringen av covid-19-pandemien. I tillegg understrekes viktigheten av det forebyggende arbeidet. Ved å forebygge reduserer vi muligheten for at uønskede hendelser inntreffer, og kostnadene ved å forebygge kan være vesentlig lavere enn kostnadene ved å håndtere hendelser og reparere skader. Samtidig vil trangere økonomiske rammer i årene framover øke behovet for krevende prioriteringer innenfor samfunnssikkerhetsarbeidet.

Arbeidet med meldingen har vært tett koordinert med arbeidet med den nye langtidsplanen for forsvarssektoren. Sentrale temaer har vært det sikkerhetspolitiske bildet, sivilt-militært samarbeid og totalforsvaret, sammensatte trusler og nasjonal sikkerhet. Meldingen adresserer utfordringer og temaer hvor politiet har en rolle, men inneholder ikke vurderinger av politiets kapasiteter eller omtale av arbeid med å videreutvikle politiet, fordi vi sommeren 2020 fremmet en egen stortingsmelding om nettopp politiet, som Stortinget nylig har behandlet.

Innstillingen omtaler i alt 76 ulike tiltak, og flere av disse hører naturlig nok inn under andre statsråders ansvarsområder. Det er 49 romertallsvedtak, hvorav 25 ser ut til å få flertall bak seg i Stortinget. Mange av dem adresserer temaer som er omhandlet i samfunnssikkerhetsmeldingen, og hvor regjeringen allerede har iverksatt et viktig arbeid. Det borger for en interessant og viktig debatt her i dag om det videre arbeidet med å styrke samfunnssikkerhet og beredskap i Norge.

Samtidig må jeg nok tillate meg å si at vi foreløpig ikke kjenner de økonomiske kostnadene av flertallsforslagene. Derfor kommer det til å bli viktig hvordan vi framover innenfor strammere økonomiske rammer kommer til å stå overfor krevende prioriteringsavveininger også innenfor dette viktige arbeidet.

Med det ser jeg fram til en viktig debatt her i salen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Martin Henriksen (A) [14:16:03]: Denne samfunnssikkerhetsmeldinga var en anledning til å løfte det viktige arbeidet som gjøres av den frivillige redningstjenesten i Norge. Det har dessverre ikke skjedd. Jeg har registrert at regjeringa og ulike statsråder ved flere anledninger har skrytt av den frivillige redningstjenesten, men disse festtalene har ikke blitt gjort om til satsing. Et eksempel på det er at i 2018 kom det en rapport fra Nasjonalt Redningsfaglig Råd med en lang rekke anbefalinger om hvordan man kunne styrke de frivillige organisasjonene, som Norsk Folkehjelp, Redningsselskapet og Røde Kors. Det ser ut som at den rapporten har blitt lagt i en skuff. Derfor fremmer Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet – og med støtte fra Fremskrittspartiet på de fleste av forslagene – flere tiltak som skal styrke den frivillige redningstjenesten.

Mitt spørsmål til statsråden er rett og slett: Hvorfor brukte ikke regjeringa denne sjansen til å styrke den frivillige redningstjenesten med konkrete tiltak og ressurser gjennom økt støtte?

Statsråd Monica Mæland [14:17:11]: Vi har presentert en stortingsmelding og ikke et statsbudsjett. I denne stortingsmeldingen er de frivillige betydelig adressert. De har en stor oppgave i redningsarbeidet. Vi så det sist nå i Gjerdrum, og jeg har sett det knyttet til brann i Setesdal og til flom i deler av landet. De utgjør en viktig ressurs, de gjør en viktig jobb, og derfor har regjeringen gjennom årene gjort historiske påplussinger. Redningsselskapet har f.eks. gått fra å motta rundt 56 mill. kr per år til 126 mill. kr per år, så de er behørig omtalt som del av redningsledelsen og som en betydelig ressurs i redningsarbeidet. Det skal de være også framover, og vi brukte nå i forbindelse med pandemien også ekstra ressurser f.eks. på nødnettabonnement.

Lene Vågslid (A) [14:18:25]: Regjeringas forvaltning av sikkerhetsloven har og vore sentral for samfunnssikkerhetsmeldinga. I dag tidleg varsla justisministeren at regjeringa no vil stoppe salet av Bergen Engines og problematiserer det opp mot sikkerhetsloven, sjølv om ein berre for nokre veker sidan hørde Næringsdepartementet meine at dette var ein handel mel-

lom to kommersielle aktører som regjeringa ikkje hadde noko med.

Spørsmålet mitt til justisministeren er: Når starta regjeringa arbeidet med å vurdere dette salet opp mot sikkerhetsloven? Var det før eller etter utsegnene frå regjeringa om at dette var ein handel mellom to kommersielle aktører?

Statsråd Monica Mæland [14:19:08]: Det er slik at Rolls-Royce, på ordentlig vis, meldte til staten et mulig salg i midten av desember. Det var en melding som gikk til Utenriksdepartementet i eksportsporet. Den meldingen ble videreformidlet til Justisdepartementet, Næringsdepartementet og deretter videre til Forsvarsdepartementet. I forbindelse med de meldingene begynte alle departementene å gjøre en jobb når det gjaldt det forestående salget. Så har ulike departementer gjort ulike vurderinger, selvsagt, knyttet til det forsvarspolitiske, det næringspolitiske, det handelspolitiske og for vår del, sivil sektor. Vi har i dag sagt at basert på det arbeidet – som, forståelig nok, regjeringen har brukt litt lengre tid på enn opposisjonen på Stortinget – er det vår vurdering at det hefter usikkerhet ved hvilken risiko dette har for nasjonale interesser. Derfor har vi meddelt selskapet at den forestående handelen nå må stanses, i påvente av vårt arbeid.

Lene Vågslid (A) [14:20:10]: Kva er grunnen til at ein ikkje har ein plan og eit system mellom departementa for å sørje for at vurderingar av denne typen, som regjeringa no prisverdig seier dei skal gjere, ikkje blir gjort før sal?

Statsråd Monica Mæland [14:20:27]: Men det har vi jo. Sikkerhetsloven gjelder, sektorprinsippet gjelder. Det betyr at sektoren som har ansvar for f.eks. forsvarssektoren, ligger i Forsvarsdepartementet. Sivil sektor ligger i Justisdepartementet. Denne saken har mange problemstillinger knyttet til seg. Det handler om handelspolitikk, det handler om forsvarspolitikk både nasjonalt og knyttet til våre allierte, det handler om forsvarsteknologi, tilgangen på sensitive opplysninger, og det handler også om forhold knyttet til våre handelspartnere. Det betyr at Justisdepartementet som koordinerende ansvarlig for sikkerhetsloven, nå koordinerer det arbeidet. Det gjøres sektorvis i departementene, slik det gjøres på alle områder. Men vi har et system for dette, og derfor har Forsvarsdepartementet redegjort for at dette selskapet ikke har vært underlagt sikkerhetsloven. Det betyr altså at det ikke har vært grunnlag for det.

Det er ikke slik at fremmede makter har hatt tilgang på norsk teknologi. De har altså ikke vært under-

lagt sikkerhetsloven, men den kan benyttes (presidenten klubber).

Lene Vågslid (A) [14:21:38]: Ser statsråden at viss ein hadde gjort vurderingane knytte til sikkerhetsloven når det gjeld dette salet, *før* avgjerda blei teken, så kunne ein ha kome til ein konklusjon om at det ikkje ville vore i tråd med sikkerhetsloven? For no snur statsråden på ein måte saka litt på hovudet. Eg spør om kvifor ein ikkje har gjort desse vurderingane i forkant av salet. Det kan jo verke som om regjeringa ikkje har kontroll.

Statsråd Monica Mæland [14:22:01]: Jeg tror ikke jeg forstår spørsmålet. Det er slik at Forsvaret har kontrakter med dette selskapet. Det er selvfølgelig ivaretatt og gjort vurderinger knyttet til sikkerhetsloven. Vurderingen er at kontraktene er inngått på en slik måte at det ikke er nødvendig å underlegge selskapet sikkerhetsloven. Det betyr jo ikke at ikke sikkerhetsloven kan benyttes basert på en risiko som vi nå vurderer ut fra, knyttet til forsvarssektoren, men også knyttet til mange andre sektorer – sivil sektor, kunnskap, teknologi – og innsyn i det. Det er altså en totalvurdering som gjøres i forbindelse med at dette salget oppstår. Men Forsvarets ansvar er å vurdere en kontrakt som inngås der og da, og den er vurdert etter sikkerhetsloven.

Jan Böhler (Sp) [14:23:02]: For fem år siden fikk vi en utredning fra DSB om de store manglene ved tilfluktsromordningen. Etter det har jeg gjentatte ganger spurt alle statsråder, tror jeg, om hva man vil gjøre for å rette opp disse manglene, og om regjeringen vil komme med tiltak til Stortinget for å gjøre tilfluktsrommene mer egnet for å beskytte sivilbefolkningen. På fem år har jeg egentlig ikke fått noe svar i det hele tatt, utenom at man vil avvente og vurdere, og nå, etter fem år, kommer det da en dramatisk konklusjon i den stortingsmeldingen vi behandler i dag, om at dagens tilfluktsromordning ifølge regjeringen er utdatert.

Spørsmålet mitt er: Hvorfor har man ikke først gått gjennom hva som kunne gjøres for å ruste opp rommene? Hvorfor trekker man konklusjonen så raskt? Hvorfor ser man ikke på hvordan man kan bruke frikjøpsmidlene, som er avsatt gjennom mange år, som står ubrukt, til å ruste opp tilfluktsrommene våre?

Statsråd Monica Mæland [14:24:10]: Dette er i og for seg ikke et spørsmål om pengebruk og om mangler på midler, hvis man mener at de tilfluktsrommene vi har i dag, er egnet med tanke på mulige situasjoner i dag. Vår vurdering – og den er foreløpig, for her er det gitt et oppdrag til DSB – er at verden er kraftig forandret, og at det som var trygge oppholdssteder for 50 år siden, i mye mindre grad er det i dag.

Jeg tror verken representanten eller jeg kan redegjøre for nærmeste tilfluktsrom der vi bor. Representanten kan det kanskje, jeg kan det i hvert fall ikke. De er heller ikke av en sann type at de svarer på det vi tror kommer til å være utfordringen. Tvert imot kan et trygt oppholdssted være hjemme hos deg selv, det kan være en idrettshall, eller det kan være spesialbygde, trygge oppholdssteder.

Vi har nå gitt DSB et oppdrag hvor vi ber dem se på dette. Det jobber de med, nettopp for å kunne svare ut hva som skal være framtidens trygge oppholdssteder.

Jan Böhler (Sp) [14:25:17]: Takk for svaret.

Det er jo et spørsmål om ulike typer trusler. Det er klart at det finnes typer angrep, enten det er fra terrororganisasjoner eller fra stater som bruker terror for å sabotere en stat og skape panikk i sivilbefolkningen, som kan rettes mot våre områder, og jeg håper vi har en etterretningstjeneste som er i stand til å fange opp farene og følge med på trusselbildet. I bestemte situasjoner, som vi jo må være forberedt på når vi diskuterer samfunnssikkerhetsmeldingen, kan det være behov for tilfluktsrom som er godt nok utstyrt til å beskytte dem som søker ly der, mot den typen angrep.

Her i nærheten har vi f.eks. Stortinget T-banestasjon, som skal ha plass til en god del tusen mennesker, og andre T-banestasjoner i Oslo sentrum, men de må rustes opp og forberedes på det.

Betr statsrådens svar at hun nå bare vil avvente, og ikke gjøre noe for å forberede disse rommene på å kunne beskytte befolkningen – i påvente av at disse vurderingene fortsetter å pågå? Det har nå gått fem år uten at noe har vært gjort, og jeg oppfatter at man fremdeles skyver det ut i ubestemt tid.

Statsråd Monica Mæland [14:26:23]: Det har ikke bare gått fem år, jeg tror det har gått både 20 og 25 år. I min tid som byrådsleder, under en rød-grønn regjering, forsøkte vi å kjøpe tilfluktsrom av staten for å tilby det til fritidsaktiviteter for unge. De har vært i dårlig stand fordi de ikke er blitt benyttet siden krigen.

Jeg er helt enig med representanten: Ulike trusler og ulike situasjoner kommer til å kreve ulike svar på hva som er et trygt oppholdssted. Derfor nevnte jeg flere eksempler. Opprusting av tilfluktsrom kan være en mulighet. Opprusting av andre spesialbygde rom kan være én. Hjemmet vårt kan være en tredje. Det kommer helt an på situasjonen, og derfor har vi gitt et oppdrag til DSB, hvor de i løpet av dette året skal gi oss et svar og en anbefaling på hva vi bør gjøre med dette. At noe bør gjøres, er vi i hvert fall helt enige om.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Lene Vågslid (A) [14:27:28](leiar i komiteen): Takk for samarbeidet, og takk òg til saksordføraren for ei god utgreiing.

Me i Arbeidarpartiet meiner, noko eg trur mange begynner å få med seg etter kvart, at det er behov for eit løft for den nære beredskapen: fleire øvingar, auka koordinering, betre samvirke, betre kompetanse og styrkt finansiering. I heile stortingsperioden har me jobba med dette – i helsekomiteen, i justiskomiteen, i kommunalkomiteen, i samferdselskomiteen osv. Me er nøydd til å sjå dette i ein samanheng, og difor er det veldig bra at fleire komitear deltek i debatten i dag.

Så er me glade for at mange forslag får fleirtal i dag. Det at innstillinga er så lang som ho er, og at me får fleire korreksar til regjeringa, som kollega Martin Henriksen kalla det, meiner eg òg seier ein del om at denne meldinga dessverre er skuffande. Ho inneheld for få konkrete tiltak for dei hola me veit er i samfunnssikkerheit og beredskap. Det viste høyringa i justiskomiteen ganske godt, frå veldig mange aktørar.

Det at den nære beredskapen ikkje er prioritert, er me òg kritiske til. Ressursane som er sette av til beredskap i kommunane, stemmer ikkje godt overeins med dei forpliktingane som ligg på kommunane. Den kommunale beredskapsplikten som kommunane fekk etter 2011, der ein har eit særleg ansvar for alle slags kriser innanfor sine grenser, har ikkje blitt fylgt opp av midlar. Dei friske midlane som har kome til beredskap sidan 22. juli 2011, har i hovudsak vore satsingar på departements- og direktoratsnivå, på nasjonalt nivå. Men situasjonen er jo no at mange kommunar dessverre bryt minimumskrava i lov og forskrift til øvingar, risiko, sårbarheitsanalysar og beredskapsplanar.

Gjörv-kommisjonen sa veldig tydeleg at det er det lokale politiet som utgjør den viktigaste beredskapsressursen. Og sjølv om me nettopp har behandla politimeldinga, er me nøydd til å gjenta det her, at regjeringas gjennomføring av den såkalla nærpolitireforma på ingen måte ser ut til å ha styrkt den lokale beredskapen. Det er ei mislukka gjennomføring av ei reform som bar bod om – og som det er fatta vedtak om i Stortinget opptil fleire gonger – at ein skal styrkje det lokale politiet. Ja, me hadde til og med ein samfunnssikkerheits- og beredskapsminister ei beite i denne regjeringa, saman med alle dei andre Framstegsparti-justisministrane, og eg hugsar at eg blei møtt med i Stortinget, då me utfordra på det lokale beredskapsarbeidet, at den samfunnssikkerheits- og beredskapsministeren ikkje kunne svare for det – det måtte justisministeren svare på. Det er eg glad for no, at justisministeren måsvare på breidda i beredskapsarbeidet.

Det er mange forslag, det er ei lang innstilling. Arbeidarpartiet føreslår i dag saman med både Senterpartiet

og SV å styrkje den kommunale beredskapen, bl.a. gjennom å sørgje for betre samordning og fleire øvingar på tvers av kommunane saman med andre relevante aktørar og å sørgje for ein heilskapleg risiko- og sårbarheitsanalyse. Dette får me av ein eller annan grunn ikkje fleirtal for – det synest eg er snodig – og heller ikkje eit forslag me har fremja mange gonger tidlegare, om å etablere regionale øvings- og beredskapssenter for samtrening. Det er spesielt, når ein del av dei funna me òg viser til i innstillinga, viser at ein enno ikkje er gode nok på samvirke.

Så har me i fleire år kjempa for ei eiga stortingsmelding for brann- og redningsetaten. Det må me jo berre respektere at me ikkje får. Det at brann- og redningsetatens oppgåveportefølje har endra seg – det er over ti år sidan førre stortingsmelding – hadde vore ein god grunn til å få ei eiga melding. Me veit at brann- og redningstestene i for stor grad no er vikarpoliti i store delar av landet. Det er jo ikkje det at dei kjem fyrst til hendingar som angår brann og redning; dei kjem fyrst til hendingar som er skarpe oppdrag, der politiet skulle ha vore fyrst.

Så har me sagt, og det seier òg kollegaen min, Martin Henriksen, at den spisse beredskapen i Noreg er betre i dag enn han var for åtte år sidan, og det likar statsministeren og mange andre å sitere oss ofte på. Det må dei berre gjere, dersom dei kunne begynne med å sitere oss på resten av det me sa, for den lokale beredskapen, totalberedskapen, er ikkje god nok. Difor er det viktig å ha ein ærleg debatt om samfunnssikkerheit og beredskap i Noreg, og akkurat som min kollega Martin Henriksen seier, må me òg politisk ha evne til å erkjenne dei risikoane som framleis ligg der.

Eg tek opp forslag nr. 30.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Representanten Lene Vågslid har teke opp det forslaget ho refererte til.

Ingunn Foss (H) [14:32:26]: En omfattende digitalisering preger samfunnsutviklingen og er en viktig premiss for verdiskaping, økonomisk vekst og effektivisering av samfunnet. Vi deler bekymringen for at det digitale rommet gir potensielle trusselaktører muligheter til å begå datainnbrudd, drive spionasje, utføre digitale angrep og gjennomføre påvirkningskampanjer. Vi er derfor glad for at regjeringen vil prioritere arbeidet med å styrke vår digitale trygghet nasjonalt og styrke samarbeidet internasjonalt.

Digital trygghet blir en stadig viktigere del av stats- og samfunnssikkerhetsfeltet, og en stor del av trusselaktiviteten mot Norge i dag skjer i det digitale rom.

Regjeringens Nasjonal strategi for digital sikkerhet legger grunnlaget for å gjøre det digitale Norge tryggere.

Digitale sikkerhetsbrudd kan forhindres dersom både virksomheter og privatpersoner bidrar i det forebyggende arbeidet. Alle virksomheter blir anbefalt å følge Nasjonal sikkerhetsmyndighets råd om passord og NSMs grunnprinsipper for IKT-trygghet. Men vi registrerer at til tross for at det er satset betydelig på pedagogiske virkemidler med hensiktsmessige råd og rettleininger, er det fremdeles mangelfullt hva gjelder forståelse og oppfølging.

Etablering av NSMs Nasjonalt cybersikkerhetssenter har lagt til rette for et sterkt faglig samarbeid mellom over 40 private og offentlige virksomheter. Nasjonalt cybersikkerhetssenter er vår nasjonale responsfunksjon for alvorlige digitale angrep og drifter det nasjonale varslingssystemet for digital infrastruktur. NCSC er knutepunkt for nasjonalt og internasjonalt samarbeid innen deteksjon, håndtering, analyse og rådgivning knyttet til digitale angrep.

NC3 ble etablert i 2019 som en avdeling ved Kripos og utgjør en spydspiss i politiets forebyggende arbeid mot, og etterforskning av, kriminalitet i det digitale rom. I tillegg er NC3 helt sentral i politiets nasjonale etterretningsproduksjon knyttet til trusler i det digitale domenet. Med NCSC i NSM og NC3 i Kripos har myndighetene etablert to nasjonale sentre som komplementerer hverandre i arbeid med digital trygghet.

Høyre støtter regjeringens forslag om å etablere lov om digital sikkerhet som gjennomfører EUs NIS-direktiv, og en vurdering av hvordan EU-rettslige krav kan og bør inkorporeres i norsk rett for å ivareta digital trygghet ved produkt og tjenester tilkoblet internett.

Digital kompetanse er en knapp ressurs nasjonalt og internasjonalt. Regjeringen tar dette på stort alvor og viser til at det er bevilget rundt 800 mill. kr gjennom Nasjonal strategi for digital sikkerhetskompetanse for å styrke digital sikkerhetskompetanse i tråd med behovene i samfunnet.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [14:35:35]: «For tiden er da forholdet det, at den politiske himmel, verdenspolitisk, set, er skyfri i en grad, som ikke har været tilfældet paa mange aar.» Det sa tidligere statsminister Gunnar Knudsen i februar 1914. Bare noen måneder senere falt skuddene i Sarajevo, og første verdenskrig var et faktum.

Sitatet viser hvor vanskelig, for ikke å si umulig, det er å forutsi hvordan utviklingen i verden blir på et gitt tidspunkt. Det er bakteppet for dagens debatt, for poenget i Stortinget i dag er å sørge for at folk i hele landet vårt blir tryggere, og at vi kan møte det uforutsette – altså det å være forberedt og å være beredt.

På ett område er det helt åpenbart at høyreregjeringen ikke har tenkt at vi skal være beredt, for ved siden av rent vann er jo tilgang til mat det aller mest grunnleggende for oss mennesker, for at vi skal kunne leve. Det er knapt nok nevnt. Vi ser det her i dag også. Vi burde hatt helseministeren til stede, åpenbart, fordi denne debatten går så tydelig inn på viktige sider ved helseberedskapskapen, og vi burde hatt landbruks- og matministeren til stede i salen. Så perspektivet til høyreregjeringen på felles trygghet er altfor smalt. Heldigvis har vi flere opposisjonspartier på Stortinget som jobber våkent med vår alles sikkerhet. Derfor er det en glede å kunne gå inn i en valgkamp med et offensivt felles prosjekt om å skape både arbeidsplasser i hele landet og større trygghet for nok ren mat.

Skal vi ha nok mat, må vi også ha nok arbeidsfolk, for på samme måte som helsepersonell må være til stede i sykehusene våre og Forsvaret må ha nok soldater, må også matproduksjonen ha arbeidsfolk som kan faget med planter og dyr. Det viser koronaen er en stor manko i dagens system for matproduksjon i Norge. Når det blir sagt at matproduksjonen kanskje stopper opp fordi vi ikke har nok hender og nok folk, da er det et stort tankekors at høyreregjeringen omtaler matsikkerheten så lettvin, og sånn gjøres det også av høyrepartiene i disse merknadene. Derfor må vi sørge for ordentlig økonomi i næringen, vi må ha utdanning for ungdommen som gjør det interessant å gå inn og få seg arbeid i grønn sektor, og vi må selvfølgelig ha ryddige lønns- og arbeidsforhold, som arbeidsfolk som utfører det svært viktige arbeidet på vegne av oss alle, fortjener.

Det som gjør Norge ekstra sårbart for nettopp mangelen på mat, er særlig to sider ved hvordan landet vårt er geografisk, og vår beliggenhet. For det første har vi veldig knapt med matjord, og bare en bitte liten del av den matjorda vi har, er egnet til å produsere korn på. I tillegg er Norge sårbart fordi vi kan avskjæres ved sjøveien. Det var akkurat det som var tilfellet under første verdenskrig, som jeg åpnet innlegget med. Norge var et nøytralt land, men på tross av at vi ikke var i krig, ble sikkerheten utfordret til gagns for en lang rekke mennesker i dette landet, og det var tilløp til hungersnød. Et av de mest berømte bildene fra første verdenskrig er tatt i enden av Karl Johans gate i parken ved Slottet, der man ser at en kar begynner å pløye opp åkeren med hest for å sette poteter. Det minner oss på hvor viktig det er å ta i bruk de ressursene vi har når det er krise, men også at vi, som sagt, har folk som kan gjøre jobben.

Derfor: Rød-grønn side vil sørge for en totalt bedre felles forsikring av folk i landet her. Og skal vi være trygge, holder det ikke bare å ha kuler, vi må også ha mat.

Per-Willy Amundsen (FrP) [14:40:42]: Jeg deler synet til vår komitéleder, som etterlyser og ønsker en ærlig beredskapsdebatt. Det har hun helt rett i, for dette er en så viktig sak at vi ikke bør la det gå politisk spill i det.

Da vil jeg svare litt til forrige taler, som snakket om at vi ikke er selvforsynt med mat. Vi er det dersom vi forholder oss til kjøtt, fisk, egg, melk og andre meieri-produkter, grove grønnsaker osv. Det som er utfordrende, er at vi ikke har egen sukkerproduksjon i Norge. Vi har heller ikke ris, tropiske frukter, nøtter og nok matkorn. Det handler om måten man regner på, kaloriene. Vi er avhengige av en del import av en del varer som er helt utenom nødvendige for det norske kostholdet. Fisk har vi nok av, og det skal vi være veldig glade for.

Jeg vil også vise til at hvis vi først skal være ærlige, er det feil å fremstille det som en slags korreks av regjeringen at det med Fremskrittspartiets hjelp i dag dannes flertall for en rekke forslag. Det er det ikke, kanskje med et lite unntak på helsesiden. Når det gjelder beredskapsarbeidet i det store og hele, er det ikke et uttrykk for en korreks, det er et uttrykk for at vi vil videre. Vi er ikke ferdig. Vi er ikke ferdig med å bygge politiet, vi er ikke ferdig med å styrke PST, vi er ikke ferdig med å styrke den digitale sikkerheten. Derfor har vi en masse forslag på det.

Vi må få på plass en raskere utbygging av bredbånd, en raskere utbygging av mobildekningen, og vi må ikke minst – det har vi også forslag om i dag – sørge for robusthet i det norske kjernenettet, kanskje gjerne få et alternativt nett. For realiteten i dag er at dersom man får en graveulykke der man kutter nettet på riktig plass i landet, er dette landet delt i to. Det er en realitet. Vi har ikke nok beredskap til å kunne levere internett til hele landet.

Så ønsker jeg å ta opp det som kanskje på mange måter er mitt hjertebarn, og det er Sivilforsvaret. Jeg mener, og Fremskrittspartiet har vært opptatt av, at vi skal fortsette å bygge Sivilforsvaret. Vi har fått gjennomslag i budsjettet for 2021, og også i RNB for 2020, for å styrke Sivilforsvaret. Men vi må ikke stoppe der. Vi må øke antall tjenestepliktige. Fremskrittspartiet har et konkret forslag om fra i første rekke frem til 2023 å øke fra 8 000 til 10 000 tjenestepliktige. Vi må ha en personell- og ressursmessig styrking av Sivilforsvaret. Ikke minst må vi sørge for regional autonomi for Sivilforsvaret. Vi kan ikke være i den situasjonen at vi har en veldig pyramidebasert organisasjon. Deler av Sivilforsvaret må kunne operere uavhengig av hverandre, og da er vi helt avhengige av å bygge Sivilforsvaret på regionalt nivå. Det er også erfaringer fra krise og krig – halve landet er okkupert, mens man fortsetter krigen i andre deler av landet. Da må man kunne

beskytte sivilbefolkningen, som er den aller viktigste oppgaven til Sivildforsvaret, men de er også i fredstid en uvurderlig ressurs.

Det er kanskje ikke Sivildforsvaret som får de største avisoppslagene, som er mest synlige på tv og i andre sammenhenger, men de støtter nødetatene i veldig mange sammenhenger og er en helt uvurderlig ressurs når ulykker og kriser er ute. Man kan bare spørre politiet. De har nytte av Sivildforsvaret. Det kan ikke underverdes hvor viktig Sivildforsvaret er. Da må vi også synliggjøre dem. Fremskrittspartiet har et konkret forslag. Det gjøres ved et eget kapittel i budsjettet for Sivildforsvaret. Vi må synliggjøre dem. Vi som politikere må se dem, og de må ikke bare være nummer to når vi har gjort alle de andre tingene som får oppmerksomhet, som handler om brann, politi og alle de tingene. Sivildforsvaret er en særdeles viktig ressurs, ikke bare i krig, men også i fredstid.

Så har jeg et ønske om å understreke at det faktisk er til stede en enighet som kanskje ikke kommer like tydelig frem, og det handler om kanskje Senterpartiet når de snakker om Politidirektoratet. Vi hadde et felles forslag i politimeldingen om å nedlegge Politidirektoratet. Det synes jeg er helt riktig. Nå er tiden kommet for å nedlegge Politidirektoratet. Når det gjelder prioriteten i politiet nå, er det heller ingen uenighet mellom Fremskrittspartiet, Senterpartiet og en del av de andre opposisjonspartiene om at nå er det politiet som er nær folk, som må prioriteres. Nå er det nærpoltiet som må prioriteres. Vi må ha flere patruljer der ute, og vi må fortsette å bygge norsk politi, til beste for beredskap og til beste for trygghet for land og folk.

Martin Henriksen (A) [14:46:01]: I flere debatter det siste halvåret, også her i dag, har vi hørt representanter fra Høyre og for så vidt også fra Fremskrittspartiet si at alt fra GjØrv-kommisjonen er fulgt opp. Det er bekymringsverdig dersom det er oppfatninga innad i regjeringa, for man må anerkjenne utfordringer for å kunne løse dem, enten det gjelder sårbarhet, elsikkerhet, mattrygghet, digital sikkerhet eller det GjØrv påpekte om kunnskap, kultur og ledelse.

Hvis man leser evalueringa av angrepet på Al-Noor-moskeen i Bærum i august 2019, avdekket den mange av de samme svakhetene som ble avdekket etter 22. juli 2011. På mange måter er den et ekko av det GjØrv-kommisjonen påpekte. Det var kommet et varsel om terroristen. Da politiet ble varslet, forsto de først ikke varselet på grunn av språket, men de fant heller ikke veien. Alarmen gikk ikke hos politiet selv da de fikk beskjed om at en hvit mann skjøt i en moské med et kamera på hjelmen. Det ble i ettertid forklart med at politiet hadde lite erfaring og ikke visste hva de skulle gjøre.

Vi vet nå at selv om myndighetene og PST fryktet økt risiko for et terroranslag mot norske muslimer akkurat i denne tida, ble ikke moskeene i Norge eller muslimske miljøer varslet om økt fare eller gitt råd om sikkerhet. Takket være heltemotet til to bestefedre unngikk vi et massedrap av muslimer.

Vi må ha sikkerhet for at disse feilene blir rettet opp eller tatt på alvor helt opp til øverste ledelse. Stortingsflertallet ber i dag regjeringa vurdere en oppdatering av lovverket når det gjelder PSTs ansvar for offentlig truselskommunikasjon. Det er nødvendig. Delen om kultur og ledelse ble også omtalt i behandlinga vi hadde av politimeldinga.

Det er behov for å styrke den spisse beredskapen også her, men når vi i dag har denne debatten om beredskapsmeldinga, har jeg lyst til å understreke at det ikke bare gjelder den spisse beredskapen. Vi må styrke samfunnets motstandsdyktighet mot ekstremisme og polarisering, som igjen kan legge grunnlag for sosial uro og i ytterste konsekvens voldelige anslag og terrorhandlinger. Den motstandsdyktigheten avhenger ikke kun av den spisse beredskapen. Vi må erkjenne det farlige hatets potensielle konsekvenser og forhindre at mennesker i vårt samfunn radikaliseres og blir en trussel mot andre.

Denne brede beredskapsoppgaven kan ikke underverdes. Vi trenger selvfølgelig bedre kunnskap om innvandring og integrering i befolkningen, både om muligheter og om utfordringer, men det er et politisk ansvar, slik Arbeiderpartiet ser det, å unngå stigmatisering av folkegrupper, konspirasjonsteorier og angrep på den frie presse og sørge for at dette ikke får grobunn, og å unngå at organisasjoner som fremmer dette, får statlig støtte.

Vi mener også at det å bekjempe utenforskap, ensomhet og manglende tilhørighet er viktig fordi dette ofte kjennetegner dem som utøver denne typen terror. Faren ved ekstremisme og terror må altså bekjempes både i den spisse beredskapen og i den brede beredskapen.

Til slutt har jeg lyst til å si at jeg synes det er litt påfallende at verken regjeringspartiene eller Fremskrittspartiet snakker mer om den lokale beredskapen. Vi er opptatt av at det bygges en sterk beredskap mot kriser, naturkatastrofer, ulykker, pandemier og terrorhendelser i hele landet. De siste årene har vi sett at kravene til kommunene er blitt styrket, og kommunene gjør en enorm innsats, men det ansvaret kommunene har fått, er ikke blitt fulgt opp med midler eller oppmerksomhet. De friske midlene som har kommet til beredskap siden 2011, har stort sett kommet på nasjonalt nivå, på departements- og direktoratsnivå. Det har

vært nødvendige forbedringer, men det overser den viktige lærdommen om at kriser skjer lokalt.

Beredskap må jo i sin natur være lokal. Derfor kan vi f.eks. vise til at det er positivt at flere kommuner nå har fått beredskapsplaner, men 45 pst. av de kommunene som hadde beredskapsplaner i 2019, brøt med ett eller flere minimumskrav for disse beredskapsplanene. En av årsakene er manglende ressurser, manglende oppfølging og manglende koordinering fra nasjonalt nivå. Det er derfor vi i Arbeiderpartiet i flere innlegg nå sier at det er nødvendig med et taktskifte i satsinga på den nære beredskapen som er nærmest folk, sammen med frivilligheten.

Presidenten: Då vert det ein pause i debatten i sak nr. 7.

Votering

Etter at det var ringt til votering, sa

presidenten: Då er Stortinget klare til å gå til votering.

Stortinget vil først votera over sakene nr. 1–10 på gårdsdagens kart og deretter over sakene nr. 1–6 på dagens kart.

Votering i sak nr. 1, debattert 8. mars 2021

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nicholas Wilkinson, Karin Andersen og Freddy André Øvstegård om å sikre likeverdige og gode rehabiliteringstjenester i hele landet (Innst. 271 S (2020–2021), jf. Dokument 8:43 S (2020–2021))

Presidenten: Under debatten er det sett fram i alt sju forslag. Det er

- forslaga nr. 1 og 2, frå Tellef Inge Mørland på vegner av Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslaga nr. 3 og 4, frå Tellef Inge Mørland på vegner av Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 5, frå Kjersti Toppe på vegner av Senterpartiet
- forslaga nr. 6 og 7, frå Nicholas Wilkinson på vegner av Sosialistisk Venstreparti

Det vert votert over forslaga nr. 6 og 7, frå Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette ned et offentlig utvalg som skal kartlegge ulikhetene i rehabiliteringstilbudet i kommuner og spesialisthelsetjenesten og komme med konkrete forslag til hvordan

man kan levere gode rehabiliteringstilbud basert på:

- medvirkning fra brukere og pårørende
- reduserte forskjeller i tilbudet
- bruk av velferdsteknologi
- samarbeid mellom primærhelsetjeneste, spesialisthelsetjeneste og andre velferdsaktører
- likeverdige tjenester i hele landet.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere et nasjonalt utviklingssenter for rehabilitering, med utgangspunkt i brukerperspektivet og med nyskapende tjenester, som legger til rette for godt samarbeid mellom tjenestenivåer.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaga.

Votering:

Forslaga frå Sosialistisk Venstreparti vart med 80 mot 7 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.09)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 5, frå Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre en opptrapping av rehabiliterings- og habiliteringstilbudet, basert på Helsedirektoratets evaluering av Opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering 2017–2019, og legge dette fram for Stortinget på egen vis.»

Arbeidarpartiet og Raudt har varsla støtte til forslaget.

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet Dei Grøne har varsla subsidiær støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget frå Senterpartiet vart med 45 mot 42 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.30)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 3 og 4, frå Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at ansatte i rehabiliteringsinstitusjoner som får behov for rehabilitering, skal få mulighet til å gjennomføre slik rehabilitering ved en annen institusjon enn der de selv er ansatt.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere en langsiktig tilskuddsordning for kommuner som gjennom nyskapende utviklingsarbeid legger til rette for rehabiliteringstjenester der pasientens behov står i

sentrum, og der pasienten får et løp tilpasset og tilrettelagt sine behov.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart med 54 mot 32 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.51)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 1 og 2, frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak for å redusere de geografiske forskjellene innen habilitering og rehabilitering.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette i gang forsøk med ambulerende team i spesialisthelsetjenesten, som kan bidra til riktig oppfølging og kompetanse i et desentralisert behandlingstilbud til personer med behov for spesialisert rehabilitering.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart med 45 mot 42 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.11)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Stortinget ber regjeringen sørge for at rehabiliteringstilbud innen spesialisthelsetjenesten ikke legges ned før man har sikret at kommunene er i stand til å overta ansvaret for de aktuelle pasientgruppene.

Presidenten: Høgre, Venstre og Kristeleg Folkeparti har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 57 mot 30 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.58)

Votering i sak nr. 2, debattert 8. mars 2021

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene

Nicholas Wilkinson, Kari Elisabeth Kaski, Lars Haltbrekken og Karin Andersen om helsehjelp til alle i Norge, også til papirløse migranter samt tilreisende EØS-borgere uten helsetrygdkort (Innst. 262 S (2020–2021), jf. Dokument 8:46 S (2020–2021))

Presidenten: Under debatten er det sett fram i alt ti forslag. Det er

- forslaga nr. 1–3, frå Hege Haukeland Liadal på vegner av Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslaga nr. 5 og 6, frå Kjersti Toppe på vegner av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 4, frå Morten Stordalen på vegner av Framstegspartiet
- forslaga nr. 7–9, frå Nicholas Wilkinson på vegner av Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 10, frå Hege Haukeland Liadal på vegner av Arbeidarpartiet

Det vert votert over forslaga nr. 7–9, frå Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre § 5 bokstav a i forskrift om rett til helse- og omsorgstjenester til personer uten fast opphold i riket, slik at de som allerede er i landet, får primærhelsetjenester på linje med andre borgere.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at personer uten fast opphold i riket gis tilgang til fastlegeordningen.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at helseforetakene følger loven i møte med papirløse gravide, og sikre at de får nødvendig helsehjelp uten å bli avkrevd eller spurt om betaling før behandling, og at det etableres klare retningslinjer for behandling og oppfølging av papirløse gravide.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Sosialistisk Venstreparti vart med 80 mot 7 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.01)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 5 og 6, frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprette en finansieringsordning for behandlere, slik at disse kan få refundert utgifter og medisiner gitt til pasienter

utenfor folketrygden, og komme tilbake til Stortinget med nødvendige forslag for å sikre dette.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at personer uten fast opphold i riket gis rett til forebyggende og kurative helsetjenester i kommunehelsetjenesten, inkludert allmennlegetjenester, og at barn gis rett til å stå på liste hos fastlege.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart med 71 mot 16 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.21)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 4, frå Framstegspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at organisasjonar er forpliktet av det samme lovverket som statsapparatet, og dermed sikre at frivillige organisasjonar har meldeplikt når de kommer i kontakt med illegale innvandrere. Dette må være en forutsetning for å motta økonomisk støtte fra det offentlige.»

V o t e r i n g :

Forslaget frå Framstegspartiet vart med 72 mot 15 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.40)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 10, frå Arbeidarpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for en nasjonal refusjonsordning for Helsesenteret for Papirløse i Bergen og Oslo som gjelder utgifter til medisiner og apotekutgifter.»

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Arbeidarpartiet vart med 45 mot 42 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.02)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Dokument 8:46 S (2020–2021) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nicholas Wilkinson, Kari Elisabeth Kaski, Lars Haltbrekken og Karin Andersen om helsehjelp til alle i Norge, også til papirløse

migranter samt tilreisende EØS-borgere uten helsetrygdkort – vedtas ikke.

Presidenten: Det vert votert alternativt mellom tilrådinga og forslaga nr. 1–3, frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at helse-sentrene for papirløse migranter i Bergen og Oslo får tilgang på covid-19-vaksiner, slik at de har mulighet til å vaksinere sine pasienter i tråd med anbefalinger og prioritering av grupper.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen evaluere forskrift om rett til helse- og omsorgstjenester til personer uten fast opphold i riket, og gjøre nødvendige endringer slik at helsetilbudet til sårbare grupper, som barn, personer med funksjonshemninger, gravide kvinner og eldre, er på linje med tilbudet til befolkningen for øvrig.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at alle papirløse som oppholder seg i Norge, faktisk får nødvendig helsehjelp som ikke kan vente, samt gjennomgå praksisen med rett til nødvendig helsehjelp, inkludert finansierungsordningene, og vurdere forbedringer for å sikre at disse rettighetene oppfylles.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaga frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart tilrådinga vedteken med 45 mot 42 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.48)

Votering i sak nr. 3, debattert 8. mars 2021

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag frå stortingsrepresentantane Kjersti Toppe, Ole André Myhrvold, Jenny Klinge og Marit Knutsdatter Strand om ein brei gjennomgang av tilbudet til barn og unge med behov for hjelp for psykiske plager og lidingar, og tiltak for å styrke barne- og ungdomspsykiatrien i Noreg (Innst. 261 S (2020–2021), jf. Dokument 8:47 S (2020–2021))

Presidenten: Under debatten er det sett fram i alt 18 forslag. Det er

- forslaga nr. 1–5, frå Nicholas Wilkinson på vegner av Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslaga nr. 6 og 7, frå Tellef Inge Mørland på vegner av Arbeidarpartiet og Senterpartiet
- forslag nr. 9, frå Mari Holm Lønseth på vegner av Høgre, Venstre og Kristeleg Folkeparti
- forslag nr. 8, frå Nicholas Wilkinson på vegner av Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 10, frå Tellef Inge Mørland på vegner av Arbeidarpartiet
- forslaga nr. 11 og 12, frå Nicholas Wilkinson på vegner av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 13, frå Kjersti Toppe på vegner av Senterpartiet
- forslaga nr. 14–18, frå Nicholas Wilkinson på vegner av Sosialistisk Venstreparti

Det vert votert over forslaga nr. 14–18, frå Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gå gjennom behandlingstilbudet ved sengeposter for barn og unge for å sikre at det er tilbud som barn og unge opplever som nyttig.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en plan om å sikre nødvendig utdanning og rekruttering av legespesialister og andre spesialister innenfor barne- og ungdomspsykiatrien (BUP). Den nødvendige utdanningen skal bygge på oppsummert kunnskap basert på det barn sier er viktig utdanning og kompetanse.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringa fremme tiltak for å realisere samarbeidsmodellar for auka samhandling mellom skulehelsetenesta og barne- og ungdomspsykiatrien (BUP), og sikre at slike samarbeidsmodellar er i tråd med barns fire grunnleggande rettar i prosess etter FNs barnekonvensjon. Grunnlaget for modellane må vere at skulehelsetenesta, som følgjer skulemiljøet og kjenner elevane over tid, er best posisjonert til å førebygge lettare psykiske problem og bidra til rask behandling.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjøre en vurdering av hvilke ordninger innenfor det psykiske helsevernet som har hatt store belastninger som følge av covid-19, og komme tilbake til Stortinget med forslag til styrking av disse tilbudene.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at de regionale helseforetakene midlertidig utvider bruken av avtalespesialister innen psykisk helsevern, og prio-

riterer å bygge opp det offentlige tilbudet med flere faste og helse stillinger i sektoren.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Sosialistisk Venstreparti vart med 79 mot 8 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.00)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 13, frå Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede innføring av en plikt for barne- og ungdomspsykiatrien til å gi en vurdering av alle henvisninger og nødvendige videre tiltak.»

V o t e r i n g :

Forslaget frå Senterpartiet vart med 76 mot 10 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.16)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 11 og 12, frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringa sikre lik og forsvarleg saksbehandlingspraksis i barne- og ungdomspsykiatrien (BUP) og at alle tilvisingar blir vurderte av leiarar i BUP med spesialistkompetanse. Stortinget ber vidare regjeringa om at barn og unge må sikrast betre informasjon om rettane sine.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at det utarbeides en nasjonal oversikt over avslag på henvisninger, klager på avslag, og omgjøringsprosent innen barne- og ungdomspsykiatrien.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart med 71 mot 16 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.34)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 10, frå Arbeidarpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa sikre helsesjukepleiarar tilvisingsrett til BUP.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Arbeidarpartiet vart med 59 mot 28 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.51)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 9, frå Høgre, Venstre og Kristeleg Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen avvente større omlegginger og nedleggelser av døgnplasser innan psykisk helse inntil pandemisituasjonen er mer avklart.»

Raudt har varsla subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Høgre, Venstre og Kristeleg Folkeparti vart med 56 mot 30 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.11)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 8, frå Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fjerne egenandelen for pasienter til og med 25 år for behandling i offentlig psykisk helsevern.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart med 54 mot 33 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.30)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 6 og 7, frå Arbeidarpartiet og Senterpartiet.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringa legge fram ein plan om å sikre nødvendig utdanning og rekruttering av legespesialistar, psykologspesialistar og spesialsjukepleiarar innanfor barne- og ungdomspsykiatrien (BUP).»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringa fremme tiltak for å realisere samarbeidsmodellar for auka samhandling mellom kommunehelsetenesta, skulehelsetenesta og barne- og ungdomspsykiatrien.»

Raudt har varsla støtte til forslaga.

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet Dei Grøne har varsla subsidiær støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Arbeidarpartiet og Senterpartiet vart med 45 mot 42 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.51)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 1–5, frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for tilgang til rask psykisk helsehjelp og lavterskeltjenester uten henvisning i alle kommuner.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringa sette ned eit offentleg utval som gjennomgår psykiske helsetenester for barn og unge, mellom anna på bakgrunn av funna i Ukoms og Barneombodets rapportar. Utvalet skal også sjå på samanhengen mellom hjelpa som blir tilbydd i kommunehelsetenesta og i spesialisthelsetenesta.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringa auke behandlingsskapiteten i barne- og ungdomspsykiatrien (BUP) og stoppe reduksjonen av sengekapasitet for å sikre korte ventetider og gi barn og unge hjelp nærast der dei bur, og tilgang til nødvendig døgnbehandling.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringa sikre at barn og unge under 18 år som blir akutt psykisk sjuke, får innlegging i barne- og ungdomspsykiatrisk avdeling, også i helga og på kveldstid, slik at dei ikkje må leggest inn på akuttpsykiatrisk avdeling for vaksne.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringa avvikle innsatsstyrt finansiering av barne- og ungdomspsykiatrien (BUP) for å sikre barn og unge fleksible tenester.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart med 45 mot 42 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.10)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen sørge for at de regionale helseforetakene utvider bruken av avtalespesialister innen psykisk helsevern.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti og Raudt har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 80 mot 6 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.06)

Vidare var tilrådd:

II

Stortinget ber regjeringen stanse Sykehuset Innlandet sin plan om nedlegging av det barne- og ungdoms-psykiatriske tilbudet ved Kringsjåtunet.

Presidenten: Høgre, Venstre og Kristeleg Folkeparti har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 57 mot 30 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.27)

Votering i sak nr. 4, debattert 8. mars 2021

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jenny Klinge, Geir Adelsten Iversen, Emilie Enger Mehl og Kjersti Toppe om å evaluere endringen i psykisk helsevernloven fra 2017 om innføring av krav til samtykkekompetanse for innleggelse i tvungent psykisk helsevern (Innst. 260 S (2020–2021), jf. Dokument 8:48 S (2020–2021))

Presidenten: Under debatten er det sett fram i alt to forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Tellef Inge Mørland på vegner av Arbeidarpartiet og Senterpartiet
- forslag nr. 2, frå Nicholas Wilkinson på vegner av Sosialistisk Venstreparti

Det vert votert over forslag nr. 2, frå Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en gjennomgang av tvangsbruken i tvungent psykisk helsevern og særleg se dette i forhold til bemanning. Det må være riktig og omsorgsfull bruk av tvang, som bare benyttes når det er helt nødvendig.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Sosialistisk Venstreparti vart med 79 mot 8 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.07)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 1, frå Arbeidarpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen evaluere endringen i psykisk helsevernloven om innføring av krav til samtykke ved innleggelse i tvungent psykisk helsevern og fremme sak for Stortinget om nødvendige lovendringer på dette feltet for å sikre alvorlig psykisk syke pasienters liv og helse.»

Raudt har varsla subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Arbeidarpartiet og Senterpartiet vart med 51 mot 36 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.24)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Dokument 8:48 S (2020–2021) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jenny Klinge, Geir Adelsten Iversen, Emilie Enger Mehl og Kjersti Toppe om å evaluere endringen i psykisk helsevernloven fra 2017 om innføring av krav til samtykkekompetanse for innleggelse i tvungent psykisk helsevern – vedtas ikke.

Presidenten: Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Raudt har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 52 mot 35 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.59)

Votering i sak nr. 5, debattert 8. mars 2021

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Himanshu Gulati, Christian Tybring-Gjedde, Solveig Horne, Per-Willy Amundsen, Jon Engen-Helgheim og Silje Hjemdal om barn som blir holdt mot sin vilje i utlandet (Innst. 269 S (2020–2021), jf. Dokument 8:137 S (2019–2020))

Presidenten: Under debatten er det sett fram i alt 22 forslag. Det er

- forslaga nr. 1–14, frå Himanshu Gulati på vegner av Framstegspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslaga nr. 15–17, frå Himanshu Gulati på vegner av Framstegspartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslaga nr. 18–22, frå Himanshu Gulati på vegner av Framstegspartiet

Det vert votert over forslaga nr. 19–22, frå Framstegspartiet.

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til lovendringer som sikrer straffansvar med minste-
straff for enkeltpersoner eller organisasjoner som
bidrar til at barn sendes på utenlandsopphold og et-
terlates mot sin vilje under forhold der de kan bli ut-
satt for vold og tortur, negativ sosial kontroll eller
radikalisering.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem
forslag om hvilke ytelser som bør falle bort når for-
eldre gjennom egen handling eller tilrettelegging er
ansvarlige for at barn sendes til eller etterlates i ut-
landet mot egen vilje under forhold som kan bidra
til at barn og unge utsettes for vold og tortur, negativ
sosial kontroll eller radikalisering.»

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det får
konsekvenser for foreldreansvaret når foreldre
gjennom egen handling eller tilrettelegging er an-
svarlige for at barn sendes til eller etterlates i utlan-
det mot egen vilje under forhold som kan bidra til at
barn og unge utsettes for vold og tortur, negativ so-
sial kontroll eller radikalisering.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme nødvendi-
ge forslag og gjennomføre endringer som sikrer at
det får konsekvenser for oppholdstillatelsen til for-
eldre med midlertidig opphold når de gjennom
egen handling eller tilrettelegging er ansvarlige for
at barn sendes til eller etterlates i utlandet mot egen
vilje under forhold som kan bidra til at barn og unge
utsettes for vold og tortur, negativ sosial kontroll el-
ler radikalisering.»

V o t e r i n g :

Forslaga frå Framstegspartiet vart med 72 mot 15
røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.44)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 18, frå
Framstegspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om
lovendring som sørger for innføring av minstestraft
overfor foreldre og omsorgspersoner som gjennom
egen handling eller tilrettelegging er ansvarlige for
at barn sendes til eller etterlates i utlandet mot egen
vilje under forhold som kan bidra til at barn og unge
utsettes for vold og tortur, negativ sosial kontroll el-
ler radikalisering.»

Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Framstegspartiet vart med 71 mot 16
røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.14.01)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 15–17,
frå Framstegspartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen kartlegge tilfeller
hvor barnevernet har bidratt når foreldre har øn-
sket å sende barn ut av landet. Stortinget ber også
regjeringen om å sette en umiddelbar stopp for
praksisen med at barnevernet kan bidra til at barn
sendes til utlandet mot sin vilje.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide informa-
sjon og veiledere om hvordan barn og unge som be-
finder seg i utlandet mot sin vilje, skal følges opp og
gis hjelp dersom de oppnår kontakt med ambassa-
der, barnevernet eller andre offentlige instanser, for
å unngå at barna det gjelder, ikke opplever å bli tatt
på alvor.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge opp forslagene
i den regjeringsoppnevnte ekspertgruppens rap-
port «Det var ikke bare ferie» om at utenriksstasjo-
nene og utlendingsmyndighetene skal ha samme
plikt til å varsle barnevernstjenesten som passmyn-
dighetene har.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til
forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Framstegspartiet og Sosialistisk Ven-
streparti vart med 65 mot 22 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.14.21)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 14, frå
Framstegspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstre-
parti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem
forslag til hvilke ytelser som kan og bør falle bort
når barn sendes til utlandet og holdes der mot sin
vilje.»

Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Framstegspartiet, Senterpartiet og
Sosialistisk Venstreparti vart med 57 mot 30 røyster
ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.14.41)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 1–13, frå Framstegspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen redegjøre for status på vedtakene gjort i forbindelse med Stortingets behandling av Dokument 8:118 S (2017–2018).»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge opp forslaget i den regjeringsoppnevnte ekspertgruppens rapport «Det var ikke bare ferie» om at unge under 18 år bør få oppnevnt en setteverge/talsperson dersom de oppholder seg i utlandet mot sin vilje og foreldrene ikke vil hjelpe dem tilbake.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette fokus på og sørge for at ansatte i skolene, barnevernstjenesten og politiet får kunnskap og kompetanse for tidlig å avdekke og følge opp der barn blir sendt til utlandet mot sin vilje.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge opp forslaget i den regjeringsoppnevnte ekspertgruppens rapport «Det var ikke bare ferie» om at temaet ufrivillige utenlandsopphold bør inngå i informasjon, veiledning og chattetjenester rettet mot ungdom, inkludert ung.no.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge opp forslaget i den regjeringsoppnevnte ekspertgruppens rapport «Det var ikke bare ferie» om at unge bør få et tilbud om å kartlegge sin fysiske og psykiske helse ved retur etter ufrivillige utenlandsopphold.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge opp forslaget i den regjeringsoppnevnte ekspertgruppens rapport «Det var ikke bare ferie» om at det bør utvikles hjelpetiltak og metodikk i barnevernet som kan forebygge ufrivillige utenlandsopphold.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge opp forslaget i den regjeringsoppnevnte ekspertgruppens rapport «Det var ikke bare ferie» om at unge bør tilbys et fleksibelt undervisningsopplegg og norskopplæring som kan bøte på tapt skolegang og tapte språkkunnskaper etter retur til Norge i etterkant av ufrivillige utenlandsopphold.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge opp forslaget i den regjeringsoppnevnte ekspertgruppens rapport «Det var ikke bare ferie» om at det bør sikres at barn og unge voksne ikke mister sin permanente opp-

holdstillatelse dersom de er holdt i utlandet mot sin vilje.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge opp forslaget i den regjeringsoppnevnte ekspertgruppens rapport «Det var ikke bare ferie» om at unge over 18 år bør sikres et bo- og støttetilbud hvor det ikke er et krav om å være trusselutsatt for å få bistand.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen bruke sin dialog med land hvor koranskoler er vanlig, til å stille forventninger og krav om at myndighetene griper inn for å hindre at ungdommer holdes mot sin vilje på institusjoner og «rehabiliteringssentre» hvor det kan foregå vold og tortur eller være fare for negativ sosial kontroll og radikalisering.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge opp forslagene til tiltak i den regjeringsoppnevnte ekspertgruppens rapport «Det var ikke bare ferie» om informasjon og veiledning til unge, foreldre og hjelpeapparatet.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge opp forslaget i den regjeringsoppnevnte ekspertgruppens rapport «Det var ikke bare ferie» om at temaet ufrivillig utenlandsopphold bør inngå som en del av opplæringen om vold og overgrep i alle relevante profesjonsutdanninger.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge opp forslaget i den regjeringsoppnevnte ekspertgruppens rapport «Det var ikke bare ferie» om at kompetanseteamets, integreringsrådgivernes og UDs konsulærseksjons ansvarsområder, mandat og samarbeidsrutiner bør gjennomgås, og det bør vurderes om det er behov for en mer operativ, koordinerende funksjon i komplekse utenlandssaker.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Framstegspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart med 56 mot 31 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.15.01)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Stortinget ber regjeringen utrede straffeforbudet mot frihetsberøvelse i situasjoner hvor barn vil bli, eller allerede er, sendt til utlandet mot sin vilje, og fremme

forslag til lovendringer som sikrer at påtvungne utenlandsopphold kan straffes.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 6, debattert 8. mars 2021

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad, Åshild Bruun-Gundersen, Silje Hjemdal og Himanshu Gulati om å flytte myndighet til kommunene slik at bestemmelsene om søndagsåpne butikker reguleres av kommunene uten overstyring fra fylkesmannen (Innst. 266 L (2020–2021), jf. Dokument 8:6 L (2020–2021))

Presidenten: Under debatten har Himanshu Gulati sett fram eit forslag på vegner av Framstegspartiet. Forslaget lyder:

«Vedtak til lov

om endring i lov om helligdager og helligdagsfred (overføring av retten til å gi dispensasjon fra statsforvalter til kommunestyre)

I

I lov 24. februar 1995 nr. 12 om helligdager og helligdagsfred skal § 5 lyde:

§ 5 Salg fra faste utsalgssteder

På helligdager skal faste utsalgssteder som selger varer til forbrukere, holde stengt. På jul-, påske- og pinseaften skal de stenge kl. 16.

Dette gjelder ikke for

1. utsalgssteder som i det vesentlige selger ki-
osk- eller dagligvarer, og som har en samlet salgsflate som ikke overstiger 100 kvm

2. bensinstasjoner med en samlet salgsflate som ikke overstiger 150 kvm

3. utsalgssteder på campingplasser i campingse-
songen

4. utsalgssteder på områder som etter vedtak av
kommunestyret regnes som typiske turiststeder, se
sjette ledd

5. salg fra serveringssted

6. salg ved auksjon

7. salg av utstilte gjenstander fra kunstgallerier
og lignende

8. salg fra tidsbegrensede utstillinger og vare-
messer som finner sted i lokaler som normalt ikke
blir brukt til salgsvirksomhet

9. utsalgssteder som i det vesentlige selger
blomster, planter og andre hageartikler

10. utsalgssteder som i det vesentlige selger lo-
kale husflids- og suvenirvarer

11. utsalgssteder i bygninger for inn- og utsjek-
king av passasjerer på lufthavner som har tillatelse
til avgiftsfritt salg

12. salg av varer i tilknytning til produksjonsste-
der mv. som er tilrettelagt for turisme.

Faste utsalgssteder kan holde åpent de tre siste
søndagene før julaften mellom kl. 14 og kl. 20.

Med salgsflate, se annet ledd nr. 1 og 2, menes
gulvflaten i den delen av et utsalgssteds lokale hvor
varer beregnet for salg til publikum er synlig utstilt.
Lagerrom og oppholdsrom for personale medreg-
nes ikke.

Utsalgssteder som nevnt i annet ledd nr. 1 og 2,
og som ikke åpenbart oppfyller kravet om salgsfla-
te, skal ved takst eller på annen tilfredsstillende
måte kunne dokumentere salgsflatens størrelse.
Dokumentasjonen skal være tilgjengelig ved ut-
salgsstedet. Mangelfull dokumentasjon medfører at
et utsalgssted ikke anses unntatt fra bestemmelsen i
første ledd første punktum.

Kommunestyret kan bestemme at et område
skal regnes som typisk turiststed, se annet ledd nr. 4,
for hele året eller deler av året. Som typisk turiststed
kan bare regnes område der salget i de aktuelle peri-
odene hovedsakelig skjer til turister.

Kommunestyret kan etter søknad gi dispensa-
sjon fra paragrafen her når det foreligger særlige
grunner. Avgjørelsen kan påklages til departemen-
tet.

Departementet kan gi nærmere forskrifter til
utfylling av paragrafen her.

II

Loven trer i kraft straks».

Det vert votert alternativt mellom forslaget og tilrå-
dinga frå komiteen.

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Dokument 8:6 L (2020–2021) – Representantforslag
fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad,
Åshild Bruun-Gundersen, Silje Hjemdal og Himanshu
Gulati om å flytte myndighet til kommunene slik at
bestemmelsene om søndagsåpne butikker reguleres av
kommunene uten overstyring fra fylkesmannen – ved-
tas ikke.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå
komiteen og forslaget frå Framstegspartiet vart tilrå-
dinga vedteken med 71 mot 15 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.16.30)

Votering i sak nr. 7, debattert 8. mars 2021

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Silje Hjemdal, Tor André Johnsen, Erlend Wiborg, Solveig Horne og Himanshu Gulati om samværssabotasje (Innst. 264 S (2020–2021), jf. Dokument 8:40 S (2020–2021))

Presidenten: Under debatten er et sett fram i alt sju forslag. Det er

- forslaga nr. 1–5 og 7, frå Silje Hjemdal på vegner av Framstegspartiet
- forslag nr. 6, frå Åslaug Sem-Jacobsen på vegner av Senterpartiet

Det vert votert over forslag nr. 6, frå Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre nye og strengere reaksjoner når bostedsforelder hindrer samvær, samt utrede hvilke sanksjonsmuligheter som bør gjelde når samværsforelder ikke møter opp til fastsatt samvær.»

Votering:

Forslaget frå Senterpartiet vart med 78 mot 9 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.17.04)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 2–5, frå Framstegspartiet.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at samvær som ikke har blitt gjennomført som følge av samværssabotasje, skal kunne gjennomføres senere, såkalt erstatningssamvær.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at langvarig eller gjentatt samværssabotasje bør være grunn til å overføre bostedsmyndigheten til den forelderen som vil sørge for størst mulig samlet foreldrekontakt.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til lovendring som sikrer at ingen kommer økonomisk gunstigere ut med hensyn til barnebidrag på grunn av samværssabotasje, og at all innkreving/utbetaling av bidrag stoppes ved sabotasje fra mottaker.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å øke fullmaktene til familievernkontorene med hensyn til å fastsette samværsplan, som også gir rett til botelegging om planen brytes. Dette er for å avlaste domstolene og løse sakene raskere.»

Votering:

Forslaga frå Framstegspartiet vart med 72 mot 15 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.17.21)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 7, frå Framstegspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innhente en uavhengig juridisk vurdering av Navs praktisering av bidragsregelverket ved samværssabotasje.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget frå Framstegspartiet vart med 65 mot 21 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.17.39)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 1, frå Framstegspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om nye og strengere reaksjoner ved samværssabotasje.»

Senterpartiet har varsla subsidær støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget frå Framstegspartiet vart med 63 mot 24 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.17.56)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

*vedtak:**I*

Stortinget ber regjeringen ved oppfølgingen av NOU 2020:14 Ny barnelov – Til barnets beste, utrede strengere reaksjoner som kan motvirke samværshindring.

II

Stortinget ber regjeringen ved oppfølgingen av NOU 2020:14 Ny barnelov – Til barnets beste, utrede om det er behov for å gjøre justeringer i barnebidragsreglene for å sikre at økonomi ikke blir en drivende faktor for samværshindring.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 8, debattert 8. mars 2021

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Karin Andersen og Nicholas Wilkinson om mer medvirkning i barnevernet (Innst. 259 S (2020–2021), jf. Dokument 8:52 S (2020–2021))

Presidenten: Under debatten er det sett fram i alt tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Åslaug Sem-Jacobsen på vegner av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslaga nr. 2 og 3, fra Freddy André Øvstegård på vegner av Sosialistisk Venstreparti

Det vert votert over forslaga nr. 2 og 3, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide informasjonsmateriell om rettighetene som barn i barnevernet har, og sørge for at dette informasjonsmaterialet distribueres til alle kommuner i Norge, og orientere Stortinget på egnet vis når dette er gjort, innen utgangen av 2021.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å lovfeste medvirkning på tjenestenivå, for eksempel gjennom kommunale brukerråd der barna er inkludert, og gjennom utvalgsmetoden, hvor barns erfaringer og kunnskap hentes inn.»

Voteringstavlene viste at 79 representantar hadde røysta mot og 8 for forslaga fra Sosialistisk Venstreparti.

(Voteringsutskrift kl. 15.18.39)

Lene Vågslid (A) (frå salen): President, eg røysta feil.

Presidenten: Det rettar me opp. Då vert resultatet at 80 representantar har røysta imot forslaga og 7 for. Forslaga er dermed ikkje vedtektne.

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande:

v e d t a k :

Dokument 8:52 S (2020–2021) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Karin Andersen og Nicholas Wilkinson om mer medvirkning i barnevernet – vedtas ikke.

Presidenten: Det vert votert alternativt mellom tilrådinga og forslag nr. 1, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen, i forbindelse med arbeidet med ny barnevernlov, foreslå at medvirkning nevnes i alle relevante kapitler av den nye loven.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

Voteringstavlene viste at ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaga frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti hadde 71 røysta for tilrådinga og 14 røysta for forslaga.

(Voteringsutskrift kl. 15.19.21)

Fleire (frå salen): Røysta mi vart ikkje registrert.

Presidenten: Då tek me voteringa opp att.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart tilrådinga vedtektne med 71 mot 16 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.19.54)

Votering i sak nr. 9, debattert 8. mars 2021

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om gode arbeidsvilkår for gode velferdstjenester (Innst. 234 S (2020–2021), jf. Dokument 8:87 S (2020–2021))

Presidenten: Under debatten er det sett fram i alt seks forslag. Det er

- forslaga nr. 1–3, fra Arild Grande på vegner av Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslaga nr. 4–6, fra Eirik Faret Sakariassen på vegner av Sosialistisk Venstreparti

Det vert votert over forslaga 1–3, fra Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at de som arbeider i velferdstjenestesektorer som er finansiert av det offentlige, skal ha lønns- og arbeidsvilkår, herunder tjenestepensjonsordninger, som er på linje med det offentliges, samt sikre mer innsyn i og bedre kontroll av foretak som finansieres med offentlige midler.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå virkninger av reservasjonsretten i arbeidsmiljøloven § 16-2 annet ledd, herunder konsekvensene for lønns- og arbeidsvilkår, og fremme lovforslag som styrker arbeidstakernes vilkår ved virksomhetsoverdragelse.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at offentlig finansierte velferdstjenester hovedsakelig skal uføres av ansatte, ikke av selvstendig næringsdrivende.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart med 45 mot 42 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.20.34)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 4–6, frå Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå hvorvidt arbeidsforholdene hos kommersielle velferdsaktører, deriblant bemanning, er i tråd med lov- og kontraktsforhold. Videre ber Stortinget regjeringen si opp anbudskontrakter og andre typer avtaler der arbeidsforhold ikke er i tråd med kontraktsbestemmelsene, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at aktører som har oppdrag for det offentlige, har tariffavtale.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at alle selskaper som i hovedsak har sine inntekter fra det offentlige, skal underlegges ekstern revisjon og ha utvidede notekrav i sine årsregnskaper.»

Raudt har varsla støtte til forslaga.

Arbeidarpartiet har varsla subsidiær støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Sosialistisk Venstreparti vart med 54 mot 33 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.20.56)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Dokument 8:87 S (2020–2021) – Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om gode arbeidsvilkår for gode velferdstjenester – vedtas ikke.

Presidenten: Arbeidarpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 45 mot 42 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.21.27)

Votering i sak nr. 10, debattert 8. mars 2021

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvistene mellom Parat/YS og NHO og Fagforbundet/LO og NHO i forbindelse med hovedtariffoppgjøret 2020 (Innst. 274 L (2020–2021), jf. Prop. 80 L (2020–2021))

Presidenten: Under debatten har Arild Grande sett fram eit forslag på vegner av Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjøre en ny vurdering av grunnlaget for tvungen lønnsnemnd sett i lys av påstandene fra Fagforbundet og hvorvidt en inngripen i streikeretten var i henhold til den lovfestede streikeretten og internasjonale forpliktelser.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart med 54 mot 33 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.22.08)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande vedtak til

L o v

om lønnsnemndbehandling av arbeidstvistene mellom Parat/YS og NHO og Fagforbundet/LO og NHO i forbindelse med hovedtariffoppgjøret 2020

§ 1

Twisten mellom Parat/YS og NHO i forbindelse med hovedtariffoppgjøret 2020 (Overenskomst for barne- og ungdomsverntjenesten) skal avgjøres av Rikslønnsnemnda.

§ 2

Twisten mellom Fagforbundet/LO og NHO i forbindelse med hovedtariffoppgjøret 2020 (Overenskomst 453) skal avgjøres av Rikslønnsnemnda.

§ 3

Det er forbudt å iverksette eller opprettholde arbeidsstans, jf. lov 27. januar 2012 nr. 9 om arbeidstvister (arbeidstvistloven) § 1 bokstav f) og g) for å løse tvistene.

Reglene i lov 27. januar 2012 nr. 10 om lønnsnemnd i arbeidstvister (lønnsnemndloven) får tilsvarende anvendelse.

§ 4

Loven trer i kraft straks. Loven opphører å gjelde når Rikslønnsnemnda har avsagt kjennelser i tvistene.

Presidenten: Arbeidarpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla at dei vil røysta imot.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 53 mot 34 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.22.40)

Presidenten: Det vert votert over overskrifta til loven og loven i det heile.

Arbeidarpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla at dei vil røysta imot.

Votering:

Overskrifta til loven og loven i det heile vart vedteke med 54 mot 32 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.23.03)

Presidenten: Lovvedtaket vil verta ført opp til andre gongs behandling i eit seinare møte i Stortinget.

Då går Stortinget over til å votera over sakene nr. 1–6 på dagens kart.

Sakene nr. 1–3 er andre gongs behandling av lover og gjeld lovvedtaka 73, 74 og 75. Det ligg ikkje føre nokon forslag til merknad. Stortingets lovvedtak er dermed godtekne ved andre gongs behandling og vert å senda Kongen i samsvar med Grunnlova.

Sak nr. 4 var ei utgreiing.

Votering i sak nr. 5, debattert 9. mars 2021

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen og Siv Jensen om strengere straffer for angrep og skadeverk mot politiet (Innst. 268 L (2020–2021), jf. Dokument 8:1 L (2020–2021))

Presidenten: Under debatten er det sett fram i alt to forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Jan Böhler på vegner av Framstegspartiet og Senterpartiet
- forslag nr. 2, frå Per-Willy Amundsen på vegner av Framstegspartiet

Det vert votert over forslag nr. 1, frå Framstegspartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en vurdering av utviklingen knyttet til politiets arbeidsbetingelser overfor ungdomsmiljø og gjengkriminelle. Regjeringen bes vurdere eventuelle straffeskjerpelser samt andre tiltak for stanse økningen av forulemping, hindring, trusler og vold mot politifolk».

Arbeidarpartiet har varsla støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget frå Framstegspartiet og Senterpartiet vart vedteke med 50 mot 37 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.24.15)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

vedtak:

Dokument 8:1 L (2020–2021) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen og Siv Jensen om strengere straffer for angrep og skadeverk mot politiet – vedtas ikke.

Presidenten: Det vert votert alternativt mellom tilrådinga frå komiteen og forslag nr. 2, frå Framstegspartiet. Forslaget lyder:

«Vedtak til lov

om endring av straffeloven (strengere straffer for angrep og skadeverk mot politiet)

I

I lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff gjøres følgende endringer:

§ 155 første ledd skal lyde:

Den som ved vold, trusler, skadeverk eller annen rettsstridig adferd påvirker en offentlig tjenesteperson til å foreta eller unnlate å foreta en tjenestehandling eller hindrer en slik handling, eller søker å oppnå dette, straffes med bot eller fengsel inntil 6 år.

§ 155 a første ledd første punktum skal lyde:

Grov vold, grove trusler eller grovt skadeverk mot offentlig tjenesteperson straffes med fengsel inntil 9 år.

§ 156 første ledd skal lyde:

Den som hindrer en offentlig tjenestemann i å utføre en tjenestehandling, for eksempel ved å nekte adgang til steder hvor han har berettiget tilgang, straffes med bot eller fengsel inntil 3 år.

II

Loven trer i kraft straks».

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 72 mot 14 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.24.48)

Votering i sak nr. 6, debattert 9. mars 2021

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Solfrid Lerbrekk, Nicholas Wilkinson, Lars Haltbrekken, Mona Fagerås, Kari Elisabeth Kaski og Freddy André Øvstegård om å inkorporere FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i menneskerettsloven (Innst. 267 S (2020–2021), jf. Dokument 8:3 S (2020–2021))

Presidenten: Under debatten er det sett fram i alt sju forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Lene Vågslid på vegner av Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslaga nr. 2 og 3, frå Jan Bøhler på vegner av Senterpartiet
- forslag nr. 4, frå Karin Andersen på vegner av Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 5, frå Per-Willy Amundsen på vegner av Framstegspartiet
- forslag nr. 6, frå Ingunn Foss på vegner av Høgre, Venstre og Kristeleg Folkeparti
- forslag nr. 7, frå Karin Andersen på vegner av Sosialistisk Venstreparti

Det vert votert over forslaga nr. 4 og 7, frå Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at Norge undertegner tilleggsprotokollen til CRPD, slik at norske borgere ikke utestenges fra å klage inn mulige rettighetsbrudd på grunnlag av nedsatt funksjonsevne til CRPD-komiteen.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å inkorporere FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i likestillings og diskrimineringsloven.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Sosialistisk Venstreparti vart med 80 mot 7 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.25.42)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 2 og 3, frå Senterpartiet.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å inkorporere FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i menneskerettsloven, og å foreta en systematisk gjennomgang av norsk lovverk for å identifisere hvor det eventuelt er behov for å gjøre endringer.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en vurdering av konsekvensene av at Norge ratifiserer tilleggsprotokollen til CRPD.»

Raudt har varsla støtte til forslaga.

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet Dei Grøne har varsla subsidiær støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Senterpartiet vart med 71 mot 16 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.26.02)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 5, frå Framstegspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å fremme en sak med nødvendige lovendringer som gjør at norsk lovgivning blir i tråd med FN-konvensjonen om rettigheter for mennesker med funksjonsnedsettelser (CRPD).»

V o t e r i n g :

Forslaget frå Framstegspartiet vart med 71 mot 16 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.26.18)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 6, frå Høgre, Venstre og Kristeleg Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede konsekvensene av inkorporasjon av CRPD i norsk lovgivning, inkludert konsekvensene det vil ha for fremtidig lovutvikling, og ber regjeringen på egnet måte komme tilbake til Stortinget med en sak.»

V o t e r i n g :

Forslaget frå Høgre, Venstre og Kristeleg Folkeparti vart med 57 mot 30 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.26.36)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 1, frå Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å inkorporere FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i menneskerettsloven.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

Senterpartiet har varsla subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart med 45 mot 42 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.27.02)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Dokument 8:3 S (2020–2021) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Solfrid Lerbrekk, Nicholas Wilkinson, Lars Haltbrekken, Mona Fagerås, Kari Elisabeth Kaski og Freddy André Øvstegård om å inkorporere FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i menneskerettsloven – vedtas ikke.

Presidenten: Arbeidarpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 45 mot 42 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.27.38)

Sak nr. 16 [15:27:47]

Referat

- (287) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rigmor Aasrud, Lise Christoffersen, Arild Grande, Fredric Holen Bjørdal, Eva Kristin Hansen, Tuva Moflag og Elise Bjørnebekk-Waagen om et styrket Nav (Dokument 8:130 S (2020–2021))
- (288) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Torgeir Knag Fylkesnes, Lars Haltbrekken, Nicholas Wilkinson, Mona Fagerås, Arne Nævra og Eirik Faret Sakariassen om å gi mennesker med funksjonsnedsettelse mulighet til å velge nullutslippsbiler i Nav (Dokument 8:132 S (2020–2021))
- (289) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås, Eirik Faret Sakariassen, Kari Elisabeth Kaski, Karin Andersen og Freddy André Øvstegård om å tydeliggjøre forbud mot seksuell

trakassering i arbeidsmiljøloven (Dokument 8:137 S (2020–2021))

Samr.: Nr. 1–3 vert sende arbeids- og sosialkomiteen.

- (290) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Silje Hjemdal, Terje Halleland og Gisle Meininger Saudland om forenkling av strømmarkedet til det beste for forbruker (Dokument 8:126 S (2020–2021))
- (291) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Silje Hjemdal, Himanshu Gulati, Solveig Horne, Sylvi Listhaug og Kari Kjønaas Kjos om å gi familien full frihet til å dele foreldrepermisjonen (Dokument 8:133 S (2020–2021))
- (292) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nicholas Wilkinson, Karin Andersen og Freddy André Øvstegård om et styrket og gratis krisesenter-tilbud for voldsutsatte (Dokument 8:134 S (2020–2021))
- Samr.: Nr. 4–6 vert sende familie- og kulturkomiteen.
- (293) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Jensen, Sylvi Listhaug, Christian Tybring-Gjedde og Jon Engen-Helgheim om å gi kommunen en klar lovhjemmel til å hindre organisasjoner og trossamfunn i å drive klart integreringshemmede virksomhet (Dokument 8:135 S (2020–2021))
- Samr.: Vert sendt kommunal- og forvaltningskomiteen.
- (294) Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes arbeid med Alexander L. Kielland-ulykken (Dokument 3:6 (2020–2021))
- Samr.: Vert sendt kontroll- og konstitusjonskomiteen.
- (295) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Emilie Enger Mehl, Sandra Borch, Per Olaf Lundteigen, Siv Mossleth, Liv Signe Navarsete, Geir Pollestad og Jenny Klinge om å sikre geitenes framtid i Norge (Dokument 8:125 S (2020–2021))
- (296) Representantforslag fra stortingsrepresentant Seher Aydar om å sikre norske lønns- og arbeidsvilkår på cruise i norske farvann (Dokument 8:138 S (2020–2021))
- Samr.: Nr. 9 og 10 vert sende næringskomiteen.
- (297) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Mossleth, Bengt Fasteraune, Heidi Greni, Åslaug Sem-Jacobsen og Liv Signe Navarsete om en kraftig utbygging av mobildekning i hele landet (Dokument 8:129 S (2020–2021))
- Samr.: Vert sendt transport- og kommunikasjonskomiteen.
- (298) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Jensen, Sylvi Listhaug, Jon Engen-Helgheim

og Silje Hjemdal om forbud mot barnehijab (Dokument 8:136 S (2020–2021))

Samr.: Vert sendt utdannings- og forskingskomiteen.

13. (299) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Emilie Enger Mehl, Siv Mossleth og Sigbjørn Gjelsvik om å utrede hvordan Norge påvirkes av hemmelighold og mangel på demokrati i EU (Dokument 8:127 S (2020–2021))
14. (300) Representantforslag fra stortingsrepresentant Seher Aydar om et nytt globalt vaksine- og legemiddelregime basert på selvforsyning, solidaritet og samarbeid (Dokument 8:131 S (2020–2021))
Samr.: Nr. 13 og 14 vert sende utanriks- og forsvarskomiteen.

Ein fortsette behandlinga av

Sak nr. 7 [15:28:30]

Innstilling fra justiskomiteen om Samfunnssikkerhet i en usikker verden (Innst. 275 S (2020–2021), jf. Meld. St. 5 (2020–2021))

Presidenten: Stortinget går då tilbake til behandlinga av dagens kart.

Neste talar er Hårek Elvenes, og dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Hårek Elvenes (H) [15:29:22]: Regjeringen har valgt å fremme samfunnssikkerhetsmeldingen samtidig som langtidsplanen for Forsvaret, og det er det god grunn til. Skillet mellom krig og fred er blitt mer utydelig, og vi ser at i gråsonen mellom krig og fred brukes det virkemidler som kan ramme på tvers av sektorer.

Forsvarskommisjonen av 1946 fastslo at forsvaret av Norge skal bygge både på militært forsvar og bred sivil beredskap. Samfunnets samlede ressurser skulle mobiliseres for forsvaret av landet. Men det handler også om Forsvarets støtte til sivilsamfunnet i krise. Totalforsvaret ble utviklet etter annen verdenskrig, men ble etter murens fall langt på vei ansett som overflødig. I 2016 iverksatte regjeringen et program for å videreutvikle totalforsvaret. Programmet har som mål å øke motstandsdyktigheten mot trusler og angrep rettet mot samfunnskritiske funksjoner og videreutvikle sivile myndigheters støtte til Forsvaret.

Etter 22. juli 2011 er det satt i verk en rekke tiltak for å bedre evnen til å støtte sivil krisehåndtering. Forsvarets spesialkommando og Marinejegerkommandoen er i kontinuerlig kontraterrorberedskap, det er etablert permanent helikopterberedskap som kan støtte politiet, og samarbeidet mellom PST og Etterretningstjenesten er styrket.

Den nye bistandsinstruksen fra 2017 gjør det enklere å anmode om støtte fra Forsvaret, og beslutningene om bistand fra Forsvaret kan tas raskere. Inntil nylig var det kun Forsvarets støtte til politiet som var hjemlet i lov. Etter vedtak i Stortinget den 16. februar er Forsvarets bistand til øvrige sivile myndigheter nå også hjemlet i forsvarsloven.

Sivil støtte til militære styrker er avgjørende for vår forsvarsevne. Regjeringen har de siste årene oppdatert planene for totalforsvaret av Norge. Regjeringen prioriterer tiltak som skal sikre tilgangen på mat, drivstoff, transport, helseberedskap og kraftforsyning i krise og krig. Eksempelvis har Forsvaret gjennom strategiske partnere mer enn doblet antall logistikkbasen i Norge. Forsvaret har f.eks. tilgang til Brings kjøretøypark over hele landet, og samarbeidet deres med Norges største matvaregrossister sikrer tilgang på proviant i krise og krig.

Øvelse Trident Juncture var på mange måter en test på sivilsamfunnets evne til å samvirke med Forsvaret og på evnen til alliert mottak. Erfaringene var langt på vei gode, men en erfaring fra den øvelsen er at det nå opprettes en ny vertslandsstøttebataljon i den nye langtidsplanen for Forsvaret. Den tragiske rasulykken i Gjerdrum viste atter en gang betydningen av at ressursene finner hverandre. I krise og krig er det helt avgjørende å kunne samhandle på tvers av sektorer (presidenten klubber). Samfunnssikkerhetsmeldingen er atter et viktig bidrag for å komme videre på området.

Presidenten: Då var nok tida ute.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [15:32:56]: Cybersikkerhet og cyberkapasitet må få økt oppmerksomhet. Vårt minimumsforsvar er for lite til at Forsvaret over tid gjør at vi kan klare våre forpliktelser nasjonalt og internasjonalt. I samfunnssikkerhetsmeldingen slås det fast at det er økt risiko for spionasje, digital kartlegging og sabotasje, og spredning av desinformasjon og falske nyheter. Samfunnets økte digitalisering gir statlige og ikke-statlige aktører nye verktøy og arenaer til å forfølge sine strategiske interesser. Du og jeg som borgere blir mer og mer avhengig av teknologi og elektronisk kommunikasjon både privat og på jobb. Vi blir oftere og oftere utsatt for digitale angrep.

Senterpartiet krever økt satsing på Etterretningstjenesten og Cyberforsvaret, bl.a. ved å øke bevilgningen til Forsvaret til 2 pst. av brutto nasjonalprodukt. I tillegg har vi i alternativt statsbudsjett foreslått flere IKT-studieplasser. I meldingen savner vi konkrete tiltak for å forebygge og hindre alvorlige konsekvenser av hendelser innen helseberedskap, mattrygghet, digital sårbarhet og kommunikasjon – for å styrke totalforsvaret.

Det er bra å få på plass en lov om digital sikkerhet, utvikle kompetanse om digital sikkerhet og gjennomføre nasjonale øvelser om digital sikkerhet. Kommunene må også med i det forebyggende arbeidet, og det støtter nok Senterparti-ordfører Bror Helgestad i Østre Toten og fagfolk ved Kommune-CSIRT. Men det må mer til: Senterpartiet ønsker å se på etablering av en felles, nasjonal skytjeneste. Det har Tyskland, Nederland og Frankrike alt gjort. Videre må kompetanseheving økes på det jevne, både i privat og offentlig sektor.

Cybersikkerhetssenteret, Cyberforsvaret, Cyberingeniørskolen og soldater i vakt- og sikringstjeneste ligger på Jørstadmoen i Oppland. Her bør kapasiteten på vernepliktige mannskaper, lærlinger, militære og sivile cyberingeniører og sambandspersonell samt operativt militært personell økes. Samarbeidet med NTNU Gjøvik og testsenteret Norwegian Cyber Range er også viktig.

Cybertrusselen er et område NATO er opptatt av, og vi kan forvente større krav til nasjonene og deres cyberkapasiteter framover. Senterpartiet fremmer flere gode forslag i dag for å håndtere trusselen i det digitale rom. Det er synd regjeringens ambisjoner for forebygging ikke følger Senterpartiets ambisjoner for cybersikkerheten og cyberkapasiteten. Det handler om hverdagen til deg og meg.

Jorodd Asphjell (A) [15:35:55]: Det er tydelig at mindretallet i justiskomiteen, bestående av Høyre og Fremskrittspartiet, ser bort ifra vesentlige poeng som kom fram under høringen om Samfunnssikkerhet i en usikker verden. Stortingsmeldingen mangler føringer for å få på plass et nasjonalt regelverk som kan sikre sivile bygg og konstruksjoner – og menneskers liv og helse. Nøkkelen i meldingen er sikkerhetsloven. Den krever at alle virksomheter med utsatte objekter og infrastruktur selv må vurdere risiko og sørge for forsvarlig sikkerhet.

Ifølge høringsinnspillene har Norge ingen fullverdig utdanning på dette feltet i dag. Det utdannes svært få kandidater med helhetlig ingeniørkompetanse innen fysisk sikkerhet. En mulig følge av det er at prosjektering ofte settes ut til fagmiljø som mangler denne kompetansen. Resultatet kan fort bli utilstrekkelig sikring og dyre løsninger.

Høyre og Fremskrittspartiet har ikke fått med seg at et nasjonalt senter ved NTNU vil ha en helt nødvendig og utfyllende rolle i forhold til Nasjonalt kompetansesenter for sikring av bygg og annen norsk industri. Forsvarsbygg og Nasjonal sikkerhetsmyndighet er hovedrådgiverne i Norge på fysisk sikring og beskyttelse. Men noen må jo utdanne rådgiverne som jobber der, og faktum er at så langt har en betydelig andel av

dem kommet fra dette fagmiljøet ved NTNU. Får miljøet fortsette sin aktivitet som et nasjonalt senter, vil de kunne videreutvikle fagområdet og utdanne kandidater som både er trent til å bruke dem og til å tenke helhetlig rundt sikkerhet. Etterutdanning vil også heve dagens sårt tiltrengte kompetanse på dette området.

Det pekes på at SIMLab i dag har en stilling innen samfunnssikkerhet finansiert av Justisdepartementet – ja, men den finansierer kun lønnsmidlene til denne stillingen. Alle driftsmidler dekkes av SFI CASA, som dermed gir økonomisk handlingsrom for aktiviteter og infrastruktur. Dette er helt avgjørende for å nå målene definert for professoratet. Departementets støtte avsluttes allerede neste år, og driftsmidlene opphører i 2023, når CASA avsluttes. Selv om NTNU tar over lønnsforpliktelser etter 2022, vil det ikke være midler utover lønn til å drive forskningsbasert undervisning innen fysisk sikkerhet ved NTNU.

SIMLab har gjennom 30 år bygd stein på stein og opparbeidet internasjonal ledende kompetanse innen oppføring til materialer og konstruksjoner utsatt for ekstreme belastninger. Ett av deres nye prosjekter er i samarbeid med Statsbygg, der de bistår med utvikling av en ny type kjøretøysperre for nordiske forhold. Dette gjøres i forbindelse med byggingen av det nye regjeringsskvartalet.

Godt over 500 mill. kr er investert i SIMLab, og 200 mill. kr kommer fra det offentlige. Det er svært viktig at det unike miljøet, kompetansen og infrastrukturen som er bygd opp, tas vare på og brukes også etter 2023.

Å bygge opp et internasjonalt ledende fagmiljø tar tid. SIMLabs suksess kan dokumenteres. Fire internasjonale evalueringer de siste ti årene har konkludert med at dette miljøet er blant de ledende i verden på sitt felt. De er nå vertskap for sin nye SFI.

Guro Angell Gimse (H) [15:39:14]: Denne samfunnssikkerhetsmeldingen er en veldig god rapport som tar for seg helheten av beredskapsutfordringene i landet vårt. Den peker på utfordringer med lange forsyningslinjer og at det er en kilde til sårbarhet. Den peker også på at dette er synliggjort under pandemien, bl.a. ved mangel på testutstyr og smittevernutstyr.

Det vi også fikk testet under koronapandemien, var matsikkerheten. Den viste seg å være robust. Den verdensomspennende pandemien har altså vist at vi kanskje aldri har vært bedre rustet for en slik krise. Vi husker fra i fjor at butikkhyllene ble tømt, og vi opplevde hamstring, men hele landbruket og næringsmiddelindustrien sto klare og leverte mat til folket, også da etterspørselen økte som følge av at grensene ble stengt igjen. Vi har et landbruk og en næringsmiddelind-

dustri som evner å snu seg fort når vi trenger det. I tillegg har matforsyningen og matforsyningslinjene inn til landet vært tilnærmelesvis normale. De fleste land har mye igjen for å handle med andre land, også i kriser.

Jeg registrerer at Arbeiderpartiet i sine merknader i dag har tatt til orde for desentralisert matkornlager. Jeg er veldig glad for at Arbeiderpartiet har moderert uttalelsene sine når det gjelder dette. Tidligere har de støttet Senterpartiet i å satse på sentrale matkornlager. Meg bekjent har Senterpartiet fortsatt den oppfatningen. Det er sårbart, det er dyrt, og det er et dårlig forslag, som flere utredninger har vært veldig klar på at ikke er å anbefale.

Det fins mange andre måter vi kan styrke beredskapen på. Det viktigste er at vi legger til rette for å produsere mer norsk mat, mer norsk korn. Vi har i alle jordbruksoppgjørene våre styrket kornøkonomien, sånn at vi har fått mer innenlandsk produksjon nå enn tidligere, og det har styrket beredskapen. Vi er dessuten i en unik situasjon i Norge med at vi har fisken, som gjør at hvis forsyningslinjene skulle avskjæres, ville vi være 100 pst. selvforsynt med mat til folket vårt.

I et helt år nå har vi opplevd at Arbeiderpartiet og Senterpartiet har forsøkt å skape en kriseforståelse i folket om at matsikkerheten ikke er god under denne regjeringen. Det er det ikke noe grunnlag for. Dette er et sårbart felt i kriser og krig, men vi har stor oppmerksomhet mot matsikkerhet, og folk kan føle seg trygge på at dette jobber vi hardt med.

Bengt Fasteraune (Sp) [15:42:38]: Meldingen har et fokus på samvirke på nasjonalt nivå, og nok en gang glemmer regjeringen at de som står midt oppi det, ofte er kommunene. Samvirke mellom nødetatene lokalt er ofte helt avgjørende for en god lokal beredskap. Den norske beredskapen er oppstykket, og hver aktør har ansvaret for sin del av det store bildet. Det som skrives om politiet i meldingen, er direkte motstridende med det som er gjennomført i politireformen.

Regjeringen har gjennom 7,5 år konsekvent brutt ned den kommunale beredskapen rundt omkring i distriktene. Når regjeringen har fjernet over 120 lensmannskontor fra kartet, er dette et svik mot lokalberedskapen. Lensmenn med høy integritet var ofte statens ansikt i det lokale beredskapsarbeidet. De var representert både i politiråd og i beredskapsråd. Nå er de erstattet med en politikontakt, som ofte har ansvar for flere kommuner, og som stort sett jobber med å administrere møter og gi informasjon. Slik skal det ikke være.

Regjeringen er flink til å pålegge og sette krav uten å følge opp med ressurser. Det lokale brannvesenet, ofte den eneste gripbare ressursen, er de som kan operere,

og kommunene sitter igjen med regningen. Regjeringen innfører stadig flere reformer som kutter i tilbudene nært folk. Politiet, ambulansen, Sivilforsvaret og Heimevernet får alle gjennomgå i regjeringens kutt.

Det er kommunene som er nærmest folk i krise. Det er kommunene som er lovpålagt å ha rutiner for beredskap. Det er kommunene som setter sammen krisestaber som sikrer at innbyggerne er trygge før, under og etter en krise inntreffer. Staten forlater distriktene. I motsetning til regjeringen mener vi i Senterpartiet at også de små kommunene er levedyktige kommuner.

Kommunene mangler ressursene til å følge opp den nøkkelrollen regjeringen pålegger dem. Reformen og strukturendringer innen helse og politi fører stadig oftere til at brann og redning er første nødetat på skadestedet. Helseoppdrag er den fjerde største posten til brannvesenet i deres utrykninger.

Vi vil styrke kommunene. Vi har styrket dem med 3 mrd. kr i vårt budsjett. Vi vil at informasjonsflyt mellom stat og kommune skal bli bedre. Vi må støtte opp om Sivilforsvaret, og vi har også bevilget over 30 mill. kr utover det regjeringen hadde i sitt budsjett. Vi trenger flere heimevernssoldater som kan bistå i en krise. Under denne regjeringen er det mistet 5 000. Vi trenger soldater som er moderne, med godt utstyr, men som også er en gripbar ressurs ute i kommunene. Vi ønsker å sikre trygghet i hele Norge.

Frida Melvær (H) [15:45:53]: Innleiingsvis må eg få klarlagt det som gjeld forslag som Høgre, Venstre og Kristeleg Folkeparti går inn i, slik at eg ikkje mister det i dette innlegget òg. Vi kjem til å støtte romartalsvedtak XXII, XXX, XLII og XLIV. Så er det sagt.

Så har eg lyst til å seie litt om det som er nemnt her. Det er jo svart ut på masse av innhaldet i debatten, men eg har lyst til å seie litt om den lokale beredskapen, som opposisjonen meiner ikkje har fått stor nok plass i meldinga. Han har fått eit heilt kapittel. Det er òg slik at vi har eit prinsipp som ligg til grunn. Vi har kommunar, vi har regionar, vi har ein stat, og vi har beredskapsaktørar på alle dei nivåa som vert sette i beredskap når behovet er der, og vi har eit fantastisk samvirke mellom desse tre nivåa.

Eg er heilt einig i at dei frivillige ressursane er berebjelken i den norske beredskapen. Det er ein fantastisk innsats som vert gjord av dei frivillige organisasjonane i mange samanhengar, og dei er òg nemnde som heilt uunnverlege i beredskapsaksjonar. Staten legg til rette for innsatsen frå dei frivillige gjennom årlege økonomiske tilskot og sørgjer for refusjon av faktiske utgifter under redningsaksjonar. Dei frivillige redningsaksjonane har fått utdelt nødnett-terminalar og får dekt utgifter relaterte til dette. Diskusjonen om ytterlegare

midlar meiner vi høyrer heime i budsjettdebatten og ikkje i forbindelse med samfunnssikkerheitsmeldinga.

Før eg kom til Stortinget, var eg ordførar i ein liten kystkommune, definitivt ute i distriktet. Eit av dei første oppdraga eg fekk, var tilsyn på beredskapsplanen av den beredskapsansvarlege hos Fylkesmannen. Det var heilt forferdeleg, det verste eg har vore med på i heile mitt liv, det var reint slakt. Etter det tok vi tak. Og det er det eg meiner – kommunane må òg ta tak, og dei kan få hjelp av rettleiarar frå DSB. Dei har tilsyn frå statsforvaltarane, og dei har anledning til å få god oppfølging av planane sine. Eg skal kome tilbake i eit nytt innlegg. Dette vart altfor kort tid.

Kirsti Leirtrø (A) [15:49:09]: Arbeiderpartiet mener at det fortsatt er store mangler i beredskapen som må utbedres. En fungerende transportsektor er nødvendig for å opprettholde tilgjengelighet og framkommelighet, både i fredstid og under kriser. Mange av endringene den sittende regjeringen har gjennomført innenfor transportsektoren, har gitt økt fragmentering og potensielt svakere samfunnssikkerhet innen flere av samferdselssektorene. Regjeringen har stykket opp og privatisert.

Pandemien har vist oss viktigheten av gode offentlige, samhandlende tjenester når kriser oppstår. Innen veisektoren har regjeringen pålagt Statens vegvesen store kutt og nedbemanning. Med stadig villere og våtere klima, med ras og stengte veier, er det viktig at vi ut fra et beredskapsperspektiv prioriterer vedlikehold og rassikring. Skredsikringsbehovet vil nå koste oss over 70 mrd. kr. Vi mener også at en trenger en ekstrasatsing på ny teknologi og forebyggende skredkontroll som vil gi mye mer sikkerhet for pengene raskere, og vi trenger en insentivordning.

Regjeringen og Avinor har planer om å konkurranseutsette viktige drifts- og beredskapsoppgaver på lufthavnene våre. I tillegg er det snakk om å ta bort beredskapen nattestid på enkelte lufthavner. Regjeringen konkurranseutsetter og privatiserer drift og vedlikehold av selve infrastrukturen, som bane, skinner, strøm etc. på jernbanen. Dette endrer sikkerhetsnivået og gjør det dårligere. Kystverket står i en omorganisering der de går fra geografisk inndeling til såkalt funksjonsinndeling. Det ligger her et tungt ansvar på regjeringen for å sikre at det ikke påvirker kystberedskapen vår. I drosjenæringen har det vært et frislipp, og drosjesentraler i distriktet har lagt ned beredskapen på natta. Vitale samfunnsfunksjoner er avhengig av et fungerende mobilnett og bredbånd med god dekning, også med tanke på beredskap. Det er et paradoks at det langs E6, på deler av den, fortsatt mangler mobildekning, og

at 20 000 husstander mangler grunnleggende bredbånd.

Sikkerhet kan ikke være basert på kommersiell lønnsomhet, men på fellesskap og fellesskapsløsninger.

Jan Böhler (Sp) [15:52:22]: Et av de alvorligste scenarioene som vi må ta høyde for når vi diskuterer samfunnssikkerhet i en usikker verden, er angrep som er rettet mot sivilbefolkningen, angrep fra enten terrororganisasjoner, terrorstater eller andre som er ute etter å skape panikk og lamme en stat ved å skape frykt og redsel i befolkningen, sånn at staten må kapitulere eller gjøre andre ting. Det er åpenbart at de senere års scenarier etter den kalde krigen har vist at den typen trusler er mer til stede i verden, dessverre, og vi er nødt til å diskutere dem.

Hvordan skal da sivilbefolkningen beskytte seg? I innstillingen ligger det to ulike spor. Det ene er egenberedskap, og det andre er tilfluktsrom, steder hvor man kan søke dekning.

Det som er viktig å avklare, er hvordan befolkningen får beskjed om hvilket av de to alternativene man skal velge i ulike situasjoner. For sirenene som vi har i dag, gir jo bare beskjed om å søke ly, og jeg tror folk vil oppfatte at det er å søke ly i tilfluktsrom, som mange ikke vet hvor er, og som i mange tilfeller ikke er egnede. Når vi legger vekt på varslingsystemer i innstillingen og i stortingsmeldingen, er vi nødt til å vite hvilken beskjed som skal gis, hvordan man skal søke ly – ved egenberedskap eller i tilfluktsrom.

Det er en samlet komité – og det er fint – som går inn for et vedtak som heter XLII, om at det skal

«gjennomføres en årlig egenberedskapskampanje for å minne befolkningen om å sikre egne elementære behov dersom og når ulike kriser inntreffer».

Det er et viktig punkt, et viktig vedtak, som jeg mener må utdypes.

Det var en god kampanje med en brosjyre som ble sendt til alle husstander i 2018 om egenberedskap. Den vakte mye interesse, men det er klart at det er bare starten på å bygge opp dette ute i befolkningen. Mange husker ikke lenger den brosjyren, mange trenger mye mer informasjon om hva som skal til, og det er åpenbart at det er mer enn det som det sto om i denne brosjyren også.

Det andre sporet for befolkningen er altså å søke dekning i tilfluktsrom. Jeg har i replikkordskiftet vært inne på hvorfor vi mener at det er nødvendig å opprettholde og forbedre det alternativet. Det fremmes forslag her i dag fra Senterpartiet sammen med Fremskrittspartiet om å ruste opp tilfluktsrommene, slik at de gir reell beskyttelse, og å legge fram en plan for dette, mens

et flertall i komiteen fremmer et forslag om å bruke tilfluktsrommene mer, som også peker i riktig retning.

Petter Eide (SV) [15:55:41]: Jeg skal benytte anledningen til å ta opp en sak i Stortinget som er litt på siden av selve behandlingen av denne beredskapsmeldingen. Det ligger et forslag her som et løst forslag, og det er i forlengelsen av en debatt som vi hadde i Stortinget for et par uker siden, hvor vi diskuterte politistasjoner i Oslo. Ved forrige behandling av denne saken ble det skapt en forvirring i stortings salen om hva stortingsflertallet, altså SV, Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Fremskrittspartiet, egentlig mente om politistasjoner i Oslo. Vår intensjon har hele tiden vært siden i høst at vi ikke ønsket en sammenslåing av politistasjoner i Oslo. Vi ønsker lokale politistasjoner, og vi uttrykte det med et vedtak i desember. Så har det vært en tolkning både hos justisministeren og også hos Oslo-politiet om at man kunne utrede seg vekk fra den intensjonen. Derfor fikk vi også da presentert et forslag fra Oslo-politiet nå i forrige uke om en sammenslått politiløsning på Kjelsrud i Oslo.

Det er viktig at stortingsflertallet nå fjerner enhver tvil om hva vi faktisk mener om dette. Derfor har vi lagt fram et løst forslag i dag hvor vi slår veldig tydelig fast at vi ikke ønsker en sammenslått løsning av politistasjonene i Oslo øst og Oslo sør. Vi ønsker en struktur med desentraliserte politistasjoner, eller politiposter. Det betyr at det forslaget til en plan for Kjelsrud politistasjon som Oslo-politiet har presentert for oss, har vi ingenting imot, men det må komme i tillegg til de lokale løsningene, ikke til erstatning for dem. Det kommer tydelig fram i det løse forslaget som vi legger fram i dag, og som vil få flertall i Stortinget. Med det vil enhver tvil fjernes om hva stortingsflertallet ønsker når det gjelder politistruktur i Oslo.

Jenny Klinge (Sp) [15:58:22]: Eg vil gjerne ta for meg temaet eigenberedskap, for dette er ein viktig og samtidig truleg undervurdert del av totalberedskapen og samfunnssikkerheita vår. Det er ikkje ein peikefinger som skal opp når vi talar om den beredskapen kvar enkelt kan sørge for sjølv, men god informasjon og nyttige råd. Det er nødvendig med ei skikkeleg bevisstgjeriing blant mange innbyggjarar og ikkje minst også kunnskap om kva tiltak den enkelte personen og den enkelte familien kan gjere sjølv for å sikre at dei klarar seg nokre få dagar – og helst lenger – når ulike kriser inntreffer. I dette kalde, våte og bratte landet vårt kan dette handle om alt frå straumbrot under kuldeperiodar, også under ekstreme kuldeperiodar, og avstengde lokalsamfunn på grunn av ras som tek den einaste vegen inn.

Eg er svært glad for at heile komiteen har støtta forslaget frå oss i Senterpartiet om å be regjeringa sørge for at det blir gjennomført ein årleg eigenberedskapskampanje for å minne befolkninga om å sikre eigne elementære behov viss og når ulike kriser inntreffer. Eg håpar at dette blir eit godt bidrag til ei nødvendig bevisstgjeriing om temaet, og at folk følgjer opp med konkret planlegging og tiltak som kan hjelpe dei i situasjonar som måtte oppstå. Slik vil også samfunnssikkerheita bli betre i stort, for det offentlege, nødetatane og dei frivillige organisasjonane kan betre konsentrere seg om å handtere akutte situasjonar viss dei fleste enkelt-personar og familiar klarar seg sjølv i ein avgrensa periode.

Eg nemnde straumbrot under kuldeperiodar og ras som tek vegar. Vi ser lett for oss situasjonar i distrikta med lange avstandar når vi tenkjer på kriser, og det er høgst relevant. Men i byane er nok delen som kan klare seg godt, desidert lågast under mange ulike kriser. Det at ein bur trøngt, gjer smittevern vanskelegare, det ser vi, men mange leilegheiter har ikkje alternativ oppvarming til straum heller. Vi i Senterpartiet meiner det må tenkjast meir på samfunnssikkerheit og beredskap i all planlegging, helst både offentleg og privat. Vi må òg sjå på korleis by og land kan få ulike problem, og anerkjenne at byfolk kjem til å vere avhengige av det som blir produsert i distrikta, sjølv sagt, og det som finst av husly i distrikta også i gitte situasjonar.

Eg begynte med å fortelje om at vi har fått gjenomslag for denne årlege eigenberedskapskampanjen. Den ser eg fram til. Eg trur det faktisk vil vere med på å bringe oss framover, og at samfunnssikkerheita totalt sett blir betre av det.

Eva Kristin Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Hårek Elvenes (H) [16:01:21]: Representanten Klinge presterte i sitt innlegg å si at regjeringen hadde utvist dårlig dømmekraft i forbindelse med et eventuelt salg av Bergen Engines. Det er det ingen grunn til å hevde. Det er lov til å by på et selskap i dette landet, selv om det fra myndighetenes side er uønsket. Regjeringen har brukt tid i saken, vurdert sakens alle sider, og konklusjonen var ganske klar i justisministerens innlegg.

Representanten Vågslid etterlyste en ærlig debatt i beredskapssammenheng, og konkluderer i samme åndedrag med at gjennomføringen av politireformen er mislykket. Det er ikke ærlig. Det virker som om Arbeiderpartiet forsøker å gå Senterpartiet en høy gang hva gjelder kritikken av politireformen, men la nå Senterpartiet være Senterpartiet. Det virker som om Arbeiderpartiet har glemt utgangspunktet her. Politianalysen var klar på at organiseringen av norsk

politi var et hinder for å utvikle bedre polititjenester, til tross for at budsjettene til politiet – også under Arbeiderparti-regjeringen – hadde økt kraftig. Det synes også å være glemt at av 357 politikontor var kun 85 i stand til å stille en døgnkontinuerlig patrulje, som krever 16 årsverk.

Representanten Jenny Klinge hamrer stadig på politireformen og, på en respektløs måte, også på Politidirektoratet, som om dette direktoratet er en ansamling av byråkrater som er frikoblet fra sitt hovedansvar: å lede norsk politi. Det var nettopp det politianalysen påpekte, at norsk politi over mange år hadde lidd under manglende overordnet strategisk ledelse, autonome politidistrikt som hver for seg bl.a. utviklet et villnis av datasystemer som ikke var i stand til å kommunisere med hverandre.

Jeg tør minne både Senterpartiet og Arbeiderpartiet om at ingen etat har hatt en slik vekst i antall ansatte som politiet siden 2013. Jeg tør også minne de nevnte partiene om at tilliten til norsk politi blant befolkningen er høy. Den er jevnt over høyere enn til andre offentlige etater, også høyere enn til politiet i andre land. Faktisk føler 94 pst. av befolkningen i Norge seg trygge der de bor. Det er godt å vite. Senterpartiets retorikk, skulle man tro, tyder på noe annet.

Lene Vågslid (A) [16:04:24]: Regjeringsarrogansen er nærmast til å ta og føle på. I disse debattene, både om politimeldinga og i dagens debatt, slår det meg at det er påfallende kor få medlemmer av regjeringsspartia som på denne talarstolen er villige til å erkjenne nokon feil eller utfordringar, seinast i innlegget frå Hårek Elvenes. Eg synest det er hyggeleg å debattere med Elvenes igjen, me har sete i komiteen saman tidlegare, og me har hatt mange debattar om politireforma. Men eg synest regjeringsspartia bør ta kritikken på større alvor. Det me diskuterer, er alvorlege saker. Me i opposisjonen har ikkje noko imot å gje regjeringa ros der dei fortener det. Når det gjeld gjennomføringa av nærpolitireforma, gjer me ikkje det.

Det er lett å skryte av dei frivillige. Alle norske politikarar gjer det, og den frivillige innsatsen me ser innanfor redningstenesta f.eks., er alle einige i er veldig god. Men viljen til å ville betale, styrkje dei frivillige organisasjonane, er ikkje like mykje til stades i regjeringsspartia.

Saksordførar Melvær viser til at ein del av forslaga våre i dag høyrer heime i budsjettbehandlinga. Men det hjelper jo ikkje å fremje dei då heller; dei lyttar jo ikkje meir om me føreslår det i forbindelse med budsjettet. Då er det andre bortforklaringar på kvifor ein ikkje vil gjere noko med nødnettkostnader eller moms.

Me har sett nødetatane på sitt beste fleire gonger i Noreg, bl.a. under katastrofen i Gjerdrum. Der deltok

det mange frivillige. Norsk Folkehjelp og Raudekrossen var der vel med 30 beredskapsambulansar. Når det gjeld kommunikasjonen, trur eg veldig mange er einige i at det me såg dei forferdelege dagane, var eit veldig godt arbeid på tvers av naudetatane og i dei frivillige organisasjonane.

Ein ting som eg stussar på, er at me ikkje har fått på plass eit digitalt støtteverktøy, eit felles aksjonsverktøy. Under katastrofen i Gjerdrum måtte politiet bruke den digitale plattformen til Norsk Folkehjelp for å kunne ha ei felles digital koordinering. Me i Arbeidarpartiet meiner at det burde ha vore på plass i offentlig regi, slik at ein såg det same kartet og hadde ei koordinert digital plattform. Eg kunne godt tenkje meg at nokon frå regjeringsspartia sa noko om kva som er grunnen til at me ikkje har fått på plass det. Me anerkjenner at mykje er betre, men det er framleis ganske mykje igjen, og då veit me veldig godt, med bakgrunn i både Gjærv-kommisjonen og dagens debatt, at ressursane må finne kvarandre, og der har me framleis ei utfordring. Eg vil gjerne at nokon frå regjeringsspartia svarar på den utfordringa frå Arbeidarpartiet.

Lene Westgaard-Halle (H) [16:07:19]: Det er lenge siden vi innså alvorlighetsgraden i klimaendringene. Heldigvis går vi foran i Norge – vi kutter utslipp, og vi skaper flere jobber i hele landet. Men i resten av verden er det ikke sånn. Utslippene går ikke ned, de øker, og det påvirker oss i Norge. En av konsekvensene er mer vær. Vi får mer regn, mer vind, og vi får sannsynligvis også flere somre som den vi hadde i 2018 – verden blir varmere. Konsekvensen av disse klimaendringene temperaturmessig rammer oss i nord aller hardest, i arktiske områder. Vi har kjent dette på kroppen på Svalbard – fjell raser, fjordene fryser ikke der lenger, skolene stenges, bydeler flyttes. Det er nordmenn som kjenner på kroppen hver eneste dag de store utfordringene som klimaendringene gir oss. Vi får flom, flere skred, stormflo, overvann.

Jeg var på besøk i Sogn og Fjordane for et par år siden, rett etter at rasene gikk – i et område som egentlig ikke skulle være rasfarlig, men på grunn av intens nedbør og styrtregn i dagene før raset, raste det altså der det ikke skulle rase. Det gjorde enormt inntrykk å være der. Det som gjorde sterkest inntrykk på meg, var at jeg møtte et av barna som opplevde raset på nært hold. Han hadde filmet raset som kom nærmere, og vi fikk se filmen mens gutten – jeg tipper han var rundt 10 – holdt telefonen i hånda. Det som var mest dramatisk med den videoen, var ikke selve raset, det var reaksjonen til gutten, de helt uforbeholdent redselsfulle hylene hans og at han gråt mens raset kom nærmere. Og det var et ras som var utløst av klimaendringene.

Våre kommuner og fylker får satt beredskapen på prøve på grunn av dette. Det er ekstremt viktig at beredskapsressursene finner hverandre, og der vil jeg være enig med foregående taler, Lene Vågslid. 22. juli lærte oss veldig mye, men vi lærte det på verst tenkelige måte. Da skredet gikk i Gjerdrum og det var et faktum, var det midt i alt det helt forferdelige godt å se hvordan de ulike beredskapsaktørene faktisk kommuniserte med hverandre og hvordan de samhandlet. Mye av grunnen til det er nettopp satsingen på beredskap, satsingen på dette ute i kommunene, særlig satsingen på Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, som har jobbet mye med dette siden 2011. De gjør en svært viktig jobb, og derfor har vi blitt bedre på det. Derfor skuffer det meg litt at Senterpartiet vil strupe nettopp DSB – som for øvrig ligger i Tønsberg, i mitt hjemfylke – som er en av de viktigste aktørene nettopp på dette med samhandling. De vil strupe det med flere millioner kroner i sitt alternative budsjett.

Selv om det å forhindre at menneskeliv går tapt først og fremst er hovedfokuset når vi jobber med beredskap, skal vi ikke glemme de enorme virkningene dette kan ha for oss økonomisk. Vi trenger sterke og robuste kommuner, vi trenger et faglig sterkt DSB, og svekkingen av beredskapen Senterpartiet legger opp til, skal vi ikke ha.

Frida Melvær (H) [16:10:57]: Eg får håpe at eg klarar å avslutte eit innlegg denne gongen utan å vere for sein.

I stad var eg inne på at det skjedde eit taktskifte i den kommunale beredskapen etter 22. juli-terroren og Gjörv-kommisjonen sin rapport. Statsforvaltarar, kommunar, alle beredskapsaktørar vart mykje meir medvitne si rolle i beredskapsarbeidet og i utviklinga av planar. Dette ser vi resultatet av i dag. No melder fleire og fleire tilbake om at dei ressursane har funne kvarandre etter hendingar som har oppstått.

Eg meiner at veldig mange kommunar er vortne veldig gode på sitt beredskapsarbeid og planverk, og at det er høgt prioritert lokalt, men fleire kan verte endå betre, og det meiner eg vi skal ha ein ambisjon om å få til på kommunane sine vegner. Det finst gode rettleiarar, det finst god hjelp og støtte å få, så dette må berre prioriterast.

Representanten Lene Vågslid snakka om dette med felles aksjonsverktøy. Viss eg ikkje tek heilt feil – eg skal ta eit lite atterhald der – vart det sagt at det var under vurdering. Elles høyrde eg at representanten Vågslid i eit tidlegare innlegg fortalde frå talarstolen at brannvesenet kjem fyrst til skarpe oppdrag. Dette stemmer ikkje. Dei kjem ofte fyrst til bilulukker, men det er kanskje litt annleis enn det ein assosierer med skarpe oppdrag. Dei er på ingen måte eit vikarpoliti. Politiet

responderer meir i dag, ikkje mindre. Men det er veldig bra at regjeringa set i gong ein gjennomgang av samhandlinga mellom dei tre naudetatane. Det er eit viktig arbeid.

Så har eg lyst til å nytte anledninga til å takke for ein god og engasjert debatt med mange innlegg. Det høyrst ut som om vi er veldig ueinige. I det store og heile trur eg vi er heldige i Noreg fordi vi har eit storting som i hovudsak er einige om dei store linene, og så kan vi vere litt ueinige om detaljane i det.

Bengt Fasteraune (Sp) [16:13:59]: Jeg vil gå litt tilbake til det som kanskje er intensjonen med hele meldingen. Det er jo lenge siden Norge hadde en total gjennomgang av beredskapen – det var vel helt tilbake til da Willoch-utvalget la fram sin utredning i 2000. Samfunnet har også forandret seg betraktelig på disse 20 årene. Trusselbildet er uoversiktlig og uforutsigbart, og her i landet har vi opplevd terrorhendelser som har kommet som lyn fra klar himmel.

Det digitale rom gir mulighet for å begå datainnbrudd, drive spionasje og gjennomføre påvirkningskampanjer for å skade næringsliv, politiske beslutningsorganer og enkeltindivider. Vi har opplevd det gang på gang den siste tiden.

Sikkerhetssituasjonen i våre nærområder er forverret, og langtidsplanen for forsvarssektoren som ble lagt fram nå, peker på den negative utviklingen, og at den vil fortsette. Norge er et langstrakt land med store havområder, verdifulle naturressurser, en liten befolkning og en stormakt som nabo. Den norske kysten har en militærstrategisk plassering som fører til at vi er mer utsatt for konflikter. Uansett om man står overfor omfattende terrorangrep, press mot norsk grense, infrastruktur eller sentrale nasjonale institusjoner, eller en invasjon, er man altså avhengig av å ha folk over hele Norge som har evne og vilje til å beskytte landet og trygge lokalsamfunnet sitt.

Den norske verdikjeden for mat kjennetegnes av mange spredte produsenter og få store aktører som driver med distribusjon og innkjøp. Norge produserer selv mindre og mindre av maten vi spiser, og en svært bekymringsfull konsekvens av det er at vi blir mer avhengig av det internasjonale eksportmarkedet.

Mer flom, ekstremvær, skred og ras er konsekvenser av klimaendringene i en allerede krevende topografi. Vi har et villere og våtere klima, og det har fått store konsekvenser for bygging, sikring og vedlikehold av grunnleggende infrastruktur som avløp, kraftforsyninger og veier.

De siste fem stortingsårene har statsminister Erna Solberg, Høyre, Fremskrittspartiet og de ulike regjeringspartnerne fått 15 ulike forslag fra Senterpartiet om

å øke beredskapen og sikre nasjonal kontroll over samfunnskritiske funksjoner i Norge, inkludert et forslag fra Senterpartiet om å sette ned en ny totalberedskapskommisjon. Alle er blitt stemt ned. Jeg sitter ikke i komiteen, men når jeg ser en melding med alle de forslagene som vil få et flertall, er jeg helt overbevist om at vi i framtiden må ha en totalberedskapskommisjon som skal kunne samle alle elementene som er beskrevet i denne meldingen.

Presidenten: Representanten Martin Henriksen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Martin Henriksen (A) [16:17:05]: Det påfallende med denne debatten, i tillegg til hvor mange forslag regjeringa lider nederlag og nærmest blir instruert av Stortinget på, er i hvor liten grad regjeringa svarer på svakhetene i beredskap som er tatt opp i debatten. Det kan gjelde svakheter som er avdekket etter angrepet på Al-Noor-moskeen – og som har altfor mange likheter med det Gjørvi-kommisjonen påpekte – eller det gjelder samvirkeutfordringer, der det store forskningsprosjektet NEXUS har som sin viktigste konklusjon at de ikke finner noen tegn til at samordningsproblemene er løst. Problemet er at ingen egentlig evaluerer helheten. Som forskerne Almklov, Antonsen, Bye og Øren sa i 2018: Forsvaret evaluerer Forsvaret, politiet evaluerer politiet, og ingen evaluerer helheten.

Eller hva med svakhetene i den nære beredskapen, som vi har tatt opp flere ganger? Erna Solbergs utsagn fra valgkampen i 2017 om at kun Høyre tar beredskap på alvor, har tydeligvis preget både partiet og regjeringa, og det på en måte som ikke gjør Norge tryggere, for det vi står igjen med, er en glanset debatt, ikke en reell debatt om utfordringene.

Presidenten: Representanten Hårek Elvenes har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Hårek Elvenes (H) [16:18:28]: Jeg skal bare oppklare en åpenbar misforståelse i kjølvannet av representanten Fasteraunes innlegg.

Det er ikke så lenge siden det ble lagt fram en stortingsmelding som gikk igjennom beredskapssituasjonen. Man behøver ikke gå så langt tilbake som han antydte. Jeg bare minner om at dette er den andre samfunnssikkerhetsmeldingen som denne regjeringen legger fram. Den første tok for seg beredskap, denne er mer opptatt av å vektlegge det forebyggende arbeidet.

Vi kommer aldri i mål hva gjelder beredskap, for vi forbereder oss på det til dels uventede og ukjente, men det er ingen tvil om at den politiske årvåkenheten knyt-

tet til beredskap og beredskapsplanlegging nå er større enn den var for en del år siden. Det skyldes en del ytre hendelser også, men det politiske Norge er de facto mer opptatt av dette og har det høyere på dagsordenen enn f.eks. under regjeringen Stoltenberg.

Presidenten: Representanten Per-Willy Amundsen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Per-Willy Amundsen (FrP) [16:19:44]: Jeg opplever at representanten Vågslid etterlyser en ærlig debatt. Det gjør jeg også, og da kan vi kanskje legge litt bak oss debatten fra 2017 om politireformen. Det er masse vi kan ta lærdom av, og det gjør politireformen enda bedre. Nå handler det om å levere på det politiet som er nær folk flest.

Jeg tok ordet for å klargjøre Fremskrittspartiets stemmegivning. Vi kommer til å støtte forslag nr. 28, fra Arbeiderpartiet, som egentlig er en omskrivning av forslaget som ligger i innstillingen. Forslag nr. 30 har vi fremmet sammen med Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV. Vi kommer faktisk også til å støtte forslag nr. 29, selv om det er et utredningsforslag, til tross for at Arbeiderpartiet kunne vært med på å danne et flertall for å sikre kompensasjon for de frivillige som gir avkall på lønn for å stille opp for Norge og for norsk sikkerhet. Det er trist, men vi støtter likevel utredningen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [16:21:00]

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arild Grande, Rigmor Aasrud, Lise Christoffersen og Elise Bjørnebekk-Waagen om å innlemme ILOs kjernekonvensjoner i menneskerettsloven (Innst. 265 S (2020–2021), jf. Dokument 8:33 S (2020–2021))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver parti-gruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Arild Grande (A) [16:21:58]: Det norske arbeidslivet er i all hovedsak trygt, produktivt og godt organisert. Dette har også vært Norges fremste konkurransefortrinn, men det utfordres i økende grad av useriøse aktører som får dominere deler av arbeidslivet, av aktø-

rer som driver ulovlig innleie, og som bruker dårlige lønns- og arbeidsvilkår som sitt konkurransefortrinn, bedrifter som har svart arbeid, lønnstyveri og ulovlige kontrakter som forretningsidé. Det utfordres av for lav organisasjonsgrad, blant både arbeidsgivere og arbeidstakere, og mange arbeidstakere blir stående alene, priggitt sin arbeidsgiver, og har ingenting å stille opp med hvis sjefen skulle behandle dem dårlig.

Det utfordres også av en regjering som ikke tar tak i utfordringene i arbeidslivet, som stadig stemmer imot forslag om å styrke det seriøse og organiserte arbeidslivet, som svekker arbeidstakernes rettigheter, og som gjør det dyrere å være medlem i en fagforening. At høyresiden ikke er så opptatt av fagforeninger, er ikke noe nytt. Det rare er at de så aktivt går inn for å svekke de seriøse arbeidsgiverne og bedriftenes muligheter, for det er nemlig de som taper konkurransen når useriøsiteten får bre om seg. Det er trist at regjeringen så til de grader dermed går til angrep på det som er Norges sterkeste konkurransefortrinn.

Vi har lenge sett at arbeidstakernes lønns- og arbeidsvilkår blir satt under press i bransjer som hotell og restaurant, deler av bygg og anlegg, bilvask, renhold og transport til sjøs og langs veiene våre, men det brer om seg i stadig større deler av arbeidslivet – og landet – også i lufta. I høst så vi f.eks. at Wizz Air ønsker å innta det norske markedet med en konsernsjef som skryter av at de ikke har fagforeninger. Senest i juli fikk fire ukrainske ansatte sparken fra selskapet fordi de var fagorganisert.

ILOs åtte kjernekonvensjoner inneholder grunnleggende menneskerettigheter og utgjør et minimum av rettigheter som skal respekteres i arbeidslivet. Dette innebærer rett til organisasjonsfrihet, kollektive forhandlinger, forbud mot barnearbeid, forbud mot tvangsarbeid og forbud mot diskriminering. Når aktører som benytter brudd på grunnleggende arbeidstakerrettigheter som et konkurransefortrinn, får etablere seg i Norge, blir det naturlig nok reist spørsmål ved om ILOs kjernekonvensjoner, om organisasjonsfrihet og kollektive forhandlinger faktisk har et tilstrekkelig vern etter norsk rett. Det er derfor Arbeiderpartiet har fremmet forslaget som behandles i dag, om at disse kjernekonvensjonene må innlemmes i menneskerettsloven for å styrke disse rettighetenes status.

Den kanskje sterkeste begrunnelsen for behovet for at dette må til, er det faktisk høyreregjeringen, paradoksalt nok, som har levert. I saken om tvungen lønnsnemnd mellom Den norske legeforening og KS satte de ILO til side og skrev at det var riktig, selv om det kunne vise seg å være i strid med internasjonale forpliktelser. Og enda verre: I spørsmålet om tvungen lønnsnemnd, som Stortinget behandlet i går, ble departementet en uke før stansingen i brev form fra LO minnet om at det

var to selvstendige streiker, men vurderte likevel streikene samlet. Det bekreftet arbeidsministeren i debatten i går, og gjennom det innsnevret de den selvstendige streikeretten.

Regjeringen forsøker å skyve Helsetilsynet foran seg og sier at dette handler om helsefaglige vurderinger, men det påhviler regjeringen selv å kontrollere at streikeretten faktisk er vurdert av den som fatter beslutningen. Det krever ingen helsefaglig kompetanse å fatte beslutninger på korrekt grunnlag. Det har åpenbart ikke regjeringen gjort. I tillegg viste det seg at det faktiske grunnlaget var feil. Regjeringen er ansvarlig for det og kan ikke skyve Helsetilsynet foran seg.

Det er alvorlig når regjeringen i én og samme sak innsnevrer streikeretten på feil grunnlag og dermed svekker tilliten til at spillereglene i arbeidslivet blir fulgt, til at systemet for å håndtere konflikter fungerer, og til at Norges internasjonale forpliktelser etterleves.

Med dette anbefaler jeg komiteens innstilling.

Ingunn Foss (H) [16:27:29]: ILOs kjernekonvensjoner fastsetter minimumsrettigheter som skal respekteres i arbeidslivet. De kan deles inn i fire hovedkategorier: organisasjonsfrihet og kollektive forhandlinger, forbud mot barnearbeid, forbud mot tvangsarbeid og forbud mot diskriminering. Norge har ratifisert alle de åtte konvensjonene og er dermed forpliktet til å etterleve disse. Dette gjelder uavhengig av hvordan de er gjennomført i norsk rett. Det er opp til den enkelte stat å avgjøre hvordan dette bør skje. Konvensjonene er gjennomført i norsk rett ved konstatering av rettsharmoni eller ved transformasjon. Presumsjonsprinsippet, som handler om at man legger til grunn at norsk rett er i overensstemmelse med folkeretten, sikrer at norsk rett tolkes og anvendes i tråd med Norges folkerettslige prinsipper, herunder ILOs kjernekonvensjoner.

Argumentasjonen i denne saken er veldig lik den vi hadde i saken om CRPD. Spørsmålet om hvilke internasjonale konvensjoner som bør inkorporeres i menneskerettsloven, ble grundig vurdert i lovens forarbeid. Menneskerettighetslovutvalget gjorde i 1993 vurderinger av ILO-konvensjonene om bekjempelse av tvangsarbeid og om organisasjonsfrihet. Konvensjonene ble av ulike grunner ikke ansett å være egnet for inkorporering i menneskerettsloven. Heller ikke i proposisjonen ble det foreslått å inkorporere noen av ILOs kjernekonvensjoner. Departementet trakk et skille mellom konvensjoner som inneholder rettigheter om en rekke forhold som gjelder for alle mennesker, uansett alder og kjønn, etnisk tilknytning og lignende, og konvensjoner som enten gjelder for spesielle grupper av personer eller for spesielt avgrensede rettigheter. ILOs kjernekonvensjoner faller i den siste kategorien av konvensjoner.

Høyres syn i denne saken er at hvis en skal åpne for flere konvensjoner, vil det lett oppstå spørsmål om hvor grensen skal gå. Det vil også kunne danne seg en oppfatning av at konvensjoner som blir inkorporert i norsk lov uten forrang, blir vurdert som mindre viktige eller annenrangs. Prinsippet om at det i utgangspunktet kun er de utpreget generelle konvensjonene som skal inkorporeres i menneskerettsloven, ønsker vi som hovedregel å opprettholde.

Høyre mener det er fornuftig å utvise tilbakeholdenhet med å inkorporere konvensjoner i menneskerettsloven, for som del av loven får konvensjonene trinnhøyde over norsk lovgivning. Det betyr at norske rettskilder skyves i bakgrunnen dersom det oppstår behov for å harmonisere bestemmelser som trekker i ulik retning. Problemet oppstår ved at man hekter på rettsnormer som er utviklet andre steder enn i vårt rettssystem. Dette mener vi kan representere et demokratisk problem, særlig med tanke på at vi mister kontrollen over hvordan vår egen lovgivning skal tolkes, i tillegg til at vi ikke har kontroll på hvem som utformer tolkningsreglene. Særlig vil dette settes på spissen der konvensjonene har egne håndhevsorganer som kan være sammensatt av nasjoner og personer som står langt fra den norske rettstradisjonen.

Høyre vil fastholde prinsippet om at det er de utpreget generelle konvensjonene som bør inkorporeres i menneskerettsloven, og vi stemmer derfor ikke for dette forslaget.

Per-Willy Amundsen (FrP) [16:30:43]: For andre gang i dag har vi oppe til behandling et forslag fra et rød-grønt parti som handler om å inkorporere internasjonale konvensjoner i menneskerettsloven. Nok en gang ser vi at rød-grønne parti er mer opptatt av internasjonale konvensjoner og konstruksjoner enn man er av å ta vare på det norske folkestyret. Jeg oppfatter det faktisk sånn, for man har åpenbart ikke tillit til at vi i denne sal, i det norske storting, kan ivareta norsk lovgivning selv. Det er et demokratisk problem.

Det er en utvikling vi har sett over tid, at man tilnærmer seg disse internasjonale konvensjonene og konstruksjonene og velger å sette dem over norsk lov. Ja, det kan endog virke som om man ønsker å gjøre Stortinget arbeidsledig, for vi kan jo bare vedta en hel masse konvensjoner, og så kan vi ta fri. Hva skal vi sitte her og behandle for? Det er jo noen som har tenkt bedre enn oss i ILO eller i FN eller hva det nå måtte være av internasjonale konstruksjoner.

Fremskrittspartiet er prinsipielt: Vi ønsker at norsk lovgivning skal styres av Norge. Det er faktisk det det betyr når man ønsker å ta vare på norsk selvstendighet, ta vare på vår rett til å styre oss selv, ta vare på det nor-

ske demokratiet, det norske folkestyret. Igjen velger Fremskrittspartiet å ha en prinsipiell tilnærming til disse tingene.

Man kan alltid finne argumenter i den enkelte saken for at man skal velge å sette internasjonale konvensjoner over norsk lovgivning og la tolkningsrommet styres av andre. Det er mange eksempler på alt annet enn demokratiske land som er involvert i den type arbeid, land som overhodet ikke respekterer de samme menneskerettighetene og de samme konvensjonene selv, men som skal irettesette Norge, som er fremst i verden på de aller fleste områdene i å ivareta menneskerettigheter og internasjonale konvensjoner.

Jeg etterlyser en evne blant de rød-grønne partiene til å tenke prinsipielt om disse tingene. Særlig bekymringsverdig mener jeg det er med Senterpartiet, som i hvert fall i offentligheten ønsker å fremstille seg selv som et parti som vil ta vare på det norske folkestyret. I denne saken er man nok en gang – for andre gang i dag – med på et ønske om å sette norsk lovgivning og tolkning av hvordan Norge skal forholde seg til internasjonale konvensjoner, ut til andre. Det aksepterer ikke Fremskrittspartiet. Derfor er Fremskrittspartiet på den siden i dag som sørger for at dette heldigvis blir stemt ned.

Jeg håper vi kan ha en litt mer prinsipiell tilnærming til disse tingene, sånn at vi ikke i hver enkelt sak får opp den type problemstilling hvor det ikke er vanskelig å argumentere for at akkurat denne saken er så viktig, at akkurat denne saken bør ivaretas helt ekstraordinært gjennom å inkorporere det i menneskerettsloven. Da må man også forstå konsekvensen av det. Det betyr at Stortinget avgir makt, det betyr at folkestyret er det som er skadelidende, og vårt eget tolkningsrom blir skadelidende.

Fremskrittspartiet stemmer imot, og vi danner heldigvis flertall i dag for å stemme dette ned.

Petter Eide (SV) [16:34:46]: Vi fikk vite for et par timer siden at LO-leder Hans-Christian Gabrielsen er død, brått og uventet, og når vi diskuterer en sak som i aller høyeste grad handler om norsk fagbevegelse og LO, er det kanskje på sin plass, og jeg håper jeg får lov til, å uttrykke min kondolanse til hans familie fra Stortingets talerstol. Hvis han hadde levd nå, ville han definitivt ha interessert seg for denne diskusjonen. Så jeg vil rette en kondolanse til hans familie og til hans nærmeste medarbeidere.

Denne saken handler altså om at vi opplever et stadig mer brutalt arbeidsliv, med stadig mer innleie av arbeidskraft og et stadig mer useriøst arbeidsliv og med usikre arbeidsforhold for arbeidere, ikke bare i Norge, men rundt om i hele verden. Debatten de siste dagene om VM i Qatar er for så vidt en illustrasjon på de glo-

bale forholdene vi står overfor. I noen land fører dette også til sosiale opptøyer. Det rammer ikke bare arbeidsfolk, det rammer også seriøse arbeidsgivere og seriøse eiere, noe representanten Grande også påpekte.

Useriositet i arbeidslivet rammer også, vil jeg mene, konkurranseforholdene. Det er faktisk mange rundt i verden, i internasjonalt forretningsliv, som ønsker å respektere gode arbeidsbetingelser, men hvis man er tvunget inn i dårlige arbeidsbetingelser, vil det definitivt også ramme konkurranseforholdene. Derfor er det helt avgjørende, vil SV mene, at vi får ILOs kjernekonvensjoner i større grad inn i norsk lovverk, f.eks. ved at de blir inkorporert i menneskerettsloven, som er forslaget. Det vil gi arbeidsgivere i Norge et bedre rettslig vern, det vil gjøre at ILO-konvensjonene i større grad kan brukes som rettskilde, og det vil gi et tydeligere signal til både arbeidsgivere og eiere, både nasjonalt og internasjonalt. Det vil styrke ILO, og – det er ikke uviktig – å bidra til å styrke ILOs arbeid internasjonalt er også en helt avgjørende viktig oppgave, vil jeg mene, for Stortinget.

Så sier regjeringspartiene og Fremskrittspartiet, og vi kunne høre representanten Ingunn Foss si her i stad, at dette er unødvendig fordi vi allerede har forpliktelser rundt dette. Vi kan også lese i merknaden deres at det vil forvirre norsk arbeidslivslovgivning fordi det blir strid om fortolkning og hva som egentlig gjelder – er det ILO, er det norsk lov, eller hva er det egentlig? Det er slik merknaden kan leses – at dette vil skape mer forvirring enn klarhet. De ber da i sum om å vise tilbakeholdenhet med å gå inn i dette og knytte den typen konvensjoner sterkere til norsk lovgivning.

Jeg er uenig i det. Jeg mener at det er en passiv tilnærming, og det viser en manglende vilje til å styrke det rettslige vernet av norsk arbeidsliv, som definitivt er nødvendig. Det mangler også en voldsom vilje til å styrke ILO internasjonalt.

Jeg mener at dette forslaget er viktig, men det er også viktig å påpeke, som SV gjør i vår merknad, at det ikke vil løse alle utfordringer i norsk arbeidsliv. Det er faktisk sånn at EØS-avtalen § 120 sørger for at EØS har forrang i norsk arbeidslivslovgivning, og det er helt uavhengig av ILO-konvensjoner, så det å knytte ILOs kjernekonvensjoner til norsk menneskerettighetslovgivning vil ikke forandre det faktum at EØS-avtalen faktisk har forrang i konflikter i norsk arbeidsliv.

SV vil støtte forslaget fra Arbeiderpartiet, men jeg vil mene at hvis vi skal få til de endringene som jeg tror både SV og Arbeiderpartiet er opptatt av, må vi også ha et løp der vi endrer den delen av EØS-avtalen som gjør at EØS-avtalen har forrang ved arbeidslivskonflikter i Norge.

Statsråd Monica Mæland [16:39:29]: ILOs åtte kjernekonvensjoner fastsetter minimumsrettigheter som skal respekteres i arbeidslivet. Norge har ratifisert de åtte konvensjonene og er forpliktet til å etterleve dem. Dette gjelder uavhengig av hvordan de er gjennomført i norsk rett.

Konvensjonene er gjennomført i norsk rett, enten ved konstatering av at norsk rett allerede er i samsvar med konvensjonsforpliktelsene eller ved egen gjennomføringslovgivning. For eksempel ble det i 2000 gjort endringer i straffeloven og vernepliktsloven i forbindelse med ratifikasjon av ILO-konvensjonen om forbud mot og umiddelbare tiltak for avskaffing av de verste former for barnarbeid.

Videre bidrar presumsjonsprinsippet til å sikre at norsk rett tolkes og anvendes i tråd med folkerettslige forpliktelser, herunder ILOs kjernekonvensjoner.

Jeg har lyst til å understreke at de interessene ILOs kjernekonvensjoner verner, er beskyttet i Grunnloven og i menneskerettighetskonvensjoner som allerede er tatt inn i menneskerettsloven. Dette gjelder f.eks. retten til organisasjonsfrihet.

Spørsmålet om hvilke konvensjoner som bør inkorporeres med forrang i menneskerettsloven, er blitt grundig vurdert tidligere, f.eks. av Menneskerettighetslovutvalget, som anså at ILO-konvensjonene om organisasjonsfrihet og om bekjempelse av tvangsarbeid ikke var egnet for inkorporering i menneskerettsloven.

Ved behandlingen av menneskerettsloven uttalte justiskomiteen at det ikke er aktuelt å inkorporere alle menneskerettskonvensjoner i menneskerettsloven. Både regjeringen og Stortinget har flere ganger framhevet at inkorporering i menneskerettsloven bør beholdes de utpreget generelle konvensjonene.

Ved inkorporasjon av FNs kvinnekonvensjon i menneskerettsloven i 2009 uttalte departementet at inkorporasjon med forrang bør reserveres for helt spesielle tilfeller, og at stadig inkorporasjon vil kunne føre til en oppfatning om at konvensjoner som ikke er inkorporert i menneskerettsloven, blir vurdert som mindre viktige eller annenrangs. Etter mitt syn bør disse prinsippene fastholdes.

Jeg viser også til at Stortinget 16. mai 2019 behandlet et forslag om inkorporasjon av ILOs kjernekonvensjoner i menneskerettsloven. Forslaget ble ikke vedtatt. De samme hensynene som talte mot inkorporasjon for to år siden, gjør seg etter mitt syn gjeldende også i dag.

ILOs kjernekonvensjoner er viktige konvensjoner som sikrer arbeidstagere sentrale rettigheter, men konvensjonene er allerede tilstrekkelig gjennomført i norsk rett.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Arild Grande (A) [16:42:12]: Statsråden viser i sitt innlegg til sitt syn om at ILOs kjernekonvensjoner allerede er godt nok ivaretatt i lovverket og gjennom de internasjonale forpliktelsene Norge har. Men i saken om tvungen lønnsnemnd mellom Den norske legeforening og KS nylig ble ILO satt til side i regjeringens vurdering av om tvungen lønnsnemnd var lovlig. Regjeringen har også mottatt sterk kritikk for sin inngripen under sykehusstreiken i 2019, og nå sist i konflikten mellom Parat/YS og NHO og Fagforbundet/LO og NHO. Nå ligger jo fagansvaret for håndteringen av disse streikene og tvungen lønnsnemnd til andre departementer, men ser ikke justisministeren at ILO-konvensjonene ikke står tilstrekkelig sterkt i lovverket når de så enkelt kan settes til side når det blir satt på spissen, og når det faktiske grunnlaget ikke kvalitetssikres før streiker avsluttes?

Statsråd Monica Mæland [16:43:14]: Det er slik at vi har lagt til grunn presumsjonsprinsippet i Norge. Det har vært et stort flertall for, og også Arbeiderpartiet har vært en del av det flertallet. Også da menneskerettsloven ble vedtatt, var forutsetningen at alle konvensjoner ikke skal inkorporeres, men man skal presumere at norsk lov er i tråd med konvensjonene. Det gjør at i den grad det ikke er i tråd med konvensjonene, endrer man loven.

Så kan det være tolkningstvil knyttet til konvensjonene. De er jo laget på et annet språk enn norsk. Det kan være uklar rekkevidde, og det kan være uklart innhold. Det er ikke tvil om jeg er tilhenger av en politikk hvor lovtolkning foregår i norske domstoler og lovutvikling foregår i det norske storting, ikke i internasjonale FN-komiteer. Det er rett og slett et politisk syn. Det betyr at jeg er like opptatt av menneskerettigheter som det representanten er, men har altså et annet syn på hvordan det bør legges til grunn i norsk rett.

Arild Grande (A) [16:44:15]: Nå foreslår jo ikke Arbeiderpartiet at samtlige konvensjoner skal inntas. Det er en drøss med konvensjoner fra ILO, og vi foreslår at det er kjernekonvensjonene – de åtte mest grunnleggende menneskerettskonvensjonene – som skal inn i menneskerettsloven.

Et annet problem er at i dag er det sannsynlig at det er kun staten som kan ansvarliggjøres ved brudd på ILO-konvensjonene, og det ender sjelden opp med noe mer enn påpekninger. Regjeringspartiene glemmer da at ved å få dette inn i menneskerettsloven sørger man også for at private parter vil være ansvarlige for å håndheve rettighetene. Mener statsråden faktisk at ILO-konvensjonene står sterkt nok i dag? Og mener statsråden i så fall at det ikke vil ha noen som helst betydning om

ILOs kjernekonvensjoner tas inn i menneskerettsloven for private aktører?

Statsråd Monica Mæland [16:45:13]: Jeg mener altså at presumsjonsprinsippet bør legges til grunn. Det har også Stortinget ment. Det har også Arbeiderpartiet ment. Så det er jo ikke regjeringen som har endret syn, det er det Stortinget som eventuelt har gjort hvis dette nå skulle bli vedtatt. Det vi legger til grunn, er at vi skal slutte oss til konvensjonene. Det er viktige konvensjoner. De skal legges til grunn, og de skal presumeres å være i norsk rett. Men ved tvil og ved fortolkning er det norske domstoler og det norske storting som skal gjøre det.

Jeg mener at menneskerettsloven blir dårligere av stadige inkorporeringer, og det er andre gang bare i dag at jeg diskuterer med Arbeiderpartiet om konvensjoner skal inkorporeres. Det gjør det til et a- og b-lag, hvor de som inkorporeres forventes å være viktigere enn de som ikke gjør det. Sannsynligvis er det ikke. Dette er viktige konvensjoner. Men vi skal altså ikke inkorporere alle i norsk rett. Noen skal vi presumere og legge til grunn.

Arild Grande (A) [16:46:12]: Med Høyre-flertall blir det et a- og b-lag i dette, hvor man ser at når det blir satt på spissen, prioriterer man å skyve internasjonale konvensjoner til side, som ILO har blitt gjort i en rekke eksempler under dagens regjering.

Men det som er vel så viktig å få etablert, er at også private aktører har et ansvar for å håndheve rettighetene knyttet til disse konvensjonene. Vi har en rekke eksempler på fra norsk arbeidsliv at private parter ikke blir ansvarliggjort ved brudd på disse rettighetene. Ser ikke statsråden at det å få dette inn i menneskerettsloven ville ha styrket også ansvaret for de private partene i arbeidslivet, og derigjennom også håndhevingen av disse rettighetene?

Statsråd Monica Mæland [16:47:05]: Jeg må bare gjenta at det er Arbeiderpartiet som nå – i et valgår, helt tilfeldig antar jeg – har gått bort fra presumsjonsprinsippet og går inn for inkorporasjonsprinsippet. Det er ingenting i veien for at Arbeiderpartiet, hvis de ønsker å endre norsk lov og gi ytterligere rettigheter til grupper, fremmer lovforslag om det og behandler det her. Det man her forsøker å gjøre, er å endre norsk lov ved bruk av inkorporasjon av internasjonale konvensjoner. Jeg er imot den formen for rettsutvikling. Jeg mener debatten, initiativet og utviklingen skal skje her i denne salen.

Så mener jeg også at vi ikke skal lage et a- og b-lag. Vi skal legge til grunn at både de vi presumere å være i tråd med norsk rett, og de vi inkorporer, er like viktige. Men det handler altså om måten vi gjør dette på.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

De talerne som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Martin Henriksen (A) [16:48:09]: Jeg tar kun ordet for å si at i tillegg til at Arbeiderpartiet er opptatt av å ta inn disse åtte grunnleggende kjerneprinsippene i ILO-konvensjonen i norsk lovgivning, mener vi at EØS ikke står i veien for å gjøre det, som det blir hevdet fra SV her fra talerstolen og fra Senterpartiet og SV i innstillinga. Den tolkningen Senterpartiet og SV legger til grunn om at EU skal kunne blokkere grunnleggende rettigheter og friheter, er en tolkning som bl.a. LOs juridiske avdeling ikke er enig i. EØS-avtalen er ikke til hinder for at ILOs kjernekonvensjoner kan tas inn i menneskerettsloven og gis forrang foran andre bestemmelser. LOs juridiske avdeling og professor Finn Arnesen ved UiO har klart gitt uttrykk for at det ikke er noe rettslig hinder for å gi ILOs kjernekonvensjoner en slik status – at det kun er et politisk spørsmål om ILO-konvensjonene skal innlemmes i menneskerettsloven, slik Arbeiderpartiet og LO-kongressen har stilt krav om.

Den tolkningen som SV og Senterpartiet her gir uttrykk for, at bestemmelsene i EØS-avtalen går foran andre internasjonale avtaler Norge har inngått, inkludert bl.a. ILO, er argumentasjon som brukes i denne saken, mens vi ikke hørte den bekymringen da vi behandlet en annen konvensjon tidligere i dag, nemlig CRDP, som SV, Arbeiderpartiet og Senterpartiet dessverre ble nedstemt på å inkorporere i norsk lov. Hvis man skal legge den linja til grunn, som SV og Senterpartiet her gjør, gjelder det altså alle internasjonale avtaler eller konvensjoner man skulle ønske å slutte seg til eller inkorporere. Det at EØS står i motstrid til å kunne gjøre det, er vi uenig i.

Med et annet politisk flertall, som tar arbeidstakerrettighetene på alvor, vil det å ta inn ILO styrke rettighetene i arbeidslivet. Det er altså ikke EØS, men de ulike politiske flertallene i Norge som avgjør hvor langt man kommer i både å sikre arbeidstakerrettigheter og å følge opp det som står i disse konvensjonene.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [16:50:42]: Finnes det egentlig noen grenser for menneskerettigheter? Er det egentlig noe sted hvor det slutter, eller er det slik at internasjonale konvensjoner skal overgå enhver tanke om hva de grunnleggende menneskerettigheter er?

De grunnleggende menneskerettigheter er ytringsfrihet, likeverd og likestilling. Det er det som er de grunnleggende rettighetene og menneskerettigheter. Vi har utvidet dette til å gjelde alt mulig rart. Man har retten til arbeid – hvem er det som skal gi dette arbeidet? Vi har retten til en god levestandard – hvem er det som skal gi denne levestandarden? Dette er vedtatt av

FN. Hvor går grensen? Hvor skal man slutte å si at noen andre skal gi en rettighet?

Det er slik at det er bare de vestlige land, bare de velutviklede landene, bare demokratier som gir noe av dette, og til og med her er det advokatmat. Ingen andre land bryr seg døyten om dette. Representanten fra SV nevnte Qatar. Du kan vedta så mye du vil i FN, men Qatar kommer ikke til å bry seg om det i det hele tatt. Hvordan kan du da skyve Qatar foran deg fordi du mener det er noen menneskerettigheter i ILO-konvensjonen som skal hjelpe norske arbeidstakere som minstestandard? Det er et helt meningsløst utgangspunkt.

Det er ikke logikk i dette. Det er klart at levestandarden og kulturen i et land vil påvirke mange av de tingene jeg nevnte her. Hva er en jevn levestandard eller en god levestandard eller en mellomgod levestandard? Det er advokatmat. Er det å tjene 300 000 kr, 500 000 kr, 700 000 kr? Hvem skal definere det? Er det ikke partene i arbeidslivet i Norge som skal definere det, ikke FN? Hvorfor sitter vi og diskuterer noe som egentlig ikke skulle vært diskutert i det hele tatt?

Denne diskusjonen skulle vært nasjonal i alle lovgivende forsamlinger, og så skulle man kommet frem til et kompromiss på bakgrunn av levestandard, pengene man har, hvordan man skal fordele ressursene i samfunnet, og det er ulikt i alle land. Det er utgangspunktet, ikke at noen vedtar noe vi skal gjøre.

De landene som vedtar dette, er udemokratiske i utgangspunktet og følger ikke disse vedtakene selv. Men vi skal bestemme at vi skal vedta det, og så kommer da sosialister i Norge og andre land i Europa og sier at dette skal vi følge. Fri etableringsrett – hvordan skal man få til disse tingene hvis vi ikke skal gjøre det nasjonalt? Det er en utopi å tro at dette skal være internasjonalt, og at alle skal følge det over hele jordkloden. Det kan være en drøm, men sånn fungerer det ikke.

Vi er valgt av det norske folk, og vi skal styre i Norge, FN skal ikke styre over oss. Da bryter vi med den grunnleggende plikten vi har overfor innbyggerne i eget land, og det burde sosialister overalt forstå, at det faktisk er Norge vi representerer, norske innbyggere. FN skal ikke bestemme hva vi skal gjøre i denne salen, og hvordan vi skal ta vare på det norske folk på best mulig måte.

Presidenten: Presidenten ber folk være varsomme med å tiltale hverandre direkte i salen. Vi snakker via presidenten, og vi omtaler hverandre som representanter.

Petter Eide (SV) [16:54:06]: Jeg var vel egentlig ikke forberedt på å ta en generell diskusjon om menneskerettighetenes plass i Norge og verden. Jeg har bare lyst til å ta opp noen grunnleggende prinsipielle forhold for å uttrykke en tydelig ideologisk uenighet mellom

Fremskrittspartiet og det partiet mitt og jeg – og jeg tror de aller fleste, egentlig – står for. Fremskrittspartiet er nok ganske alene om de synspunktene som Tybring-Gjedde framfører her.

Internasjonale menneskerettigheter er en standard som man er blitt enig om – en minstestandard for hvordan man mener mennesker skal leve. De skal være universelle, og de skal gjelde alle mennesker, uansett rase, kjønn, etnisitet osv. Vi er i flere internasjonale organisasjoner, både gjennom FN og Den europeiske menneskerettskonvensjon, blitt enige om den standarden. Det er en rettighet folk har, ikke en rettighet som politikere deler ut – det er en viktig forskjell: Det er en rettighet folk har. Konvensjonene som disse rettighetene er skrevet ned i, er avtaler mellom land som skal sikre at land holdes i et internasjonalt nettverk av forpliktelser til å ivareta disse rettighetene på en best mulig måte. Det er hensikten med konvensjonene.

Konvensjonene gir oss en anledning til å kritisere andre land, til å overvåke andre land, og de gir også andre land en anledning til å kritisere og overvåke Norge. Prinsippet er vanligvis en «naming and shaming»-mekanisme, hvor vi forteller andre land at vi mener det er brudd på menneskerettighetene, at det landet torturerer sine innbyggere, at det landet fengsler folk uten lov og dom, eller at det landet nekter en etnisk gruppe retten til utdanning eller retten til helse. Vi kan altså bruke rettighetene eller konvensjonene til å kritisere hverandre.

Jeg mener at det er av helt avgjørende viktighet at vi har dette konvensjonsverktøyet på plass, for i motsetning til Tybring-Gjedde mener jeg at en kvinne fra Nigeria, en mann fra Cuba eller en politiker fra Venezuela skal ha nøyaktig de samme rettighetene som Ola og Kari i Norge, og at vi i Norge også har en forpliktelse til å sikre at mennesker andre steder i verden får ivaretatt sine grunnleggende rettigheter.

Jeg mener at Stortinget har en forpliktelse ikke bare til å sikre rettigheter til det norske folk, men også til å sikre at vi har internasjonale konvensjoner som jobber for at folk i andre land får det like bra som oss.

Arild Grande (A) [16:57:07]: Representanten Tybring-Gjedde kommer med en oppramsing av noen få rettigheter og friheter som han selv holder høyt, og dermed åpenbart forventer at alle andre skal holde høyt, mens det han selv ikke holder så høyt, det skal heller ingen andre være opptatt av. Han glemte pressefriheten. Om det skyldes en forglemmelse, eller om det skyldes at han deler synet til personen som han nominerte til Nobels fredspris, kan kanskje Tybring-Gjedde selv gjøre rede for fra denne talerstol, men det er interessant at

pressefriheten ikke ble nevnt som en grunnleggende frihet man bør forsvare fra parlamentene.

Etter at Trump måtte gå av som president i USA, sier fagbevegelsen i USA at nå er kneet over nakken fjernet. Nå kan fagforeningene endelig begynne å puste igjen etter flere år hvor de har vært nede i knestående, under forbildet til Tybring-Gjedde, Donald Trump.

Når det gjelder forslagene vi har fremmet, kan man spørre seg: Hva av det er det Tybring-Gjedde har problemer med å akseptere? Har han problemer med at folk skal ha retten til å streike? Har han problemer med at folk skal ha retten til å organisere seg? Har han problemer med et forbud mot barnearbeid eller et forbud mot tvangsarbeid? Er det dette som gjør at han fyrer seg så opp at han kommer og holder det innlegget som han gjør?

Nei, jeg tror det handler om at han egentlig vil ha et helt annet samfunn enn det sosialdemokratiske samfunnet. Det representerer en helt annen retning, men det er også fullstendig historieløst, for det som har brakt verden og Norge framover, er jo kollektive avtaler, ikke samfunn med den sterkeste rett. Oljepengene som Tybring-Gjedde og Fremskrittspartiet elsker å strø om seg med, har jo Norge fått eneretten på gjennom havretten og FN, en organisasjon som de ellers elsker å trække på. Det er gjennom en organisert verden at små land som Norge ikke står alene, det er gjennom et organisert arbeidsliv at arbeidstakerne ikke blir stående alene, og det er gjennom et organisert samfunn at hver enkelt ikke blir stående alene. Så innlegget fra Tybring-Gjedde representerer utelukkende et helt annet verdissyn, et helt annet samfunnssyn. Det er greit at det sies, men det får de stå for.

Vi vil fortsatt kjempe for ILO inn i lovverket, menneskerettsloven. Det er ikke bare en valgkampsak, det skal vi gjennomføre den dagen vi kommer i regjering.

Martin Henriksen (A) [17:00:27]: Representanten Tybring-Gjedde hadde et relativt uforståelig innlegg som ikke handlet om saken, men noe helt annet. Det er egentlig to ting som står fram i det innlegget. Det ene er at representanten nærmest holdt et innlegg mot menneskerettighetene. Han spør retorisk: Ja, hvem er det som skal følge opp disse menneskerettighetene? Så nevner han noen få og glemmer de fleste andre, enten det er pressefrihet, frihet fra slaveri og tortur eller en lang rekke andre grunnleggende rettigheter. Dette er rettigheter som land som Norge slutter seg til, og dermed er forpliktet til å følge. På spørsmålet om hvem det er som skal følge opp dette – om det liksom er en eller annen merkelig institusjon på andre siden av sjøen, et slags internasjonalt fremmedlegeme – er svaret at det er Norge som skal følge det opp. Vi har sagt at dette er

grunnleggende menneskerettigheter. Hvis dine menneskerettigheter blir brutt, er det statens ansvar å sørge for at de blir fulgt. Derfor har vi Barneombudet, Sivilombudsmannen, Pasient- og brukerombudet, Ombudet for Forsvaret og en lang rekke andre institusjoner som skal følge det opp. Det trodde jeg representanten Tybring-Gjedde hadde fått med seg. Derfor er innlegget hans mer enn spesielt.

Men det jeg kanskje tror innlegget til representanten Tybring-Gjedde fra Fremskrittspartiet mer er et uttrykk for – et innlegg som egentlig argumenterer mot menneskerettighetene på overnasjonalt nivå, et syn han verken har støtte for i Stortinget eller i dagens fremskrittsparti – er at dette er et symptom og en forsmak på striden i Fremskrittspartiet mellom den nasjonalkonservative delen, som Tybring-Gjedde sannsynligvis er en del av, en stadig mer radikaliseret del av Fremskrittspartiet, og den mer moderate fløyen i Fremskrittspartiet. Den interne debatten bør jo helst foregå i Fremskrittspartiet. Jeg mener det er en utfordring for Erna Solberg og regjeringen at Fremskrittspartiets stadig mer radikale elementer drar denne typen debatter inn i Stortinget, men det er altså først og fremst en intern debatt i Fremskrittspartiet. Og det er kanskje en forsmak på hva vi har i vente de neste årene, både med nytt lederskap i Fremskrittspartiet og at vi ser at fløyer i Fremskrittspartiet stadig radikaliseres.

Ut av det som var et ganske uforståelig innlegg i utgangspunktet, kan vi kanskje ane konturene av en debatt som først og fremst ikke er trivelig for ledelsen i Fremskrittspartiet og for Erna Solbergs samling på borgerlig side.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Presidenten vil anmode representantene om at vi heretter i debatten forholder oss strengt til den saken som er under debatt, jf. forretningsordenens § 55 første ledd.

Karin Andersen (SV) [17:03:30]: Dette handler om svært viktige internasjonale konvensjoner som er basis for rettighetene i arbeidslivet. Jeg er både litt forundret og ganske urolig fordi jeg ser at det å arbeide internasjonalt for å sivilisere verden gjennom denne typen konvensjoner, enten det er gjennom FN eller gjennom ILO, er det tydeligvis mange partier som nå er på gli vekk fra. Det er en måte å forsøke å organisere det som skal skje på nasjonalt nivå, men også bli enig om dette internasjonalt, slik at man kan løfte standarden, og ikke minst løfte mange av de menneskene i ulike samfunn som ikke har grunnleggende rettigheter, og som ikke kan leve av sitt arbeid.

Jeg har vokst opp i norsk fagbevegelse. Det er helt grunnleggende at det er i arbeidslivet makt og penger fordeles. Det er den viktigste fordelingsmekanismen vi har i samfunnet. Det har skapt store verdier i Norge at vi har klart å løfte arbeidstakeres rettigheter, at vi har sikret dem. Og vi har jobbet internasjonalt, gjennom ILO, for å få på plass kjernekonvensjonene og en rekke andre konvensjoner. Det har vært kjempeviktig. I veldig mange land er disse rettighetene en fjern drøm. Da er det viktig at land som Norge går foran, for vi kan til og med peke på statsbudsjettet og si at dette går i pluss for landet totalt. Det er positivt å jobbe etter dette. Og for menneskerettighetene er det helt grunnleggende at ILOs kjernekonvensjoner er anerkjent på høyt nivå som menneskerettigheter i vår lovgivning.

Når det gjelder internasjonale avtaler, som f.eks. WTO, som veldig mange i denne salen er for og synes er helt uproblematisk, er det der sanksjonsmuligheter mot enkeltland. Når det gjelder menneskerettigheter, er det ikke sanksjoner mot enkeltland i disse systemene, men det er en forpliktelse for landet til å løfte sitt nivå opp til dette som et minimum. Og så kan man få en pekefinger og en påpekning, men det er ikke overnasjonalitet i disse sakene.

Jeg registrerer at de som er mest opptatt av pengene, aksepterer at det skal være internasjonale sanksjoner hvis det er noen med mye penger som mister sine rettigheter. Det sier litt om de politiske skillelinjene i denne saken.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [17:06:45]: Jeg registrerer at jeg fikk noen sosialister opp på talerstolen, og ingenting gleder meg mer enn å debattere mot sosialister.

Det er ikke slik at en som er konservativ, liberalist eller nasjonalkonservativ, ikke også ønsker at arbeidstakere og arbeidsgivere skal kunne ha gode vilkår, både for å skape arbeidsplasser og ha lønnsomme arbeidsplasser og for å kunne ha et arbeid. Men vi mener at det ikke er FN som skal definere dette. Om man kaller det et minimum eller maksimum, eller hva man gjør – det er opp til partene i arbeidslivet. For det er faktisk sånn at det også er sosialister som er mest opptatt av å snakke om partene i arbeidslivet, men hvis partene i arbeidslivet allerede har avtalt ting i FN, trenger de jo ikke å jobbe noe særlig mer her i Norge. Det er det som er poenget.

Om de grunnleggende menneskerettighetene: Jeg sa faktisk ytringsfrihet, for det ble snakk om at jeg ikke sa pressefrihet. Jo – ytringsfrihet er pressefrihet. Det er akkurat det samme. Begrepet om ytringsfrihet kom før pressefrihet, for det er ulike former for ytringer i ulike medier. Og jeg kan gjenta de grunnleggende menneske-

rettighetene én gang til: Det er likestilling, likeverd, ytringsfrihet, religionsfrihet og stemmerett. Det er ting vi skal jobbe for.

Hvis man mener at man har noe som er ekstremt unikt for akkurat det man er opptatt av, om det er klima eller miljø eller alt mulig sånt, går man til FN og sier: La oss for all del få FN til å vedta det. Så kan vi si her i Norge at FN har vedtatt det, og da har vi en rettighet til det, og så kan det komme mange advokater og organisasjoner og si, se her, FN har vedtatt det, kom igjen, implementer det. Om vi har penger til det, bryr vi oss ikke om, for FN har vedtatt det.

Det er altså denne forsamling som skal vedta det vi mener er best for Norge. En minstestandard i et annet land, i Cuba eller Venezuela, som ble nevnt her oppe – som om ikke jeg skulle være like opptatt av en kvinne i Cuba eller en mann i Venezuela: Hva har det med saken å gjøre? Det har ingenting med denne saken å gjøre.

Det vi ønsker, er at Norge og denne nasjonalforsamlingen skal bli enige om en ressursfordeling, hvordan vi forvalter våre ressurser, og hvordan vi fordeler våre ressurser. Det er ikke FN som skal gjøre det. Hvis man mener det, kan man like godt la være å holde på i denne salen – hvis det er slik at det er FN som skal definere hva vi skal mene her. Det kan ikke være så vanskelig å forstå at jo mer vi vedtar i FN, jo mindre kan vi vedta her, jo mindre fleksibilitet har vi – hvis en sosialist hver gang skal kunne se til FN, skal kunne vise til at det allerede er vedtatt, så vi trenger ikke å diskutere det. Det er helt fundamentalt at vi er i stand til å ha uenigheter og diskutere dette på grunnlag av politiske partier og ulike meninger, og ikke komme med stigmatiserende beskyldninger, begynne å snakke om partipolitikk og hvordan man splitter parti, som Donald Trump, med litt latter fra salen.

Det er ganske store ting vi snakker om, som definerer mye av det som angår oss alle, og som angår landet vårt – og i dette tilfellet også angår oss globalt. Fremskrittspartiet er akkurat like opptatt av rettighetene til arbeidstakere som sosialistene er i denne sal.

Karin Andersen (SV) [17:10:05]: Det denne saken handler om, er de helt grunnleggende konvensjonene i ILO. Det handler om organisasjonsfrihet, kollektive forhandlinger, forbud mot barnarbeid, forbud mot tvangsarbeid og forbud mot diskriminering. Jeg og SV er veldig glade for at man internasjonalt har klart å bli enige om dette.

Jeg er litt forundret hvis det er noen i denne salen som mener at dette er noe FN skal tvinge på oss. Nei, dette har Norge vært med og forhandlet om i Genève og vært pådriver gjennom mange år for å få på plass. Dette er helt basic rettigheter for at man i det hele tatt

skal kunne fungere som et selvstendig menneske i arbeidslivet, for at man ikke skal drive grov utnyttning av folk, og for at den enkelte ikke skal være helt alene. Jeg blir veldig forundret, for det er helt feil, det inntrykket som noen prøver å skape i denne saken, og også i forrige sak. Vi vil forhandle om internasjonale konvensjoner, bli enige om dem og så inkorporere dem i norsk lov. Det må jo være en forutsetning når vi sier at vi er enige om disse konvensjonene, at vi gjør det.

Det er viktig at land som Norge går foran og gjør dette og sier at dette er grunnleggende menneskerettigheter, for det er det det er. Det er ikke sånn at det bare er de politiske og sivile rettighetene som er grunnleggende menneskerettigheter. De kan aldri realiseres hvis ikke det sosiale og økonomiske er på plass og det er grunnleggende rettigheter i arbeidslivet, som frihet fra barnarbeid og rett til å organisere seg, f.eks.

Jeg registrerer en tendens som jeg ser internasjonalt, og som jeg også ser i Norge, der færre i en del partier på høyresida nå ikke er interessert i å forplikte seg internasjonalt på det som gjelder menneskerettigheter, og den måten å sivilisere verden på – både egne land og samhandling mellom land. Det må jeg si jeg er ganske bekymret over, for det er viktig å få på plass helt grunnleggende rettigheter. Vi er ikke truet her i Norge, men det er utrolig viktig at vi får dette på plass som en del av vårt lovverk. Da vil det også være mulig å bruke det internasjonalt for å presse på for å styrke disse rettighetene. For hvis man vil ha ned forskjellene i verden, og det vil SV, er man nødt til å styrke arbeidstakerrettighetene.

Ingunn Foss (H) [17:13:19]: Det har vært ganske spesielt å sitte i denne salen og høre på opposisjonens debatt i denne saken. Som presidenten helt riktig påpekte, handler denne saken om hvordan man skal implementere ILOs kjernekonvensjoner i norsk rett. Når det påstås at regjeringen ikke er opptatt av menneskerettigheter og arbeidstakeres rettigheter, er det helt utrolig å sitte og høre på.

Norge har ratifisert alle konvensjonene og er dermed forpliktet til å etterleve disse. Det gjelder helt uavhengig av hvordan de er gjennomført i norsk rett. Det som saken handler om, er at vi mener at Stortinget skal vedta de norske lovene, og at å hekte på rettsnormer som er utviklet andre steder enn i vårt eget system, kan utgjøre et demokratisk problem.

Så det har vært en veldig rar debatt å sitte og høre på, og det må være helt klart at regjeringen er like opptatt av arbeidstakeres rettigheter som det opposisjonen er.

Per-Willy Amundsen (FrP) [17:14:53]: Jeg ville bare tegne meg på nytt nå fordi jeg lyttet til representanten Karin Andersens tilnærming til diskusjonen her i dag.

Igjen: Man tilslører det faktiske dersom man ikke reelt forstår eller ikke ønsker å forstå – det er vel gjerne det siste – forskjellen mellom å inkorporere noe i menneskerettsloven og å rette seg etter en konvensjon som er ratifisert i denne sal. Det er faktisk en vesentlig forskjell, det er en stor forskjell, og det har betydning for hvordan man skal håndtere det regelverket man forplikter seg til – om det skal skje gjennom norske domstoler, eller om det skal være opp til andre utenfor Norge.

Vi avgir med andre ord suverenitet, vår egen mulighet til å være herre i eget hus, og det mener jeg det er grunn til å advare mot. Man ser det over tid i stadig større grad – og som jeg var inne på i mitt forrige innlegg, har vi bare i dag allerede diskutert to konvensjoner som man ønsker å inkorporere – og det betyr på sikt at vi utdefinerer det norske storting, vi utdefinerer det norske folkestyret, og vi gir avkall på å styre vårt eget hus.

Det er Fremskrittspartiet imot. Vi har en prinsipiell tilnærming. Det betyr ikke nødvendigvis at vi ikke kan være enig i innholdet i mange av de sakene som reelt diskuteres. Men det skal styres herfra, og bedømmelsen av hvorvidt man etterlever, skal vi kunne gjøre i norske domstoler – det skal vi ikke gjøre i internasjonale fora. Her er Fremskrittspartiet prinsipielle.

Som jeg også sa: Jeg synes det er litt trist at Senterpartiet, som gjerne oppfatter seg selv som – og liker å fremstille seg som – et parti som setter Norge først, i praksis ikke alltid gjør det. Det gjør i hvert fall Fremskrittspartiet.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Karin Andersen (SV) [17:17:07]: Det som sies, er feil. Det er ingen sanksjonsmuligheter i ILO overfor land. Det er ingen sanksjonsmuligheter i FN overfor land. Men vi som mener at teksten i disse konvensjonene er riktig og ønsker å forplikte oss på dem, ønsker å inkorporere dem i norsk lov, slik at de blir en forpliktelse for oss. Det er rett og slett feil når noen sier at dette er å avgi suverenitet. Det er ingen i disse systemene som kan pålegge Norge noe som helst. Derimot er det i WTO og i EØS mekanismer som gjør at det kreves av det norske storting å endre f.eks. lovverk eller å forholde seg til regler. Så jeg bare registrerer at når det gjelder frihet for kapital, er man for sanksjoner, men når det gjelder frihet for arbeidsfolk, så er man mot å ta det inn i menneskerettsloven.

Presidenten: Per-Willy Amundsen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Per-Willy Amundsen (FrP) [17:18:31]: Jeg sa ikke ett ord om sanksjoner i mitt innlegg. Og hvordan dette sanksjoneres, det er én side av saken. Spørsmålet er: Er det norske domstoler som skal få lov å fortolke det, eller vil vi at det skal være en eller annen tilfeldig sammensatt komité, gjerne med representanter fra land som er alt annet enn demokratiske – Saudi-Arabia f.eks. eller Iran – som skal fortelle Norge hvordan vi skal etterleve menneskerettighetene? Jeg foretrekker det første. Jeg foretrekker at det er norske domstoler som bestemmer om vi etterlever internasjonale konvensjoner. Jeg tror på folkestyret, og jeg mener vi skal være herre i eget hus.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [17:19:14]

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i våpenlova (oppbevaring av skytevåpen mv.) (Innst. 276 L (2020–2021), jf. Prop. 19 L (2020–2021))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Lene Vågslid (A) [17:19:50] (leiar i komiteen og ordførar for saka): Denne saka er me heilt einige om, så her blir det kanskje ein litt kortare debatt.

Dette handlar om våpenloven som kom på plass i 2018, og nødvendige endringar knytte til han. Komiteen er samrøystes, og mens ein ventar på ny våpenforskrift har våpenloven av 2018 enno ikkje tredd i kraft.

Utanom det reint språklege blir det frå regjeringa foreslått bl.a.:

1. å gje ein forskriftsheimel for oppbevaring av løyvepliktige våpen, våpendelar og ammunisjon på annan stad enn der våpeneigaren bur fast
2. å endre reglane om inn- og utførsel av skytevåpen mv. utan europeisk våpenpass i ny våpenforskrift
3. at forbodet mot å ha halvautomatiske rifler etter våpenloven § 5 andre ledd nr. 3 skal tre i kraft eitt år etter at våpenloven har tredd i kraft

Under behandlinga av saka har regjeringspartia og ein samla komité endra innstillinga når det gjeld punkt 3. Ein samla komité seier no i innstillinga at me viser til at det ved vedtakinga av ny våpenlov i 2018 blei vedteke at forbodet mot halvautomatiske rifler ville tre i kraft tre år etter at loven har tredd i kraft. Komiteen meiner at

forbudet mot halvautomatiske rifler er godt grunngeve, lat meg understreke det. Det er likevel viktig at våpen-eigarar som blir ramma av forbudet, kan halde seg til stabile og føreseielege fristar når dei fyrst blir pålagde å omsetje, deaktivere eller levere inn våpena sine. Komiteen ynskjer difor å halde ved lag den opphavlege fristen på tre år, og det blir fremja forslag om det i innstillinga.

Stortingets vedtak om ny våpenlov gjorde det nødvendig å utarbeide ei ny våpenforskrift. I samband med det arbeidet er regjeringa, slik ein skriv i proposisjonen, blitt merksam på fleire forhold som det er behov for å presisere i våpenloven. Me viser til at regjeringa etter ei nærmare vurdering i tillegg har kome fram til at enkelte forhold bør regulast på ein annan måte enn det som blei vedteke i den nye våpenloven, og der viser me til brevet frå Justis- og beredskapsdepartementet som omtalar det. Eg viser òg til forslaget me samrøystes fremjar i innstillinga når det gjeld straffeloven § 189.

Heidi Greni hadde her overtatt presidentplassen.

Frida Melvær (H) [17:22:37]: Vedtaket om eit forbod mot halvautomatiske våpen er ei viktig oppfølging av Gjørv-kommisjonen sine anbefalingar. Med dette forbudet markerer vi ei fullstendig oppfølging av alt vi vart anbefalt å gjere for å styrkje beredskapen etter 22. juli-tragedien. For regjeringa har det vore viktig å følgje opp alle anbefalingane, noko som no altså er gjort.

I 2018 vedtok vi ei heilt ny våpenlov, og det vart bestemt at eit forbod mot halvautomatiske rifler skulle tre i kraft tre år etter at lova vart sett i kraft, noko som saksordføraren gjorde greie for, og sjølv om vi meiner at forbudet er godt grunngeve, ønskjer vi likevel å behalde fristen på tre år framfor eitt år.

Det har gått lang tid sidan vedtaket om våpenlova og forbudet mot halvautomatiske rifler vart gjort, i 2018, men av omsyn til våpeneigarar som vert råka av forbudet, meiner vi at det er rett å halde fast ved treårs-fristen frå ikraftsetjing. Det er viktig med føreseielege fristar når våpeneigarar først vert pålagde eit sånt forbod. På bakgrunn av dette ønskjer regjeringspartia å halde fast ved den opphavlege fristen på tre år.

Per-Willy Amundsen (FrP) [17:24:16]: Fremskrittspartiet er svært fornøyd med at man velger å forholde seg til den gamle fristen på tre år når det gjelder overgangsregler. Det er helt nødvendig for at folk skal kunne tilpasse seg de endringene som er kommet.

La meg bare si at hadde man ikke valgt å gå inn på dette fra regjeringspartiene, er det ganske stor sannsynlighet for at Stortinget hadde funnet det ut på vegne av

regjeringen. Det er bra at det er en enstemmig komité som vil rydde opp i dette.

Så vil jeg si at Fremskrittspartiet forbeholder seg retten til å komme tilbake til våpenloven i en dertil egnet sammenheng. Det er ikke nødvendigvis slik, selv om Fremskrittspartiet satt i regjering og fremmet den våpenloven som ble vedtatt av Stortinget den gangen, at vi nødvendigvis er enig i den våpenloven på alle punkt. Det kan være at vi kommer til å komme med forslag om justeringer, men det vil vi komme tilbake til i en senere sammenheng.

Vi konstaterer i hvert fall at det er en samlet komité som er enige om det vi vedtar her i dag. Det er godt.

Så trenger jeg ikke å bidra til å dra ut debatten. Vi har diskutert dette vel og lenge i dag.

Jenny Klinge (Sp) [17:25:44]: Då Stortinget vedtok endringane i våpenlova i 2018, var vi einige om mykje, men stridstema var særleg det forbudet som vart vedteke med tilbakeverkande kraft mot enkelte typar halvautomatiske rifler. Det er snakk om våpen som er kjøpt lovleg til lovlege føremål, som jakt, og dei som har skaffa seg desse våpna, har brukt mykje pengar på dette. Likevel meinte alle parti den gongen, bortsett frå Senterpartiet, at våpeneigarane ikkje skulle få kompensasjon for dei økonomiske tapa som forbudet vil påføre dei som blir nøydd til å gie frå seg desse riflene.

Det seier seg sjølv at det ikkje er lett å selje våpen som blir forbodne om få år. Det vart den gongen vedteke ei overgangsordning på tre år frå forskrifta skulle kome, slik at desse våpeneigarane i alle fall skulle få litt tid til å områ seg lite grann.

Regjeringa presterer no å kome tilbake til Stortinget med forslag om å forkorte denne overgangsordninga frå tre til eitt år. Det er direkte frekt. Heldigvis går Høgre i komiteen mot si eiga regjering, og det er ein samrøystes komité som går inn for å oppretthalde dei opphavlege tre åra.

Senterpartiet har lagt fram eit eige representantfor-slag om å få på plass ei kompensasjonsordning for dei som blir ramma av forbudet med tilbakeverkande kraft. Vi håpar at dei andre partia denne gongen har fått tenkt seg nok om til å forstå at det er urimeleg at mange enkeltpersonar får vesentlege ulemper utan økonomisk kompensasjon av det som var eit brot med norsk lovgjevande praksis på området, nemleg at forbudet vart gjeve tilbakeverkande kraft.

Eg viser til merknaden frå Senterpartiet frå behandlinga av våpenlova i 2018, som grunngeve vårt syn på både forbudet og kompensasjonsordninga betre enn merknadene til saka i dag. Dette kjem vi også tilbake til når det nemnde representantforslaget blir behandla i justiskomiteen og Stortinget i vår. Eg vil slå fast at det

skulle då berre mangle at Stortinget held fast på at overgangsordninga skal vare i tre år, men det er fint at det blir slik. Det er nok av det uføreseielege i denne saka lell.

Eg vil avslutte med å seie at det er fint at det kjem meir smidige reglar for oppbevaring av våpen for pendlarar og studentar m.a.

Statsråd Monica Mæland [17:28:19]: Komiteen har gjort en grundig vurdering av forslagene til endring i våpenloven. Et av forslagene var å endre overgangsregelen slik at forbudet mot halvautomatiske rifler med størst skadepotensial kan tre i kraft ett år etter lovens ikrafttredelse, fremfor tre år, slik Stortinget vedtok i 2018. Komiteen har imidlertid innstilt på ikke å endre overgangsbestemmelsen.

Disse våpnene har så stort skadepotensial at de ikke bør være i omloop lenger enn strengt nødvendig. Det er likevel en avveining av det hensynet opp mot hensynet til forutsigbarhet for våpeneiere som rammes av forbudet. En tre års overgangsregel vil gjøre det lettere for eiere av slike våpen å innrette seg etter forbudet. Det betyr at jeg også forstår komiteens resonnement.

Jeg er godt fornøyd med at komiteen stiller seg bak de øvrige forslagene i proposisjonen. Den nye våpenloven ble vedtatt i 2018. I påvente av ny våpenforskrift er loven foreløpig ikke i tråd i kraft. Etter planen skal det skje 1. juni i år, og jeg er glad for komiteens samlede innstilling slik at regelverket kan komme på plass.

Presidenten: Ingen har bedt om ordet til replikk. Flere har heller ikke bedt om ordet til sak nr. 9.

Sak nr. 10 [17:29:46]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om ekstra bostøtteutbetaling på grunn av høye strømpriser (Innst. 273 S (2020–2021), jf. Dokument 8:91 S (2020–2021))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Karin Andersen (SV) [17:30:39] (komiteens leder og ordfører for saken): Rødt har lagt fram et forslag om å bevilge ekstraordinær bostøtte i en situasjon der vi

både har pandemi og der strømprisene er ekstremt høye. I behandlingen av krisepakken ble det oppnådd en enighet om en slik ekstraordinær økning, som det vises til i merknadene i denne innstillingen. Det er bra at det går an å få til noen endringer på dette området. Det fikk vi også til i den første krisepakken, da mer som en krisepakkeløsning, men også når det handler om ekstraordinært høye strømpriser. Det har Stortinget gjort flere ganger.

Så regner jeg med at de andre partiene gjør rede for sitt syn i saken.

Fra SVs side har det vært viktig – jeg har vært med her ganske lenge nå, og jeg har sett at vi har måttet gjøre dette en del ganger fordi det har vært ekstraordinært. Samtidig vet vi at verdien av bostøtten har falt veldig kraftig, og at stadig færre får bostøtte, samtidig som boligutgiftene er veldig, veldig mye høyere nå. Det betyr jo at mange flere vil ha problemer med økte strømpriser, og det slår også ut i oppvarmingsutgifter ellers. Derfor mener SV at vi bør lage en permanent slik mekanisme, som slår inn når prisnivået kommer over et visst nivå. I tillegg til det er det et sterkt behov for å styrke bostøtten, øke den, slik at flere får, og at de som får, får dekket en større andel av sine boliggifter. Vi har foreslått å lage et referansenivå for det, på 2010. Da var andelen man fikk dekket av sine bokostnader, langt høyere enn i dag, og flere fikk.

Så har Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet blitt enige om at vi mener det er behov for å få utredet hvordan el- og oppvarmingskostnader skal ivaretas i grunnlaget for utbetaling av bostøtte for alle grupper. I dag er dette lagt inn for pensjonister, og det er bra, men det er behov også for andre grupper for å kunne få dette lagt inn, for det vi vet nå fra de tallene vi har fått fra regjeringen, er hvor ekstremt økonomisk vanskeligstilt de er, de familiene som nå får bostøtte. Forslaget går også ut på at dette nå skal gjelde alle grupper, uavhengig av om strøm- eller oppvarmingskostnadene betales gjennom husleie eller felleskostnader eller ikke er inkludert i disse.

Da tar jeg opp SVs forslag i innstillingen.

Presidenten: Da har representanten Karin Andersen tatt opp de forslagene hun refererte til.

Seher Aydar (R) [17:34:04]: Rødt har gjennom hele pandemien sagt at det er fellesskapets ansvar å stille opp for vanlige familier med dårlig råd. Vi har hatt en periode med skyhøye strømpriser, og da må Stortinget sikre at folk har råd til å betale strømregningen. Da det var kaldt i 2011, økte antallet inkassosaker for strømregninger med 15 pst., og det må vi hindre skjer nå. Stortinget har nettopp gått inn for Rødts forslag om å gi en ekstra utbetaling til dem som mottar bostøtte. Det gjør at noen av dem som har aller minst, kan få hjelp til

å betale strømregningen. Det er bra. Vi ville gå lenger. Vi fikk ikke med oss flertallet, men vi kommer til å fortsette å jobbe for å sikre rettferdighet, sånn at enda flere av dem som har dårlig råd, og som er rammet av krisen, kan få den hjelpen de trenger.

De høye strømprisene kommer ikke bare av at det er kaldt, det henger også sammen med økt kraftekspertise, der kraftselskapene tjener gode penger på å selge kraften ut, mens vi, innbyggerne, betaler ved å få import av det europeiske, høye strømprisnivået i retur.

Rødt mener at strøm til lys, matlaging og oppvarming av vanlige boliger dekker helt grunnleggende behov og må være rimelig. Det betyr ikke at alle skal kunne bruke så mye strøm de bare vil. De som varmer opp hytta si på flere hundre kvadratmeter, de som har utendørs boblebad om vinteren og oppvarmet innkjørsel til hytta, kan gjerne betale litt mer for sitt høye forbruk. Men dette kan vi løse gjennom en differensiert strømregning til husstander, der vi ser på både elavgiften og nettleien i tillegg til selve strømprisen.

Det skal være lav pris for dem som har et normalt forbruk, men strøm til luksusforbruk bør bli dyrere. På den måten kan vi sikre et mer rettferdig strømsystem som sikrer rimelig strøm til alle, men ikke til dem som sløser med strømmen til unødvendig luksusforbruk.

Sylvi Listhaug var ute i Dagbladet i februar og sa at Fremskrittspartiet ville se på tiltak, som å kutte i elavgiften, subsidiere nettleien eller redusere momsen, for å sikre en lavere strømregning. Vi tar Fremskrittspartiet på ordet og legger fram forslag om at regjeringen må utrede nettopp dette. Så får vi se om Fremskrittspartiet kommer med tomme ord, eller om de gjør som de sier.

Jeg tar med dette opp Rødts forslag.

Presidenten: Da har representanten Seher Aydar tatt opp det forslaget hun viste til.

Torill Eidsheim (H) [17:36:51]: Når det oppstår perioder med ekstraordinært høye strømpriser, er det ekstra viktig med rask og god hjelp til de som trenger det aller mest. I år oppstod det en slik situasjon i kombinasjon med at flere nå er arbeidsledige og permitterte på grunn av covid-pandemien. Dette rammer privatøkonomien til vanskelegstilte, til lønsmottakere og til pensjonister. Bustøtta er strengt behovsprøvd, og de fleste som nå er permitterte på grunn av smitteverntiltak, vil framleis ha ytingar frå Nav som er for høge til at bustøtte blir aktuelt. Likevel vil ekstra bustøtte kunne vere eit godt og målretta tiltak for dei som er aller vanskelegast stilte.

Sidan 2013 er det blitt gitt over 22 mrd. kr i bustøtte, og ordninga har blitt betra både for barnefamiliar og ved at ein held tritt med prisutviklinga. Bustøtta blei betydeleg meir målretta i 2017. Før dette

viste det seg at enkelte hadde fått utbetalt bustøtte som dei ikkje hadde krav på, og som dei deretter måtte betale tilbake. Slike tilbakebetalingskrav blei reduserte frå 214 mill. kr i 2016 til 37 mill. kr i 2017. Det er nemleg viktig at bustøtta er målretta for at vi skal sikre rask hjelp til de som treng det mest.

I 2021 legg regjeringa opp til å styrkje bustøtteordninga med ytterlegare 82,4 mill. kr, til meir enn 3 mrd. kr totalt. Ved behandlinga i finanskomiteen, som saksordføraren òg viste til, blei det ved forlik einighet om å styrkje bustøtta med 260 mill. kr.

Som saksordføraren òg nemnde, er det behov for at vi sikrar føreseieleg hjelp, og at det skal vere ei så god som mogleg støtteordning. Difor er det òg grunn til å nemne at regjeringa allereie har oppnemnt ei ekspertgruppe som skal gjennomgå den statlege bustøtteordninga. Blant spørsmåla dei skal vurdere, er nettopp om og korleis endringar i strømprisar i større grad kan reflektere nivået på bustøtta.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [17:40:11]: Vi har vært igjennom en veldig kald vinter. Dette har bl.a. ført til at vi har fått noen ekstraordinært høye utslag på strømprisene, noe som har skapt store problemer for familier som allerede sliter med en trang økonomi. Koronapandemien har dessuten ført til at rekordmange nordmenn er blitt permittert eller arbeidsledige, noe som igjen betyr at de svingningene vi nå ser i strømprisen, rammer hardere og flere nå enn tidligere.

Arbeiderpartiet mener det ville være en viktig del av å føre en rettferdig krisepolitikk å sikre en ekstra utbetaling av bostøtte for å dekke de økte strømutfordringene. I 2019 ble det foreslått en ekstra utbetaling av bostøtte for å dekke økte strømutfordringer. Derfor fremmet Arbeiderpartiet, sammen med Senterpartiet, SV, Miljøpartiet De Grønne og Rødt, i forbindelse med den siste krisepakken et forslag om å øke bevilgningen til bostøtten med 500 mill. kr for å øke inntektsgrensen i bostøtteordningen til 1. oktober 2021 tilsvarende ordningen i kriseforliket for 2020. Det ville gitt mange hjelp med strømregningen. Men det forslaget valgte altså regjeringens partiene å stemme ned – forstå det den som kan. Her hadde Stortinget anledning til å hjelpe flere husstander gjennom en vanskelig situasjon, men regjeringens partiene anså altså ikke det som viktig nok.

Det har lenge vært kjent politikk fra Arbeiderpartiet at vi mener det skal gis ekstraordinær bostøtte til dem som rammes hardest når strømprisene er ekstra høye. Det er viktig at bostøtten og andre særskilte tiltak tas i bruk for å hjelpe dem som er i en vanskelig økonomisk situasjon på grunn av svingningene i strømprisene. Bostøtten er dessverre blitt kraftig svekket som boligsosialt virkemiddel de siste årene. Det er mange

færre som får bostøtte, og den dekker en stadig mindre andel av boutgiftene for særlig vanskeligstilte.

Koronapandemien har forsterket de urettferdige økonomiske ulikhetene i samfunnet. Denne vinteren har i tillegg vært ekstremt kald, slik at oppvarmingsutgiftene er blitt svært høye og umulig å betjene for mange. Derfor burde regjeringspartiene ha sikret flertall for forslaget om økt bevilgning til bostøtte.

Willfred Nordlund (Sp) [17:42:38]: For Senterpartiet er det helt åpenbart at når mange sliter, er det viktig å stille opp. Vi har, som flere har vært inne på, vært gjennom en vinter der strømprisene har vært høye, og der vi heller ikke vet hvordan utviklingen vil være framover. Prognosene tilsier i hvert fall at strømprisene kommer til å være høyere framover enn vi har opplevd i noen av årene forut da man hadde ekstraordinært lave strømpriser. Vi er nok nå over i en mer normal situasjon, i tillegg til at vi har flere og større topper enn tidligere. Det har bakgrunn i en rekke forhold som jeg ikke skal gå nærmere inn på nå.

Det som for Senterpartiet har vært hovedanliggenheten i denne saken, når man nå fikk en enighet om å gi ekstraordinære utbetalinger i forbindelse med den sist behandlede krisepakken, har vært å se på den urettferdigheten som er iboende i mekanismen om bostøtte til dem som trenger det mest. Det er altså forskjell på hvordan man får beregnet oppvarmingskostnadene, avhengig av hvilken type bolig man bor i, når man har behov for bostøtte. Det er ikke holdbart, og vi er nødt til å se på en ordning som er varig, og som tar opp i seg at man er nødt til å ha en mekanisme for hvordan man skal håndtere høye topper, noe som det er mulig å gjøre ved ekstraordinære bevilgninger. Vi er også nødt til å se på hvordan vi skal sørge for at det blir større likebehandling av de gruppene som ellers kan være i samme livssituasjon, men der den eneste forskjellen er at de bor i, leier eller eier, forskjellige typer bolig – altså om de har leieforhold, om de har oppvarmingen inkludert i eller ekskludert fra fellesutgiftene, eller om de eier egen bolig og fortsatt har behov for bostøtte.

Det er forslaget som er komiteens flertallsinnstilling, men jeg tolker innlegget fra representanten Torill Eidsheim i den sammenheng som at Høyre ikke ønsker å være med på å lage en ordning, helt uavhengig av hva nivået skal være, som er lik, uavhengig av hvilken type bolig man bor i. Det synes jeg er bemerkelsesverdig.

Statsråd Nikolai Astrup [17:45:06]: La meg først si at etter at Stortinget for to uker siden bevilget midler til en ekstra utbetaling til bostøttemottakerne, har ting gått fort. Husbanken er godt i gang med jobben, og bostøttemottakerne vil få penger før påske.

Bostøtteordningen har røtter tilbake til boligbyggingen etter krigen og er med ujevne mellomrom blitt justert og revidert. Vi tok noen viktige grep for fire år siden. Nye teknologiske muligheter ga oss mer presis behovsprøving med løpende oppdaterte inntektsdata. Vi fikk også på plass en prisjustering som bedre holder tritt med prisstigningen. Hovedtrekkene i ordningen har likevel ligget fast siden 2009. Derfor har regjeringen satt ned en svært kompetent gruppe til å vurdere hvordan ordningen virker, hva som er bra, og hvor forbedringspotensialet ligger.

Bostøtten er i stor grad automatisert. Beregningen tar utgangspunkt i opplysninger som enten ligger godt kvalitetssikret i tilgjengelige registre eller dokumenteres av søkerne ved behov. Reelle utgifter til strøm har så langt ikke vært praktisk tilgjengelig. Vi har flere ganger de senere årene blitt oppmerksomme på hvor store svingningene i strømprisene kan bli, og hvilke konsekvenser det kan få for vanskeligstilte. Nettopp derfor har vi bedt ekspertgruppen spesielt om å svare på om og hvordan endringer i strømprisene bør påvirke bostøtten. Jeg mener det er all mulig grunn til å vente på det svaret fremfor å starte en parallell utredning av endringer som i beste fall kan tre i kraft bare noen måneder før ekspertgruppens rapport kommer.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Karin Andersen (SV) [17:46:53]: Jeg har lest mandatet til ekspertutvalget med interesse. Det er litt vanskelig å få tak i om man egentlig er bedt om å se på den type urettferdigheter som ligger i systemet, nemlig at noen får dekt strømudgifter som en del av boutgiftene sine og andre ikke. Representanten Nordlund nevnte noen, men det andre er jo at det bare er pensjonister som har det. De fortjener det, men det kan være kaldt i huset til småbarnsfamilier og enslige også når det er sånn som den vinteren vi har nå, og lommeboka er tom.

Er det da slik å forstå at dette er et tema som statsråden mener skal utredes i denne ekspertgruppa, og at regjeringen også ser at dette er en urettferdighet det bør ryddes opp i?

Statsråd Nikolai Astrup [17:47:53]: Det fremgår eksplisitt av mandatet at de skal se på om strømudgifter bør vurderes i forbindelse med bostøtten, og på hvilken måte. Så dette er eksplisitt nevnt, og jeg oppfatter derfor at det er godt innenfor gruppens mandat å se nettopp på den problemstillingen representanten reiser.

Jeg har tillit til at de kommer til å gå grundig inn i den problemstillingen, ikke minst i lys av at man nå ved flere anledninger de senere år nettopp har foretatt ekstraordinære utbetalinger som følge av at strømpri-

sene i kortere eller noe lengre perioder har vært ekstraordinært høye. Og det er ikke noen tvil om at strømprisene varierer mye. I fjor hadde vi rekordlave strømpriser. Nesten hele sommeren var det nær nullpriser i Norge, noe som var ekstraordinært, og så har vi hatt disse siste fem ukene, fra 1. januar og utover, med ekstraordinært høye strømpriser. Dette varierer mye, og det er bra at utvalget skal se på det.

Karin Andersen (SV) [17:49:03]: Jeg har også sett denne setningen, men når jeg leser «om de bør», kan det også tolkes sånn at dette kanskje skal fjernes for dem som har det i dag, og at det ikke skal inn i det hele tatt.

Det andre jeg vil spørre statsråden om, er: SV har foreslått at man trenger en slags permanent mekanisme, slik at når strømprisene øker mye, kan man slippe å ha denne typen runder i Stortinget for å bøte på det. Ser statsråden behov for en slik mekanisme, for de uforutsette, store utgiftene som en del mennesker ikke har penger til? Det er jo ikke bare å la være å fyre. Man kan kanskje kle på seg og fryse litt, men det er rør som fryser, og det er bygninger som blir ødelagt, så dette er en mye større sak, sånn sett, for mange når de kommer i en slik situasjon.

Statsråd Nikolai Astrup [17:50:05]: Det er nettopp fordi dette er en viktig problemstilling, at utvalget som skal se på bostøtteordningen, også skal vurdere det. Jeg har tillit til at de gjør en grundig vurdering av det, og jeg har ikke tenkt å forskuttere nå hva jeg skal mene om utfallet av det de finner. Men at det er en viktig problemstilling, er det ingen tvil om, derfor er jeg glad for at utvalget skal se på det.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Karin Andersen (SV) [17:50:48]: Dette utvalget er jeg også veldig spent på, men jeg har merket meg at det ikke står at man skal bedre bostøtten, eksplisitt, men skal bare gjøre vurderinger.

Grunnen til at jeg tok ordet, er at hver gang vi diskuterer bostøtte nå, får vi denne historien om at regjeringen har styrket bostøtten. I denne innstillingen har vi dokumentert at det ikke er korrekt. Siden 2010 har vi blitt 470 000 flere mennesker i dette landet. På den tida var det 155 410 husstander som fikk bostøtte. I dag er det 124 250 husstander. Det er altså mange færre som får bostøtte nå, selv om vi har blitt mange flere.

Så kan vi se på noen andre parametere som kanskje kunne tilsi at dette var riktig. Da måtte man tenkt seg at det var mange færre fattige i dette landet. Det er det

ikke. Det er mange flere fattige i dette landet nå enn det var da.

Så kunne man se på hvordan inntektene til dem med de minste inntektene har utviklet seg. Jo, de har gått ned i denne perioden. Altså er de fattigere og trenger mer bostøtte – særlig når vi setter dette opp mot hvordan boutgiftene har utviklet seg i den samme perioden. De har nesten eksplodert. Vi kan også se på de konkrete nominelle bevilgningene. Hvis vi sammenligner dem, er de omtrent de samme nå som for ti år siden.

Det betyr selvfølgelig at bostøtten er kraftig svekket. Vi har også satt opp disse regnestykkene – etter et brev vi har fått fra statsråden – som viser at selv om bostøtten i kroner og øre for den enkelte husstand har økt, har altså inntekten blitt redusert og boutgiftene økt, slik at man sitter igjen med et reelt tap. Hvis man får færre kroner i bostøtte, har mindre inntekt og høyere boutgifter, er det ikke en bedring av bostøtten. Det er en svekkelse av bostøtten, og det i en situasjon der forskjellene øker, og der boutgiftene er det som eter hull i lommeboka til folk, og særlig til de fattigste familiene.

Bolig er kjernen i all sosialpolitikk. Boligen er et hjem, og det er vi nødt til å ta på større alvor i denne salen. Vi er nødt til å styrke bostøtten kraftig framover. Mange andre omlegginger trengs også i boligpolitikken, slik at den blir mer sosial og folk får større frihet og flere valg. Men bostøtten er ikke styrket, den er svekket under denne regjeringen.

Statsråd Nikolai Astrup [17:54:02]: Når representanten Andersen inviterer til en bredere debatt om bostøtten, føler jeg det er riktig at jeg sier noen ord om det. Når færre får bostøtte, slik representanten peker på, skyldes det at feilutbetalingene er kraftig redusert. Det er færre som søker, og mange søkergrupper har høyere realinntekt.

Bortsett fra en innstramming av nettoformue i 2015 har denne regjeringen aldri kuttet i bostøtten. Tvert imot har regjeringen styrket bostøtten gjennom flere år. Boutgiftstaket har økt hvert år og særlig mye for barnefamiliene og andre store husstander. Minste beløp som utbetales, er satt ned fra 352 kr til 50 kr. Barns inntekt er tatt ut av inntektsgrunnlaget. Ny praksis for prisjustering sikrer at støtten holder bedre tritt med prisstigningen. Bostøtten er blitt mer målrettet ved at den beregnes på grunnlag av oppdaterte inntektsall. Beboere i bokollektiv har fått bedre mulighet til å motta bostøtte. Omleggingen til nytt inntektsgrunnlag har gjort bostøtten mer målrettet og redusert feilutbetalinger fra og med 2017. Det betyr at langt færre enn før får bostøtte de ikke skulle hatt. Færre har søkt om bostøtte de seneste årene, bl.a. på grunn av økt syssel-

setting. Det håper jeg vi kan være enige om er en bra ting.

Den årlige justeringen av folketrygdens grunnbeløp, G, gjør at uføre og andre trygdede får reelt bedre inntekt. Under den rød-grønne regjeringen ble bostøtten en stadig mindre andel av mottakernes boutgifter. Fra 2014 til 2018 var andelen nokså stabil. Med forbedringene i 2019 økte andelen. Uførereformen i 2015 førte til økt bruttoinntekt for uføre. Dette kunne betydd redusert bostøtte. Regjeringen har sørget for en kompensasjonsordning etter uførereformen som sikrer dem som var uføre og mottok bostøtte før reformen. De som har blitt uføre etter reformen, får bostøtte på samme vilkår som lønnstakere.

La meg også få lov å avlegge representanten fra Rødt en liten visitt. Hun sa i sitt innlegg at årsaken til de høye strømprisene er at vi har utvekslingskapasitet med utlandet, altså kabler for eksport og import av strøm. Min påstand vil være at vi skal være veldig glade for at vi har utveksling med våre naboland. Alternativet ville kunne medføre at vi hadde en betydelig høyere strømregning i Norge, eventuelt en betydelig overkapasitet, som jo også forbrukerne ville ha måttet betale for i en eller annen form.

Takk for debatten.

Karin Andersen (SV) [17:57:02]: Jeg er ikke ferdig med dette, og jeg kommer ikke til å gi meg før bostøtten blir bedre enn det den er nå.

Ja, den har blitt mer målrettet. Den er så målrettet nå at i siste budsjett opplyste ikke regjeringen hva en gjennomsnitts husholdningsinntekt var for dem som fikk bostøtte. Men i fjor gjorde de det. Da var en gjennomsnitts husholdningsinntekt på 130 000 kr. Så lite tjente de familiene. Og hva hadde de i boutgifter? Det sto i samme proposisjon – 92 000 kr i året. Det er rimelig langt unna det vi i denne salen lever med.

Jeg har også tall som viser at i 2011 var andelen bostøttemottakere med boutgifter over taket på 51,7 pst. I 2019 var det 74,7 pst. som hadde høyere boutgifter enn det de får regnet med i ordningen. Det er flere som er fattige, men grensen for å få bostøtte nå er så lav at svært mange har gitt opp. Det er veldig alvorlig.

For SV er det en kjerneverdi at vi skal fordele mer rettferdig og sørge for at de som har dårlig råd, skal bo trygt. Er det noe vi vet om folk med dårlig råd, og særlig barnefamilier, er det at de flytter ofte. Det er forferdelig opprivende for barn som aldri får fotfeste – verken i skole, barnehage, nabolag eller vennekrets. Dette går helt til kjernen av det vi diskuterer.

Det saken i dag dreier seg om, er strømavgiftene. Da er det sånn at disse barnefamiliene ikke får dekt strømavgiftene sine. De får ikke engang regnet dem inn i sine

boutgifter i dag. Pensjonistene får det, og det er jeg veldig glad for. Men vi må få det inn, for dette er helt elementære utgifter en familie må ha råd til.

Dette er en av de virkelig viktige, store oppgavene staten er nødt til å ta større ansvar for framover – ikke mindre ansvar. Jeg vet at statsråden vet at 3 mrd. kr i 2011 og 3 mrd. kr i 2021 ikke har den samme verdien, verken i statsbudsjettet eller i privatøkonomien til dem som får bostøtte.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 10.

Sak nr. 11 [17:59:47]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arne Nævra, Torgeir Knag Fylkesnes og Karin Andersen om opprettelse av et ekspertutvalg som skal utrede mulige varige konsekvenser for reisevaner og trafikkprognoser innen samferdselssektoren av pandemien (Innst. 277 S (2020–2021), jf. Dokument 8:97 S (2020–2021))

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Bengt Fasteraune (Sp) [18:00:56] (ordfører for saken): Denne saken dreier seg om et representantforslag fra SV om opprettelse av et ekspertutvalg som skal utrede mulige, varige konsekvenser etter pandemien for reisevaner og trafikkprognoser innen samferdselssektoren.

Jeg vil takke komiteen for et konstruktivt samarbeid.

Koronaepidemien har medført de mest inngripende tiltakene Norge har hatt i fredstid. Smitteverntiltakene påvirker hverdagen til alle landets innbyggere. Transportsektoren er også kraftig påvirket.

Det er et avgjørende spørsmål for transportsektoren om pandemien vil gi varige atferdsendringer og endringer i transportetterspørselen. Det er de varige endringene som er viktige når det blir utarbeidet en nasjonal transportplan for perioden 2022–2033, og som danner grunnlag for store infrastrukturinvesteringer. NTP må ta høyde for denne usikkerheten.

Flere forskningsresultater begynner å gi oss svar på mulig varighet av konsekvensene. Transportøkonomisk institutt har gjennomført flere spørreundersøkelser for å se nærmere på hvordan arbeids- og reisevanene har endret seg og om det er grunn til å forvente at endringene er varige. Svar fra undersøkelsene tyder på at det er et betydelig potensial for å redusere omfanget av arbeidsreiser og få en jevnere fordeling av arbeidsreisene over døgnet.

Virksomhetene skal – ut fra svar fra statsråden – underveis i planperioden vurdere rekkefølge, omfang og framdrift på prosjekter i lys av endrede forutsetninger. Et ekspertutvalg vil ha begrenset tid dersom svaret skal leveres Stortinget tidnok til behandlingen av NTP, og utvalget måtte nyttiggjøre seg den samme statistikken og den samme tidlige forskningen som Samferdselsdepartementet allerede har tilgang til.

Det er viktig å merke seg at statsråden i sitt svar til komiteen vektlegger at det må legges til rette for en gjennomføring av investeringene i Nasjonal transportplan som gir rom for at usikkerheten har økt, som igjen medfører nytenkning i planleggingen av og behov for å møte befolkningens transportbehov på en kostnadseffektiv og klimavennlig måte.

I de store byene brukes det veldig mye penger på å investere i infrastruktur som kun er i bruk i rushtiden noen timer per dag. Det må være et mål at disse toppene blir flatet ut, noe som også hadde spart samfunnet for mye penger. Dette kan også forsterkes i framtiden dersom bruk av hjemmekontor, fleksibel arbeidstid og digitale møter blir mer vanlig enn tidligere. Det må være en målsetting at kollektivløsningene, spesielt tog, legger til rette for at reisetiden kan bli en del av arbeidstiden.

Kirsti Leirtrø (A) [18:04:12]: Vi har allerede fått mange lekkasjer fra framleggingen av Nasjonal transportplan som kommer den 19. mars. Mye tyder dermed på at regjeringen er ferdig med planen, og at samferdselsprioriteringene de neste årene allerede er lagt. Allikevel må jeg si at SV i dette representantforslaget peker på noe viktig. Reisevanene våre vil være endret som en følge av den pandemien vi står oppe i. Vi kan se for oss at vi har blitt betydelig mer digitalisert, og at vi dermed for framtiden vil få færre arbeids- og seminarreiser. Vi kan se for oss at vi også i framtiden vil ha økt bruk av hjemmekontor, og at det kan redusere rushtrafikken. Vi kan også se for oss at godstransport bør få enda større prioritering, og at måten vi tenker på, blir endret. Vi har i denne stortingsperioden hørt flere ta til orde for at det forskes for lite på samferdselsområdet, og at dette bør løftes betraktelig, slik som det er gjort innenfor helsesektoren f.eks.

Like muligheter i hele landet krever lik tilgang til bredbånd og mobildekning. Vi trenger også sikkerhet for stabilitet i nettet, og vi trenger løsninger som fungerer for alle. Norges geografi og råvarebaserte verdiskaping og bosettingsmønster gjør oss enda mer avhengige av flytransport enn mange andre land. Luftfarten er av kritisk betydning for eksportnæringen og reiseliv og spiller en viktig rolle for næringslivet for øvrig.

Luftfarten representerer også betydelig sysselsetting som bransje, i form av både direkte sysselsatte og indirekte sysselsetting, totalt om lag 60 000 personer i Norge. Det ser vi på ledighetstallene rundt Gardermoen. Ullensaker har 8,5 pst. arbeidsledige eller permitterte.

Det er ennå for tidlig å vite hva som er de langsiktige konsekvensene av koronapandemien, selv om flere forskningsresultater nå begynner å gi oss svar på noe av dette. Arbeiderpartiet har forventninger til at kommende Nasjonal transportplan vil avsette mer midler til forskning og tiltak for å styrke vår råvarebaserte verdiskaping og bosettingsmønster.

Helge Orten (H) [18:07:26] (komiteens leder): Først av alt: Jeg synes forslagsstillerne her reiser en veldig viktig diskusjon, nemlig hvordan denne pandemien vil påvirke oss – både i det kortsiktige perspektivet som vi står midt oppe i, og ikke minst i det langsiktige perspektivet. Kan vi se noen varige atferdsendringer på grunn av den pandemien som vi nå går igjennom?

Den kortsiktige effekten er jo helt åpenbar. Vi har levd med den nå i et års tid, og vi ser at den har stor betydning for luftfarten, for kollektivtransporten, og den kan ha betydning for bilbruken. Vi endrer vanene våre, i den forstand at vi i større grad bruker digitale løsninger, og flere jobber hjemmefra. Spørsmålet er om dette er en situasjon som vil vedvare, og mye tyder vel på at i hvert fall bruken av hjemmekontor, for dem som har anledning til det, vil bli mer utbredt. Bruk av digitale løsninger vil gjøre det mulig for oss å jobbe på helt andre måter enn tidligere. Så det er veldig god grunn til å tro at dette kan ha en viss varig effekt på reisemønstret vårt og atferden vår.

Når vi likevel ikke går inn for forslaget, er det fordi det er for kort tid opp mot Nasjonal transportplan til at et ekspertutvalg skal kunne legge fram noe særlig annet enn det vi alt har av tilgjengelig informasjon i arbeidet med Nasjonal transportplan. Så vi ser ikke det som en hensiktsmessig tilnærming. Derimot ser vi at det er all mulig grunn til å fortsette denne diskusjonen og se på hvordan vi kan prøve å danne oss et bedre bilde av hvordan dette vil påvirke transportinfrastrukturen vår, behovet for investeringer, måten vi vil bevege oss på, og mobiliteten i framtida. Det er et arbeid som jeg mener

er viktig, og som vi må ha et perspektiv på nå i etterkant, når ting begynner å normalisere seg. Da må vi se på endringene i samfunnet og begynne å bruke den kunnskapen for det den er verd.

I arbeidet med Nasjonal transportplan er det nå også viktig at en tar høyde for den usikkerheten dette har skapt, og at en legger til grunn tilstrekkelig fleksibilitet også i utforming av infrastrukturen, slik at vi har mulighet til å tilpasse oss innenfor den tolvårsperioden som Nasjonal transportplan skal vare.

Så vi kommer ikke til å gå inn for forslagene, for vi mener at et ekspertutvalg nå ikke er særlig hensiktsmessig – det vil ikke kunne gi oss noen merinformasjon. Men jeg ønsker denne diskusjonen velkommen i tida som kommer, for jeg tror dette blir en viktig diskusjon som også vil påvirke hvordan vi planlegger både infrastruktur og annet.

Tor André Johnsen (FrP) [18:10:30]: Selv om SV er et av de partiene som står lengst unna Fremskrittspartiet, og et av de partiene som vi absolutt er mest uenig med, må jeg si jeg synes det er fantastisk å ha slike hyggelige og dyktige knallrøde kollegaer som Arne Nævra.

Det er nesten imponerende å se hvor «flinke» Nævra og hans kollegaer er til å kamuflere og pakke inn politiske tiltak og ambisjoner i et vakkert silkepapir, slik at den skjulte agendaen ikke skinner så godt igjennom. Men vi i Fremskrittspartiet lar oss ikke lure av SV, uansett hvor flinke de er til å prøve å kamuflere sine politiske ambisjoner.

Det er ingen tvil om at SV her har et sterkt ønske om å prøve å få bekreftet at det er et mindre behov for å kjøre bil og følgelig mindre behov for å bygge veier, spesielt et mindre behov for å bygge firefelts motorveier, veier som vi i Fremskrittspartiet er veldig glad i å kjøre på, og som de som er glad i å kjøre bil, som må kjøre bil, og har behov for å kjøre bil, selvfølgelig også er veldig glad i å kjøre på. De kommer raskt fram dit de skal, helst i minst 110 km/t.

Selv om ordlyden i forslaget høres ufarlig ut, nemlig å etablere et såkalt «ekspertutvalg som skal konsekvensutrede pandemiens mulige langtidsvirkninger på reisevaner og øvrig transport av betydning for norsk transportplanlegging», er intensjonen i forslaget ikke ufarlig. Vi i Fremskrittspartiet tolker nemlig dette som et forsøk på å få bekreftet at på grunn av at vi reiser mindre, at færre kjører bil til jobben på grunn av hjemmekontor og digitale møter, blir det mindre behov for å bygge veier.

Men der er Fremskrittspartiet helt uenig med SV. Fremskrittspartiet er krystallklar på at det selvfølgelig er et stort behov for å fortsette å bygge landet med trygge og sikre firefelts motorveier. Det er behov for å

knytte byer, landsdeler og hele landet sammen med et sammenhengende motorveinettverk, slik alle andre land i Vest-Europa og USA allerede har gjort, og slik flere og flere land i Øst-Europa, Midtøsten, Afrika og Asia også gjør eller allerede har gjort. Vi bygger ikke veier bare for arbeidspendlere, men også for næringslivet, for transportnæringen og ikke minst for reiselivet.

En ting er at det er mulig å ha arbeidsmøter på nett, men det blir ikke samme ferieopplevelsen å ta skiferien til Trysil på Teams. Det er heller ikke mulig å sende mat og andre varer over nettet. Det må fortsatt være mulig å transportere varer og folk med fly, tog, båt eller bil på trygge, gode og sikre veier.

Arne Nævra (SV) [18:13:44]: Dette er en ganske underlig situasjon. Det ser altså ut til at ingen andre partier i transportkomiteen ønsker mer kunnskap om pandemiens virkninger på samferdselssektoren. Er det mulig? Ja, innstillingen forteller det. Et ekspertutvalg satt sammen av de beste forskningsmiljøene våre på feltet ville gitt oss mye mer kunnskap om hvilke grep vi bør ta innen transportsektoren framover. Vi forvalter milliarder i transportkomiteen.

Kunnskap er makt, blir det sagt. Ja, men flertallet her ønsker altså ikke denne makten. Skal alt fortsette som før etter pandemien? Det er en merkelig holdning. Jeg trodde i min naivitet at dette forslaget kunne alle partier samle seg om. Det trodde jeg.

TØI og mange andre har lagt fram de første tallene over endringer i reisevaner og mulige langtidsvirkninger av pandemien. I alt seks spørreundersøkelser har de gjort. Urbanet Analyse har undersøkt det, og NHO har gjort det. Det som foreløpig er konklusjonen, er ganske logisk, men viktig: Hjemmekontoret er på et vis oppdaget. De tekniske løsningene er oppdaget. Ny arbeidsro er oppdaget – ikke minst for dem som ikke liker åpne arbeidslandskap på jobben.

Den siste undersøkelsen til TØI viser at 46 pst. av dem som har mulighet til det, vil ha hjemmekontor 1–2 dager i uken etter koronapandemien. Før koronaen var det bare 19 pst.

NHO har sagt at rundt halvparten av medlemsbedriftene vil legge opp til mer fleksible jobbløsninger med hjemmekontor etter koronaen.

Dette vil få klare følger for samferdselsplanleggingen.

Urbanet Analyses rapport viser at kollektivtransporten på lang sikt kan miste mellom 13 og 17 pst. av passasjerene, sier jeg med henvisning til representanten Johnsen, som følge av endrede reisevaner og svekkede konkurranseflater for kollektivtransporten.

Vi snakker altså ikke bare om motorveier. Det kan sjølsagt også få klare følger for trafikkprognosene på

vei. Skal vi ikke ha kunnskap om det ved veiløsningene vi velger? Trenger vi nå en tredje rullebane på Gardermoen? Andre flyplassutbygginger? Jeg bare spør.

Det har vært fokusert på tidsperspektivet i SVs forslag. Representanten Orten nevnte det, og andre har nevnt det, at vi ikke rekker å få resultater før NTP skal behandles. Se nå bort fra den da! Det er jo ikke hovedpoenget med dette forslaget. Hovedpoenget er at ekspertutvalget skal levere en sluttrapport ved årsskiftet 2021–2022. Det er det vesentlige. Hvorfor i all verden kan ikke representantene støtte det? Det skjønner jeg ikke.

Nei, man ønsker altså ikke kunnskap. Man gjør som verdens største fugl, som ikke kan fly, men derimot dytter huet langt ned i sanden.

Jeg tar med dette med meg arkene mine og tar opp SVs forslag.

Presidenten: Da har representanten Arne Nævra tatt opp det forslaget han refererte til.

Jon Gunnes (V) [18:17:08]: Venstre er svært godt fornøyd med at mange av kollektivtilbudene er opprettholdt. Det har vi klart selv om trafikkgrunnlaget og passasjerantallet ikke er til stede for at bussen og toget skal gå så ofte, og til og med på noen av de flyene jeg farter med, er det ganske få passasjerer. Så det er klart at behovet i dag ikke står i forhold til den mengden samferdsel som faktisk tilbys, men slik er det fordi vi har håp om at vi snart kommer ut av denne situasjonen. Vi har helt klart et behov for mer transport den dagen vi kommer over til normale tilstander.

Så prøver SV allerede nå å si at de vet hva som egentlig er behovet – eller at det er en ekspertgruppe som er behovet – kanskje flere måneder før vi er ferdig med denne pandemien. Det tror ikke jeg er riktig tidspunkt for å sette ned et sånt ekspertutvalg. Jeg tror det er mye bedre nå å avvente hvordan dette utvikler seg, og ikke minst hvordan det blir når vi analyserer behovene til folk. For det vil fortsatt være skole fra kl. 8 til 15, og barnehagen vil være åpen. Hvis vi skal snu om hele samfunnet slik at det ikke blir noen problemer i rushtrafikken, at det ikke blir noen skjevfordeling av antall passasjerer om morgenen og kvelden sammenlignet med midt på dagen og om natten, da må hele samfunnet omarbeides. Det er det ikke sikkert vi er interessert i. Så her er det mange spørsmål som må besvares, og ikke bare med tanke på analyser av transportbehovet.

Jeg tror faktisk ikke det er noen eksperter som klarer å svare, rett og slett, de klarer ikke å svare på de utfordringene som SV nå foreslår at vi skal sette ned et ekspertutvalg for å løse – et ekspertutvalg som allerede nå skal gi oss noen hint om NTP, og senere, ved neste årsskifte, om f.eks. 2025, 2030 og videre framover.

Vi hadde et ekspertutvalg som leverte sin rapport for to år siden, og de tok opp dette med stresstesting. Jeg tror vi må stresse og teste enda mer og faktisk være enda mer årvåken for forandringer. For ja, forandringer blir det, men vi vet ikke hvordan.

Statsråd Knut Arild Hareide [18:20:28]: Det er blitt sagt fra denne talarstolen allereie, men det er veldig viktige problemstillinger forslagsstillarane løftar med dette forslaget. Me veit at dei smitteverntiltaka som regjeringa har kome med, har ført til store konsekvensar, og transportsektoren er ein av dei sektorane som er ramma hardest. Det er ein veldig dramatisk situasjon innanfor luftfarten, men òg for kollektivreisande. På grunn av at mobiliteten er gått ned, får me endringar.

Det er eit veldig sentralt spørsmål for transportsektoren generelt, og for Nasjonal transportplan spesielt, om me går tilbake til det som var normalen før. Det me no ser, er kortsiktige endringar, og me forventar òg at konsekvensane for transportsektoren og segment innanfor den, vil vere der over lengre tid – og me forventar òg varige endringar. Det har ikkje minst betydning for infrastrukturinvesteringar framover, og eg deler ønsket frå representantane om at NTP må ta høgd for denne uvisse.

Så har eg lyst til å peike på noko. Me legg nettopp opp til at uvisse skal takast høgd for, i NTP. For det første er det slik at me legg opp til ei optimalisering og ei porteføljestyring, og det er jo nettopp for å kunne handtere uvisse, innovasjon og fornying, men òg den typen uvisse som dette representantforslaget peikar på. For det andre er NTP òg ei stortingsmelding. Det er ikkje slik at me gjer vedtak om prosjekt i Nasjonal transportplan. Dei kjem enkeltvis til denne salen, og me gjer vedtak om dei konkrete prosjekta. Dette er ein plan, og me skal altså ha ei porteføljestyring i både første og andre del av NTP.

Så trur eg òg det som det er peika på her, at me òg har behov for meir forskning innanfor denne sektoren, er viktig – fordi fornyinga, endringstakta, er så stor. Det bør me òg peike på inn mot NTP.

Eg synest saksordføraren gjorde veldig godt greie for kvifor me ikkje går inn for forslaget. Men eg er oppatt av at denne problemstillinga bør vere der òg i behandlinga av NTP, og det er viktig at me stiller spørsmål ved dei prosjekta, om korleis me ser utviklinga i lys av pandemien. Men at ekspertar her på kort tid vil kunne gi dei store og klarerande svara, trur ikkje eg. Men det er viktig for meg å signalisere at departementet vil vere tilgjengeleg med fagekspertisen sin, nettopp for ulike vurderingar under behandlinga av NTP.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kirsti Leirtro (A) [18:23:48]: Ett av de første dokumentene som kom i forbindelse med arbeidet med Nasjonal transportplan, var Teknologi for bærekraftig bevegelsesfrihet og mobilitet, en rapport fra ekspertutvalget innenfor teknologi og transportinfrastruktur. Det er utrolig mye spennende i den rapporten, og den har også vært på høring. En kan se for seg at ambisjonene om å endre på tankesettet innenfor Nasjonal transportplan var til stede. Så spørsmålet til statsråden blir: Hva er den viktigste kunnskapen vi lærte fra det ekspertutvalget, som kan få betydning for Nasjonal transportplan?

Statsråd Knut Arild Hareide [18:24:39]: Eg synest det er eit veldig godt arbeid som er gjort der. Dette er fag-ekspertise som ser på endringar. Eg trur ein av dei tinga me må tenkje igjennom, er: Kva er klimavenleg og miljøvenleg inn i framtida? Ja, me har nokre oppfatningar, og heldigvis vil jernbanen vere både klima- og miljøvenleg også framover, men me ser at me kan få endringar innanfor infrastrukturen som gjer at me får andre moglegheiter. Eg har ambisjonar bl.a. for luftfarten, som no er veldig hardt ramma på grunn av pandemien, men me veit at det kortbanenettet som me har i Noreg, kan vere heilt optimalt for å utvikle elfly, for å utvikle langt meir miljøvenlege fly. Der ser me at Europa ser til Noreg. EASA peiker nettopp på det samarbeidet dei har med både Luftfartstilsynet og Avinor, når dei ser på moglegheitene innanfor den sektoren. Det var også noko utvallet peikte på.

Bengt Fasteraune (Sp) [18:25:57]: Norge er et stort og mangfoldig land, også når det gjelder infrastruktur. I stor grad består den vel av veier som ikke er firefelts. Rasfarlige veier og veier som mangler gul stripe, har behov for utbedring. Jeg tror nesten man kan si det er uavhengig av hva denne pandemien vil føre til av etterdønninger. På disse veiene er det åpenbare behov for utbedringer. Mener statsråden det er fornuftig nå å prioritere disse strekningene som vi vet trenger investeringer, og som ikke blir påvirket av et eventuelt endret adferdsmønster eller reisemønster, eller hva vi nå skal kalle det?

Statsråd Knut Arild Hareide [18:26:45]: Det er eit godt spørsmål, og det er ikkje tvil om at dei mange vegane me har, der me ser at skred er ein stor fare, opplever eg at det er eit breitt politisk ønske om å prioritere. Så er paradokset at også når det gjeld skred, er det ei utvikling. Dei endringane som er knytte til klima, gjer at nokre vegar me for nokre tiår tilbake ikkje tenkte var skredutsette, reelt sett er det i dag. Så veit me også at ny teknologi kan gi oss moglegheiter i samband med skred. Me veit at i Troms fylke har dei eit prosjekt der

dei ser på om ny teknologi kan gi eit forvarsel som gjer at me kan gjere andre tiltak som er langt rimelegare, men som har den same sikkerheita for framtida. Det er spennande moglegheiter som innovasjon og teknologi gir oss her.

Bengt Fasteraune (Sp) [18:27:48]: Jeg takker for svaret, og jeg takker for at statsråden ser på dette som et mulighetsrom. Selv om ikke NTP er lagt fram ennå, snakkes det om reduserte ambisjoner, men likevel vil det jo brukes enormt med penger på samferdsel de neste årene. Med mye arbeidsledighet og mer usikkerhet om de økonomiske framtidsutsiktene i landet bør det kanskje være et felles mål at penger som brukes til å investere i infrastruktur, spesielt i en tidlig fase, bidrar til lokale, regionale og nasjonale ringvirkninger, ikke minst med tanke på de folka som trenger jobb. Det betyr flere arbeidsplasser og økt sysselsetting i Norge. Vil statsråden ta noen grep for å sikre at mest mulig av investeringene i kommende NTP, spesielt i den første perioden, bidrar til flere arbeidsplasser med norske fagfolk i Norge?

Statsråd Knut Arild Hareide [18:28:46]: Heldigvis er me no i ein situasjon der me byggjer veldig mykje infrastruktur, og me ser at norske entreprenørar gjer det veldig godt i den konkurransen. Da ein partikollega av representanten Fasteraune var samferdselsminister i 2012–2013, tok ho initiativ til at utanlandske entreprenørar skulle kome til marknaden. I dag har me ein god situasjon, der me ser at norske entreprenørar gjer det veldig godt. Det er med på å skape norske arbeidsplassar i Noreg, men me har også, og det synest eg er positivt, naturleg nok enkelte utanlandske entreprenørar som pregar marknaden.

Så er det nok slik at me skal kome tilbake til NTP-en når han blir lagd fram, men det er viktig for meg å seie at det er historiske satsingar på infrastruktur i Noreg. Me har ambisjonar om det også framover, og samanliknar me Noreg no med andre land i Europa, ser me at Noreg er eit av dei landa som verkeleg satsar på infrastruktur, og det er ei investering for framtida.

Bengt Fasteraune (Sp) [18:29:50]: Vi ser allerede nå noen signaler på at i pågående prosjekter som har utenlandske entreprenører – og jeg er enig med statsråden i at det er en viktig del av det norske arbeidslivet – på grunn av pandemien og kanskje også i framtiden på grunn av de virkningene pandemien vil ha utenfor Norge, altså i andre land, sliter man med å holde tiden på prosjektene og å holde seg innenfor budsjettene fordi folk ikke møter opp på grunn av disse restriksjonene. Da stiller jeg spørsmålet nok en gang: Er ikke dette momenter som tilsier at vi nå i løpet av et år eller to virke-

lig snur om lite grann og sier at vi tar det som vi vet er sikkert, vi tar prosjekter som er litt mindre i omfang, og som vi vet passer til det norske markedet, som en del av koronapakka, kall det gjerne det?

Statsråd Knut Arild Hareide [18:30:52]: Eg opplever å ha god dialog med entreprenørmarknaden i Norge, der me f.eks. diskuterer størrelsen på prosjekta. Dersom me går ti år tilbake, var bodskapen frå norske entreprenørar at dei ønskte større prosjekt. No synest dei at det kanskje har gått litt for langt. No peiker dei på at me kanskje bør ha litt mindre prosjekt, og at store prosjekt blir delte. Eg tenkjer at dette kan det vere ein god dialog med den marknaden om for å sikre at me skaper norske arbeidsplassar. Men det vil ikkje vere eit mål at det berre skal vere norske entreprenørar. Eg trur den balansen som me har i dag, er god, og i 2019, som er det siste året me har tal frå, var det norske entreprenørar som hadde 19 av 21 store prosjekt. Me ønskjer nettopp å skape arbeidsplassar, og eg trur også at når me får lagt fram Nasjonal transportplan, kan me i fellesskap leggje til rette for det. Til slutt vil eg seie at det er ganske imponerende at framdrifta i prosjekt er så god sjølv under ein pandemi. Det er eg imponert over.

Arne Nævra (SV) [18:32:09]: Jeg viste til flere rapporter som er initiert av kollektivselskapene sjøl og av forskningsinstitusjonene sjøl når det gjelder holdninger til nye reisevaner og jobbsituasjoner. TØI har måttet gå på en slags tiggerferd til utallige etater for å få en skjerv til sin forskning – en avgjørende viktig forskning, vil jeg kalle det – på hvordan vi skal prioritere milliardene våre framover. En skulle jo tro at det var av stor verdi for en statsråd, et departement og ei regjering å få sånne resultater.

Mitt spørsmål til statsråden er: Har statsråden og departementet gitt noen forskningsinstitusjoner i oppdrag å forske på dette feltet vi her snakker om, som grunnlag for de viktige prioriteringene i NTP? Har statsråden gitt oppdrag til forskning på dette feltet?

Statsråd Knut Arild Hareide [18:33:01]: I løpet av NTP-prosessen har me gitt mange oppdrag, og det er løpande forskning knytt til dette arbeidet. Eg er einig i det representanten Nævra peiker på, det kjem no fram spennande tal gjennom det arbeidet. Han nemnde TØI; eg kunne ha nemnd Urbanet Analyse, akkurat det same, som peiker på at mens 7 pst. svarte at dei ville ha heimekontor to dagar i veka før koronapandemien, er det no 12 pst. som seier det same. Før pandemien var det 14 pst. som sa minst ein dag i veka; no seier 30 pst. det.

Det er klart at dette kjem til å ha betydning. Eg trur at å konkludere totalt sett på dette inn mot NTP vil vere

vanskeleg uansett, men me bør gjere det me kan for å få meir informasjon. Me veit at det skal ganske små endringar til, f.eks. i rushtrafikken inn og ut av byar, der 5 pst. opp og ned får stor betydning.

Arne Nævra (SV) [18:34:06]: Jeg takker for det svaret, men jeg fikk vel ikke helt svar. Det første spørsmålet var om statsråden har gitt oppdrag til forskningsmiljøene. Jeg betviler at oppdraget er gitt; jeg tror de har satt i gang på egen hånd. Det var det ene spørsmålet. Det andre spørsmålet er om ikke statsråden ser, og det later altså til at heller ikke stortingsflertallet ser, at jeg ikke snakker om at vi skal konkludere i dag – det skulle bare initiere et ekspertutvalg som skal komme med konklusjoner ved årsskiftet. Det vil si at de har nye data kanskje i november, og så kommer forskningsresultatet da ved årsskiftet. Jeg vil tro at forutsetningen har endret seg ganske betydelig til november, og at det da vil være mulig å komme med nye konklusjoner om reisevaner og jobbvaner hos folk. Først og fremst: Er det tatt initiativ og gitt oppdrag fra statsrådens side til forskningsmiljøene på dette feltet?

Statsråd Knut Arild Hareide [18:35:10]: Eg ser fram til det samarbeidet me skal ha om Nasjonal transportplan. Ein av tinga eg meiner er viktig, er å auke forskinga innanfor denne sektoren. Det skal me gjere. Så har me naturleg nok bedt om eit betydeleg arbeid, og det har òg vore eit løpande arbeid knytt til NTP. Men eg har lyst til å seie at det viktigaste arbeidet som blir gjort her, er gjort av fagfolka i dei underliggende etatane våre.

Eg trur òg me må vurdere dei ulike prosjekta opp mot denne situasjonen. Det er derfor eg meiner at heile tenkinga rundt denne NTP-en er så viktig. Eg opplever at det er ganske brei politisk einigheit om at det er ei porteføljetenking. Det vil seie at me vil ha moglegheit til å gjere endringar i lys av endringar i situasjonen, i lys av om prosjekta blir betre, og det vil bli vurdert opp mot nettopp bruken, opp mot ny kunnskap, og det må me vurdere løpande heile tida.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talerne som heretter får ordet, har også en tale-tid på inntil 3 minutter.

Arne Nævra (SV) [18:36:30]: Jeg vil ta utgangspunkt i representanten Jon Gunnes' innlegg. Jeg tror sjelden jeg har hørt noe så lite foroverlent, så få nysgjerrige spørsmål og en så bastant konklusjon om at vi får da ikke greie på noe mer – en sånn holdning. Det var nesten litt sjokkerende. Jeg kjenner representanten Gunnes som en som er vitebegjærlig. Med sin bakgrunn som ingeniør bygger vel representanten på kunnskaper, vil jeg tro, og så sier representanten at vi ikke

kan regne med at vi får noen ny viten fra forskningsmiljøene! Er det mulig å høre noe sånt fra denne talerstolen fra en ingeniør? Dette var et underlig innlegg, som ble hørt av meg.

Så er det et poeng her, og det gjelder at vi må bruke denne anledningen til å få et skifte i våre reisevaner, til på en måte å sementere at vi kan bruke hjemmekontoret mer. Naomi Klein sier: Vi må ikke tilbake til hvordan det var før. Kanskje ikke alle kjenner Naomi Klein, men for dem som kjenner henne, er det en viktig stemme i klimadebatten bl.a. Nå har vi fått et mulighetsrom til å endre noe. Det må vi vel gripe fatt i – klima- og miljøministeren sitter i salen, samferdselsministeren sitter i salen. Det er jo akkurat nå, i en slik situasjon, etter pandemien, at vi må gripe muligheten også for klima og miljø. Vi skal på mange måter hylle situasjonen. Det er ikke bare negativt at folk har oppdaget hjemmekontorets muligheter. Dermed synes jeg det var en litt passiv holdning jeg hørte fra flertallet i salen, også fra statsråden som har uttalt seg, til å kunne gripe den muligheten som ligger i et skifte for reisevanene våre og gjøre det til noe positivt, i den forstand at man kan tenke miljø og klima.

I California har visstnok et av fylkene beordret 60 pst. av de arbeidende til å ha hjemmekontor. Vi vet at California er en foroverlent delstat som tenker miljø, og som tenker klima. Var det ikke sånne tanker vi nå skulle begynne å tenke, at vi utnytter koronaepidemiens positive sider? Det er vanskelig å finne dem i den situasjonen som vi er i nå, men det er faktisk noen innen samferdsel og innen miljø. Da har jeg faktisk nevnt det også.

Magne Rommetveit hadde her teke over presidentplassen.

Jon Gunnes (V) [18:39:34]: Jeg har nok uttrykt meg veldig klønete i det innlegget jeg hadde når Arne Nævra har oppfattet at jeg er imot både forskning og eksperter. Det er jeg slett ikke. Komiteen hadde et møte i dag med TØI og SINTEF innenfor samferdselssektoren, som var meget interessant, framoverlent når det gjelder prissystemer og elbilsatsingen, og også når det gjelder hvilke energibærere vi i framtiden kan se for oss at transporterer oss rundt omkring i dette landet. Det er slike ekspertgrupper som får samferdselen lenger framover. Derfor nevner jeg denne ekspertgruppen fra 2019, som leverte en spennende rapport. Men det er ikke alt som står der, de hadde f.eks. ikke sett for seg at det skulle kunne være så mye bruk av hjemmekontor. Og min påstand er fortsatt at vi ikke vet om det er det som blir den store slageren, for å si det sånn, i arbeidslivet framover, om det er det som holder. Det er det akkurat nå, men det er fordi vi har pålagt oss det selv.

Derfor synes jeg det er spennende å vente noe med tanke på pandemien, der vi er i en meget stresset situasjon. Vi vet ikke hvordan vi håndterer det etter at pandemien er ferdig. Jeg ber egentlig bare om at vi tar det lite grann med ro, noen måneder, og så setter vi inn støtet – og planlegger ut fra de observasjonene og de resultatene vi får av disse undersøkelsene – på et noe senere tidspunkt. Jeg tror det er lurt, for da får vi heller de riktige svarene og kan bygge på dem når det gjelder hvordan vi får det framover. Jeg tror f.eks. at antall flyreiser blir lavere i framtiden, jeg håper det også, for de digitale møteløsningene er faktisk nå gjennomprøvd, og mye av det er vellykket. Men av og til må man selvfølgelig reise for å treffes også innen business, og jeg tror at folk lengter litt etter både ferier og opplevelser, så den kategorien reiser tror jeg ikke går så veldig mye ned.

Så kan det helt klart være andre former for omlegging også, og jeg mener at Bengt Fasteraune har et veldig godt poeng i sitt spørsmål til statsråden i replikkordskiftet angående hvilke områder vi bør satse på i den situasjonen vi er i nå, f.eks. dette med vedlikehold og gul midtstripe.

Bengt Fasteraune (Sp) [18:42:53]: Jeg glemte vel egentlig å si – i starten som saksordfører – at i likhet med det representanten Orten sa, er jeg særdeles tilfreds med at denne saken ble fremmet nå i forkant av NTP-behandlingen. Jeg har også stilt en del spørsmål til statsråden om de samme problemstillingene før denne saken ble fremmet. Jeg tror nemlig: Med tanke på det som kommer fram i debatten her, selv om det er noen nyanser på hvor man skal skaffe kunnskap, om det er et ekspertutvalg som skal jobbe på spreng to–tre måneder, eller om det er noe annet, er jeg rimelig sikker på at komiteen ønsker å få mest mulig kunnskap på bordet, som vi gjør bl.a. i en del av komitémøtene i dag.

Det blir sagt at det skal porteføljestyling til, og det blir gjort en del grep og lekket litt som det er forskjellig politisk syn på. Men jeg er rimelig sikker på at uansett hvilken styring man har når det gjelder konkrete prosjekter, er det faktisk noe som må settes foran noe annet. Og det må gjøres en vurdering i tid og rom. Det er det hele NTP-en faktisk dreier seg om. Det er klart at når vi er i en situasjon i Norge i dag hvor vi har hatt kjempeutfordringer med å være i nærheten av å oppfylle NTP-en av forskjellige årsaker – det kan sikkert være politikere som er overivrige etter å putte mest mulig i sekken, strupe inn på tiden og stramme skruen for pengene – er det også konkrete ting som har skjedd underveis i denne prosessen.

Jeg håper inderlig at man gjennom denne debatten har fått løftet en del problemstillinger som både statsråden og vi i komiteen kan ta med oss når vi skal jobbe

videre med det. Jeg tror faktisk at det som fort kan bli realiteten, er at man går inn og prioriterer steinhardt på det som er litt safe. Det er kanskje den riksveien som har manglet den gule stripen nå i 10–15–20 år, uavhengig av hvilken type teknologi vi har. Det er de som bor i et område hvor de stadig vekker er utsatt for ras. Det er den veien oppe i Østerdalen – jeg satt og hørte på representanten Sandtrøen her – som absolutt trenger de utbedringene som skal til. Jeg tror kanskje det er enda viktigere enn at vi skal pøse på med enda mer firefelts motorvei. Jeg tror faktisk det er en del sånne prosjekter mye av dette kan resultere i blir prioritert. Det håper jeg man tar med som en del av vurderingen.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 11.

Sak nr. 12 [18:45:56]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ole André Myhrvold, Sandra Borch, Bengt Fasteraune, Heidi Greni, Emilie Enger Mehl og Nils T. Bjørke om mer effektiv skadefelling av store rovdyr (Innst. 255 S (2020–2021), jf. Dokument 8:86 S (2020–2021))

Presidenten: Etter ønske frå energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve høve til inntil sju replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Lene Westgaard-Halle (H) [18:46:54] (ordfører for saken): Først vil jeg starte med å takke Stortingets mest sympatiske, engasjerte og kompetente komité for usedvanlig godt samarbeid i saken.

Da er vi tilbake og har nok en debatt om rovdyr. Jeg er veldig glad for at i hvert fall de fleste av oss i denne salen er enige om den todelte målsettingen vi har i rovdyrpolitikken, men den er vanskelig å forvalte, og vi må anerkjenne at dette er et av de vanskeligste politiske områdene å balansere.

Vi legger rovdyrforliket til grunn, og bestandsmålene har blitt litt vår hellige gral, men for noen av de store rovdyrene ligger vi over, og for andre ligger vi under. Det må vi være ærlige på, og det er vi nødt til å ta tak i – begge veier. Det betyr ikke at vi ikke hele tiden skal søke løsninger som forener og forsoner. Det gjør at vi blir bedre rustet til å ta tak i de utfordringene som lig-

ger på dette feltet, og faktisk kan klare den vanskelige balansen vi har pålagt oss selv.

I vinter har jeg jobbet ekstra mye med dette feltet. Jeg har fått en rekke innspill fra både jegere og bønder, naturvernere og helt vanlige folk som bor og lever med rovdyr. Meningene er omtrent like mangfoldige som innspillene, men det har vært en veldig lærerik vinter. Jeg har sett hvordan jerven tar over nye områder på Vestlandet, hvordan ørnen oppfører seg i Trøndelag, og neste uke blir det en ny tur ut i felt i ulvesonen i Hedmark. Jeg har også i løpet av vinteren mottatt, sannsynligvis fordi jeg tok initiativ til det, en veldig stor bunke med brev med forslag til hvordan vi kan gjøre rovdyrpolitikken mindre konfliktorientert, og det har kommet veldig mange gode forslag til løsninger. Det har kommet en del sinte brev også, fra begge sider, men mange gode forslag, og jeg skal prøve å innarbeide dette på feltet framover.

Det er viktig at vi har en effektiv skadefelling av store rovdyr. Sammen med en velfungerende rovdyrforvaltning som følger opp føringene fra Stortinget, og selvfølgelig naturmangfoldloven og Bernkonvensjonen, må vi ta vare på den todelte målsettingen, altså både for beitenæringen og for rovvilt.

Det er positivt at tallet på sau og lam i utmarksbeite har holdt seg noenlunde stabilt, på rundt 2 millioner, mens tallet på tap har gått dramatisk ned. Tallene for tap til bjørn har også gått ned, men det samme gjelder f.eks. ikke for tamrein, hvor tapstallene har holdt seg stabile, dessverre. Vi skyter ca. 200 store rovdyr i året i Norge, men jeg ser at enkelte begreper blandes litt i akkurat den debatten, og det er viktig å skille mellom lisensfelling og skadefelling. Stortinget har vært tydelig på at lisens- og kvotefelling utført av vanlige jegere skal være hovedvirkemidlet. Skadefelling handler om å ta ut individer som gjør skade.

Forvaltning av rovdyr skal bygge på både vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap. Det er ingen enkel oppgave, og den må ikke tas lett på, særlig ikke for de store rovdyrene.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [18:50:14]: Skadefelling handler om å ta ut individer som gjør skade. Det er det som er hovedtemaet i dette representantforslaget. Der av forslaget og det viktige temaet som tas opp, er basert på erfaringer som et skadefellingsprosjekt har gjort i Nord-Østerdal og Engerdal. Der har det blitt gjort et veldig godt og grundig arbeid. De som har vært med i prosjektet, sier også at samarbeidet med statsforvalteren har vært veldig positivt i dette arbeidet regionalt. Det er bra å se at det kan komme opp gode og faglig godt begrunnede diskusjoner med utgangspunkt i et så

grundig og godt dokumentert arbeid som er gjort regionalt.

Vi må huske på bakteppet her. I Nord-Østerdal har vi for kort tid siden hatt store tap av husdyr, noe som gjør matproduksjonen svært krevende, og mange beitebrukere er usikre på om de ønsker å fortsette, eller om det i det hele tatt er mulig. Men dette prosjektet har vært et lyspunkt. Og på vegne av Arbeiderpartiet vil jeg si at vi kommer til å stemme for forslagene nr. 1, 2 og 3. De handler nettopp om at vi må få mer egnede virkemidler som gjør skadefelling av rovvilt mer effektivt og enhetlig, og at de erfaringene fra Nord-Østerdal og Engerdal blir overført, både metodene som er brukt og de erfaringene som skadefellingslagene har hatt stor suksess med, og som også har spart staten for veldig mange kroner.

Jeg tror at statsråden her kan ha en god sak, for saksordføreren var inne på å forsøke å forsone ulike sider. Uansett hvilken bestand man egentlig i utgangspunktet ønsker for rovvilt, tror jeg alle kan være enige om at når det først er skadegjørere, bør de tas ut effektivt når det er blitt gitt tillatelse om felling. Der tror jeg statsråden virkelig bør innarbeide alle de metodene og erfaringene som er gjort i det kunnskaps- og kursopplegget som skal etableres permanent. I forslag nr. 2 ligger det også veldig mye kunnskap og erfaringer med bruk av hund i ulike deler av skadefellingsøyemed, som også må bli en del av denne vurderingen og den større saken som Stortinget da må behandle.

I tillegg er det også viktig å si at også forslag nr. 6 må bli dekket inn som en del av forslag nr. 1.

– Med dette har jeg redegjort for Arbeiderpartiets syn.

Terje Halleland (FrP) [18:53:32]: Som saksordføreren var innom, har vi jevnlig diskusjoner på Stortinget om rovviltforvaltningen. Det har dessverre vist seg å være nødvendig, da en ikke har lyktes med en forvaltning som demper konfliktene, eller som fungerer på en sånn måte at berørte kan slå seg til ro med regelverket og å ha den nødvendige tilliten til det.

Vi har brede forlik i rovviltpolitikken, der de fleste har sluttet seg til den todelte målsettingen om å ivareta både rovdyr og beitenæringen. Vi har et mål om å bidra til bærekraftige rovdyrbestander samtidig som vi også har en bærekraftig beitenæring i utmark.

Dessverre er det ikke alltid samsvar mellom politikk og forvaltning i praksis. Beiteretten i utmark i dag er mange plasser truet på grunn av store rovdyrtap. Beitenæringen er viktig for Norge, og vi bruker store ressurser for å opprettholde den. Norge er ikke et paradys for matproduksjon på land. Utmarksbeite og beitedyr er helt nødvendig for å opprettholde matproduksjonen

i Norge. Beitebruk er god ressursutnytting. Og skulle vi ønske å øke selvforsyningsgraden, må vi utnytte utmarksområdene våre enda bedre. Å ha dyr på beite er god dyrevelferd, det er god utnytting av naturressursene, og i tillegg er det viktig for å holde kulturlandskapet åpent. Beitedyr bidrar også til å opprettholde et biologisk mangfold i naturen. Rovviltproblematikken er med på å utfordre denne situasjonen.

I dag kunne stortingsflertallet gitt beitenæringen den tilliten som den nå trenger for å fylle opp verktøykassen til en effektiv skadefelling for raskt å kunne ta ut skadedyr. Den muligheten velger dessverre stortingsflertallet ikke å benytte seg av. Det er positivt at hele komiteen slutter seg til behovet for en effektiv skadefelling, men det er skuffende at en ikke ønsker å innføre tiltak som kunne gjort det mulig.

Skadefelling er kun et virkemiddel som skal kunne brukes i akutte skadesituasjoner. Forslaget som er til behandling i dag, er tiltak som kunne avhjulpet situasjonen til mer effektiv jakt. Å bruke hund er blant de tiltakene som kunne gjort skadefelling mye mer effektivt, gitt store innsparinger i kostnader, arbeidstimer og en mye mer human jakt.

Med det tar jeg opp forslagene Fremskrittspartiet har sammen med Senterpartiet.

Presidenten: Då har representanten Terje Halleland teke opp dei forslaga han refererte til.

Sandra Borch (Sp) [18:56:29]: Bakgrunnen for at Senterpartiet har fremmet dette forslaget er at rovdyrpolitikken som nå har vært ført gjennom åtte år, har feilet på veldig mange sentrale områder. Bønder opplever også at rovvilt nå får herje i beiteprioriterte områder, noe som er stikk i strid med den todelte målsettingen for rovdyrpolitikken, som flere har vært inne på her, for her sier man at det ikke skal være rovdyr i beiteprioriterte områder. Det er i dag spesielt store problemer knyttet til bjørnebestanden i områder hvor det drives aktivt utmarksbeite.

Stortingets rovviltforlik fra 2004 og 2011 bygger på en todelte målsetting. Det skal sikre bærekraftige bestander av de store rovviltartene samtidig som det legges til rette for fortsatt aktiv og allsidig bruk av utmarksressurser, og sikre levende lokalsamfunn. Siste del innebærer at det må føres en rovviltpolitikk som reduserer rovvilt-skadene, som demper konfliktene og motvirker utrygghet for dem som er mest berørt.

Jeg tar ikke hardt i når det gjelder det siste – det er akkurat det motsatte som skjer i dag. Skadefelling skal sørge for at rovdyr som gjør skade i beiteområder, tas ut raskt, sånn at man unngår dyrelidelser, og at man unngår store psykiske påkjenninger for beitebrukere. Effek-

tiv skadefelling er også et sentralt virkemiddel for å sikre beitenæringen forutsigbare vilkår.

Jeg har lyst til å ta et eksempel fra mitt eget hjemfylke, Troms. Tre år på rad har en bjørn herjet i det samme området i Bardu og drept nærmere 300 sauer. Det er i et beiteprioritert område. Kommunen har søkt om skadefellingstillatelse hvert eneste år, men fått avslag på avslag med en begrunnelse som overhodet ikke holder mål. Dette er som sagt et beiteprioritert område hvor det ikke skal være bjørn. Det er for meg helt uforståelig at departementet ikke har foretatt seg noe som helst i denne saken. Det har resultert i at den unge bonden i Bardu nå legger ned driften sin – på grunn av regjeringens rovdyrpolitikk.

Vi har dessverre i dag altfor mange eksempler på at rovdyrpolitikken blir trenert gang på gang, og det ser ikke ut til at statsråden eller regjeringen vil legge til rette for mer effektive metoder å få tatt ut rovdyr på. Det er nettopp derfor Senterpartiet ser seg nødt til å fremme nok et forslag i Stortinget som ville fått kontroll over rovdyrpolitikken.

Så må jeg si at jeg ser med litt forundring og litt glede i innstillingen i dag at både Miljøpartiet De Grønne og SV er med på tre av forslagene. Jeg tror kanskje det er en feil, men det er mulig at dagens bursdagsbarn Lars Haltbrekken har blitt litt klokere på sine eldre dager. Jeg vil gratulere Lars Haltbrekken med dagen.

Arne Nævra (SV) [19:00:00]: Jeg tar ordet her først og fremst for – jeg holdt på å si – å berolige representanten Sandra Borch med en stemmeforklaring. Vi kommer til å trekke støtten til forslagene nr. 1–3. Kan en kalle det et arbeidsuhell? Nei, det var ikke noe arbeidsuhell, det var besnærende å støtte de tre forslagene. Vi har gått nærmere inn i de tre forslagene. Spesielt forslag nr. 3 skal man være obs på – og jeg ser spesielt på Arbeiderpartiets representant i salen – hvor de blander kortene litt med skadefelling og lisensfelling. Det er litt skummelt. Det ber jeg Arbeiderpartiet tenke over enda en gang mens det ennå er tid.

Hvis jeg er i posisjon til å råde Senterpartiet til noe som helst, vil jeg råde dem til at de kanskje fremmer et sånt rovdyrforslag – godt gjennomtenkt, gjerne i kontakt med andre partier – sånn ca. en gang i året istedenfor hver fjortende dag, så kan det jo hende at vi hadde sett litt mer med alvor på forslagene fra Senterpartiet.

Det jeg også legger merke til, som jeg også syns er litt leit, er at to partier i hver sin blokk finner hverandre oftere og oftere i miljøspørsmål. Det er Fremskrittspartiet og Senterpartiet. Og det er litt leit at Arbeiderpartiet også halter etter i noen av disse spørsmålene. Det kan jeg si, som godt medlem i en av blokkene, og det beklager jeg. Jeg ser visse likhetstrekk med en annen sak, som

jeg ikke skal gå veldig langt inn i, for det kan bli farlig. Men når en ulv kommer over grensa og inn i Norge, har det visse likhetstrekk med innvandrerspørsmålet, fordi man kanskje kan lite om denne innvandreren til enkelte områder. Lite kunnskap skaper frykt. Jeg har erfart i mitt lange liv at frykten er omvendt proporsjonal med kunnskapen – når en legger en linjal fra Sverige og vestover, f.eks. Det er ganske betegnende. Jeg har en kronikk liggende på bordet om det.

Jeg vil bare si at vi trekker oss fra forslagene nr. 1–3, etter nærmere vurdering, og da er vel det journalført.

Tone Wilhelmsen Trøen hadde her gjeninn tatt presidentplassen.

Kristoffer Robin Haug (MDG) [19:02:34]: Jeg vil gjerne også ta opp perspektivet fra den nye grønne blokka og opplyse om at Miljøpartiet De Grønne også kommer til å stemme imot forslagene nr. 1, 2 og 3 i denne saken, selv om vi på grunn av en feil fra vår side i komitébehandlingen står oppført i forslagene i innstillingen.

Miljøpartiet De Grønne har programfestet at vi vil sikre levedyktige bestander av alle rovdyr og rovfugler som hører hjemme i norsk natur. Det er et standpunkt vi står samlet om i partiet, både de av oss som ikke dyrker jorda, og de av oss som dyrker jorda, de av oss som holder husdyr i innmark, og de av oss som holder husdyr i utmark. Det er nemlig mange bakgrunner man kan ha, og samtidig ha en kjærlighet til naturen, som vi alle er avhengige av for å overleve.

Ved en inkurie har vi oppfattet at forslagene først og fremst ville føre til kunnskapsdeling som kunne begrense bruken av problematiske jaktmetoder som kan være skadelig for ville dyr i området det jaktes i. I etterkant ser vi at forslagene har vel så stor sannsynlighet for å øke – og spre – bruken av slike jaktmetoder, og det er vi i Miljøpartiet De Grønne selvfølgelig imot.

Statsråd Sveinung Rotevatn [19:03:59]: Eg er veldig oppteken av at vi skal ha ei velfungerande forvaltning av rovvilt, i samsvar med Bernkonvensjonen, naturmangfaldlova og dei føringane som følgjer frå ulike vedtak og forlik i Stortinget.

Som ledd i det har regjeringa jobba mykje med å vidareutvikle dei ulike fellingsregima slik at felling kan skje nettopp mest mogleg effektivt. Vi har endra regelverk, styrkt rettleiarar, styrkt bemanninga i Statens naturoppsyn – eg kjem nærare inn på det. Men eg vil likevel seie at gjennom dette forslaget vil ein nok teikne eit ganske unyansert bilde av ei forvaltning som visstnok ikkje fungerer. Det er eg ikkje einig i. Ja, det er fortsett for store tap av beitedyr i enkelte område, og det er sjølvsagt alltid mykje vi kan verte betre på, men politik-

ken for både lisensfelling og skadefelling, som er hovudtemaet her, fungerer i hovudsak bra og effektivt.

Det kanskje mest målbare er talet på beitedyr som årleg vert erstatta som tapt til rovvilt. Talet på sau erstatta til rovvilt er dei siste ti åra halvert, og det har skjedd samtidig som talet på sau sleppt på utmarksbeite har vore stabilt. Årsakene til at tapa gledeleg nok har gått så mykje ned, er samansette, men to av årsakene er førebyggjande tiltak og effektive uttak av nett-opp skadegjerande dyr.

Bjørn får særleg merksemd i representantforslaget. Også her meiner eg at det vert teikna eit noko skeivt bilde av situasjonen. Trass i at bestanden er langt mindre enn bestandsmålet Stortinget har vedteke, vert det likevel kvart år gjeve løyve til felling for å avverje nett-opp skade på beitedyr. Frå 2010 og fram til i dag er det registrert 120 døde bjørnar i Noreg, 80 av dei skutt under skadefelling. Når vi veit frå bestandsrapporten at talet på bjørn i Noreg er ca. 148, viser det i alle fall at hovudutfordringa her er andre ting enn at skadefellinga ikkje er effektiv. Utfordringa handlar i større grad om ei avveging i enkelte område mellom omsynet til å få bestanden opp på det nivået Stortinget har vedteke at han skal vere på, opp mot omsynet til at vi ønskjer å unngå tap av sau.

Dette er krevjande vurderingar, men slik eg vurderer det, er det ikkje effektiviteten med skadefellinga som er hovudutfordringa. Eg er likevel einig i at det er viktig med effektiv skadefelling når ein gjev løyve til det. Å gjere ting effektivt er høgt prioritert.

Det siste året har vi utarbeidd ein eigen rettleiar for gjennomføring av fellingsoppdrag. Han skal også oppdaterast jamleg og er viktig for å dele kunnskap, slik at vi stadig kan verte betre. Vi har styrkt Statens naturoppsyn med meir midlar til å gå inn når det er nødvendig. Kva som er dei mest effektive metodane, meiner eg i stor grad er eit fagleg spørsmål, og kunnskapen og erfaringane frå fagmyndigheitene må vege tungt når ein skal ta avgjerder i dei enkelte vedtaka og tilfella.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [19:07:16]: Jeg vil igjen henlede oppmerksomheten på at hovedpoenget med dette representantforslaget er nettopp skadefelling. Det har vært litt ulike elementer som har vært trukket inn. Men jeg vil si så klart som det er mulig å si til representanten Nævra at hvis han tar en prat med de som har vært delaktige i dette regionale prosjektet, tror jeg han fort vil se at dette er personer med veldig stor kunnskap om både husdyr, vilt og biologisk mangfold.

Det tror jeg også statsråden er kjent med, så mitt første spørsmål til statsråden er egentlig om han har gjort

seg kjent med sluttrapporten fra prosjektet. Det er viktig, for det er også en del av grunnlaget når disse forslagene blir vedtatt, og da må forslagene nr. 4, 5, 6 og 7 bli en konkret del av det Stortinget får tilbake til vurdering.

Statsråd Sveinung Rotevatn [19:08:20]: Eg har ikkje personleg lese den rapporten. Eg går ut frå at han er godt kjend blant dei som jobbar med korleis vi stadig kan gjere skadefellinga betre. Grunnen til det er at vi har, som eg nemnde i innlegget mitt, ein eigen rettleiar for korleis ein gjennomfører skadefelling. Den rettleiareren er dynamisk og vert heile tida oppgradert, og meininga er nettopp at ein skal dele kunnskap mellom fellingslag og mellom regionar for stadig å lære av kvar einaste sesong og kvart einaste fellingsoppdrag, for heile tida å verte betre. Så det er ikkje slik at det er nokon som helst her, så vidt eg veit iallfall, som har interesse av at ein ikkje lærer av gode prosjekt, at ein ikkje kan utveksle kunnskapar på tvers av regionar. Tvert imot, det gjer ein heile tida. Eg er glad for at representanten også er oppteken av det, men eg minner om at eg synest ein slår inn opne dører når ein antydgar at ein ikkje lærer av kunnskap. Det er jo heile poenget med å ha den typen dynamiske rettleiarar.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [19:09:22]: Det er i hvert fall mye god kunnskap å lære av i denne rapporten, og det som er grunnen til at de som har deltatt i prosjektet regionalt i denne saken, er fornøyd med samarbeidet med Statsforvalteren, er at Statsforvalteren har vist vilje og evne både til å kommunisere godt og løpende og til å ta inn over seg den nye faglige kunnskapen. Her har det vært gjort et stykke nybrottsarbeid, og bl.a. det som står om bruk av hund, er viktig her. Da er det også særskilt viktig å huske på følgende: Skadefelling er noe vi gjør for å forhindre skade på husdyrene våre og ta vare på dem. Det er noe annet enn jakt for fritidsformål. Så det jeg lurar på om statsråden kan bekrefte, er om han vil legge det tydelig til grunn: at skadefelling er noe annet enn jakt for fritidsformål.

Statsråd Sveinung Rotevatn [19:10:25]: For det første er det gledeleg å høyre at både dei lokale det her er snakk om, og representanten er så godt fornøyd med samarbeidet med miljøforvaltinga og staten i mogleheita for å prøve ut nye metodar og hauste erfaringar og lære av kvarandre. Det må jo vere godt nytt for absolutt alle, men det er godt også å få det bekrefte her frå talarstolen.

Så er det heilt rett, som representanten seier, at det er forskjell på skadefelling og lisensfelling. Det er grunnen til at ein opnar for å bruke enkelte verkemiddel i skadefellingsoppdrag som ein ikkje gjer i lisensfellingsoppdrag. Eg er einig i at det er to ulike forvaltningsre-

gime, og det er difor også kompetansen til å gjere vedtak og kva metodar som kan brukast, er noko ulikt i ein lisensfellingssituasjon og i ein skadefellingssituasjon.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [19:11:12]: Den bekrefnelsen tror jeg faktisk tar oss et steg videre her i dag, og at det vi kommer til å vedta enda mer i detalj i Stortinget, faktisk gjør skadefellingen mer effektiv og enhetlig, fordi det så tydelig skilles på at dette ikke er jakt for fritidsformål, det handler om å ta ut skadegjørere effektivt.

Så må jeg kommentere til statsråden at jeg tror han tolket det jeg sa, litt vidt. Jeg sa at skadefellingslaget og det regionale samarbeidet i denne saken har vært fornøyd med samarbeidet med Statsforvalteren. Når det gjelder andre deler av forvaltningen, f.eks. knyttet til bestandsmål og soneforvaltning, kan det nok være litt ulike syn, men det er en annen del av rovviltdiskusjonen. I dag forholder vi oss spesifikt til skadefelling, og der er det nå et stortingsflertall som kommer til å vedta at vi får mer effektiv og enhetlig skadefelling, og at erfaringene fra Nord-Østerdal og Engerdal blir delt med andre skadefellingslag.

Statsråd Sveinung Rotevatn [19:12:19]: Det er ulike meninger i dette landet om bestandsmålet, f.eks. Men dersom ein har sterke meninger om det, er det nok ikkje miljømyndighetene eller Statsforvalteren som er rett adressat, då er det Stortinget, for dette er vedteke av Stortinget. Det betyr at ein må jobbe for å nå dei ulike måla for dei ulike artane, anten det er bjørn eller ulv eller andre, og den debatten har vi ikkje sjeldan i denne sal.

Ja, det er forskjell på skadefelling og lisensfelling, både med tanke på kompetanse, vedtaksmyndighet og metodar. Eg vil likevel leggje til at også i skadefellingsoppdrag er det enkelte viktige omsyn som må vere med når ein skal diskutere kva for metodar som skal takast i bruk. Det handlar sjølvstendig om kva som er formålstenleg og effektivt, men også i skadefellingsoppdrag er omsyna til f.eks. dyrevelferd og andre spørsmål viktige, og det går eg ut frå at også Arbeidarpartiet er einig i.

Sandra Borch (Sp) [19:13:34]: Vi står i en krevende situasjon denne vinteren rundt skadefelling av jerv, for situasjonen nå er at vi mangler en ansvarlig veterinær, noe som da medfører at det heller ikke kan gis skadefellingstillatelser denne vinteren på jerv. Det er også gått ut veldig mange bekymringsmeldinger rundt dette fra ulike rovviltneimnder, og det vil medføre store utfordringer for den kalvingsvåren vi skal inn i nå. Flere reineiere har allerede sagt at de er bekymret, og man ser utfordringer med jerv i deres beiteområder. Så mitt

spørsmål til statsråden er: Hvor lang tid vil det ta før man får en avtale med en ansvarlig veterinær, som kan bedøve en jerv før man tar livet av den?

Statsråd Sveinung Rotevatn [19:14:34]: Det er rett at det har oppstått ei utfordring når det gjeld ekstraordinære uttak av enkeltindivid av jerv no på ettervintren. Når ein skal gjere uttak av jerv i yngletida, må ein vere sikker på at ikkje det ligg små kvalpar igjen dersom ein skyt eit mordyr. Ved uttak av enkeltindivid må difor alle individ verte bedøvde for å kontrollere kjønn, mjølkeproduksjon m.m. Den typen verksemd, med tilgang til og handtering av ganske potente medikament, krev at ein har ein avtale med veterinær. Statens naturoppsyn har gjennomført eit anbod for å få til det no. Dessverre har det ikkje kome inn nokon tilbod innanfor dei gjeldande rammene. Det betyr at vi har ein krevjande situasjon, der SNO ikkje kan gjennomføre ekstraordinære uttak av enkeltindivid. Samtidig jobbar SNO, i dialog med både landbruksmyndighetene og veterinærmiljøa, for å finne ei løysing raskt. Eg vil også understreke at det framleis er slik at SNO vil kunne gjennomføre hiuttak av jerv denne våren, fordi ein då veit kvar kvalpane er, og kan avlive dei før ein avlivar mordyret. I tillegg er det registrert 65 døde jerv etter at lisensfellingsperioden starta opp 10. september i fjor.

Sandra Borch (Sp) [19:15:41]: Jeg takker for svaret. Jeg er ikke beroliget med tanke på at det ikke er inngått noen avtale med veterinær, da det er myndighetenes ansvar.

Jeg har lyst til å stille videre spørsmål om den situasjonen som statsråden er ganske godt kjent med, omkring bjørn i Bardu kommune. Det har vært tre krevende år for bønder i beiteprioriterte områder der. Kommunen har søkt skadefellingstillatelse på den samme bjørnen tre år på rad. Man fikk det for to år siden, men man fikk det så seint at det ikke var mulig å få skutt denne bjørnen. I sommer ble det ikke gitt tillatelse til skadefelling. Man vurderte å flytte den, men det ble heller ikke gjort. Det har resultert i at en ung bonde fra Bardu nå har valgt å legge ned gårdsdriften sin fra i sommer. Ser ikke statsråden at dette er en rovdyrpolitikk som er ute av kontroll? Og hva vil statsråden gjøre før våren med tanke på å hindre nye angrep av akkurat den samme bjørnen?

Statsråd Sveinung Rotevatn [19:16:48]: Det er alltid eit problem når bjørn går inn i beiteprioritert område der han i utgangspunktet ikkje skal vere. Ei grunnutfordring her er at vi ligg veldig lågt på bestandsmålet for bjørn, langt under det Stortinget har bestemt. Det betyr at skal ein klare å nå måla til Stortinget, må ein ta vare på nok binner til at ein klarer å kome opp på det nivået.

Men av og til gjev vi likevel fellingsløyve, når det oppstår alvorlege skadesituasjonar.

Når det gjeld situasjonen i Bardu, er det ikkje slik at det berre vart vurdert om ein skulle flytte den binna, det vart også bestemt at ein skulle forsøkje å flytte den binna. Det stod ikkje på politikk, men det stod rett og slett på at ein ikkje fann ho, trass i iherdig innsats, sporing og overvaking. Når ein til slutt fann binna, var ho tilbake i rovdyrprioritert område, og ho har så vidt eg veit eller i alle fall antar, gått i hi. Så den situasjonen vil måtte følgjast opp igjen til våren.

Sandra Borch (Sp) [19:17:46]: Det stemmer vel ikke helt at det var fordi man ikke fant denne bjørnen, at man vurderte det som uforsvarlig å gjennomføre flyttingen. Ja, bjørnen har gått i det samme hiet i alle år, men vi vet at den vender tilbake til akkurat det samme området. Men statsråden kan være beroliget med at den bonden nå har lagt ned driften sin, og at det da ikke er sau i det området, så da vil jo mest sannsynlig den bjørnen flytte seg til andre plasser.

Men litt over til de tiltakene vi diskuterer i dag: Nå ser det ut til at vi får flertall for enkelte forslag. Det er veldig bra, men jeg har lyst til å utfordre statsråden på om han ikke er enig i at man skal ta i bruk de beste og mest effektive metodene for å få tatt ut skadedyr. Da lurer jeg på: Når man ser til nabolandet Sverige der det er lov til å bruke løs, på drevet halsende hund, hvorfor har man ikke det i Norge i dag?

Statsråd Sveinung Rotevatn [19:18:49]: For det første vil eg understreke at det sjølvsagt aldri er ein bra situasjon dersom nokon legg ned drifta si, og i alle fall ikkje dersom dei gjer det på grunn av rovdyr. Det er sjølvsagt ikkje eit ønske.

Når det gjeld skadesituasjonen i Bardu i år, er det, i alle fall fritt etter hukommelsen, slik at det var dokumentert to dyr, trur eg, som det var gjort skade på. Det vart forsøkt å gjere ei flytting, men då ein oppdaga kvar denne binna oppheldt seg, var ho altså tilbake i rovdyrprioritert område og i ferd med å gå i hi, eit tidspunkt då ein ikkje bør forsøkje å bedøve og flytte rovdyr.

Når det gjeld dei konkrete forslaga, er eg veldig for at vi skal ha eit effektivt uttak av skadegjerande rovdyr. Vi tillèt også bruk av laus, på driven halsande hund når ein skal gjennomføre skadefelling, i enkelte tilfelle. Det som ikkje er tillate, er å bruke det i lisensfelling, og som representanten frå Arbeidarpartiet var innom i replikkvekslinga tidlegare: Lisensfelling og skadefelling er to ulike ting, og ein bruker ulike metodar.

Sandra Borch (Sp) [19:19:58]: Når statsråden tar opp situasjonen i Bardu i sitt svar, må jeg få svare, for på

3 år er det nesten 300 dyr fra 3 gårdsbruk som er drept av bjørn – 3 gårdsbruk, 300 dyr på 3 år. Det er ganske mye. Når de bøndene ikke orker mer på grunn av denne situasjonen, når man møter den bonden gråtende i fjor sommer – statsrådens statssekretær var oppe og møtte denne bonden – er det krevende. Når man da sa at man ønsket å flytte bjørnen, så gjorde man det langt ut i august. Da hadde man trenert saken helt fra juni. Det er nettopp det som er den store utfordringen i rovdyrpolitikken i dag – at når søknad om skadefelling skjer, får man avslag, og så kommer statsråden og departementet med et mål om at man skal flytte skadedyret like før sauene skal tas inn fra beite. Det er akkurat det jeg vil utfordre statsråden på: Hvordan skal man gå inn i beitesesongen nå med mer ro rundt rovdyrpolitikken?

Statsråd Sveinung Rotevatn [19:21:07]: Å flytte bjørn er ingen enkel operasjon. Det er ein krevjande operasjon, og ein kan ikkje gjennomføre han når som helst på året, av ulike grunnar. Det har med temperatur og fare for overoppvarming av dyr å gjere, det har å gjere med kor tjukt dyret er – kor enkelt det er å få bedøvd det etter kor langt ut i sesongen ein har kome – osv. Men det vart teke ei avgjerd om å forsøkje bedøving og flytting av det dyret, og det vart også forsøkt. Hadde ein faktisk funne det, ville ein truleg ha flytta det, men det gjorde ein altså ikkje. Det er ganske ofte at det vert teke opp i denne saka at ein frå politisk hald skal gjere ting som er litt krevjande å gjere noko med, anten det er å styre om det snør eller ikkje, eller om ein finn eit dyr eller ikkje. Det er mykje politikk i rovdyrpolitikken, men det er også enkelte ting som vert styrt frå naturen si side. Då må berre forvaltninga gjere så godt ein kan, fatte dei vedtaka ein kan, og så lykkast ein stort sett. Men det er ikkje alltid ein gjer det, og det er ikkje alltid at det er politikanane sin feil heller.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talerne som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Bengt Fasteraune (Sp) [19:22:31]: Slik jeg ser det, er problemstillingen her om skadefelling skal gjøres så effektivt som mulig. Vi i Senterpartiet mener at det skal det, og det burde vel egentlig vært en målsetting for absolutt alle.

Det er svært viktig med en effektiv skadefelling av store rovdyr. Det er viktig å skille mellom lisensfelling og skadefelling. Stortinget har vært tydelig på at lisens- og kvotefelling utføres av vanlige jegere og skal være hovedvirkemiddelet for regulering av rovviltbestanden. Skadefelling handler derimot om å ta ut individer som gjør skade. Problemstillingen er at skadefellingsla-

gene, de som skal være effektive, de som skal være i beredskap, de som skal gjøre jobben når det oppstår en situasjon der et dyr skal tas ut, må få en mulighet gjennom lisensjakta til å trene på de kunnskapene og de ferdighetene som behøves. De må få lov til å bruke de virkemidlene som trengs, i lisensjakta for å trene opp f.eks. dette med hund.

Senterpartiet vil påpeke at målet med skadefelling er å ta ut rovdyr som gjør skade i beiteområder, og at dette gjøres så raskt som overhodet mulig, slik at dyrelidelser unngås. Effektiv skadefelling er også et helt sentralt virkemiddel for å sikre beitenæringen forutsigbare vilkår. Vi må stole på at det er jegere som kan gjøre jobben, og vi må stole på at det skjer fort. Det er akkurat på samme måte som når man kjører på et dyr på veien, når man skal ut og avlive dyr som er skadet. Da trenger man profesjonelle folk, og de trenger å bruke det verktøyet som er nødvendig.

Selv om man sier at det skal brukes ordinære jaktmetoder, er det slik i dag at det finnes mange måter å gjøre dette mer effektivt på, spesielt når det gjelder å finne dyret og vite hvor det er. Om alle disse midlene har det vært en dialog over tid, som statsråden sier, men dette er virkemidler som må systemiseres, og som folk må få tilgang til.

Jeg har selv sittet som ordfører i en kommune der rovdyrproblematikken er stor. Jeg har sittet som styreleder i nasjonalparkstyret både i Rondane og på Dovrefjell og vært borti sånne saker med alle mulige slags rovdyr. Den eneste muligheten for å få til dette på en god måte er å sørge for at det skjer raskt, at man har et effektivt uttak, og at man har folk som kan jobben sin. Det må de få lov til å trene på i lisensjakta.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 12.

Sak nr. 13 [19:25:36]

Interpellasjon fra representanten Arne Nævra til klima- og miljøministeren:

«Alle må innse at olje- og gassnæringen vil ta slutt. Da er det behov for å styrke konkurransekraften i andre sektorer, og den må være grønn for å være i tråd med Parisavtalen. I 2017 mottok statsministeren rapporten fra ekspertutvalget for grønn konkurransekraft, og den resulterte i en egen strategi. Som innspill til regjeringens arbeid med grønn konkurransekraft har næringslivet utarbeidet 17 veikart for å sette fart i det grønne skiftet. I 2019 arrangerte Klima- og miljødepartementet Næringslivets klimakonferanse, der veikartene sto sentralt. Statsministeren erkjente da at tempoet i det grønne skiftet var for lavt. Men konferansen ble ikke en start på oppfølging

av næringslivets veikart, men et punktum. Næringslivet selv har generert "Prosess-21" og en viss oppfølging i finansnæringen. Men hva har regjeringen gjort, ut over å legge noe til rette for grønn skipsfart, og hvor ble det av grønn konkurransekraft?»

Arne Nævra (SV) [19:26:54]: Grønn konkurransekraft skulle liksom være det store grepet som regjeringa skulle ta for å endre norsk næringsliv i en grønn retning, nettopp for å gi dem dette konkurransefortrinnet i en verden som stadig blir mer miljøbevisst, av ønske eller av plikt eller av avtaler. Statsministeren engasjerte seg også personlig, og derfor rettet jeg egentlig denne interpellasjonen til henne, men Rotevatn fikk jobben med å svare, og det er for så vidt greit nok.

I regjeringas nye klimaplan annonseres det under overskriften Omstilling og grønn konkurransekraft at den vil sette ned et ekspertutvalg for å følge opp Stortingets anmodning om å se på de samlede rammevilkårene for å fremme klimavennlige investeringer i Norge, men jeg må jo spørre: Vet vi egentlig ikke nok nå? Hvor mye skal utredes, og hvor mange kokker skal i aksjon rundt dette spørsmålet? Jo, det nevnes at mandatet skal sette rammer for overlapping og dobbeltarbeid med andre utvalg og utredninger – men, likevel.

I 2016 leverte det regjeringsoppnevnte ekspertutvalget for grønn konkurransekraft ved Connie Hedegaard og Idar Kreutzer sin rapport der drivkrefter og hindringer for å nå lavutslippssamfunnet er beskrevet i ganske god detalj. Ekspertutvalget hadde utfordret næringslivet sjøl til å utarbeide veikart, og det kom inn hele 16 veikart og 1 sjøkart. De fleste er både nyskapende og offensive. Det må jeg si som god opposent til regjeringa at dette var et bra initiativ, og det kom bra resultater og bra kart å følge.

Veikartet listet opp hva myndighetene måtte bidra med for å stimulere dette grønne skiftet. Rapporten ble i 2017 fulgt opp av regjeringas strategi for grønn konkurransekraft, og i 2019 arrangerte Klima- og miljødepartementet Næringslivets klimakonferanse hvor grønn konkurransekraft og veikartene sto sentralt.

Men i stedet for å bli en start på en styrking av den grønne konkurransekrafta ble konferansen et punktum. Det er leit å registrere. På klimakonferansen erkjente statsminister Erna Solberg at tempoet i det grønne skiftet var for lavt. Hun erkjente det. Dette var i tråd med en fersk rapport fra konsulentfirmaet EY. Dessverre er ekspertutvalgets rapport i liten grad fulgt opp, slik jeg ser det. Prosessindustrien, finansnæringen og nærskipsfarten er til dels unntakene. Det kan virke som om det bare er gjennom grønt skipsfartsprogram at myndighetene aktivt støtter oppfølging av veikart, men også her er det noen mangler som jeg skal komme tilbake til i debatten.

Prosessindustrien har sjøl satt i gang sitt program Prosess21, og det har vi sett resultatet av. Finansnæringsen er i gang på eget initiativ med bl.a. til en viss grad å ta klimarisiko på alvor. Det er bra. Styrking av grønn konkurransekraft er avgjørende for å finne ut hva vi skal leve av etter at olje- og gassutvinningen tar slutt, for det gjør den – før eller litt seinere. Et grønt skifte er selvfølgelig nødvendig for å oppnå ambisiøse klimamål og for å ta truslene fra Klimapanelet og Naturpanelet på alvor. Det kan kanskje høres litt tørt ut, men en tverrfaglig, en tverrdepartemental tilnærming er ofte grunnlaget for en helhetlig modell som grønn konkurransekraft krever. Koronapandemien er et eksempel på akkurat det. Der har det funka, og det er en betingelse for å stimulere til et høyere tempo i et helhetlig grønt skifte.

Verdens største økonomier har brukt ufattelige 130 000 mrd. kr det siste året for å hjelpe landene ut av den økonomiske krisa som har fulgt i kjølvannet av koronapandemien. Det viser en rapport fra gruppa Finance For Biodiversity, og den rapporten tar for seg verdens 20 største økonomier, de såkalte G20-landene. Norge havner helt nede på 25. plass av totalt 30 land når det gjelder bruk av midler til et grønt skifte. Bare tradisjonelle klimaverstinger som Russland, Tyrkia, Saudi-Arabia gjør det verre enn Norge. EU har øremerket 37 pst. av krisepengene til grønne formål. For Tyskland er tallet 33 pst., for Frankrike 30 pst.

SV har stilt spørsmål til regjeringa om hvor mye av krisepengene som går til grønn omstilling, og vi har fått svar. Svaret er 4 av 196 mrd. kr. Det utgjør 2 pst. Hvis man tar med skattesubsidiene, er tallet 1,29 pst. Til sammenlikning er tallet for de 30 landene i undersøkelsen 12 pst.

I klimaplanen er økt CO₂-avgift et hovedvirkemiddel. Det er bra. Det kan vi hylle. Men næringslivet sjøl har pekt på mange mindre hindringer som må fjernes for at de foreslåtte grønne tiltakene skal kunne gjennomføres. Om vi tar fram et av veikartene, det om et bærekraftig reiseliv, skriker veikartet på en oppfølging. Kartet er der, men skal vi ikke også bruke det? I dette veikartet skrives det bl.a. at regjeringen må

«utarbeide en strategi for å ivareta natur- og kulturverdier der bærekraftig reiseliv må ses i sammenheng med veg- og energiutbygging og andre større inngrep. Strategien skal også inneholde bruk av natur og utmark som reiselivsprodukt.»

Ja vel, er det blitt fulgt opp? Det har vel gått gjerne veien?

Sitat to:

«Ytterligere inngrep og utbygginger som forringer natur- og kulturverdier må forhindres. Større sammenhengende naturområder med urørt preg må tas vare på. Den omfattende liberaliseringen av

motorferdselregelverket vil true naturverdiene og bør derfor reverseres.»

Ja vel, er det blitt innfridd? Tvert imot. Der skal også stortingsflertallet ta litt av skylda.

Sitat tre:

«I saker som gjelder nye vann- eller vindkraftprosjekter, nye kraftlinjer, store vegprosjekter, ødeleggelser av våtmarksområder og dumping av gruveavfall må reiselivsnæringen på nasjonalt nivå bli en høringspart og næringens interesser må tillegges stor vekt.»

Er det noe poeng i å spørre om det er innfridd? Jeg tror ikke det.

Det er en stor svakhet at det virker som om deres egen satsing i regjeringa, altså på grønn konkurransekraft, er blitt neglisjert. Det er kanskje den aller viktigste katalysatoren i det grønne skiftet som regjeringa har lagt opp til, men som altså ikke blir brukt.

Hva er det da som har gjort at regjeringa har satt veikartene på vent? Det er mitt spørsmål til statsråden.

Statsråd Sveinung Rotevatn [19:34:51]: Utsleppa i verda må halverast på ti år for å nå måla i Parisavtalen. I ei verd som kuttar utsleppa, risikerer vi at økonomiar og verksemder med høge utslepp vert stadig mindre konkurransedyktige. Kostnaden ved å ikkje handle kan også vere betydeleg. Verksemder må ta i bruk ny teknologi og løysingar som erstattar gårdsagens fossile løysingar. Produkt og tenester må ha mykje lågare klimafotavtrykk framover, det må løne seg å investere i grøne løysingar.

Ein strategi for grønn konkurransekraft vart lagd fram av regjeringa i oktober 2017. Den bidreg til å gje rammer for den grønne omstillinga i Noreg. Eit ekspertutval for grønn konkurransekraft gav tilråding til arbeidet med strategien. Utvalet fekk innspel frå sentrale aktørar i samfunnet. Ein del av innspela kom i form av vegkart for grønn konkurransekraft. Mange av vegkarta omtalar korleis utslepp av klimagassar kan kuttast mot null i 2050, samtidig som næringane kan oppnå auka verdiskaping og nye arbeidsplassar.

Strategien frå 2017 retta særleg særskild merksemd mot følgjande område:

- å etablere ein marknad for grøne løysingar
- grøne og innovative offentlege innkjøp
- forskning, innovasjon og teknologiutvikling
- infrastruktur for grøne løysingar
- klimarisiko og finansiering
- sirkulær økonomi
- auka eksport av grøne løysingar

Eg kjem nærare inn på oppfølginga av desse områda her i dag.

Grøn konkurransekraft er ein integrert del av klimapolitikken til regjeringa. I klimaplanen, som vi la fram i januar, er derfor grøn omstilling og grøn konkurransekraft nettopp ein sentral del. Klimaplanen legg opp til å nå klimamåla og samtidig leggje til rette for fleire jobbar, styrkt velferd og berekraftig vekst i norsk økonomi.

Regjeringa har sagt at vi vil auke CO₂-avgifta og gjere det dyrare å forureine. Det gjer det lønsamt å kutte utslepp, det gjer det enklare å planleggje utsleppsreduksjonar og meir lønsamt å investere grønt. Regjeringa vil fortsette satsinga på forskning og innovasjon, både i Noreg og gjennom deltaking i EUs forskingsprogram gjennom Horisont Europa. Forsking og innovasjon bidreg til at det vert utvikla nye grøne løysingar som kan auke takta i omstillinga.

I klimaplanen vil regjeringa styrkje Enovas klimaverkemiddel for innovasjon. Det er særleg relevant i samband med dei kvotepliktige utsleppa, ettersom offentleg støtte til forskning og utvikling er eit viktig supplement til kvotesystemet. Grøn plattform-samarbeidet er det nye tiltaket som regjeringa har sett i verk for ein koordinert, forsterka og målretta innsats for å stimulere til lågutsleppsutvikling og grøn konkurransekraft i norsk næringsliv.

Regjeringa vil satse på fangst og lagring av CO₂. Regjeringa vil gjennomføre Langskip, eit prosjekt for nettopp fangst, transport og lagring. Langskip skal medverke til å utvikle CO₂-handtering som eit effektivt klimatiltak og gje teknologiutvikling i eit internasjonalt perspektiv.

Finansnæringa var ei av næringane som utarbeidde eit vegkart allereie i 2016. Arbeidet med grøn finans har skote fart dei siste åra, og det vert gjort mykje både i forvaltinga og i privat sektor. For å lykkast med den grøne omstillinga er det heilt avgjerande at både offentleg og privat kapital går til dei grøne og framtidsretta løysingane.

Som det står i klimameldinga, er det lagt opp til ein god dialog med næringslivet om grøn finans i tida framover. Regjeringa vil ha dialog om korleis vi kan få til betre rapportering frå selskapa om klima og miljø, og som vi kan bruke til å ta gode investeringsavgjerder. Regjeringa vil i løpet av våren leggje fram ein strategi for sirkulær økonomi og ein handlingsplan for å fremje grøne og innovative offentlege innkjøp. Strategien for sirkulærøkonomi vil bl.a. omhandle politikk for verdiskaping, arbeidsplassar og å styrkje grøn norsk konkurransekraft på basis av ein meir sirkulær økonomi i Noreg.

Så peiker interpellanten på det gode arbeidet som næringane har gjort ved å lage grøne vegkart. Eg er heilt einig i det. Det er nødvendig at næringane tek eit sjølv-

stendig ansvar for grøn omstilling for å bidra til grøn konkurransekraft. Regjeringa skal gjennom den økonomiske politikken, gjennom klimapolitikken og gjennom næringspolitikken leggje forholda til rette.

For eg merker meg at næringane har fortsett å utarbeide vegkart for grøn konkurransekraft, slik at det no er 19 slike vegkart. Nokre vegkart har allereie kome i ein versjon to, slik som for industrien og petroleumsnæringa. Andre sektorar har nettopp lansert sine første vegkart. Ja, tidlegare i dag var det lansering av eit grønt vegkart for kunst- og kultursektoren, som no lanserte sitt første vegkart mot grøn konkurransekraft.

SMB Norge ønskjer ein vegkartprosess slik at små og mellomstore bedrifter kan ta større del i den grøne omstillinga, og dei – i samarbeid med Klima- og miljødepartementet – er i sluttfasen av eit forprosjekt for å sjå på moglegheitene for korleis det vegkartarbeidet kan leggjast opp vidare. Det vert spennande å følgje med på i tida som kjem.

Industrien har vidareført sitt vegkartarbeid i Prosess21. Prosess21 vart lansert av Nærings- og fiskeridepartementet i 2017 og fekk som mandat å gje strategiske råd og tilrådingar om korleis Noreg best kan få til ei utvikling i retning av minimale utslepp for prosessindustrien i 2050. No i februar har Prosess21 levert både ein sluttrapport med tilrådingar og eit oppdatert vegkart for grøn konkurransekraft. Dei seier at prosessindustrien sin visjon om nullutslepp i 2050 er oppnåeleg og bør vidareførast. Olje- og gassnæringa har oppdatert sitt vegkart og lagt fram korleis dei skal redusere sine utslepp, både mot 2030 og mot 2050.

Grøn skipsfart er nemnd av representanten Nævra som eit arbeid som er følgt godt opp av regjeringa, og vi skal fortsette den satsinga. Retning og tiltak er staka ut i klimaplanen. Vi styrkje grøn konkurransekraft i maritim sektor gjennom å etablere ein tidleg heime-marknad for nullutsleppsløysingar. Det gjer vi bl.a. ved å setje låg- og nullutsleppskrav til ulike flåtesegment, og vi strammar til dei grepa i klimaplanen. Vi styrkje også grøn konkurransekraft gjennom å ha gode verkemiddel tilgjengelege for maritim næring. Vi brukar offentlege midlar i Forskingsrådet, Innovasjon Norge og Enova til både å gje tilskot og lån, slik at dei utløyser private investeringar for framtidsretta og konkurransedyktige låg- og nullutsleppsløysingar. Vi er merksame på at sjølv om vi får til mykje innanfor grøn skipsfart, er arbeidet med auka grøn konkurransekraft i maritim sektor eit arbeid som vil gå over fleire år. Vi er i startområdet. Vi er ikkje i målområdet enno, men vi skal dit.

Næringa sine grøne vegkart og dialog med vegkartaktørar er viktige for regjeringa i arbeidet med utviklinga av ny politikk. Vi set pris på innspel og dialog og på å verte invitert til seminar og satsingar.

Norsk klimapolitikk er tett bunden saman med europeisk klimapolitikk, både gjennom EØS-avtalen og gjennom samarbeidet med EU om felles oppfyllding av klimamålet for 2030. Bedriftene våre konkurrerer i den same marknaden som konkurrentane i Europa.

Grøn konkurransekraft-arbeidet har fått ein viktig alliert i EU og i EUs grønne giv, den grønne vekststrategien som no vert følgd opp. EUs ambisiøse klimamål og oppfølginga av EUs grønne giv kjem til å påverke omstillinga i Noreg og vere viktig for våre framtidige moglegheiter. Derfor planlegg regjeringa bl.a. ein konferanse med deltaking frå næringslivet no til sommaren. Føremålet er å formidle norske moglegheiter i Europas grønne giv. Dei er store. Noreg er ein partner med EU og EU-landa i gjennomføring av den grønne given, av dei forsterka klimamåla og av dei moglegheitene som alt det gjev.

Eg har også invitert første visepresident i EU-kommisjonen, Franz Timmermans, til den konferansen. Han er ansvarleg for EUs grønne giv, og eg vil involvere og invitere næringslivet i førebuingane og – så klart – i deltakinga på sjølve konferansen.

Arne Nævra (SV) [19:43:41]: Jeg takker statsråden for svaret og kommentarene. Jeg synes kanskje det var litt lite konkret svar med tanke på den direkte oppfølgingen av grønn konkurransekraft og veikartene. Det var spredte synspunkter, mye snakk om klima, Europa osv., men den direkte oppfølgingen savnet jeg.

For å få til et skifte og bli kvitt en uheldig miljøpraksis må den uheldige miljøpraksisen straffes på et vis, og den gode praksisen, teknologien eller adferden må belønnes. Det er dette vi gjerne kaller pisk og gulrot. Velldig ofte må begge deler brukes – det gir ofte best resultat.

Nå ønsker regjeringa stort sett et nært samarbeid med næringslivet, og næringene som har utarbeidet disse veikartene, er skuffet over ikke å ha blitt invitert inn til å fortsette det tidligere samarbeidet om grønn konkurransekraft. Dette gjelder bl.a. utarbeidelse av strategier for reiselivet, som jeg nevnte tidligere, og sirkulærøkonomi. Så spørsmålet mitt til statsråden i denne debatten er om han ikke ønsker å invitere aktivt til å fortsette det tidligere samarbeidet under grønn konkurransekraft, eller er det sånn at han stanger hodet mot andre krefter i regjeringa? Hva er det som hindrer ham i å følge opp veikartene og det tidligere samarbeidet om grønn konkurransekraft? – Det hadde vært velldig fint å få høre statsrådens synspunkter på det.

Regjeringa har fulgt opp litt på ett av feltene, og det gjelder handlingsplan for grønn skipsfart. Det er jeg glad for. Der står det bl.a.:

«Norge er verdensledende på grønn omstilling i alle deler av skipsfarten, men omstillingstakten må økes betydelig for å innfri disse ambisjonene.

Selv om omstillingen vil bli krevende, åpner den også nye muligheter i maritim næring. Kontraktene for de nye og miljøvennlige løsningene vinnes i stor grad av norske aktører. Det bygges kompetanse langs hele verdikjeden for grønn skipsfart.»

– Dette er nydelig språk, det er sant, og det er viktig at det stimuleres videre.

Så ramses det opp noen viktige virkemidler. Ett av dem er avgjørende viktig, og det er å stille krav om nullutslippstransport i leveranser til det offentlige, der det ligger til rette for det. Det står i et av punktene.

I min kontakt med fagfolk i fagmiljøene, bl.a. i Rederiforbundet og organisasjonene, ser de ikke en oppfølging av akkurat dette ut over kravene Stortinget har satt til nullutslipp på nye ferjer. Hvorfor ikke? Hvorfor er det ikke fulgt opp for større skip? Det er mitt store spørsmål, og det er avgjørende viktig for et skifte til grønn maritim industri.

Statsråd Sveinung Rotevatn [19:46:53]: Eg vil jo meine at vi følgjer opp dei ulike vegkarta, i alle fall dei forslaga vi synest er gode. Eg må ta eit atterhald om det. Det er jo ikkje slik at alle forslag til vegkart i alle næringar nødvendigvis vil gje det beste resultatet for samfunnet eller klimaet. Men veldig mykje er gode forslag.

Grøn skipsfart er nemnd. Viss vi ser på rapporten frå Prosess21, kva styringsgruppa der har føreslått, er det ein del viktige ting. Dei føreslår f.eks. at vi må verne om EØS-avtalen. Det kan jo representanten frå SV merke seg er viktig å følgje opp. Det gjer i alle fall regjeringa. Dei føreslår at Noreg må vere attraktivt når det gjeld å etablere nye, grønne verdikjeder. Det følgjer vi opp gjennom Grøn plattform, f.eks., som gjev viktig støtte gjennom heile fasen frå innovasjon og forskning til kommersialisering og utprøving. Det er eit viktig prosjekt.

Dei fremjar forslag om gode ordningar for å kommersialisere og etablere CCS i Noreg. Det trur eg Stortinget er godt kjent med at regjeringa har følggt opp gjennom den største klimainvesteringa i norsk industri nokosinne, nemleg Langskip, m.m.

Så vi følgjer opp på løpande band gjennom ulike prosessar.

Det vert peika på at det er viktig med nullutslpps-krav i offentlege innkjøp når det gjeld skipsfart. Det er eg einig i. I klimaplanen viser vi nettopp korleis dette no skal skje løpande dei neste åra, med krav til ferjer frå 2023 og til hurtigbåtar frå 2025, med krav om fossilfrie anleggsplassar, det er viktig når det gjeld frakt av massar, f.eks., og med konsesjonskrav både når det gjeld offshore supply og havbruksnæringa.

Det er jo ikkje slik at ein kan stille krav om nullutslipp i alle segment med ein gong, for det er også ei tek-

nologiutvikling som må skje. Det er ei differensiert tilnærming her, men det er ei riktig tilnærming. Det bidrar også til å utløse nettopp den innovasjonen vi no ser, der Noreg, så vidt eg kan bedømme i alle fall, er fremst i verda på nullutslepps- og lågutsleppsteknologi i det maritime. Det skal vi fortsetje å vere.

Til sist ein kommentar til samanlikninga av ulike krisepakkar mellom land. Det er i veldig stor grad å samanlikne eple og pærer. For å ta eit eksempel: Når ein skal samanlikne kva Noreg bruker på sine akutte krisepakkar, med det EU gjer, er det eit par viktige ting ein bør ha med seg. For det første er det ikkje slik at EU bruker pengar som Noreg verken er med på å betale inn eller har tilgang til. Det er tett integrert i dette, både gjennom innovasjonsfond og gjennom Horisont Europa, så det er ikkje slik at dei gjer noko og vi gjer det ikkje. Vi gjer det same. For det andre er ikkje dette akutte krisepakkar slik Noreg definerer det. Når dei har akutte krisepakkar, er dei kortsiktige for å skape sysselsetjing, medan EU-programma går over sju år. Det er snakk om langsiktig arbeid, og eg kan love at det kjem til å verte gjort betydelege klimainvesteringar i Noreg dei neste sju åra. Langskip er eit eksempel på det. Det er ikkje ein del av ein krisepakke, men likevel den største klimainvesteringa i norsk industri nokosinne.

Tom Kalsås (A) [19:50:18]: Jeg vil starte med å gi SV og Arne Nævra honnør for å fokusere på et viktig tema hvor det haster å komme videre med nye og konkrete tiltak. Jeg vil benytte anledningen til å si noe om grønn skipsfart, et område hvor det allerede er gjort mye viktig arbeid, men hvor det fortsatt gjenstår mye for å komme i mål. For klimagassutslippene fra innenriks sjøfart skal halveres innen 2030, og hele den internasjonale flåten skal ifølge International Maritime Organization redusere utslippene med 50 pst. innen 2050.

Det norske shippingmiljøet er konstruktive pådriverne i IMO, men er enda mer ambisiøse på hjemmebane. Norges Rederiforbund har satt seg som mål at all norskeid tonnasje skal gå på utslippsfrie løsninger innen 2050, og at norske rederier allerede fra 2030 kun skal bestille skip basert på nullutslippsteknologi. Dette viser at det er både interesse og vilje i bransjen til å ta i et tak for å skape reell grønn vekst.

Men grønn omstilling vil kreve store investeringer både på skip og i havnene, og det er her vi som representanter for statlig myndighet bør innta en aktiv og framoverlent rolle. Gode rammebetingelser og et målrettet virkemiddelapparat er eksempler som vil ha utløsende effekt og legge til rette for langsiktige grønne investeringer for norsk skipsfart.

Arbeiderpartiet mener at staten, som en stor innkjøper av transporttjenester, i større grad skal stille

krav om lav- og nullutslippsløsninger. Gjennom innkjøpsmakten kan staten på denne måten fungere som en teknologidriver i markedet.

Norge har en betydelig flåte i både nærskipsfart, supply til offshore, fiskeflåte osv. Her er det et stort potensial for rask omstilling til fornybar- og lavutslippsteknologi. Dette vil også kunne gi nye muligheter for norske verft og maritim bransje og skape arbeidsplasser i Norge for framtiden. Så mener vi i Arbeiderpartiet at det også er nødvendig å styrke Kystverket med tilskudd til nyanlegg, vedlikehold, økt utbedring av fiskerihavner og tilskudd til overføring av gods fra vei til sjø.

Avslutningsvis vil jeg ta opp en bekymring. I et møte som transport- og kommunikasjonskomiteen hadde med TØI og SINTEF tidligere i dag, var SINTEF tydelig på havnenes avgjørende rolle for å lykkes med omstillingen til grønn skipsfart. Det handler i stor grad om infrastruktur, f.eks. tilknyttet hydrogen, hvor jeg oppfatter at vi ligger bakpå når det gjelder å få på plass en overordnet plan. Men det handler også om nettilgang, noe vi har eksempel på i Rogaland, hvor bl.a. Randaberg Industries på Nord-Jæren ønsker å tilby de ca. 100 skipene de har innom hvert år, fornybar landstrøm, noe som dessverre ikke er mulig siden strømmettet ikke har ledig kapasitet og ikke vil få det på mange år.

Liv Kari Eskeland (H) [19:54:01]: Ein skal ikkje ha vore i mange debattar og lese mange innlegg om det grønne skiftet, eller vore litt meir enn middels politisk interessert, før ein oppfattar at dette grønne skiftet no har teke landet med storm.

Det er heilt rett som interpellanten drar opp innleiingsvis – innan grøen skipsfart har denne regjeringa gjort svært mykje for å få fortgang i prosessar som er sette i gang. Det gjer at me faktisk ligg blant dei første i verda på området, trass i representanten frå Arbeidarpartiet si bekymring i så måte. Dette har me kunna gjera med god forvissing om at me har eit næringsliv i ryggen som både kan og vil, og som har den nødvendige kompetansen og kunnskapen, men òg endringskulturen for å få til den snuoperasjonen me no står oppe i.

Det me har sett dei siste åra, er at vår satsing på m.a. grøen skipsfart har gjeve ringverknader som me knapt kunne drøyma om. Heile næringslivet girar om, den grønne spiralen virvlar stadig fortare. Og det som er flott å registrera, er at teknologiar som knyter seg opp kring grøen skipsfart, skyt fart og vinn fram også på parallelle område. Dette kan dreia seg om kraftproduksjon og distribusjon, alternative grønne energibærarar, framdriftssystem som kan ha bruksområde på andre felt enn for skipsfarten – berre for å nemna noko.

Konkret gjeld dette satsinga på batterifabrikkar, hydrogenproduksjon, ammoniakk både i produksjon

og i forbruksmotorar som til og med kan nyttast til fornybar energidistribusjon i mange øysamfunn i Arktis – utruleg spennande. Store beløp har vore sett av til å støtta til no verdas største flytande havvindpark på Tampen, Langskip er sjøsett – og slik kunne me ha halde fram.

Det er denne regjeringa som legg til rette for at alt dette kan skje, som legg til rette for at me no evnar å få til denne brytinga, som har vore faneberar og leia an. Seinast for to veker sidan vart tildelingane til grønn plattform lagde fram – 1 mrd. kr er stilt til disposisjon for innovative prosjekt. 89 av desse skal reduserast til 10, som skal få til dels store tildelingar for å utvikla seg vidare.

Me byggjer opp kring klynger, katapultar og nodar, som er arnestader for utvikling av grøne teknologiar. Me er ettertrakta som lokasjon for grønn industriutvikling, for batterifabrikkar, datasenter og berekraftig havbruk, der me òg ligg langt framme. Samtidig ser me at kraftproduksjon og distribusjon etter kvart kan verta ein hemske, som det her òg vart peika på, for den vidare utviklinga. Der ser me òg fram til SV sine gode svar på korleis me skal løysa dei utfordringane, saman med resten av det politiske miljøet.

I klimameldinga som me drøftar i desse dagar, ligg ytterlegare både gulrot og pisk for å nå klimamåla våre. Me har forslag om å skru opp CO₂-prisen for å få ei dreining frå fossilt til fornybart forbruk. Me pålegg det offentlege å gå føre for å syta for at me skal få dette til, med heilt konkrete mål for innkjøp av transportmidlar med nullutslepp, slik som statsråden heilt rett konkretiserte. Me legg til rette for støtteordningar og er snart i ferd med å leggja fram ein NTP der miljøomsyn har stor vekt. Me rullar ut strategiar og handlingsplanar, sirkulærøkonomi, hydrogenstrategi og snart eit vegkart for å få ytterlegare konkretisert og angjeve korleis ein i praksis skal få gjennomført dette. Me jobbar på lag med næringslivet og med partane, og eg opplever stor entusiasme i dette arbeidet, trass i det representanten frå SV måtte ha fått melding om.

Eg er svært stolt over at me så til dei grader har entra på, og at me har eit næringsliv som ser seg tent med å liggja i front. Det er fantastisk å få vera den generasjonen som får ta del i denne reisa, og eg er glad for denne interpellasjonen, som ytterlegare har gjort at me kan løfta opp alt det gode arbeidet me gjer på området.

Ketil Kjenseth (V) [19:59:16]: Når vi likevel er her og har grønn kveldsvakt, må vi jo bidra til litt debatt, noe også representanten Arne Nævra har gjort.

Det er en viktig interpellasjon om det grønne skiftet, og særlig grønn skipsfart. Nå står vi midt i arbeidet med klimaplanen som regjeringa har lagt fram for oss i

Stortinget. Det jeg har på hjertet, er: SV er jo et parti som vil klimaet og miljøet godt, men jeg undres litt over de løsningene en velger. Det gjenspeiler seg litt i retorikken og ordvalget en benytter. En låner jo litt av EUs ambisjoner når det gjelder ordvalg, men mest retorikken, i en Green New Deal for Norge, men en deler ikke EUs fellesskap. Det undrer meg litt at vi ikke skal ta et ansvar for kontinentet vårt. Særlig når en snakker om grønn skipsfart, er jo det internasjonal virksomhet i stor grad. At en da ikke nevner at Norge går i bresjen for havvindsatsing, som jo faktisk er en stor del av satsingen på grønn skipsfart også, undrer meg. Rederiforbundet er veldig opptatt av det. Det er en av de nye store mulighetene for både marin og maritim sektor.

Når SVs store virkemiddel er å etablere en ny bank i Norge, står det litt i kontrast til at vi faktisk står i et stort, grønt skifte akkurat nå, der det pøses inn investeringer fra internasjonale aktører, fra pensjonsfond og andre, kapital til Norge i hydrogenprosjekter, i ammoniakkprosjekter, i karbonfangst og -lagring, som har vært nevnt her. Vi greier ikke helt å legge til rette for at kommunal sektor skal bli med på å få de investeringene. Det er mye biomasse som vi ikke evner å ta ut til kapitalaktører som kunne blitt med på dette skiftet.

Maritim sektor er jo også en kapitalnæring de luxe og ved siden av olje og gass den største kapitalforvalteren. Det bidraget skal vi også ta med i dette grønne skiftet. De har en enorm mulighet til å være en driver i det som nå skjer internasjonalt, sammen med verftsindustrien vår og en offensiv leverandørindustri, som ønsker seg veldig strenge krav i Norge fordi det gjør dem konkurransedyktige utenlands.

Det er noe jeg savner i den dynamikken som ikke helt fanges opp i den ambisjonen og de planene SV har i sin Green New Deal, så jeg håper at representanten Nævra kan komme litt inn på hva det er, utover å ha enormt strenge krav og ambisjoner for Norge, som skal gi et bidrag til Europa og til verden for å lede an i dette grønne skiftet som vi allerede er i gang med.

Ingjerd Schou hadde her overtatt presidentplassen.

Arne Nævra (SV) [20:03:17]: Først til representanten Kjenseth: Jeg refererer ofte til EU. Det kan representanten slappe helt av på, for jeg synes EU i mange tilfeller er foroverlent. De ligger foran oss på flere områder. De ligger foran oss bl.a. med hensyn til innretningen på krisepakken. Det har jeg tatt opp i innlegget mitt før i dag, så jeg har ikke noe allergi mot EU på den sida. Jeg synes tvert imot at vi kan lære mye av EU innen grønn sektor. Det er ikke tvil om det. Med Tyskland i førerretten har de gjort mye, og de kommer til å gjøre mer. Derfor synes jeg det kanskje var en litt søkt unnskyldning

fra statsråden da han henviste til at vi liksom er med på investeringene i EU osv., at man ikke kunne sammenligne epler og pærer og alt dette. Men det er klart at jeg henviste jo også til Tyskland og til Frankrike, og hva de bruker som enkeltland direkte på grønn omstilling i forbindelse med krisepakken.

Ellers ble det nevnt ganske mange enkeltpunkter, også i Kjenseths innlegg. Vi er jo enige om mye av dette. Venstre og SV står ikke så langt fra hverandre på mange av disse konkrete tiltakene. Langskip ble nevnt. Ja, det er Langskip, men det er litt kort. Det får så være, men det er kommet godt i gang. Mye av dette er vi enige om.

Det ble nevnt at vi bare ønsker en slags ny statlig investeringsbank. Nei, det er mye mer enn det i vår ganske omfattende grønne plan, og det tror jeg representanten Kjenseth kjenner til. Det er investeringsfondet, men også bruk av de statlige virkemidlene som er der, innretningene som er der. For eksempel må Nysnø gis noen helt andre muskler enn før, det samme også med Enova. Dette har vi gjort i hvert års budsjett, og nå har vi virkelig trådt til og sagt at vi må øke ambisjonene kolossalt, også i porteføljen til Nysnø f.eks.

Så vil jeg komme tilbake til utgangspunktet mitt. Jeg tok velvillig opp regjeringas egne ambisjoner, deres eget store prosjekt med grønn konkurransekraft. Det var der jeg begynte, og det er der jeg har lyst til å avslutte. Jeg synes fortsatt at man ikke helt har tatt opp hansken rundt disse veikartene. Det er kanskje særlig to veikart jeg savner. Et av dem står hjertet mitt veldig nært. Det er å få en grønn dreining på norsk reiseliv. Jeg synes at statsråden kan svare på om han sammen med næringsministeren kunne forplikte seg til å følge opp forslagene fra reiselivskartet. Der synes jeg det skorter. Det er en slags forsømt mulighet som var i de krisepakken vi har vedtatt. Man kunne brukt anledningen der til å få tiltak for et grønnere reiseliv.

Det samme gjelder for så vidt også sirkulær økonomi. Etter de observasjonene jeg har hatt på ganske nært hold av noen av prosessene, har det vært en litt sånn ovenfra-og-ned-prosess, og jeg tror det er veldig viktig at statsråden tar initiativ til at det gamle samarbeidet tverrsektorielt kommer i gang igjen.

Men ellers: Takk for debatten. Jeg takker statsråden for engasjementet.

Statsråd Sveinung Rotevatn [20:06:43]: La meg gjere det eg for så vidt ikkje gjorde i det første innlegget, og det er å takke interpellanten for interpellasjonen. Dette er jo en bra diskusjon å ta. Det er noko regjeringa er veldig oppteken av, og det er godt at også Stortinget er det, nemleg av korleis vi kan styrkje den grøne konkurransekrafta i Noreg, for det er svært viktig.

La meg avslutningsvis ta eit par kommentarar til ting som har vore mykje oppe. Det er fleire her, både representantane Eskeland, Kalsås og andre, som har vore innom grønn skipsfart. Det skjer utruleg mykje spennande no. Det vert lansert nye prosjekt nærast kvar veke – hydrogenlasteskip, hybridfiskefartøy og hurtigbåtprosjekt, m.m. Dette er godt nytt, og meir kjem til å kome.

Så er det rett, det som representanten Kalsås peikar på, at vi må sørje for at infrastrukturen er på plass også i hamnene våre. Enova har gjeve støtte til ei rekkje landstrømsprosjekt rundt omkring. Det har vore viktig. Hydrogen må vi få opp, men det er rett som det vert sagt, at dette også heng saman med nettkapasitet og for så vidt kraftproduksjon, så her må ein sjå ting i samanheng. Kort oppsummert meiner jo eg at det som vi no held på med i grønn skipsfart, er ei suksesshistorie, men ho er berre så vidt begynt. Det er masse meir som må gjerast i Noreg, i Europa, der det no vert diskutert om ein skal ta skipsfarten inn i kvotemarknaden. Det er eit veldig spennande forslag som vil gje store moglegheiter for Noreg, og som betyr at ein vil stille større krav også til europeisk skipsfart for å få ned utsleppa. Det er i så fall godt nytt. Så er det IMO, ikkje minst, der Noreg spelar ei leiarrolle internasjonalt for å få høgare standardar. Der vil eg seie, som nokon var inne på her, at også Rederiforbundet spelar ei viktig rolle og har sett eigne mål som er ambisiøse. Det er bra.

Så peikar representanten Nævra på eit par ting i sluttappellen sin om ting som må på plass. Når det gjeld sirkulærøkonomi, er eg heilt einig i at det vert eit veldig viktig tema no framover – det er det for så vidt allereie. Vi er i innspurten med ein strategi for sirkulærøkonomi som regjeringa har jobba med over lang tid, og har fått veldig mange gode innspel i den prosessen frå næringslivet, nettopp om korleis sirkulærøkonomiske løysingar kan styrkje den grøne konkurransekrafta til Noreg. Den er på veg.

Det er for så vidt bra at SV ønskjer å gje meir pengar til Nysnø. Nysnø var jo noko som var særleg viktig for mitt parti, då vi fekk etablert det. Det er eg glad for at vi har fått gjort, og at ein har fått fylt på med kapital der. Men det er klart: Kapital som vert plassert i Nysnø, er også ekte pengar som ein må prioritere. Eg legg merke til at dei 20 mrd. kr som SV no vil gje til Nysnø, ikkje var ein del av SVs alternative statsbudsjett. Men det legg eg til grunn at det er neste gong, slik at ein ikkje gjer opp rekning utan vert, for det må vi også passe på i dette arbeidet med grønn konkurransekraft. Ja, vi skal bruke pengar på det, men her må det også prioriterast. Det er mange andre omsyn ein skal ta i ein budsjettprosess, og då må ein vise kor ein finn dei pengane. Det gjer regje-

ringa med den største klimasatsinga nokosinne i budsjettet for i år, og meir kjem til å kome.

Presidenten: Da er debatten i sak nr. 13 ferdig.

Sak nr. 14 [20:09:51]

Interpellasjon fra representanten Christian Tybring-Gjedde til helse- og omsorgsministeren:

«De nye sykehusplanene i Oslo er omstridte i fagmiljøene, blant Oslo-innbyggere og blant politiske partier både på Stortinget og i Oslo bystyre. I statsbudsjettet for 2020 ble det bevilget 30 mrd. kroner i lånegaranti til Helse Sør-Øst for utbyggingsplanene på Gaustad og Aker. De nye sykehusbyggene vil utgjøre Norges største landbaserte byggeprosjekt. Som hovedregel er den øvre høyhusgrensen i Oslo 42 meter, mens Oslo universitetssykehus nå planlegger et 76 meter høyt sykehustårn i tilknytning til Rikshospitalet på Gaustad. Helse Sør-Østs forslag til reguleringsplan ble i fjor trukket, da dialog med Oslo kommune ikke førte frem. Oslos lokalpolitikere har tydelig markert sin motstand mot sykehusplanene på Gaustad.

Oppfatter statsråden det som et paradoks at de som representerer Oslos borgere samlet, ikke ønsker regjeringens planlagte sykehusprosjekt velkommen, og vil regjeringen eventuelt gå enda en runde i saken?»

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [20:11:13]: Her var det jo ikke mange i salen. Det er hyggelig å se at representanten Bøhler kom innom, ellers blir det statsråden og meg og stortingspresidenten. Jeg lover å ikke si det til noen.

Det er mange meninger om sykehusplanene i Oslo. Planene er omstridt i fagmiljøene, blant Oslos innbyggere og blant politiske partier, både i Stortinget og i Oslo bystyre.

I 2016 vedtok styret i Helse Sør-Øst å legge ned Ullevål sykehus og bygge et nytt, stort regionsykehus på Gaustad, samt lokalsykehus på Aker. Planene ble godkjent av helseminister Bent Høie, som sitter her i salen. Planene har møtt kraftig kritikk. Flere mener de planlagte sykehusene vil bli for små for en voksende befolkning, mens fagmiljøene har fryktet for pasientsikkerheten. De ansattes tillitsvalgte har ønsket at Ullevål skal bygges ut, fremfor den løsningen styret har pekt på. Det ble deretter et ønske og et press om å belyse Ullevål som et alternativ, og styret i Helse Sør-Øst la frem sin belysning i mai 2019. Den konkluderte med at det ville koste nær 13 mrd. kr mer og forsinke prosjektet med syv år om det nye sykehuset ble lagt til Ullevål fremfor til Gaustad. Belysningen har fått kritikk fra flere hold, og flere har ønsket en full utredning av Ullevål-alternativet.

I statsbudsjettet for 2020 ble det gitt en lånegaranti på 30 mrd. kr til Helse Sør-Øst for utbyggingsplanene på Gaustad og Aker. De nye sykehusbyggene vil altså utgjøre Norges største landbaserte byggeprosjekt.

Som hovedregel er den øvre høyhusgrensen i Oslo 42 meter, mens Oslo universitetssykehus nå planlegger et 76 meter høyt sykehustårn i tilknytning til Rikshospitalet på Gaustad.

Helse Sør-Østs forslag til reguleringsplan ble også i fjor trukket, da dialogen med Oslo kommune ikke førte frem. Oslos lokalpolitikere har tydelig markert sin motstand mot sykehusplanene på Gaustad.

Skal man lykkes med å ivareta Oslos innbyggers behov for sykehustjenester, vil det være en fordel at et bredt politisk flertall støtter løsningen som blir valgt. Slik saken står nå, ser det ut som om en slik ambisjon ikke lar seg realisere. Motstanden mot etableringen av et nytt sykehus på Gaustad øker i styrke, og argumentene for heller å utvide kapasiteten på eksisterende Ullevål sykehus blir flere. Ikke minst har Oslos lokalpolitikere vært tydelige på dette.

Som første parti i Oslo bystyre fremmet Fremskrittspartiets bystyregruppe allerede i mai 2018 et privat forslag om å stoppe nedleggelsen av Ullevål sykehus og samtidig prioritere Aker lokalsykehus. Etter hvert har også andre partier tatt tydelige standpunkt i saken. I januar i fjor ble det et nytt flertall i Oslo bystyre for å reversere Høyre og Arbeiderpartiets vedtak fra 2018 om å støtte planene om legge ned Ullevål. Flertallet ba da om en reell utredning av at Ullevål sykehus består, og ville prioritere utbygging av Aker sykehus. Bystyret venter nå på reguleringssaken, som er ventet å komme til behandling i bystyret denne våren. Det er kun Høyre i Oslo som er imot fortsatt drift av Ullevål. Det betyr at det er et flertall i Oslo bystyre, inkludert regjeringspartiene Venstre og Kristelig Folkeparti, som ønsker det motsatte av regjeringens forslag.

Hele utredningsforløpet er satt på hodet. Her har man tatt hensyn til hvilken tomt man valgte først, og da kom befolkningens behov sist. Rapporten «Økonomiske betraktninger omkring planen for Nye Oslo universitetssykehus», som er utarbeidet av kvalitetssikringsekspert Eilif Holte, professor i forvaltningsøkonomi Bjarne Jensen, sykehusarkitekt Tor I. Winsnes og siviløkonom og statsviter Per H. Christiansen, bringer opp flere interessante perspektiver. Rapporten gjennomgår de økonomiske forutsetningene for Nye OUS og viser at risikobildet er blitt betydelig forverret etter at Stortinget i fjor behandlet lånesøknaden. Dersom økonomien i Nye OUS sprekker, vil det ha konsekvenser for alle planlagte sykehusprosjekter i Sørøst-Norge. Det er helt klart at vi har behov for å få på plass en kapasitetsøkning for Oslos innbyggere. Og det gjelder ikke bare Oslos innbyg-

gere, det gjelder pasienter som hører inn under Sørøst-Norge, altså mer enn halve Norges befolkning.

Dessverre er ikke utfordringene med sykehusplanleggingen og kapasitetsutfordringen for Oslo alene. Problemene på Kalnes ble denne våren beskrevet i en omfattende evalueringsrapport. Kritikerne som allerede i planleggingsfasen advarte om at sykehuset ville bli for lite, fikk rett. Tusenvis av pasienter lå i korridoren allerede det første året. Prestisjesykehuset som ble planlagt for null korridorpasienter, har hatt store problemer helt siden åpningen.

Kalnes-prosjektet er av mange blitt beskrevet som skandaløst. Det viste seg at sykehuset var underdimensjonert på de fleste funksjonsområder. Til tross for at Kalnes er et av Helse Sør-Østs mest moderne sykehus, er sykehuset trangt, noe som gjør at arbeidsflyten på sykehuset hindres og driften blir lite effektiv. Samtidig har sykehuset en krevende økonomi. Dersom Helse Sør-Øst skal ha økonomisk bærekraft til å håndtere de voksende behovene, særlig etter 2032, må dagens prosjekter planlegges for god og effektiv drift. Det er ikke det samme som å minimalisere funksjonsarealene.

Kritikken av planene for Nye OUS inneholder mye av det samme – for liten sengekapasitet og manglende og for små funksjonsarealer. Konsekvensene blir imidlertid mer alvorlige. OUS er Norges desidert største sykehus og er viktig for hele landet. To av tre pasienter som behandles på OUS, bor ikke i Oslo. For liten kapasitet i OUS vil få alvorlige følger både for pasientsikkerheten og for beredskapen i hele Østlands-området. Sykehusene rundt Oslo er i stor grad avhengige av OUS, både som bakvakt og til å håndtere de mest alvorlig skadde og syke pasientene fra hele regionen og i mange tilfeller fra hele landet. Utfordringen med å sikre at sykehusene bygges etter rette forventede kapasitetsbehov, er større enn kun for Oslo, men gjelder fortsatt også for Oslo.

Fremskrittspartiet har tidligere tatt til orde for og foreslått å endre finansieringsmodellen for sykehus slik at investering og drift skilles. Men all den tid dette ikke er gjeldende, er det behov for å være oppmerksom og fremtidsrettet hva gjelder bygging av nye sykehus og/eller utvidelse av dagens sykehus.

Jeg innledet mitt innlegg med å poengtere at det er stor uenighet når det gjelder den fremtidige sykehusstrukturen i Oslo. Uenigheten inkluderer fagmiljøer, Oslos innbyggere og de politiske partiene både i Stortinget og i Oslo bystyre. Med andre ord har relativt få latt seg overbevise av regjeringens og helseministerens argumenter. Med dette som bakteppe ønsker jeg gjerne svar på om statsråden oppfatter det som et paradoks at de som representerer Oslos borgere samlet, ikke ønsker regjeringens planlagte sykehusprosjekt velkommen, og

om regjeringen eventuelt vil ta disse signalene på alvor og dermed gå enda en runde i saken.

Statsråd Bent Høie [20:18:31]: Oslo har behov for nye sykehusbygg. Store deler av byggene ved Ullevål sykehus er utdatert. Det er behov for økt kapasitet for Oslo økende innbyggertall, og ikke minst er det behov for å samle de spesialiserte tjenestene.

Det var et omfattende planarbeid som lå til grunn for strukturen – det såkalte målbildet – som ble vedtatt i juni 2016. Planarbeidet som lå til grunn for vedtaket om sykehusstrukturen i Oslo, ble gjennomført i dialog med Oslo kommune. I høringsrunden til idéfasen i 2014 pekte Oslo kommune på Aker som et alternativ til Ullevål som lokalisering av lokalsykehuset. I januar 2016 var det byrådet i Oslo som anbefalte den utbyggingsmodellen som senere samme år ble vedtatt av meg i foretaksmøte. Også i 2018 støttet Oslo kommune den utbyggingsløsningen som nå foreligger, i sitt høringssvar til Regional utviklingsplan 2035 for Helse Sør-Øst.

Jeg forstår at mange har ønsker og forventninger til spesialisthelsetjenesten når nye sykehusbygg planlegges. Helse Sør-Øst har ansvar for å planlegge for et godt spesialisthelsetjenestetilbud med nok kapasitet. Samtidig har det regionale helseforetaket også ansvar for å sikre at samfunnets ressurser brukes på en best mulig måte. Det er særlig arbeidskraft som kan bli en knapp ressurs, og som setter begrensninger i framtiden. Bedre bruk av helsepersonell i hovedstadsområdet lå som et bakteppe da tidligere Helse Øst og Helse Sør ble slått sammen til Helse Sør-Øst i 2007, og det var en klar føring for å sette i gang planleggingsarbeidet for Nye Oslo universitetssykehus.

Jeg vil legge til at Oslo universitetssykehus, i tillegg til å være lokalsykehus for deler av Oslos befolkning, også er regionsykehus for innbyggerne i helseregion Sør-Øst. Sykehuset har også en rekke nasjonale behandlingsfunksjoner for innbyggere i hele Norge. Jeg vil understreke at Oslo som vertskommune har et ansvar for å legge til rette for tilbud også for innbyggere utover Oslo. Dette tilbudet må etableres med en struktur som ikke legger beslag på en uforholdsmessig stor andel av helsepersonellet i hovedstaden og dermed går ut over tilbudet til befolkningen i resten av Norge.

Det planlegges ikke å bygge et 76 meter høyt sykehustårn i tilknytning til Nye Rikshospitalet på Gaustad. Helse Sør-Øst har opplyst at høyden på de høyeste byggene på Gaustad varierer mellom 46 og 53 meter. Samtidig er det, som representanten viser til, en norm for høyhus i Oslo. I henhold til denne normen skal det utarbeides et alternativt planforslag dersom byggehøyden overstiger 42 meter. Helse Sør-Øst har derfor også

utarbeidet et planforslag med en utbyggingsløsning innenfor 42 meters høyde på Gaustad. Aker sykehus, derimot, er planlagt med høyere bygg. I reguleringsplanen er det foreslått en byggehøyde på 71,2 meter. Også for Aker sykehus er det utarbeidet et alternativt planforslag som viser en utbyggingsløsning med byggehøyde innenfor 42 meter. På begge sykehusene planlegges det med helikopterplattform som vil overstige byggehøyden med 4–6 meter. Det er avklart av plan- og bygningsetaten at dette er i tråd med normen for høyhus.

Reguleringsplanene for Nye Aker og Nye Rikshospitalet er nå til vurdering i plan- og bygningsetaten i Oslo. Det er gjennomført en utvidet dialogfase med plan- og bygningsetaten for å vurdere mulige justeringer av planforslaget som ble trukket i juni 2020. Sentrale temaer i denne dialogen har vært utnyttelsen av de aktuelle tomtene, høyde, vernede bygg, grøntstruktur og samspillet mellom den nye og den eksisterende bygningsmassen.

Det er få prosjekter som er utredet i samme grad som Nye Oslo universitetssykehus. Planleggingen har pågått over en lang periode og vært omfattende og kostnadskreven. Målbildet med ny struktur ble vedtatt for snart fem år siden, og det er foretatt tilleggsutredninger som underbygger den vedtatte sykehusstrukturen. Videre er det gjennomført konseptfaser for prosjektene som skal etableres på Aker og Gaustad, og Stortinget har vedtatt lånerammen til det samlede byggeprosjektet. Det er gjort en rekke justeringer i prosjektene basert på innspill fra tillitsvalgte og fagmiljøene ved Oslo universitetssykehus. Nå er forprosjekteringsarbeidet satt i gang. Det er etablert 40 medvirkningsgrupper som en vesentlig del av forprosjekteringsarbeidet. Hver gruppe består av åtte–ti ansatte, brukere, vernetjeneste og tillitsvalgte.

Over mange år har Oslo universitetssykehus brukt betydelige midler på vedlikehold og investeringer i bygg som ikke er egnet for framtidig sykehusdrift. Mange bygg drives med midlertidige tillatelser fra ulike tilsynsmyndigheter. Nå er det viktig med framdrift i prosjektplanene for å kunne gjennomføre mer målrettede investeringer i Oslo. Brukerne er helt tydelige på at de ikke kan godta en utsettelse av prosjektet.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [20:24:39]: Jeg tolker det som at helseministeren ikke er villig til å diskutere noe annet enn det han allerede har konkludert med, at han ikke vil ta hensyn til de mange protestene som er der ute. Fremskrittspartiet hadde en liten egen høring her for noen dager siden, med ulike grupper – faktisk åtte grupperinger – som hadde et helt annet syn enn det helseministeren har. Så det hjelper ikke å sette

seg ned med mange av disse og fremheve at de er enige med ham, når de fleste av dem åpenbart ikke er det. Det er greit at han forholder seg til styret, som sikkert sier det de har sagt hele tiden, men det er andre grupper her som er uenig.

Det haster for dem det gjelder; jeg er litt usikker på hva ministeren mener med det. Snakker han om pasientene, eller det noen andre som ønsker det skal haste? Eller er det regjeringen selv? Pasientene ønsker å ha det best mulige tilbudet de kan få, det er helt åpenbart. Men her er det tydeligvis uenigheter i ulike miljø. Skal man ha fremdrift i et prosjekt, kan man ikke bare si at nå må det tas en beslutning og vi må få fremdrift. Man må faktisk få folk med seg. Det gjelder ikke bare sykehus, men generelt i samfunnet. Skal man lykkes med noe, må man ha støtte fra et bredt flertall.

Jeg vet ikke hvordan helseministeren har tenkt å overbevise, men han står på talerstolen og sier at det blir som det har blitt og så fortsetter vi med det. Det er ikke akkurat størrelsen på bygningene som er mest avgjørende her, selv om ministeren sikkert har rett i det han sier om høyden på huset, men det er ikke det viktige.

Når det gjelder reguleringsplanen, er det slik at helseministeren helt vil forholde seg til Oslo kommune? Eller hvis ikke kommunen gjør som han sier, så vil han ha en statlig reguleringsplan og overprøve kommunen? Jeg skulle gjerne hatt et syn på det.

Jeg gjentar spørsmålet fra innledningen: Er det slik at alt er gjort og sagt, og at det ikke vil bli gått en ny runde? Da er det jo liten vits i å stå her og diskutere, hvis det ikke er vilje til å se på det en gang til, ikke minst fordi de fleste partiene i Oslo er uenige med helseministeren. De få som er i salen her, er også uenige med helseministeren, men det hjelper lite. Uansett: Jeg hadde håpet på en litt mer offensiv holdning fra ministeren enn å si han har konkludert, og ferdig med det.

Statsråd Bent Høie [20:27:28]: Jeg diskuterer denne saken både titt og ofte, gjerne i Stortinget og også ofte andre steder. Det er jo en fordel, når en diskuterer denne typen saker, at en også er åpen for fakta. Jeg synes det er ganske illustrerende at interpellanten velger å bruke høyden på bygget på Gaustad som et hovedelement i en knapp interpellasjonstekst. Da må jo det være et veldig viktig moment for interpellanten. Jeg har i hvert fall skrevet en del interpellasjoner selv, og jeg har vært veldig nøye med at de viktigste argumentene kommer fram i teksten, som er knapp. Men nå virker det som om at når det faktisk interpellanten hevdet i sin interpellasjon, ikke var riktig, var det plutselig ikke så viktig lenger.

Jeg synes det er ganske illustrerende for denne debatten. Veldig mange som representanten lytter til, kommer nemlig med veldig krasse og tydelige argumenter mot dette prosjektet, og når fakta kommer på bordet, skifter en argumenter og prøver å finne andre områder der en argumenterer mot. Da er det, som representanten er inne på, viktig å lytte til dem som er brukerne. Det var det jeg refererte til avslutningsvis i mitt svar: Brukerne, altså brukerutvalget, er veldig tydelige i denne saken.

Jeg forventer selvfølgelig at Oslo kommune, som vertskommune, opptrer som en seriøs reguleringsmyndighet i denne saken. Oslo kommune har uttalt seg om denne saken i de fasene der Oslo kommune skal uttale seg som høringsinstans, og i de fasene har Oslo kommune og flertallet i Oslo støttet den løsningen som det nå jobbes videre med, og som nå er kommet inn i en veldig avgjørende fase etter at Stortinget rett før jul bevilget lånerammen for prosjektet.

Det viktige neste steget er jo reguleringen av prosjektet. Hvis en da er veldig motstander av høyde i Oslo, er utfordringen først og fremst knyttet til Aker sykehus, men jeg har ikke hørt at de samme argumentene om høyde blir knyttet til Aker sykehus. Mens en i denne debatten f.eks. har hørt en del motstandere bruke begrepet smittetårn om bygget på Gaustad, hører en ikke det samme om høyden på Aker, som er et sykehus som mange av dem som er imot utbyggingen på Gaustad, er for, selv om det da er et høyere bygg enn det som er planlagt på Gaustad.

Jan Böhler (Sp) [20:30:32]: Jeg har hatt gleden av å diskutere dette med helseministeren siden han tiltrådte, tror jeg, vi startet tidlig i Stortinget. Jeg må si at i de første debattene hadde helseministeren en mer åpen holdning. Da overtok han arven etter forrige helseminister, i den rød-grønne regjeringen, og det var en utvikling i standpunkter etter hvert i den perioden når det gjelder bl.a. Aker sykehus – og jeg husker Radiumhospitalet også var i spill den gangen – hvor det ble avklaringer. Så jeg følte før, når ikke helseministeren hadde låst seg så mye til gjeldende planer, at det var mulig å nå fram i debatter i Stortinget.

Så blir jeg litt overrasket over at det er så hardt press på at nå er det framdrift som gjelder – jeg hørte det ble sagt av helseministeren at brukerne ikke kan godta utsettelse. Jeg vet ikke hva han definerer som brukere, jeg heller, men i Oslo har det vært meningsmålinger hvor 70 pst. er for å bevare Ullevål og mot de planene som helseministeren kaller målbildet. De store foreningene – altså Legeforeningen, Sykepleierforbundet, Fagforbundet – og de bydelsutvalgene som er berørt, er imot disse planene. Og i bystyret har situasjo-

nen endret seg etter valget i 2019. Jeg hørte at Oslo Arbeiderparti har snudd i bystyret, så nå er det jo bare ett parti, Høyre, som støtter planene i bystyret. Da holder det jo ikke bare å vise til vedtak i 2016 og 2018, som helseministeren gjorde. Jeg er klar over at man trenger å jobbe langsiktig, man kan ikke se bort fra tidligere vedtak, men man kan heller ikke se bort fra nye realiteter.

Det som jeg er spent på nå, er hva som skjer her i Stortinget med disse planene, for det er jo Stortinget som har ansvaret – ikke bystyret i Oslo – for bevilningene og for Helse Sør-Øst, og som har helseministeren som den personen vi kan diskutere med. Vi har fremmet forslag her i Stortinget nå angående OUS' planer og Ullevål sykehus, og det blir interessant å se både hva Fremskrittspartiet gjør her i stortingssalen med de forslagene som foreligger, som snart kommer til behandling, og hva Arbeiderpartiet gjør etter at lokalpartiet i Oslo har snudd. Det kommer vi tilbake til.

Det som jeg gjerne vil fokusere litt på, er utviklingen i Oslo når det gjelder behovet for sykehuskapasitet og lokalsykehuskapasitet. Hvis en regner med at befolkningen i Oslo øker med 10 000 i året – den økte med 12 000 i fjor – pluss at de tre bydelene i Grorudalen skal overføres til Oslo universitetssykehus fra Ahus, etter planen fram til 2035, vil det være en økning i befolkningsgrunnlaget til Oslo universitetssykehus fram til 2035 på 260 000 flere mennesker. Det er et langt større befolkningsgrunnlag enn mange lokalsykehus har, og til å dekke den befolkningsøkningen har Oslo universitetssykehus i sine planer nå lagt opp til 67 flere senger innen psykisk helsevern og 350 flere senger innen somatikk. I forhold til de planene vi har sett tidligere når det gjelder kapasitet både for Ahus og for Kalnes, hvor det har blitt mye korridorpasienter, og hvor man har undervurdert behovet for kapasitet bl.a. når det gjelder eldre pleietrengende pasienter, tror jeg det er grunn til å gå gjennom tallene for hva man planlegger av økt kapasitet, mange flere ganger framover.

Jeg spurte sykehusdirektørene om dette i en kronikk, og jeg spurte også om vi med denne store befolkningsøkningen ikke trenger et nytt lokalsykehus i Oslo etter 2035. Det svarte de bekreftende på. Da er mitt store spørsmål, hvis vi kommer dit at vi må planlegge et nytt lokalsykehus i Oslo allerede etter 2035: Hvorfor beholder man ikke isteden Ullevål og bruker lokalsykehuskapasiteten vi har der, istedenfor å begynne helt på scratch med et nytt sykehus bare om 15 år? Da vil man jo være mye mer sikker på at vi har kapasitet i fremtiden, man vil kunne løse mange vanskelige konflikter og avveininger, og det vil kanskje være kostnadsmessig lurt også.

Nicholas Wilkinson (SV) [20:35:48]: Dette er et klokt initiativ fra Fremskrittspartiets representant Tybring-Gjedde. Jeg forventer at synspunktene hans er forankret i hans eget parti, slik at dette er Fremskrittspartiets syn, og at de derfor stemmer for Ullevål-saken som blir behandlet i helsekomiteen.

Flertallet i Oslo bystyre er krystallklart: De ønsker å sikre at Oslo-regionen har gode, moderne og nok plasser på sykehus. Planene for å rive Ullevål sykehus og bygge nye Gaustad sykehus som et sykehustårn, med lite grunnareal, er ikke en god plan.

I disse koronatider har vi fått noen erfaringer vi må ta med oss. Vår alles assisterende helsedirektør Espen Nakstad sa det godt i et NRK-intervju 28. mars i fjor:

«Kanskje må vi ha systemer med sykehus med mer plass, ikke bygge svære høye tårn, men på en måte ha mer smittevern hensyn inn i måten vi bygger sykehus på.»

Det bør bety å skrote smittetårnplanene regjeringen, og helseforetaket, har. Planen ville gitt pasientene mindre plass, og det er tydelig at planen ikke har tatt høyde for den forventede befolkningsveksten i Oslo-regionen. I et miljø- og gjenbruksperspektiv er det en helt gal beslutning å kassere Ullevål sykehus. Staten har brukt mye ressurser til å ruste opp Ullevål. Det trengs mer opprustning på Ullevål, og det er god plass til å bygge mer når vi trenger det. Det er ikke store muligheter på Gaustad.

Kombinert med utbygging og opprustning av Aker sykehus vil Oslo få en god sykehusløsning, og mitt lokale sykehus, Ahus, vil også få mer plass siden pasientene i Groruddalen ikke trenger å ta plasser der.

Jeg forventer at Tybring-Gjedde og Fremskrittspartiet følger Oslo bystyres klare oppfatning og derfor stemmer for representantforslaget som SV, Senterpartiet, MDG og Rødt har fremmet om å utvikle Ullevål sykehus og sikre innbyggerne i Oslo gode sykehustilbud med nok kapasitet.

Seher Aydar (R) [20:39:22]: Vi må få reddet sykehusene våre før det er for sent. Planene for ny sykehusstruktur i Oslo viser at regjeringen gjør som overbetalte direktører i Helse Sør-Øst vil – framfor ansatte, fagforeningene og folk flest i byen.

Vi har Nord-Europas største sykehustomt. Å selge sykehustomten når vi står overfor en pandemi som understreker behovet for god helseberedskap, er uforståelig for de aller fleste. Det er faktisk et svik mot befolkningen. Samtidig som det planlegges for å selge sykehustomten, får ikke hele Oslos befolkning sykehustilbud i byen sin. Det er planlagt at befolkningen på Grorud og Stovner fortsatt blir værende i Akershus, på

et sykehus som har vært presset på kapasitet siden dag én.

Det er én ting som er klart: at befolkningen på Grorud og Stovner må vente i minst ti år til før de kanskje kan få komme tilbake til lokalsykehuset sitt på Aker, og det er bare kanskje, for etappe to er verken konkretisert eller finansiert. Alle som mener alvor med at Aker sykehus må være et fullverdig lokalsykehus for hele Groruddalen, har mulighet til å gå imot direktørenes prestisjeplaner og for et sykehustilbud til beste for befolkningen.

Rødt, Senterpartiet, SV og Miljøpartiet De Grønne har sammen levert forslag om å utvikle Ullevål sykehus og sikre innbyggerne gode sykehustilbud med nok kapasitet. Det er et forslag som også representantene fra Fremskrittspartiet kan støtte hvis de vil gjøre mer enn bare å prate om det her i dag.

Vi har en historisk mulighet til å få flertall hvis Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet gjør som sine egne Oslo-lag. Vi kan faktisk redde Ullevål sykehus. Vi kan faktisk få flertall for å stanse planene om å selge tomten. Vi kan sørge for at Aker sykehus blir lokalsykehus for hele Groruddalen.

Det er mange problematiske sider ved sykehusplanene i Oslo. De er blitt belyst flere ganger, og hver eneste gang blir problemlisten lengre. Risiko- og sårbarhetsanalyser for nye Oslo sykehus har ikke gjort vurderinger av hvilke bygningsmessige løsninger som er best egnet ved pandemier. Det finnes ikke en reguleringsplan. Den økonomiske bæreevnen er usikker. Planene innebærer å splitte opp det komplette akuttmedisinske miljøet på Ullevål. Folkeflertallet i Oslo er imot å legge ned Ullevål sykehus. Flertallet i bystyret vil også bevare sykehuset. Samtlige fagforeninger, som Legeforeningen, Sykepleierforbundet og Fagforbundet, har gått imot å legge ned Ullevål sykehus. De vet hva de snakker om. De har stått i noen av de største krisene og har ingen andre interesser i denne saken enn hensynet til pasientene og sykehustilbudet.

Det er stor risiko for at ikke planene lar seg gjennomføre, og det er ikke planlagt med nok kapasitet som tar hensyn til befolkningsveksten i byen vår. Men likevel vil man altså selge tomten, et feilgrep som kan få store konsekvenser. Nå som Oslo Arbeiderparti har snudd i denne viktige saken, er det i Oslo bystyre bare Høyre som er for å legge ned Ullevål sykehus. Fremskrittspartiet sitter ikke i regjering lenger – de kan stemme for forslaget vårt hvis de er enig. Vi kan sette en stopper for denne galskapen før det er for sent.

Da er mitt spørsmål egentlig ikke til helseministeren i dag, det er til Fremskrittspartiet: Vil Fremskrittspartiet lytte til folk flest i Oslo? Kommer Fremskrittspartiet til å stemme for fellesforslaget fra Rødt, Senterpartiet, SV og

Miljøpartiet De Grønne, eller vil Fremskrittspartiet nøye seg med litt debatt her i dag?

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [20:43:27]: Jeg kan si det rett ut: Fremskrittspartiet har ikke bestemt seg.

Dette er en interpellasjon. Da skal man få frem ulike synspunkter og gi en oppfordring til statsråden. Det er det interpellasjonen dreier seg om. Dette er ikke et forslag som skal voteres over etter at vi er ferdig med å debattere. Å vise til et forslag som skal avgjøres om to uker, er lite relevant i denne debatten. Jeg skjønner at det er relevant om 14 dager, men nå skal vi forholde oss til denne debatten.

Jeg har ikke noe mandat til å stå her og si at Fremskrittspartiet skal støtte det ene eller det andre. Det jeg har mandat til, er å få ministeren til en gang til å gå gjennom det han har besluttet, og se om det finnes andre, alternative løsninger og vurdere det. Min tilbakemelding til min stortingsgruppe ville være at ministeren ikke har vilje – evne har han kanskje – til å gjøre det, og da må jeg rapportere det tilbake. Hadde ministeren vært litt mer åpen og sagt at vi vil gå noen runder til, ville jeg rapportert det tilbake. Det er min tilbakemelding til min gruppe. Jeg kan ikke gjøre noe annet enn det.

Dersom ministeren trodde at det var høyde som var avgjørende, at det var derfor Fremskrittspartiet i bystyret gikk mot planene, er det altså ikke det. Men det er noe som heter «if it ain't broke don't fix it», og det er akkurat det som gjelder med Ullevål. Både ansatte og pasienter – alle – er fornøyd med Ullevål. Det er et stort areal der, det er stor plass, og muligheten til å utvide Ullevål er til stede, dersom man har et ønske om å utrede det på nytt og se hvordan man kan bruke Ullevål sykehus på en bedre måte.

Det er viktig at man ikke setter seg i skyttergraver. Hvis man setter seg i skyttergraver nå, blir det ingen løsning, eller det blir stor konflikt mellom partiene i Oslo på et veldig sentralt og viktig spørsmål. Vi som bor i Oslo, er opptatt av å prøve å få en enighet om noe og ikke prøve å lage verken valgkamp eller annet ut av dette spørsmålet.

Men la oss få den best mulige sykehusløsningen for Oslo. Det er i hvert fall Fremskrittspartiets mål, og så får vi se hva vi faller ned på. Men jeg hadde ønsket en litt mer åpen minister, som var litt mer klar for å diskutere – litt mer som representanten Böhler, som faktisk var villig til å se på ting og diskutere sak, istedenfor å bare si nei. Det hadde jeg håpet på fra ministeren. Kanskje han gjør det i sitt siste innlegg.

Statsråd Bent Høie [20:45:58]: Ja, jeg er definitivt åpen for å diskutere denne saken, og det var jeg også da jeg ble helseminister. Da overtok jeg en situasjon fra Arbeiderpartiet der planen var å bygge ett stort sykehus

på Gaustad, som ville vært Nord-Europas største sykehus. Jeg stilte en del kritiske spørsmål til de planene, og det var det som utløste den prosessen som endte med den løsningen som vi har nå. Det var bl.a. basert på viktige innspill fra Oslo kommune – Oslo, som hadde et sterkt ønske om at det kom lokalsykehus på Aker igjen. Ikke minst var det et sterkt engasjement fra representanten Böhler for det. Det var også et sterkt engasjement ikke minst fra Fremskrittspartiet, som da satt i regjering, om å beholde Radiumhospitalet som et kreftsykehus, som er et internasjonalt veldig anerkjent miljø som er lokalisert sammen med det som er et av de fremste forskningsmiljøene, også internasjonalt, på kreft. Det framstår som ganske meningsløst å flytte det kreftmiljøet opp til Gaustad, vekk fra det miljøet.

Det var to viktige premisser, og da sto en igjen med et siste spørsmål: Skulle det samlede regionsykehuset for Helse Sør-Øst bygges på Ullevål eller på Gaustad? For en som bor bare noen få kilometer fra universitetssykehuset i Stavanger, er ikke det egentlig et veldig viktig personlig spørsmål, men jeg hadde rett og slett en veldig åpen holdning til hva som var det mest fornuftige. Det er rett og slett sånn at bygningsmassen på Ullevål er ødelagt. Representanten Tybring-Gjedde sa at hvis det ikke er ødelagt, ikke fikses det. Men bygningsmassen på Ullevål er i veldig stor grad ødelagt. Det er allerede investert altfor mye penger i å kunne holde drift på Ullevål med midlertidige løsninger og omfattende dispensasjoner. Så det å flytte Rikshospitalet fra en relativt mye nyere bygningsmasse til Ullevål var et både økonomisk og risikomessig betydelig dårligere prosjekt, og dermed ender en med heller å ha det nye regionsykehuset på Gaustad. Det er et viktig prosjekt ikke bare for Oslos befolkning, ikke bare for Helse Sør-Østs befolkning, men for hele landets befolkning.

Hvorfor kan en ikke ha både Gaustad og Ullevål? Det er rett og slett fordi det krever dobbel bemanning av veldig høykompetent personell som det er mangel på i resten av Norge. Det er faktisk ikke akseptabelt sett fra resten av landets ståsted å videreføre delt regionsykehus i hovedstaden. Ikke minst nå når representanten Böhler representerer Senterpartiet, burde han vært litt mer opptatt av hva som foregikk utenfor Groruddalen, og sett hvilke konsekvenser en sånn løsning ville hatt for befolkningen i Nord-Norge, på Vestlandet og i Midt-Norge.

Presidenten: Da er debatten i sak nr. 14 over.

Sak nr. 15 [20:49:09]

Interpellasjon fra representanten Nicholas Wilkinson til helse- og omsorgsministeren: «Antibiotikaresistens

kalles helsesektorens klimakrise. Hvert år dør 750 000 personer som følge av antibiotikaresistens. Framskrivninger viser at på verdensbasis vil 10 millioner mennesker årlig dø av antibiotikaresistente bakterier fra 2050. Uten antibiotika som virker, vil mye av helsesektoren forsvinne. Antibiotikaresistens er et globalt problem, og Norge må ta sin del av ansvaret. Vi må fortsette å holde antibiotikaresistensen lav i Norge av hensyn til global utvikling og egen befolkning, jobbe for nye antibiotika og forskning om bakteriofager, og arbeide for mindre import av antibiotikaresistens. Vil regjeringen lage finansieringsmodeller og styringssystemer som stimulerer til økt forskning på og utvikling av nye antibiotika og bakteriofager samt diagnosesystemer, og hvilke planer har regjeringen for å redusere import av antibiotikaresistens og bruken av antibiotika på sykehus, i primærhelsetjenesten og i landbruket?»

Nicholas Wilkinson (SV) [20:50:29]: Denne krisen bør overskygge alt vi gjør i helsepolitikken. Koronapandemien er småplukk i forhold til antibiotikaresistens. Antibiotikaresistens kalles helsesektorens klimakrise. Hvert år dør 750 000 personer som følge av antibiotikaresistens. Framskrivninger viser at på verdensbasis vil 10 millioner mennesker årlig dø av antibiotikaresistente bakterier fra 2050. Antibiotika er grunnplanken for hele helsevesenet. Uten antibiotika som virker, vil mye av helsesektoren forsvinne. Det er avgjørende for nesten alle operasjoner, fra kreftbehandling til keisersnitt.

Denne saken bør være viktig for alle, men for meg er det personlig. Jeg fikk to typer bredspektret antibiotika da jeg hadde sepsis. En av dem virket ikke. Hvis den andre heller ikke hadde virket, ville jeg ikke stått her i dag. Hvis vi ikke tar tak i dette nå, vil våre barn og barnebarn spørre oss om hvorfor vi ikke handlet når vi hadde tid.

Det viktigste tiltaket Norge kan gjøre, er å bruke mindre antibiotika, og spesielt bredspektret antibiotika. Norske leger er tilbakeholdne med antibiotika, men vi er ikke flinkest i klassen. Før koronapandemien delte norske leger ut betydelig mer antibiotika enn sine svenske kolleger, og opp mot 30 pst. mer enn sine kolleger i Nederland.

Målet var å redusere forbruket av såkalt bredspektret antibiotika i befolkningen med 30 pst. innen utgangen av 2020. I mai 2020 spurte jeg statsråden om hvordan vi lå an, og det var tydelig at Norge ikke ville nå målet. Nå ser det ut som om vi kan nå målet. Nedstengningen for å motvirke koronasmitten, bedre håndhygiene og mindre fysisk kontakt har ført til redusert smitte fra andre virus og bakterier. Jeg er likevel bekymret over at mindre bruk bare vil være et blaff, og

at det vil bli brukt mer når samfunnet åpner igjen. Hva vil statsråden gjøre for at bruken av antibiotika ikke skal øke igjen når pandemien er over?

I budsjettet foreslo SV øremerkede midler til antibiotikaresistens og bedre diagnosesystemer. Det fikk vi ikke flertall for. I Storbritannia jobber de mye for å få raskere og bedre diagnosesystemer. Da kan de raskt finne riktig antibiotika, eller finne ut at personen ikke bør få antibiotika. Det vil redusere bruken av antibiotika betraktelig. Har regjeringen arbeid på gang for å få bedre og raskere diagnosesystemer?

Når pasienter trenger antibiotika, er det mye bedre å bruke smalspektret antibiotika. Vi har hatt problemer med å få noen av de smalspektrede på markedet. Private selskaper tjener mindre penger når de selger generiske medisiner, som penicillin er. SV har fremmet forslag om statlig produksjon av legemidler, StatMed. Det har vi ikke fått flertall for. Vi fikk flertall for å utrede norsk produksjon av antibiotika, men regjeringspartiene stemte imot. Når vil Stortinget få saken vi ber om, og har regjeringen konkrete løsninger og avtaler for å produsere smalspektret antibiotika i Norge?

Nye antibiotika vil koste dyrt, og hele planen er å legge dem på hylla og ikke bruke dem. Hvis vi bruker nye antibiotika, vil resistensen øke, og da er vi på startstreken igjen. Derfor kan ikke private selskaper få lov til å tjene på å selge nye bredspektrede antibiotika. Det viser tydelig at kapitalistiske tenkemåter ikke virker. Uten fellesskapet, staten, kan vi ikke få nye antibiotika og samtidig ha mindre antibiotikaresistens.

Vi har to finansieringsordninger som vi kaller «push-mekanismer» og «pull-mekanismer» –en for å finansiere forskning og en for produksjon og sikkerhet for dem som vil prøve å produsere nye antibiotika. Det britiske helsevesenet starter i disse dager opp en pilot for en slik «pull-mekanisme», der de skal betale for samfunnets verdi av nye antibiotika. Er Norge med i en samtale med Storbritannia og andre om både «pull-» og «push-mekanismer», og har regjeringen noen løsninger for disse?

Antibiotika er nesten som å teppebombe kroppen. Den dreper «de slemme» bakteriene, men også «de snille». Vi vet at det er en bedre medisin som bare tar «de slemme», og det er bakteriofager. Kunnskapen om bakteriofager har fått en ny vår, og ny forskning viser at bakterier som blir immune mot antibiotika, blir mer åpne for bakteriofager. Et angrep på to fronter kan bli redningen vi trenger.

Problemet er at én type bakteriofager bare angriper én type bakterie. Siden det er så mange bakterier, trenger vi mange bakteriofager på lager for å behandle sykdommene. I Paris og i Stockholm er det mye forskning på bakteriofager. Hva gjør regjeringen når det gjelder

både forskning og samarbeid med andre land, for å bruke bakteriofager i behandlingen mot bakterier?

Vi hadde flertall på Stortinget for å redusere import av antibiotikaresistens. Tre viktige vedtak var:

1. å advare pasienter som planlegger å benytte utenlandske helsetjenestetilbydere utenom Norden, siden vi vet at mange av disse personene vil reise hjem med bakterier som er immune mot antibiotika
2. å stille krav om forhåndsgodkjenning for refusjon av utgifter til sykehusbehandling i utlandet
3. å redusere økt bruk av pasientbehandling i land med høy risiko for antibiotikaresistens

Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre annullerte vedtaket.

Mye av årsaken til økningen av antibiotikaresistens er bruken av antibiotika i landbruket – ikke i Norge, men i andre land. På verdensbasis bruker vi mer antibiotika til kjøttavl enn til syke mennesker som trenger det. Når vi importerer kjøtt fra gårder som mater dyrene med antibiotika, blir våre penger brukt til å øke forekomsten av antibiotikaresistens. Jeg har spurt landbruksministeren om å redusere importen, men det er umulig med dagens EØS-regler. Derfor har vi lansert en plan b, nemlig merking av kjøttproduktene, for at konsumentene kan velge produkter som ikke bidrar til antibiotikaresistens. Men høyrepartiene stemte imot forslaget.

Jeg mener vi trenger en radikal regjering som jobber imot import av bakterier som er immune mot antibiotika. Jeg håper likevel at helseministeren vil svare tydelig med konkrete tiltak i Norge for å redusere forekomsten av antibiotikaresistens.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Statsråd Bent Høie [21:00:41]: Jeg deler representantens engasjement mot antibiotikaresistens. Akkurat i kveld ser det ut som det bare er oss to som er engasjert, men jeg vet at også mange andre i Stortinget er engasjert i dette spørsmålet.

Antibiotikaresistens er et raskt voksende problem i verden og utgjør en alvorlig trussel mot vår globale helse. Kampen mot resistente mikrober er en global utfordring, og internasjonalt samarbeid er en forutsetning for å redusere resistens og antall dødsfall knyttet til antibiotikaresistens.

Resistente mikrober er et problem for pasientene, for helsetjenesten, for folkehelsen, for landbruket og miljøet. Uten effektive antibiotika vil vi i framtiden se økt dødelighet av sykdommer som i dag er enkle å behandle.

Regjeringens arbeid mot antibiotikaresistens har gitt resultater. I 2015 satte vi et svært ambisiøst mål for

antibiotikabruken. Både i helsetjenesten og i landbruket er det gjort en betydelig innsats for å redusere og beholde et lavt antibiotikaforbruk, og vi har klart å redusere antibiotikabruken ytterligere de siste årene. Bruken i befolkningen skulle reduseres med 30 pst. innen utgangen av 2020. Foreløpige tall tyder på at vi har klart dette målet og de fleste andre målene vi satte oss i 2015.

Målet om 20 pst. reduksjon i antibiotikabruk ved luftveisinfeksjoner har vi allerede nådd, og forbruket av antibiotika for norske tenåringer er nå under en tredel av det det var i 2019. Vi har også oppnådd å holde andelen av resistente gule stafylokokker både på sykehus og i primærhelsetjenesten svært lav. For å måle antibiotikabruken i sykehjem har vi innført årlige målinger som også viser en jevn nedgang i registrerte infeksjoner. Spesielt har antall urinveisinfeksjoner gått ned. Dette er viktig for å få ned antibiotikabruken.

Regjeringens ambisjon om å redusere antibiotikaforbruket i landbruket har også vært en suksess. Narasin brukt i kyllingproduksjon ble faset ut i 2016, og målet om å redusere antibiotikaforbruket til kjæledyr og matproduserende landdyr ble oppnådd allerede i 2017.

Regjeringens strategi har vært vellykket, og Norge er fortsatt blant de ledende land i verden med et lavt forbruk av antibiotika.

I 2020 besluttet regjeringen at Helse- og omsorgsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Klima- og miljødepartementet, Landbruks- og matdepartementet og Utenriksdepartementet skal samarbeide om å videreutvikle den nasjonale strategien fra 2021. Folkehelseinstituttet har fått i oppgave å lede en tverrsektoriell ekspertgruppe som oppdaterer det faglige grunnlaget for strategien. Forskning og utvikling på nye antibiotika og internasjonalt samarbeid er en sentral del av regjeringens strategi for å bekjempe resistensproblematikken.

Norge har bidratt i arbeidet med utvikling av nye antibiotika, først og fremst gjennom deltakelse i EU-samarbeid for antimikrobiell resistens og helsetjenesteassosierte infeksjoner, hvor Norge har ledet en arbeidspakke om forskning og innovasjon. Insentivene som er utviklet, skal stimulere ny antibiotikainnovasjon og samtidig gi oss forutsigbar tilgang på antibiotika. For når stadig færre land slutter å bruke smalspektret antibiotika, blir det færre produsenter og en mer sårbar forsyningskjede. Regjeringen har derfor vært opptatt av å sikre forsyningen, slik at den norske befolkningen har tilgang til disse helt sentrale medikamentene.

Interpellanten Wilkinson er spesielt opptatt av utvikling av nye antibiotika. Nye antibiotika og bakteriofager kan gi oss nyttige verktøy som vi kan bruke ved enkelte typer infeksjoner eller resistensformer. Men det

gir oss dessverre ingen kvikkfix på resistensproblemet. Det forutsetter langsiktig, målrettet innsats for også å ta vare på de typene antibiotika som vi allerede har.

For å ivareta tilgangen til eldre antibiotika anbefalte Helsedirektoratet i februar 2020 å se nærmere på muligheten for å produsere smalspektret antibiotika i Norge. Vi har gitt direktoratet i oppdrag å gjennomføre en mulighetsstudie innen utgangen av 2021. Studien skal bl.a. kartlegge nasjonale og internasjonale markedsforhold og vurdere hvordan produksjon av antibiotika kan etableres, finansieres og organiseres for å styrke legemiddelberedskapen. Det skal videre vurderes villkår for bærekraftig produksjon samt muligheter for samarbeid med andre nordiske og europeiske land og med relevante internasjonale organisasjoner.

Vi vil fortsette overvåkingen av resistente mikrober for å kunne målrette tiltak og forske på effekten av tiltakene. Denne overvåkingen krever fortsatt tverrsektorielt samarbeid med flere sektorer. Teknologi og overvåkingssystemer som er blitt videreutviklet under koronapandemien, som f.eks. kapasiteten til sekvensering, kan frambringe ny kunnskap om spredning og forekomst av resistente mikrober. Dette vil også fange opp resistente mikrober som kommer som følge av importsmitte.

Regjeringens ambisjon er at Norge skal fortsette å være en viktig aktør i internasjonalt samarbeid om grunnforskning, anvendt forskning og innovasjon. Vi fortsetter å støtte internasjonale initiativer i kampen mot antibiotikaresistens, som f.eks. Joint Programming Initiative on

AMR, hvor Norge deltar og bidrar med midler. Vi gir også midler til flere program i Forskningsrådet som kan finansiere forskning knyttet til antibiotikaresistens. Regjeringen styrker helseberedskapen gjennom utvikling av nye diagnostiske hjelpemidler, nye antibiotika og alternative behandlingsstrategier, i tillegg til å bedre forsyningssikkerheten for kritiske legemidler. Vi lever lenger. Det blir flere med kroniske sykdommer og flere med svekket immunforsvar, flere som gjennomgår operasjoner, og dermed flere som kan få infeksjoner som krever antibiotikabehandling. Disse må fortsatt sikres gode behandlingsmuligheter.

Norge er i en særstilling internasjonalt, og vi har klart å holde et lavt nivå av resistente mikrober. Regjeringens ambisjon er at vi fortsatt skal opprettholde denne gunstige posisjonen.

Koronapandemien har vist oss at beredskap mot nye, smittsomme sykdommer må stå høyt på dagsordenen også i framtiden. Reiseaktiviteten vil ta seg opp igjen etter koronapandemien og føre til økt risiko for import av resistente mikrober.

Regjeringens systematiske arbeid mot antibiotikaresistens har gitt gode resultater i helsesektoren, i landbruket og i oppdrettsnæringen og til sammen et viktig løft for klimaet og for folkehelsen. Jeg er glad for at det er bred politisk tilslutning til den tverrsektorielle satsingen for å nå målene på dette viktige området, både nasjonalt og internasjonalt.

Nicholas Wilkinson (SV) [21:08:18]: Jeg er redd. Jeg er veldig redd. Vi vet at det kommer. Statsråden sa at vi er enige om målet, men SV har fremmet mange forslag og blitt stemt ned.

Jeg spurte litt om hva statsråden vil gjøre for at vi skal bruke mindre antibiotika også når pandemien er over. Statsråden sa at nå skal vi nå målet. Men vi vet at det er på grunn av koronapandemien. Det er viktig at det ikke skal være et blaff at vi bruker mindre antibiotika. Jeg håper at statsråden kan være litt mer tydelig på dette også.

Statsråden viste til samarbeid med andre land. Det var ikke veldig konkret. Da vil jeg bare spørre veldig konkret:

Den danske regjeringen bevilget i 2020 34 mill. danske kroner til oppstart av ICARS, som er et internasjonalt senter for arbeidet mot antibiotikaresistens. De samarbeider med Verdensbanken, og målet er ca. 300 akademiske medarbeidere som kan rykke ut til forskjellige land og hjelpe med å skreddersy løsninger mot resistens. Det er svært viktig, siden vi vet at mange land ikke har ressurser til å skreddersy antibiotika og må bruke bredspekret antibiotika i stedet. Jeg håper statsråden vil bli med på dugnaden som Danmark har invitert oss til. Det er veldig puslete, det vi har gjort i Norge.

Men det lønner seg også økonomisk. Avkastningen for å redusere antibiotikaresistens er nå ifølge Verdensbanken 30–75 pst.

Storbritannia har også invitert Norge til internasjonalt samarbeid, så jeg håper også at statsråden kan svare på det.

Kampen mot antibiotikaresistens er den viktigste kampen i helsesektoren. Jeg har stilt mange spørsmål, siden denne saken aldri har bare én løsning. Det er svært viktig at vi jobber sammen med andre land, siden dette problemet er globalt. Men vi må også handle lokalt. Derfor håper jeg at regjeringen vil jobbe med løsninger som kan brukes i Norge, på norsk jord, for at vi, det rikeste landet i verden, tar ansvar og kjemper imot antibiotikaresistens.

Statsråd Bent Høie [21:11:32]: Det er ikke på grunn av koronapandemien at vi når målsettinger om redusert bruk av antibiotika. Det er på grunn av at det er foretatt et systematisk arbeid i helsetjenesten over lengre tid, før pandemien rammet, som er et resultat av de

planene som regjeringen har iverksatt på dette området. Det er viktig å understreke dette fordi det nettopp er noe av det som andre land kan lære av Norge, f.eks. at vi har jobbet systematisk mot fastlegene og sammen med fastlegene, sånn at de har fått konkret veiledning fra andre kollegaer om hvordan de skal redusere antibiotikabruken i møte med pasienter. Vi har drevet befolkningsrettede kampanjer, sånn at når folk kommer på fastlegekontoret og fastlegen f.eks. sier at i denne situasjonen vil jeg ikke bruke antibiotika, aksepterer man faktisk det svaret. Ikke bare aksepterer man det, vi har også fått historier om at folk nå selv stiller spørsmål ved om det er riktig å bruke antibiotika når legen anbefaler det, fordi befolkningen er engasjert i dette arbeidet. Det samme gjelder det systematiske arbeidet som er gjort på sykehusene og på sykehjemmene. Det er det som har redusert antibiotikabruken.

Det samme ser vi i landbruket. Det er et systematisk arbeid. Det at vi i Norge har vært villig til å si at veterinærene i landbruket ikke får lov til å selge medisiner, har enormt stor betydning for at vi har hatt lavere antibiotikabruk enn mange sammenlignbare land der veterinærene som jobber i landbruket, har en økonomisk interesse av å selge antibiotika. Det er modeller vi prøver å få andre land til å ta i bruk.

Vårt internasjonale engasjement i dette arbeidet er langt fra puslete. Vi er et av de landene som nettopp, sammen med Storbritannia og den konservative regjeringen der, som har prioritert dette området, har stått sammen internasjonalt for å løfte kampen mot antibiotikaresistens. Det var vi, helseministre fra noen få land, som tok initiativet til å løfte trusselen om antibiotikaresistens opp som et eget tema på høynivåmøtet i FN for å få statslederne til å engasjere seg i dette spørsmålet. Det var et viktig arbeid, som har bidratt til at Verdens helseorganisasjon sammen med Verdens dyrehelseorganisasjon, verdens matorganisasjoner og verdens miljøorganisasjoner nå står sammen i dette arbeidet.

Norge bidrar betydelig økonomisk til det koordinerte arbeidet, som nettopp bygger på den samme tenkningen som vi har hatt i Norge, og som jeg også oppfatter at representanten er enig i, nemlig at dette må være et tverrsektorielt arbeid. Derfor bidrar vi f.eks. til å redusere utslipp av antibiotika i naturen i India, for å ta ett eksempel.

Presidenten: Interpellasjonsdebatten er nå avslutta.

Dermed er sakene på dagens kart behandla ferdig. Ber nokon om ordet før møtet vert heva? – Det er ikkje sett, og møtet er heva.

Møtet slutt kl. 21.15.

